

KRAŽIU. AIDAI

KRAŽIŲ PARAPIJOS LAIKRAŠTIS. LEIDŽIA LPS KRAŽIŲ GRUPĖ. Eina nuo 1939 m.

Nr. 14 (17)

1990

Sausis

SUDIE, PASKUTINIEJI VIENPARTINĖS DIKTATŪROS METAI. BŪK PASVEIKINTA, LAISVA RYTOJAUS LIETUVA!

BŪKIME BUDRŪS

Subrašėjęs paskutiniam kolonijinės sistemos bastionui, sustiprėjo tautų viltys nusimesti vergovės pančius. Atsirado Liaudies frontai, Sąjūdis, kuris yra stipri politinė opozicinė jėga. TSRS Liaudies deputatų rinkiminės kampanijos ir ypač rinkimų rezultatai išgąsdino Lietuvos administraciją ir visus privileijuotuosius. Istikinę tiesioginio Sąjūdžio spaudimo ir judinimo nesėkmingumu, bolševikinės jėgos pakeitė taktiką. Apie Sąjūdį pradėjo sklisti įvairūs gandai, kaltinimai. Sąjūdis kaltinamas padidėjusia netvarka, trūkumais prekyboje, girdi, atsirado Sąjūdis, dingo cukrus, miltai. Šie teiginiai tik nemąstančiam gali atrodyti teisingi. Sąjūdis — ne valdžia, už ekonominę krizę neat-sakingas. Teisus mūsų deputatas M. Laurinkus sakymas, jog įeigu Respublikoje trūksta miltų ir vyriausybė negali šio klausimo išspręsti, tai ji per tris dienas turėtų atsistatydinti. Panašų reikalavimą kelia ir kelmiečiai rajono vadovams: „Tvarka prekyboje — arba atsistatydinti“. Paleisti liaudies kontrolės komitetą, kaip neatitinkantį savo funkcijų. Pavojaus pajuto visi, kurie naudojo vienokiom ar kitokiom privilegijom. Naivu būtų manyti, kad įvairaus rango viršininkai neturėtų įtakos savo pavaldiniams. Todėl artimiausiu metu galima tikėtis bandymų skaldyti mūsų visuomenę, įvairiais būdais žmones atstumti nuo Sąjūdžio, nukreipti dėmesį tik į materialinę pusę.

Kai bankrutuoja fermeris, nukentčia šeima, kai gamykla — daug žmonių, o ką kalbėti apie didžiulės totalitarinės valstybės bankrotą. Mes nesame išpareigoję mus okupavusiai valstybei. Ir didžiausias mūsų noras — kad ji kuo greičiau paliktų mus ramybėje.

Reikėtų išsakyti savo požiūrį ir į šiuo metu skaitlingiausią komunistų partiją, kuri teisę valdyti gavo ne iš tautos, o iš okupavusios mūsų šalį valstybės įgaliojimų ir vykdė ją valia. Komunistų partija yra atsakinga už Lietuvos fizinį ir dvasinį genocidą ir, eidama į savo atsinaujinimą, turėtų atsiriboti nuo periodo, įvertinti jį, atspręsti tautos. Komunistų partija, kaip okupacinės valstybės įrankis, niekada Lietuvoje neturėjo prestižo, o tik valdžią, kuriai iš baimės žmonės buvo priversti nusilenkti. Dabar reikia kalbėti apie partinės valdžios susilpnėjimą visos šalies ekonominės krizės pasekoje. Į komunistų partiją žmonės atvedė įvairūs keliai: vieni stoji siekdami valdžios, antri — norėdami dirbti pagal sugebėjimus, tretieji — tikėdami šviesiu komunizmo rytojumi, dar kiti — suagituoti, sukvailinti. Tad požiūris į komunistus turėtų būti diferencijuotas. Kenksmingiausi visuomenei tie, kurie į partiją atėjo dėl valdžios.

Kad Lietuva atkurs savo nepriklausomybę, šiandien niekas neabejoja. Tik su LKP ar be jos? Čia kurti įvairūs mitai: TSKP biuras bara, o mūsų biuras nebijo, moko atvažiuoti TSKP CK sekretorius, o mūsų biuras nesiduoda auklėjami, į suvažiavimą atvyks dar smarkesnis auklėtojas, o mūsų biuras nepasiduos. Visa tai sudarytų prielaidas LKP tikėtis pergalių rinkimuose ir būsimą Lietuvos parlamentą. Ar teisinga ši nuomonė, netolima ateitis parodys. Nežinau, kaip paašikinti dabartinių deputatų elgesį: rinkimai į Lietuvos parlamentą — pačią paskutinę galimą dieną, į vietinės tarybas — po mėnesio. Skubotai ruošiamas savivaldybės įstatymas. Daroma viskas, kad kitiems būtų sudėtingiau, sunkiau. Gal pykčio dėl savos nekompetencijos išraiška? Priimta daug gerų įstatymų, Konstitucinių pataisų, bet tik tada, kai to norėjo partijos ir dabartinės vadovybės lyderiai. Gal tik 6 Konstitucijos straipsnio panaikinimas priimtas trim lyderiams dvejant. Laurinčiuko argumentacija, turbūt, ši kartą suvaldino lemiamą vaidmenį.

Artėjantys rinkimai reikalauja žmonių susitelkimo ir budrumo. Į respublikos parlamentą reikia išrinkti tikrus Lietuvos nepriklausomybės šalininkus. Kokius deputatus išsirinksi, taip ir gyvensi. Ne mažiau svarbūs ir vietinės valdžios rinkimai. Visur reikalingi dori, nesavanaudžiai žmonės. Ieškokim tokių visi.

ANTANAS RAČAS

LAIMINGI?

Viena paprasta kaimo moterėlė sakosi 1989-uosius įrašysianti aukso raidėmis į savo giminės kroniką: mat, pradėjus skirstyti deficitus per kolektyvus, pirmą kartą gyvenime nusipirko importinį megztinį. Su ašaromis akyse ji prašo paskelbti viešą padėkojimą Tarybų valdžiai, pakėlusiai karą korumpuotai prekybos sistemai. Štai jie, pirmieji demokratijos vaisiai, — juk dar neseniai toji padėka būtų skambėjusi taip:

Prošla zima, nastalo leto
I legče stalo vorobju.
Spasibo partiji-za eto
I Leonidu Iljičiu!

x

Kelmės miesto prekybininkai iš visos širdies pritaria jau minėtojo Leonido Iljičiaus šūkiui: „Ekonomika turi būti ekonomiškai! Geros idėjos nemiršta: kad žmonės nelaidytų pinigų kalėdinėms dovanoms, uždare vieną po kito visus universitines parduotuves skyrius, — staiga prireikė žūtūt šiomis dienomis persikelti į naujus prekybos rūmus. Sako, ten mums visiems bus gerai: vietos — daug, prekių — mažai. O kol kas, kelnų guziką pametęs, važiuok į Šiaulius arba vaikščio, piktindamas padorias lietuaites, atviru antukul!

x

Ar LKP moka žaisti šachmatais? Abejotina. Mat šachmatų uždaviniai prasideda taip: „Baltieji pradeda ir laimi“. Rajono vykdomasis komitetas, pradėjęs pertvarką prekyboje, LKP rajono komiteto biure vietoj pagyrimo išgirdo, kad jam... „Nurodo... imtis ryžtingų priemonių“. Ar laimės baltieji, šitaip baks-

nojami „raudonųjų“? Pastarasis ėjimas turi specifinį pavadinimą: „ėjimas žirgu per malkulę“ (V. Vysockis).

x

Respublikoje į komunistų partiją šiemet įstojo tik 847, išstojo 6771, pašalinti 1984 žmonės. Mūsų rajone įstojo 63, o išstojo arba buvo pašalinti net — 90.

x

DERLINGI?

Madas diktuoja ne tik Paryžius. Kelmės rajono viršininkai ir viršininkėliai neseniai karališkoje medžioklėje, kur varovai buvo patikimi kolūkių pirminkai, aptarė 1989-ųjų pabaigos — 1990-ųjų pradžios madas. Bal-su dauguma nutarta siūdinti švarkus be atlapų: vis tiek įsiutusias „liaudies masės“ nuplėstų. Tik kur tada segsime ženklelius ir ordinus?

x

Sajunginiame Naujametinių linkėjimų viršininkui konkurse geriausiomis pripažintos, deja, ne mūsų rajono autoriaus R. Gamzatovo eilutės: „Čabane, vesk į komunizmą tu savo bandą avinų!“ Prisi-jungdami prie šių linkėjimų, sveikiname ir mūsų rajono avinus bei aveles, iki šiol tebežengiančias į komunizmą.

Tremtiniui už turtą sumokėti, gatvei išasfaltuoti, sako, trūksta pinigų. Neturtingi ir mūsų daktarai. Ką ten geresnių vaistų — paprasčiausios tvarsliavos trūksta. Todėl ra-

jono sanitarijos-epidemiologijos stoties vyr. gydytojas rajono vykdomojo komiteto pirminkui V. Januškai parašė gaudų raštą. „Prašome, išskirti 37 035 rublius inventoriaus įsigijimui“. V. Januška išsijautė ir užrašė rezoliuciją: „Drg. G. Ščeponavičienė. Siū-lau spręsti teigiamai“. Už tuos pinigukus iš vietos biudžeto (!) mūsų Aiskaudos įsigijo... videoaparaturą už kosminę kainą (inventorinė kortelė Nr. 1258). Matyt, įrašys A. Kašpirovskį ir gydys nemokamai.

Esama videomilionierių ir daugiau. Rajono remonto ir techninio aptarnavimo įmonė už 30 tūkst. taip pat pirkto videoaparaturą — iš gamybinio vystymo fondo (sąskaita Nr. 983126) sako, tie įmonės žmonės tiek pertekę visokių gėrybių, kad vieningai išreikšė norą pirkti japonišką televizorių. Kaip praneša mūsų agentūra, per jį jau buvo parodytas kaimyninės firmos — durpių įmonės jubiliejus bei garbingas to jubiliejaus prezidiumas. Džiugu, kad civilizacija atėjo ir į mūsų kaimišką rajoną.

TURTINGI?

xxx

Greitojo perbėgimo rekordus sumušė vienas garbingo amžiaus apylinkės Tarybos šulas: apsiskelbęs, kad išstojo iš komunistų partijos, per keletą perestrojkos mėnesių jis pabuvojo demokratų partijoje, ją metęs, perbėgo į krikščionių demokratų eiles ir net sugebėjo tapti vienu jos vadų. Ką gi, seniau bėgiojome nuo infarkto, dabar — nuo poli-

(Nukelta į 2 psl.)

„Šmėkla klaidžioja po Europą — komunizmo šmėkla“. Taip K. Marksas ir F. Engelsas beveik prieš pusantro šimto metų skelbė komunistų partijos manifeste. Ne-daug teprireikė laiko, kad ši šmėkla virstų dar baisesne šmėkla — bolševizmu. Kur tik ši šmėkla pasisuko, visur sėjo mirtį, kančias, kėlė nesantį, naikino, griovė, degino. Ši baisi šmėkla 1940 metų pirmoje pusėje pasirodė ir Lietuvos padangėje. Atžlegė geležimi iš Rytų niekieno nekviesta ir neprašyta, išsiglėbesčiąvusi su Hitleriu, lydima amžinai neblėstančios Stalino saulės. Bolševizmas ir fašizmas — dvi baisios giltinės — spaudė viena kitai ranką, dalinosi Europą (ir ne tik Europą), o kai nepasidalino, susikibo. Visas šis ceremonialas Lietuvai kainavo šimtus tūkstančių gyvybių, neapsakomas kančias. Skelbiamos tokios kilnios idėjos (!) tikrovėje virto melu, prievartos ir kruvinų susidorojimų pateisinimo įrankiu.

Melas tapo visos didžiulės propagandos mašinios pagrindine ašimi. Pro melu užmuilintus akinius į gyvenimą pradėjo žiūrėti istorikai, rašytojai, menininkai. Atsimenu, stalinizmo tvaiku persunktais laikais pasirodė poeto Ed. Mieželai-

čio „Broliška poema“, kurioje dirbtinai liaupsinama tautų draugystė. Nuo pat vaikystės nebūdamas abejingas poezijai, ją garsiai perskaičiau mamai. Išlausiusi posmą, kuriame sakoma, kad kvapnios duonos kvapą kiekvienoje šeimoje jauti, ji, apglėbusi rankomis dar vaikiškus mano pečius, pravirko: „Dieve, Dieve, koks melas!“ Mes,

Šmėkla tebeklaidžioja

vaikai, jau seniai buvome užmiršę duonos kvapą. Vietoj jos valgėme sėtinainius, bulvainius ir kitus kėmežainius. Skurdų mažžemių valstiečių turtą kolektyvizacijos laikais atėmė ir išgrobstė sriobokai ir kiti valdininkai, palikdami kaimo žmogų prie bado ribos. Už tai beveik kasdien ir beveik iš kiekvieno laikraščio į mus žvelgė visų tėvų „tėvas“, J. V. Stalino portretas. Ejo metai, o kartu su jais ir melas. Kas bandė ieškoti tiesos, tas buvo sutrintas, apšauktas bepročiu „liaudies priešu“, naikina-mas, pūdomas kalėjimuose, lageriuose. O bolševizmo viršūnės, apsivaigusios nuo „komunizmo sta-tybos“ pergalių, vis skelbė mela-

gingus šūkius. „Dabartinė žmonių karta gyvens komunizmo sąlygomis“, „Per artimiausią dešimtmetį pavyssime ir pralinksime JAV“, „Rinkimai Tarybų Sąjungoje — patys demokratiškiausi pasaulyje“, „Maisto programą įvykdysime per keturis metus“, „Iki 2000 metų užtikriname kiekvienai šeimai atskirą namą ar butą“ ir t. t. Kur dabar

jos, tos melagingos programos? Gėdingai savo egzistavimą baigė Maisto programa, tokio pat likimo susilauks Butų ir kitos programos. Komunizmas tapo iliuzija, bolševikinių melagijų sugalvotas mirazas žmonėms akis apdumti. Viršūnėse sėdinti grietinėlė, apsišaukusi „liaudies gynėja“, visiškai atitrūko nuo liaudies, nematė jos vargų, skurdaus kasdieninio gyvenimo.

Štai TSKP Įstatuose sakoma, kad partijos pagrindą sudaro pirminės partinės organizacijos. Melų melas! Šį pagrindą dešimtmečiais mynė ir mina aukštų valdininkų ir parti-jos funkcionierių padai. Bet koks pasipriešinimas ar tiesos sakymas iš apačios buvo „nesuprastas“. Eili-

niai komunistai iš visa kita žemutinė grandis buvo verčiama meluoti, išpūstai didinti žemės ūkio kultūrų derlingumus, vidutinius karvių bandos pieno išmilžius, penimų kiaulių ar galvijų (nesuprantu, kodėl sakoma „galvijų“) — utėlė irgi turi galvą, ir ją reikia laikyti galvijų) paros priesvorius. Kaip tai padaryti, net patys rajono valdininkai pamokindavo: neužderėjo grūdinės kultūros, vietoj jų užsiprogramuok žolės miltus ir grūdų derlingumo bei bendro surinkimo planas bus įvykdytas. Už tai net kolūkio pirmininkui ordiną prisegs.

Funkcionieriai visą šalį pavertė lagerine sistema. Imkime kad ir kolūkj. Argi jis nepanašus į lagerį? Žmonės, per prievartą suvaryti į jį, gyvena ir dirba tarsi kaliniai. Ar teko girdėti, kad kalinys gerai dirbtų?

Partiniuose dokumentuose skelbiama, kad partijos nariai visi lygūs. Nieko panašaus. Prieš kurį laiką buvęs mūsų kolūkio pirmininkas J. Zukauskas suliejo rašalu partinį bilieta. Jam tuojau pat LKP Kelmės RK sekretorius išdavė naują, paspaudė ranką, palinkėjo sėkmės. O štai nepersenausiai, kai partiniuose dokumentuose buvo rušinamos lietuviškos pavardės, eili-

nio mokytojo Stanislovo Šimkaus partiniame biliete pastebėtas nežymus, vos per padidinamąjį stiklą įžiūrimas įbrėžimas. Už tai LKP Kelmės RK biuras S. Šimkui pareiškė griežtą papeikimą. Panašų pavyzdžių galėčiau pateikti kelias dešimtis.

Bolševikiniai veikėjai didelį dėmesį skyrė kritikos ir savikritikos vystymui, kitaip tarant, eilinių komunistų tarpusavio supjudymui. Čia gerai tinka šauniojo kareivio Sveiko išmintis, jog nežiūrėk, ar tau draugas, ar brolis, tėvas ar motina, sesuo — grūsk klizmą į užpakalį, nes ant klizmų Austrijos imperija laikosi (dabar geriau tiktu Rusijos).

Taip ir gyvenome vieni kitiems klizmas statydami. O valdininkai statė vilas, gėrė „Napoleoną“, maudėsi suomiškose pirtyse, ištivrkavo. Jiems viskas buvo galima, viskas leidžiama ir atleidžiama.

Su nerimu stebime TSRS Aukščiausiosios Tarybos II suvažiavimo eigą. Atmetas šeštojo Konstitucijos straipsnio svarstymas. Vėl bolševizmo šmėkla galanda dalį naujai šienapjūtei. Išsigelbėti galime tik vienybėje.

VACLOVAS APULSKIS

LAIMINGI? DERLINGI? TURTINGI?

Atkelta iš 1 psl.

tikos prie politikos. Sveikiname naujosios sporto šakos pradininką! Atrodo, ši sporto šaka taps populiari, nes jau pasekėjų yra.

x

Mitingų banga jau seniai persirito per šalį ir nieko jais dabar nenustebinsi. Už tai streikai mūsų rajone — dar kaip ir naujovė. Tad kai per praėjusią rajono sesiją buvo pagarsinta, kad streiką paskelbė viena jauna, kelmiskė, protestuodama, kad atleido vyrą iš užimamų pareigų, kai kas ne tik prunkstėlėjo, bet ir plačiau išsišiepė. Bet šaipytasi buvo per anksti. Per pusę dienos streiko pasiekta daug: į darbą grąžintas vyras, mirtinai pergąsdinti kai kurie valdžios vyrai, plačiai išgarsėta. Siūlome šios veiklios moteriškos patirtį paskleisti tarp Vorkutos šachtininkų, o taip pat pamąstyti: ko gi tie galingi vyrai taip išsigando? Pati streikuotoja sako, jog pažadėjusi pagarsinti tai, ką apie juos žino.

Žinojimas — šviesa, nemokšiskumas — tamsybė, — teigia klasikais.

x

Neramios šiųmetės Kalėdos buvo Lietuvos liaudžiai. Visi nekantriai laukė TSKP CK plenumo, kuris svarstė LKP XX suvažiavimo nutarimus, rezultatų. Po pirmosios plenumo dienos per Lietuvos televiziją į tautą LPS seimo komunistų vardu kreipėsi LKP CK narys A. Čekuolis, kuris paragino į Kremlį siųsti telegramas, palaikančias mūsų Kompartijos apsisprendimą. Į šį raginimą atsiliėpė visa Lietuva. Surmuliaavo ir mūsų, Kelmės pašte. Čia susirinko beveik visų atgimusių partijų, visuomeninių judėjimų lyderiai. Tik tų, kurie turėjo būti labiausiai suinteresuoti LKP likimu mūsų rajono komunistų partijos vadų, nebuvo. Kaip vėliau paaiškėjo, jie prieš tokią akciją — nieko prieš, tik... turi atsiklausti Vilniuje. Taigi, patys iš suvažiavimo grįžo, o smegenys, pasirodo, dar Vilniuje pasiliko.

x

Renkant LKP CK narius, rekordinį „prieš“ balsų skaičių, 305 surinko LTSR ministrų tarybos pirmininko pavaduotojas J. Jagminas. Ko gero, jis ir į XX suvažiavimą nebūtų patekęs, jei jo kandidatūros nebūtų palaikę Tytuvėnų, Užvenčio, Kelmės paukštinkystės tarybinių ūkių „Pergalės“, P. Cvirkos kolūkių, žemės ūkio valdybos žmonės. Ko šitaip stengėsi? Gal manė, kad suvažiavime bus dalijami noragėliai? Įdomu, ar tų kraštų komunistai telepatijos dėka visi patys šia kandidata tūra susižavėjo, ar koks nomenklatūrinis asilas šią mintį pakišo?

x

Šiais visuotinio deficito laikais kažkas „pavogė“ Kelmės rajono prokurorą P. Simėną. Ir ne bet kada, o pačiu atsakingiausiu momentu. Kada jį Kelmės rajono komunistų delegacija pasiūlė į LKP CK narius. Deja, jo pavardės kandidatų sąrašė neišgirdome. Tad kas prapulė prokurorą, ir kam tai naudinga?

Tebūnie laimingi

Sausis. Mūsų gyvenimo laivelis įplaukė į Naujųjų metų audrų bangas. Senųjų metų vartai amžiams užkelti. Visur aidai linkėjimai: „Laimingų Naujųjų!“.

Naujųjų metų pradžia mus verčia susimąstyti. Pažvelgę į praeitį, pajuntame, jog visi laimės linkėjimai buvo tik gražios svajonės, jog tikrai laimingi mes niekuomet nebuvo. Žmogaus gyvenimas yra tik didelis laukimas, kuris baigiasi apsigavimu, jei laimės ieškoma tik žemėje. Juk niekad neužsidarys ligoninės, nenutils gedulo varpai, nepagis sužeistų širdžių žaizdos — niekada neišsipildys visi lūkesčiai.

Motina bažnyčia taip pat linki laimingų Naujųjų metų visiems savo vaikams. Ir linki tokios laimės, kuri padarytų žmogų laimingą ne kelioms valandoms ar metams, bet visai amžinybei. Ji primena mums ap. Pauliaus žodžius: „Išganingoji Dievo malonė pasirodė visiems žmonėms ir moko mus, kad, atsisakę bedievytės ir pasaulio aistrų, santūriai, teisingai ir maldingai gyventume šiame pasaulyje, laukdami palaimintosios vilties ir mūsų didžiojo Dievo bei Gelbėtojo Kristaus Jėzaus šlovės apsišviekinimo. Jis atidavė save už mus, kad išpirtų mus nuo visokių nedorybių ir suburtų sau nuskaitintą tautą, uolią geriems darbams.“ (Tit. 2, 11-14).

Dėkojame aukojusiems Kražių paminklų atgimimui

Kražių paminklų atgimimo kraitiškas kankart pasipildė vis naujais įnašais. Kartais žmonės aukoja ne tik dovanas, bet ir šimtus rublių. Šįkart mes dėkojame kauniškiams Vladui Valiui ir Kajetonui

Viešpats ragina mus veikti, kol dar yra gyvenimo diena, nes „ateina naktis, kada niekas negali dirbuoti“ (Jn. 9, 4), kada jau bus per vėlu blaiviai įvertinti gyvenimą ir amžinybei nešti naudingą vaisių.

Kiekviena diena tebūna mums brangi ir papuošta nenykstančiais amžinojo gyvenimo pėdsakais: kiekvieno ryto aušra tebūna tarsi mūsų gyvenimo pradžia, o kiekvieno vakaro sutemos — lyg gyvenimo pabaiga.

Baisu, jei žmogus amžinybės slenkstį peržengia tuščiomis rankomis — jei užgesino tikėjimo ir gerų darbų žibintą, jei gyveno kaip nenaudingas medis...

Tik Tau vienam, Viešpatie, žinomas mūsų gyvenimo dienų skaičius. Tik Tu vienas žinai, kada sustos mūsų gyvenimo laikrodys. Įplaukė į Naujųjų metų audrų bangas, Tavęs prašome palaimos žemės darbams ir kūrybai, prašome jėgų gyventi santūriai ir teisingai, kad, nutrūkęs žemės gyvenimo siūlui, rastumei mus budinčius ir pasirengusius.

Pradėdami naujus kalendorinius metus, nepamirškime pirmojo metų mėnesio švenčių: 1 d. — Švč. M. Marija Dievo Gimdytoja (šventė privaloma); 2 d. — Šv. Bazilijus ir Grigalius. Kiekvieno mėnesio antrą dieną Žemaičių Kalvarijoje (Plungės raj.) vyksta švč. M. Marijos Apsilankymo atlaidai; 5 d. Pirmas mėnesio penktadienis skirtas švč. Jėzaus Širdies garbei. Pirmųjų penktadienių pamaldos Kražiuose — 10⁰⁰ val.; 6 d. — Kristaus Apsireiškimas. Trys Karaliai (šventė katalikams privaloma); 7 d. — Kristaus Krikštas. 1-as eil. sekmdienis; 18 d. Šiandien pradėdame maldų už krikščionių vienybę atnaujinimą; 21 d. — Šv. Agnietė; 24 d. — Šv. Pranciškus Salezietis; 25 d. — Šv. Apaštalo Pauliaus Atsivertimas; 27 d. — Šv. Angelė; 28 d. — Šv. Tomas Akvinietis; 31 d. — Šv. Jonas Boskas.

Tegul Viešpats Dievas laimina ir globoja visus „Kražių aidų“ skaitytojus!

Melskimės už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.

LAIMINGŲ IR ŠVENTŲ 1990-ŲJŲ METŲ!

JŪSŲ KUN. STANISLOVAS

Mintys balsu

APSIEISIM IR BE JŪSŲ

1989 metų lapkričio 14-16 dienomis Tytuvėnų PTM mokykloje vyko mokomojo ir auklėjamąjo darbo patikrinimas, dalyvavankomis įrašė LTSR ū. ministerijos vyriausiosios mokytojų valdybos. Aptariant patikrinimo rezultatus, dalyvavo ir rajono partijos komiteto instruktorius drg. V. Paulionis, kuris savo pasisakyme pastebėjo, kad mokyklos kolektyve nėra vienalytės nuomonės priimant sprendimus, kad darbuotojų nuotaka persiduoda moksleiviams. Tos nuotakos propagavimu buvo apkaltinti „kai kurie darbuotojai“ (neminint pavardžių). Gerb. V. Paulionis pasakė: „Jeigu ir toliau taip bus, tai teks kalbėti su kai kuriais asmenimis. Ir kalbėti kitaip. Kai kam gali tekti atsisveikinti su darbu“.

Reiškiam nepasitenkinimą drg. V. Paulionio išsakytais žodžiais, traktuodami juos kaip

grasinimą susidoroti su viešumą ir demokratiją palaikančiais ir propaguojančiais žmonėmis. Mokyklą kuruojantys partijos rajono komiteto darbuotojai turėtų rūpintis mokyklos partinės organizacijos reikalais, o ne kištis į mokyklos valdymą, auklėjimo ir mokymo klausimus. Per visą mūsų „bendradarbiavimo“ su drg. V. Paulioniu laikotarpį kol kas iš jo nesulaukėme jokios konkrečios paramos, todėl manome, kad tolesnis mūsų „bendradarbiavimas“ netikslingas. Pageidaujame, kad partijos RK darbuotojai domėtųsi tik mokyklos partinės organizacijos reikalais, o sprenddami klausimus, liečiančius mokyklos vidaus gyvenimą — auklėjimą, mokymą ir valdymą — minėtų darbuotojų konsultacijų ir patarimų norėtume atsisakyti.

TYTUVĖNŲ ŽEMĖS ŪKIO
MOKYKLOS DARBUOTOJAI
(36 PARAŠAI)

Seku seku pasaką

Šiandien aš noriu laikraščio skaitytojams pasekti pasaką.

Kitados po pasaulį vaikščiojo Tiesa, Lazda ir Melas. Susiginčio tarpusavyje, kuris iš jų viršesnis. Ir Lazda taip sumušė Tiesą, kad ši netrukus pasimirė. Liko Lazda ir Melas. Žmonės privėlė tikėti jais ir garbinti. O jeigu ne, Lazda greitai atvedavo į protą. Melas klestėjo. Prabėgo daug metų. Melas susimąstė: kas bus, kai neliks Lazdos? Ir jos neliko. Sutrūnijo! Melas susigūžė. Žmonės pasijuto laisvi, pradėjo tiesti nugaras, kelti galvas, atmerkti akis. Dingo baimė. O tada vėl pasirodė Melas, tik apsirėdęs Tiesos drabužiais. Ir vėl Melas, pasigarginavęs savo vilko kailį, kad būtų panašus į nekaltą avinėlį, vaikšto ir gyvena tarp mūsų.

Oi kaip daug kam šiandien dar brangus Melas ir ubago terba. Laisvės kovotojai ir Sibiro tremtinių likučiai nuolankiai varsto įstaigų duris, prašinėdami valdžios kilnadausiškai numestos kelių vystančių rublių išmaldos. Ar tai galima pava-

dinti rehabilitacija? Tai tikriausias Melas! Jeigu norima rehabilitacijos — ateikit, atsprašykite už padarytas neįsiamatujamas skriaudas, išmokėkite, kiek leidžia galimybės, bet nevarinėkite žmonių ieškoti iliuzinės Teisybės, kurią užmušė Lazda.

O nusipelnę savo tautos naikintojai naudojami visomis galimomis ir negalimomis privilegijomis, lyg savo laiku būtų dirbę sunkų darbą — savo artimiausiems kaimynams organizavę ilgalaikę turistinę kelionę į egzotiškas rytų šalis ir parūpinę nemokamą transportą.

Neteko girdėti, kad kas būtų pareiškęs atgailą, apgailestavęs už savo elgesį. Jei norime turėti teisingą Lietuvos istoriją, reikia ir nusikaltėlių atgailos. Tegul atsisako jie visų privilegijų ir neužtarnautų lengvatų. Tegul jos lieka gamtos nuskriaustiems invalidams, vienišems seneliams. Juk prieš tautą — visi lygūs.

(Nukelta į 3 psl.)

Užaus Tavo sūnaitėlis, bus...

sakė ir akys pradėjo gesti.

Ne, negalėjo tėvas patikėti, kad sūnų mato paskutinį kartą. Stovėjo palatoje ir laukė, kol vėl jį sustiprėjusį įveš. O per tą laiką Alvydo likimo draugai papildė sūnaus pasakojimą:

— Netikėk, tėvai, kad tai — nelaimingas atsitikimas. Mus ty-

naus. Tik kažkoks nenusakomas vidinis šauksmas atvedė prie lovos, kur iš bintų kūlio dar degė savos akys. Nors ir labai silpnas buvo sūnus, kalbėjo su pertrūkiais, pailsėdamas, tačiau tėvui pamažėl ėmė ryškėti tragedijos priežastys. Tą naktį jie nakvojo palapinėje, kurioje

kilo gaisras. Sprogu kuro bakui, degios medžiagos apipurškė Alvydą ir dar tris jo tarnybos draugus. Alvydas gulėjo arčiausiai bako ir dar nusirengęs. O paskui voliojosi ant sniego, spiginant 40 laipsnių šalčiui. Ilgai voliojosi: gal valandą, o gal ir daugiau. Atskubė tragedijos vieton, antpečiuotieji pirmiausia materialinius nuostolius skaičiavo.

— Paskui Belogorske, „Sančastė“, prasiiraičiojau keletą savaitę, o kai vilties nebeliko, čia atvežė. Seniai prašiau, kad jums telegramą duotų. Nepripašiau. Tik daktaras pagailėjo. Iš pradžių pagalbos, o dabar atsisveikinti norėjau, — pa-

Kaip ir dera tokiam metui, ramus ir susimąstęs slinko 1983-ųjų adventas. Juk kiekvienas turi ką pergaltoti, apie ką pamąstyti. Kalviškių Žukauskų mintys vis apie Alvydą sukosi: „Štai mėnuo, kitas, grįš vaikas iš armijos. Kažin, kur nutūps? Prieš armiją Kražių kolūkyje dirbo. Gal ir pasiliks? Ir apręgti nuo siūlo reikės: ištiso, suvyrėškėjo. Ko norėti — vasary dvidešimt sukaks“.

Šviesių minčių palaimą nutraukė netikėta telegrama „Chabarovsko karo ligoninėje guli jūsų sūnus Alvydas Žukauskas, kurio būklė labai sunki. Gydytojas Afanasenko“.

Viešpatie, kokie šykštūs telegramos žodžiai, kai šitiek kankinančių klausimų. Kas nutiko? Neseniai laišką parašė, sveikata nesiskundė. Kodėl Chabarovske, jei tarnavo Belogorske? Kodėl telegramą siuntė gydytojas? Simtai „kodėl“? Visus juos pasiimdamos, o kartu gal dar daugiau jų namuose liekantiems palikdamos, tą patį vakarą leidosi Jonas Žukauskas į kelį.

Buvo Kalėdų rytas, kai tėvas įžengė į palatą. Nepažino sū-

čia padegė. O padegęs pats pabėgo.

Kaip per sapną išgirdo ir telegramą siuntusio gydytojo žodžius:

— Kad taip bent savaitę anksčiau būtų atvežė. Kodėl jie šitaip...

Juodo laukimo prisipildė ne tik Žukauskų sodybos, bet ir visų Kalvių kaimo gyventojų širdys. Juoda neganda apkabino kiekvieną plačios Kražių apylinkės motiną, kurios sūnus atliko „pareigą Tėvynei“, ar turėjo netrukus išeiti armijon. Nepaprastai ilgos slinko dienos. Ir kas pasakė, kad per Kalėdas jos būna trumpiausios? Į namus parsirado Jonas Žukauskas. O Al-

vydo vis nebuvo. Jis tarytum tyčia neskubėjo namo, leido namiškiams deramai pasiruošti laidotuviams, rodos, iš anksto žinojo, jog į valdžios pasiūlymą: „Vežkit šarvotą į kultūros namus, laidokit be bažnyčios — niekas nekainuos“, tėvai, giliai tikintys, religingi žmonės, kategoriškai atsisakys, ne tik skausmą, bet ir visus rūpestius pasi-liko sau.

— Po savaitės jį parvežė. Naujametinė „didžiosios tėvynės“ dovana. Gyvas sudegintas, o paskui supūdytas, — iš lėto renkami ir su kiekvienu vis labiau širdį draskantys motinos žodžiai. — Parvežė basą, vienplaukį, baltų lentų, aptrauktų raudonu skuduru, karste. Nė vieno vainiko, nė vienos gėlės.

Niekas daugiau iš valdiškų namų neatėjo, niekas nesiteiravo, kuo padėti šeimai. Atsisakė ir žinokitės. Tik metams baigiantis atvažiavo keletas uniformuotų vyrų. Sakėsi iš karo tribunolo esą. Keletą valandų teiravosi tėvų apie Alvydą, viską užsirašinėjo. Sakė būsias kaltininko teismas. Tik staiga:

— Tai va, užmaitinot kažkuo

(Nukelta į 4 psl.)

Seku seku pasaką

(Atkelta iš 2 psl.)

Stai neperseniausiai Užventyje buvo šventinamas kryžius, visuomenės pastatytas miestelio centre. Susirinko žmonės pagerbti pokario metais žuvusiųjų. Į pagerbimą atvyko ir rajono vadovybė: partijos rajono komiteto pirmininkas sekretorius su viena „Volga“, vykdančiojo komiteto pirmininkas su kita, pirmininko pavaduotojas dar su kita ir t. t. — visos mašinos kortėžas. Ir sėdi juose po vieną. Tai gal, sakau, bent vieną jų skirtų Sąjūdžiui. Mes tai jau ir penkiese į vieną automobilį sutilptume. Rūpesčių turime ne mažiau, o visur — pėsti.

O kaip sukilo kelmieškių aktyvumas, kai prakalbo apie prekybinin-

kų machinacijas! Kiek aistrų ir žmonių kiršinimo! Tiek rimtų vyrų kontroliavo prekybą: PK, RVK, liaudies kontrolė, milicija ir t. t. O „moterų sąjunga“ visus apie pirštą apvyniojo.

Jeigu dar yra kokia nors valdžia, rodos, tereikia nubausti nusi-kaltėlius, atleisti iš tų brangių pareigų ir baigtas reikalas. Bet ne. Dangstydamiesi Melu stengiasi įrodyti savo Tiesą.

Artėjantys rinkimai — visų dorų žmonių viltis. O mūsų žmonės nebėra tokie kvaili, kad nesuprastų šiuolaikinio Melo darbų. Mes visi turim būti su Lietuva, su jos Tiesa ir neleisti klestėti Melui. Sviesios mūsų tautos ateities viltį reikia saugoti visiems, visada ir visur.

vytautas šikšnyš

PERDĖTAS DOSNUMAS

Kražiai vėl pamažėl keliasi iš ilgo letargo miego. Naujam gyvenimui vėl atgimė kapinių koplyčia, pastoliais apsivainikavo senoji varpinė, žada nustoti irę ir senieji „mūrai“. Tačiau viena iš priežasčių, trukdančių jų atgimimą, yra jų gyventojai. Pirmiausia reikia pastatyti namą, juos iškeldinti, atlaisvinti „mūrų“ patalpas, o tada tik imtis restauracijos darbų. Ir ne bet kokių patalpų reikia gyventojų iškeldinimui, o gražių, naujų, su visais patogumais. Tik kražiškiams nelabai suprantamas toks valdžios dosnumas. Už kokius nuopelnus tiems žmonėms tokios dovanos? Kad kaip išgalėdami trumpino paminklo amžių: tingėdami net mal-

kų parsigabenti, pjovė varžas ir kūreno, lupo nuo stogo šiferį ir dengė šalia pasistatę neišskios paskirties „karaputkes“, nepataisomai sugadino sienas ir lubas, apleido aplinką? Ir už visa tai, kad jie sąmoningai trumpino brangaus kultūros paminklo amžių — nauji, su visais patogumais butai? Suprantama, žmonių į gatvę neišmes, reikia jiems duoti pastogę, tačiau tokią, kokios jie nusipelnė. Nejaugi vėl kursime naują, išskirtinę visuomenės klasę iš apsileidėlių? O tos lėšos, skirtos naujų namų statybai, oi kaip pravers atgimstantiems Kražiams.

Grupė kražiškių

Kas rašyta apie Kražius

Vaclovas Rimkus
Pradžia Nr. 13

Valdžia reikalaujanti iš Kražių klebono 40000 rublių už revoliuciją, nors kazokai išprievartavo 600 moterų ir merginų, kitas net 10-ties metų. Viso per susirėmimą užmušti 42 žmonės, iš jų 4 kareiviai, daugybė sužeistų. Pranešama, kad Lvo-ve (tuometinėje Austrijoje) sausio 14 d. įvyko lenkų jaunimo „Zgoda“ suorganizuotos gedulingos iškilmės ir pamaldos už Kražių kankinių sielas. O sausio 7 d. Nortkamptone (JAV) lietuvių susivienijimo kuopos susirinkime K. Vaičiulis supažindino su Kražių skerdynių istorija. Rinktos aukos kražiškiams.

Nr. 4 A. Silingis informuoja, kad Kražantės vandenys priėmė 75 Kražių kankinius, piktinasi „...caro nežmonišku apsiėjimu su mumis“. Siame numeryje pranešama, kad sausio 14 d. Čikagoje įvyko gausus susirinkimas, skirtas paminėti Kražių skerdynėms. Čikagos lietuviai nutarė pastatyti paminklą Kražių kankiniams ir sukurti dramą „Kražių skerdynės“ ir su ja keliauti po lietuvių kolonijas. Sausio 21 d. Harlone (JAV) įvykusiame susirinkime kalbėta apie Kražių skerdynes. Suaukota 300 dolerių brošiūros apie skerdynes išleidimui. Plimute irgi susirinkime kalbėta apie Kražius, atlaikytos pamaldos. Iš Lietuvos pasakojama, kaip verždamiesi kazokai į Kražių bažnyčią suskaldė caro ir carienės portretus, sakydami, kad tai esą lenkų dievai. Kitoje žinutėje rašoma, kad per skerdynes gubernatorius pasiuntęs kazoką pas kažkokį apylinkės dvarponį, kad jis duotų šieno ir avių. Ponas paprašė už tai raštelio. Supykęs gubernatorius įsakė atvesti į miestelį ir duoti jam ir jo žmonai po 50 rykščių. Ponas, norėdamas išsiskuti nuo bausmės, pasakė, kad esąs bajoras. Gubernatorius už bajorystę dar liepęs pridėti keletą kirčių. Laiške redakcijai rašoma apie suaktyvėjusią visuomeninę JAV lietuvių veiklą, apie steigiamą „Kražių kankinių komitetą“.

Nr. 6 rašoma, kad Rygos lietuviai labai sujaudinti Kražių įvy-

kiais: „Pas mus tikrai ką ir kalba apie Kražių kliošturių...“ Vilkes Barėje ruošiamasi didelei demonstracijai, skirtai Kražių skerdynėms. Baltimorėje sausio 30 d. įvykusios iškilmingos pamaldos už Kražius. Pamaldos įvyksiančios ir Pitsberge.

Nr. 7 informuojama, kad Kelmėje uriadnikas primušė žmogų už tai, kad jis nesulaikė įtartinio Kražių skerdynių dalyvio. Pranešama, kad Kauno gubernatorių Klingenbergas baus po 25 rublius kiekvieną, kuris kalbės apie Kražių skerdynes.

Klevevande 1r Pitsstone įvykusios demonstracijos protestuojant prieš caro valdžios smurtą Kražiuose.

Tęsinys kitame Nr.

Darbai sugrįžtantys

Seniai norėjosi parašyti apie nuostabų, be laiko mus palikusių žmogų, talentingą dailininką Edmundą Žiauberį (1932—1985). Gimė jis Kražiuose. Čia mokėsi ir begaliniai šį kraštą mylėjo. Kadaiše, dar jam gyvam esant, aprašiau jo vaikystę, prisimindamas kaip vietos vaistininkas Sakolovskis 1939 m. už piešinį su lėktuvu ir besileidžiančiais parašutais jam davė „premią“ — dešimt centų! Bene labiausiai pastūmėjo Edmundą į dailės studijas pažintis su mokytoju Juozu Petruliu, kuris lipdybos ir skulptūros mokėsi pas patį Juozą Zikarą. Aš visada stebėjau, kad nei pokario metų žiaurumai, beprincipinis pataikavimas ir karjerizmas nepalietė ir nesudarkė Edmundo pasaulėjautos, jo tikėjimo žmonių gerumu. Pagarba kiekvienam: senam ar jaunam, eiliniam kaimo žmogui, studentui ar pamaro žvejui — tai buvo pirmutinis Edmundo bruožas. Turėjo jis be galo daug draugų ir bičiulių tarp menininkų bei rašytojų — apie 80 knygų suspėjo iliustruoti, ko ne šimtą draugiškų šaržų nupiešė. Visi jį kaip tai malonybiniai Eduku vadinavo. Ypatinę sielos giminę gumią jis jautė poetui Pauliui Širviui, labai rūpestingai išraižė jo portretą. Niekados nedrįso žmonių teisti ar kaltinti, jam svetimos buvo bet kokios smulkios apkalbos ar intrigos. Todėl Dailininkų sąjungoje jis dešimt metų buvo renkamas partinės organizacijos sekretoriumi. Visur tai nelengvos pareigos, bet tarp dailininkų, kur kiekvienas — asmenybė ir dar savaiptai šakota — tai jau — ne juokai. Jis buvo per daug išmintingas, kad jau tais stagnacijos laikais būtų mokęs ir kovojęs už dailininkų „idėjiškumą“... Edis buvo smulkmeniškai sąžiningas ir nevogė. (O buvo net ir tokių!) Jis net per tuos dešimt metų nesugebėjo sau pasiskirti dailės dirbtuvės, kurios jam taip reikėjo. Na, kur tie dailininkai būtų gavę geresnį sekretorių, kaip šis vaikinukas iš Kražių? O už bėdon patekusius, jis kryžium guldavo, kaip sako seni žmonės. Plačiai pokaryje nuaidėjo istorija su dailininku Antanu Kmieliausku. Reto talentingumo, ką tik baigęs Dailės institutą menininkas, gavo bažnyčios užsakymą iškalti akmeninę Vilniaus globėjo šv. Kristoforo statulą. Kūrinytis tikrai pavyko. Ji ir dabar puošia šv. Mikalojaus bažnyčios šventorių Vilniuje. Sniečkaus valdininkams tai atrodė baisus nusikaltimas ir A. Kmieliauską tuoj pat išmėtė iš Dailininkų sąjungos. O tai reiškė, kad nebus jokių valstybinių užsakymų, jokių galimybių įsigyti dailės reikmenų, dalyvauti parodose ir t. t. Represijų bagažas buvo pakankamai rafi-

nuotas. Bet A. Kmieliauskas buvo tiek darbštus ir gabus, kad jo privačiais užsakymais sukurti skulptūros paminklai — antkapiai, grafikos darbai — exlibrisai pelnė net tarptautinį garsą. Bet būt išskirtam iš visos respublikos dailininkų šeimos, nėra smagu. Ir Edmundas Žiauberis nepagailėjo pastangų, atkaklumo, kad A. Kmieliauskas būtų grąžintas į Dailininkų sąjungą.

Iš senųjų Lietuvos rašytojų jis labai mėgo ir asmeniškai pažinojo A. Vienuolį bei I. Simonaitytę, ne kartą juos lankė. Jau tada jam A. Vienuolis guodėsi, kad respublikos valdžia jį prievartauja, koreguoja „Puodžiūnkiemio“ idėjinę liniją, tolimą rašytojo sampratą ir norams. Paskutinieji E. Žiauberio dideli darbai — tai iliustracijos I. Simonaitytės romanui „Aukštųjų Simonų likimas“ ir B. Sruogos „Dievų miškas“. Buvau liudininkas

mės kultūros namuose buvo atidaryta paskutinė E. Žiauberio paroda — visas B. Sruogos „Dievų miško“ grafikos lakštų ciklas. Kartu vyko ir rajono kraštotyryninkų konferencija. Susirinkusiems kelmiečiams ilgai ir su didžiausiu nuosirdumu aiškino savo kūrinius, savojo meno principus. Jį jaudino žmonių kančios, beteisiškumo ir priespaudos egzistencija mūsų žemėje. Jis kuo žemiausiai nusilenkė čia dalyvavusiame liaudies skulptoriui J. Liaudanskiui, aukščiausiai įvertino jo kūrybą, jo talentą. Niekas tada negalvojome, kad Liaudanskis pragyvens Žiauberį. Dar suprojektavo paminklą ant savo mokytojo J. Petrulio kapo Kaune, sutvarkė ir papuošė motulės kapą Kražių kapinėse.

Jau vasarą atsigulė jis kuriam laikui į Vilniaus klinikinę ligoninę. Buvo labai prislėgtas, atvirai kalbėjo, kad jaučiasi labai blogai ir gyvenimas baigiasi. Norėjo persikelti į Kauno medikų globą, bet, būdamas labai mažai sau reiklus, vis delsė. Nesinaudojo jis jokiais spec. ligoninėmis, nors, turėdamas nusipelnusio meno veikėjo vardą, tikrai turėjo tam teisę. Niekas tada negalėjo įsivaizduoti, kad toks tvirtas, gražus vyras ims ir palūš. Medikai tai gydė, tai vėl išleisdavo iš ligoninės, kol 1985 m. gruodyje padėtis tapo kritiška. Vaistai kraujo spaudimą sumažino, bet prasidėjo širdies veiklos nepakankamumas. Mirė jis sunkiai, dusdamas, širdis silpo, organizmui trūko deguonies. Nesiruošiu čia nieko personaliai kaltinti, bet mūsų skurdžioji, bejęgė masinė medicina nesugebėjo padėti, pagelbėti, ir Kražių ažuolėlis gruodžio 26 d. mirė. Draugai jį palaidojo aukštame, labai aukštame kalnelyje Antakalnio Saulėtekio kapinėse. Nesulaukė Edis ir savo anūkėlės, kuri netrukus atėjo į šį pasaulį.

Labiausiai gaila, kad Edmundas nesulaukė šių dienų, Lietuvos atgimimo, laisvos spaudos. Jam, visa esybe humanistui ir demokratui, tai būtų buvę nepaprasti laikai, naujas impulsas kūrybai. Nesulaukė.

Įamžinti kuklių talentų atminimą mūsųose labai sunku. Net, sakysime, žymiojo grafiko S. Krasausko darbų nuolatines ekspozicijos Vilniuje niekur nerasi. Įrengti memorialinę nuolatinę E. Žiauberio darbų ekspoziciją man geranoriškai padėjo kelmiečiai — tuometinis Kelmės tarybinio paukštininkystės ūkio direktorius J. Rimkus, jo žmona muziejininkė S. Rimkienė. Siame Kelmės muziejaus kambaryje galima susipažinti tik su nedidele dalimi dailininko darbų, bet čia daug nuo-

(Nukelta į 4 psl.)

Taurų kražiškį atmenant

viso to kūrybinio proceso: kaip Edis rinko medžiagą, ieškojo tipažų, istorinių dokumentų. Dirbo sunkiai ir įtemptai. Jį labai traukė ir jaudino tragiškas žmonių likimas. Tais darbais jis tikrai galėjo būti kandidatu kokiai respublikinei premijai, bet konjunktūros apsesta kultūros viršūnėlė šiuos kapitalinius darbus beveliojo nutylėti. Jo grafikos lakštus įsigydavo Tretjakovo galerija, o savi menotyrininkai „pamiršdavo“ įtraukti net į grafikos albumus, knygas. Paskutinis Edmundo sumanymas buvo iliustruoti M. Katkaus „Balanos gadyne“. Nebespėjo. Jo etnografinius piešinius labai vertino prof. Pranė Dundulienė, visados Edmundo prašydavo iliustruoti jos mokslinius darbus. Reikia manyti, kad šį sumanymą dailininkas taip pat būtų realizavęs talentingai.

— Žinai, tik baigęs raizyti B. Sruogos „Dievų mišką“, aš pajutau, kad moku ir galiu piešti, — labai savikritiškai prisipažino Edmundas. — Va, dabar tai tikrai norisi dirbti, jaučiu, kad galiu! Deja, klatinga širdies liga vis labiau progresavo. Kankino aukštas kraujo spaudimas, galvos skausmai. Nemėgo skustis, bėdotis.

1985 m. ankstyvą pavasarį Kel-

Autoriaus nuotr.: E. Žiauberis pristato kelmiečiams paskutinįjį savo darbą, B. Sruogos „Dievų mišką“

ilustracijas. Edmundo motinos kapas Kražių kapinėse; jo projektuotas ir atliktas.

Užaugo Tavo sūnaitėlis, bus...

(Atkelta iš 2 psl.)

atvažiavę sūnų — iškarto rastas ir „kaltininkas“, ir „medicininės komisijos“ išvada padaryta.

Tik žiotelėjo Jonas Žukauskas nuo tokių žodžių ir nežinojo, kaip juos suprasti: kaip nevykusį humorą ar iš tiesų kaip kaltinimą. Apie kokį maistą dar buvo galima kalbėti, kai sūnus, atrodo, ir ruseno tik tam, kad dar tėvą nors valandžiukę galėtų pamatyti.

Vėl slinko mėnesiai. Tėvas neapsikentęs į Kelmės rajono karinį komisariatą nuvyko — negi jis taip ir nesužinos visos tiesos apie netektį! Čia jam pažadėjo pasiūsti užklausimą į karinį dalinį, kuriame žuvo Alvydas. Ir iš tiesų, atsakymo ilgai laukti nereikėjo, o tiksliau karo tribunolo teismo nuosprendžio kopijos. Nežinia kelintas egzempliorius pro kalnę, sunkiai įskaitomas, bet dar sunkiau sveiku protu suvokiamas. Iš dokumento, patvirtinto karinio dalinio vadų parašais ir antspaudu, sužinojome, kad kaltinamasis Skripin'as Nikolaj'us per neat-sargumą uždegė palapinę, kurioje miegojo kareiviai, ko pasekoje padarė nuostolių... už 363 rublius ir 20 kapeikų (Mat sudegino palapinę ir čiužinius). Už tai jį ir teisė, už tokias nuodėmes ir atgailą, t. y. bausmę skyrė. Tribunolas susirūpino čiužiniais ir palapine, o apie žmones, sužalotus ir prarastus, užsimenama tik šykščiu sakiniu, kai kontekste jis yra neišven-giamas.

Ir vėl Jonas Žukauskas suabejoja savo proto galimybėmis: ar čia šaipomasi iš ko, ar darant dokumentus kokia pastraipa ne-tyčia iškrito. Todėl vėl rašo už-klausimą į karinį dalinį, iš ku-rio ir atsakymas netruko ateiti: „Pranešu, kad teismo posėdyje,

kuriame buvo nagrinėjama Skripin'o Nikolaj'aus byla, civilinis ieškinys dėl Žukausko A. J. mir-ties ir laidotuvių išlaidų paden-gimo nagrinėjamas nebuvo...”

Po šitokio atsakymo jau ir ar-kliaiškai pironizuoti norisi. Ką gi, valstybė už čiužinius atsiskaitė, nuostoliai atlyginti ir nėra ko čia ilgai po sudegusių skudurų pelenus kapstyti. Tiesa, žuvo žmogus, dar trys sužaloti. Bet negi jų motinos nepriaugins. Kiek reikės, tiek ir pasišauks. O jeigu iš žmogaus liks tik po-pierių krūva (ir tų pačių išieško-tų) tėvų rankose, ką padarysi — pareiga Tėvynei aukščiau visko.

Būtent tiek ir liko kalviš-kiams Žukauskams. Be minėtų susirašinėjimų su kariniu dali-niu ir telegramų, dar liko sąs-kaistos už karstą ir už pamin-klą, kurių, deja, iki šios dienos niekas nesiruošia apmokėti, liko tik jiems vieniems žinomos tik-rosios kitos laidotuvių išlaidos ir niekuo neįkainojama netek-tis.

— Kažin, ar yra nors kokia tikimybė bent dalį materialinių nuostolių susigrąžinti? — kla-usia Alvydo motina. — Aš ne-beturiu sveikatos prašinėti, pa-galiau ir nežinau, kas galėtų padėti. Štai, prasidėjus kuro stygiui, nuėjome į rajono kari-nį komisariatą, o čia mus tik pašiepė, pasakydami, kad čia — ne kuro kontora. Vadinasi, ne į tas duris belsti reikia. Pro jas tik raudonus karstus dali-na...

Sūsnis dokumentų, žmonių pasakojimų įtikinamai įrodė Žu-kauskienės žodžių teismą. „Kražių aidų“ redakcija kartu su LPS taryba pasižada parodyti duris, į kurias galima belstis ir rasti už jų tiesą.

NIJOLĖ PETROŠIUTĖ

Taurų kražiškį atmenant

(Atkelta iš 3 psl.)

traukų iš jo gyvenimo, parodų ka-talogai, iliustruotos knygos, periodi-ka, „Genio“ žurnalo dienoraštis, kurį rūpestingai rašė Edmundas. Ekspozicija turtė, jo draugai ir giminės, manau, ras pareigą ją pa-pildyti. O šiaip, visas kūrybinis E. Žiauberio palikimas, jo darbų klišės, atspaudai, tapybos darbai, dailininko kūrybos priemonės, gau-si biblioteka yra rūpestingai ir tvirtai saugoma velionio šeimoje. Savo laiku Kražiuose, sename ko-legijos pastate esu matęs E. Žiaube-rio darbų kolekcijėlę, bet gana net-varkingą, neprižiūrėtą. Nežinau jos

tolesnio likimo, bet tikiu, kad Kra-žiuose E. Žiauberis tikrai turėjo gerų draugų ir jie pasirūpins, kad jo gimtinėje būtų labai gera ir gausi dailininko kūrybos ekspozicija. Kiek žinau, to labai pageidautų ir dai-lininko žmona, buvusi ilgametė Kra-žių vidurinės mokyklos mokytoja. Skubėti gal nereikia, kol nėra gali-rai labai gerų patalpų. Tokios gali atsirasti, tik baigus kolegijos pastatų kapitalinį remontą. Bet šią mintį reikia puoselėti, tam ruoštis, rinkti eksponatus. Talentingo kražiškio dailininko E. Žiauberio atminimas ir darbai — tai didelis tautos turtas. Pasirūpinkime juo.

HENRIKAS PAULASKAS

ZIEDAS KRAŽIŲ GARBĖS VAINIKUI

Mūsų Kražiai —
Kolegijos mūrai seni,
Senovės dienų palaikai vargani,
O švietę vaikus Žemaitijos visos,
O žarstę po Lietuvą sėklą švie-sos.

Mūsų Kražiai —
Drevėtų klevų apsupta
Garsioji žemaičių bažnyčia balta.
Čia būta kalbos ir Tėvynės sargų —
Istorijai Kražiai svarbu.

Mūsų Kražiai —
Kražantė bebalsė, lėta,
Medžioklėnė šiaurėj, žavinga vieta:
Tvirti ažuolai ir lapuočiai kiti,
Plačioj aukštumoj po dangum
suburti...

Mūsų Kražiai —
Mums gražūs kalvų vainike,
O ypač saulėtam pilnatvės laike,
Kai auga ir bręsta, ir noksta
diena
Ir laimė, atrodo, tvirta, amžina.

Telegramos iš terbos,
kur kabo Kražiuos
ant tvoros

TAUTIŠKAI SUSIPRATUSI IR SUSIVIENIJUSI BIURO- KRATIJA SIŪLO ŠIAS DI- REKTYVINES PERESTOJKOS KRYPTIS 1990-IESIEMS.

1. Viešai ir visuotinai įteisinti kreipinį „ponios ir ponai“ (Išimtis: negalioja tai tautos daliai, kurios mėnesinis atlygi-nimas mažesnis, negu 320 rub-lių).

2. Prieš numetant minėtai išimtinę tautos daliai apgraužtą kaulą, visapusiškai jį išnagrinėti. Jei dar liko riebalų, par-duoti kooperatyvams — ūkiš-kam muilui, po pusrublį gabalas, virti.

3. Sekant tarptautiniais mafi-jos standartais, vieningai persė-si iš valdiškų personalinių „Vol-gų“ į modernesnius, pavyzdžiui,

PERESTROJKA-90

„Opel-senator“ markės automo-bilius. Nesant galimybės, už ko-lūkiečių kailius, darbininkų pra-kaitą ir inteligentų smegenis išsunkti valiutos rajono sąlygo-mis, kol kas apsiriboti tėvyni-niais „aštuntukais“ ir „devintu-kais“ (būtinai su liuku stoge), skiriamuosius numerius, kad mi-licija nesupainiotų, paliekant tuos pačius.

4. Įpareigoti miliciją įsigyti (dostati!) šunį, iš tolo užuodžian-tį videokameras, fotoaparatus ir diktofonus. Naudoti saikin-gai, — didesnės ir mažesnės valdžios susitikimams su Sąjū-džio spauda, taip pat su visokiais ideologiškai nesusipratusiais elementais, siekiant išvengti komiškai tragiško Palangos valdininkų menedžmento kursų likimo (Žiūrėk V. Majakovskį: „Moja milicija menia bere-žot!").

5. Įvesti visuotinę paspartizaciją, t. y. be paso neparduoti vinių, dešros, deficitinių gu-mos gaminių vaistinėse, taip pat neatsakinėti į jokių pro-

vokacinius klausimus, pavyz-džiui: „Ar tikite į ekonominį savarankiškumą?“, „Koks bus rytoj oras“ ir pan.

6. Dėl vibracinės ligos (kin-kų virpėjimo), taip pat pasun-kėjus darbo sąlygoms dėl mui-lo trūkumo (kaip nemuilytam lįsti aukščiau stovinčiam i...) visus stagnacijos epochos nusi-pelnčius pelningų postų veikė-jus išleisti į pensiją nuo 50 me-tų, prilyginant daugiavaikėms motinoms ir šachtininkams, taip pat paskiriant jiems spec-aprūpinimą ir specaptarnavimą iki gyvos galvos, o visai giminei — iki septintosios kartos.

Pastaba: Direktyvinės kryptis skaityti kiekviename aukšto lygio valdininkėlių susiėjime, kad dėl sklerozės ir koloringo maisto jie neužmirštų savo privi-legijų.

Valstybiškai svarbią ir itin slaptą medžiagą išvogė ir pagar-sino nežinomas žvalgybos slap-tasis agentas.

JERONIMAS KUKURDVELKIS

Ką tai reiškia?

MALONU, KAD ŠIS KLAUSI-MAS SUDOMINO NEMAŽĄ BŪRĮ MŪSŲ SKAITYTOJŲ. TIK ATSA-KYMAI BEVEIK VISŲ VIENODI, DAUGMAŽ KAIP BUTKISKĖS KAI-

MO GYVENTOJO STASIO RAMA-NAUSKO.

Aš manau, kad vilkas aviai pa-sakė šitaip:

„Sese, ginčytis netinka:

duok šen vilnas, imk vatinką!”

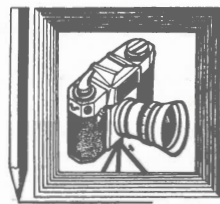
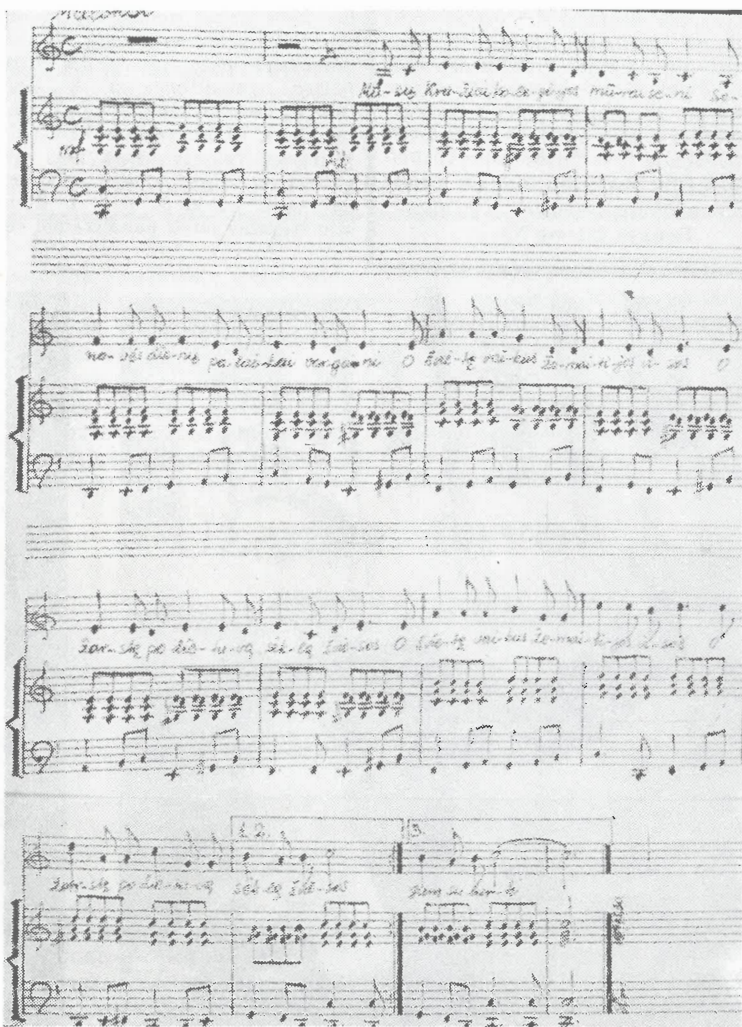
Arba: „Tave ištraukiau iš didžiau-sio plėšrūno nasrų, suteikiau pas-togę“ — pasakė vilkas, ruošdama-sis pusręčianti“.

DAINUOKIME KARTU

Kražių vidurinės mokyklos moksleiviai, vadovaujami muzi-kos mokytojos Reginos Šepu-tienės, dainuoja dainą pagal Elenos Skaudvilaitės žodžius. Joje įprasminėti istoriniai Kra-žiai. Kai kas mano, kad toji dai-

na turėtų tapti Kražių himnu. O kaip atsilieps „Kražių aidų“ skaitytojai? Dainuokite ir pa-rašykite savo nuomonę apie tekstą ir natas. Muzika — E. Vasiliausko.

JONO LIPSKIO NUOTR.

Iš mūsų kronikos

Išleisti nauji kalendoriai „Kra-žių aidams — 50“.

Praeitime laikraščio numeryje į šį mūsų skyrelį įsivėlė netikslu-mas: Lietuvos krikščionių-demokra-tijos partijos Kražių skyrius vienija 29 narius. Skyriaus pirmininkė — J. Ramanauskaitė, pavaduotojas — B. Dirmeikis.

Lietuvos demokratų partijos Kra-žių kuopelė šiuo metu turi 7 narius, pirmininkas — E. Dirmeikis...

Įvyko 2-oji LPS Kelmės rajono konferencija. Apžvelgtas nueitas ke-lias, numatytos perspektyvos atei-čiai, išrinkta nauja rajono taryba bei seimelis. Sąjūdžio lyderiu rajone vėl išrinktas A. Račas.

Pasirodė J. Marcinkevičiaus ro-mano „Kražių skerdynės“ I tomas.

Ištabi Kalėdų šventė įvyko Kra-žių bažnyčios šventoriuje. Čia po va-karinių pamaldų atskubėjęs Kalė-dų Senelis ne tik mažiesiems sutei-kė džiaugsmo, bet ir jų tėveliams bei visiems dalyviams. O vakaro siurprizu tapo parapijoje susikū-ręs kvartetas. Saunių vyrų — S. Radvansko, V. Sveikausko, J. Krencėvičiaus bei paties kunigo S. Anužio — atliekama programa ste-bino ne tik idėjinio, bet ir meninio atlikimu.

Redaktorė
N. PETROŠIUTĖ

Telefonai: redaktoriaus — 53500;
pavadojo (kun. St. Anužio) — 58349.

REDAKCIJOS ADRESAS: 235479, Kelmės rajonas,
Kražiai, Pievų g-vė, Nr. 4.

Eina kartą per mėnesį. Rinko ir spaudė Klaipėdos
„Ryto“ spaustuvė. Fotorinkimas. Ofsetinė spauda.

Užs. Nr. 10421
Tiražas 2000

RINKIMAI Į LIETUVOS PARLAMENTĄ— NEPRIKLAUSOMOS LIETUVOS ATEITIES PAMATAI. BŪKIME BUDRŪS!

Artėja svarbus atgimstančios Lietuvos laikotarpis — rinkimai į Lietuvos parlamentą. Nuo mūsų apsisprendimo ir valios priklausys, koks tas parlamentas bus. Todėl kviečiame visus susikaupti ir pamąstyti, kokios Lietuvos norime, kurie kandidatai, tapę parlamento deputatais, ištikimai vykdys tautos duotą priesaką.

Sąjūdžio rinkiminės programos esmė — atgimusiai Lietuvai — nepriklausomybė, nepriklausomai Lietuvai — demokratija, demokratinei Lietuvai — žmogišką gyvenimą! Nepriklausomybė, demokratija, gerovė — neatskiriamos! Tad ir siūlome balsuoti už tuos žmones, kuriais pasitikime, kurių pilietines pozicijas patvirtino mūsų rekomenduojamų kandidatų gyvenimas, kurių ištikimybė Lietuvos laisvės ir demokratijos siekiui neabejojame. Kviečiame būti budriems, kad nei į Lietuvos parlamentą, nei į rajono tarybą nepatektų vilkai, apsivilkę avies kailiais. Norėdami pelnyti žmonių palankumą, daug kas „sudemokratėjo“: neprais ir pro kolūkiečių nepašnekinę, pritarė ir tikinčiųjų mintims, kiekvienam paduos ranką, ras gražų žodį, skelbsis Lietuvos nepriklausomybės šalininku. Prieš reikšdami pasitikėjimą, pamąstykime apie tai. Prisiminkime, kaip buvo paminėtas Lietuvos nepriklausomybės 70-metis, kaip uoliai buvo duoti ir įvykdyti visi nurodymai, kad net užgavėnių persirengėliai nedrįso tą dieną išeiti į gatvę, kokie buvo daromi pareiškimai po 1989 metų vasario 16 dienos ir t.t.

SAJŪDŽIO VARDU SIŪLOME BALSUOTI UŽ ANTANĄ RAČĄ KELMĖS 82-OJE IR UŽ ČESLOVĄ STONĄ UŽVENČIO 83-OJE RINKIMINĖSE APYGARDOSE. UŽ ŽMONES, KURIŲ PILIETINĖ POZICIJA, NESAVANAUDIŠKUMU, ISTIKIMYBE DEMOKRATIJAI IR LAISVEI NEABEJOJAME.

Antanas Račas

Veržiamės iš melo ir demagogijos, iš baimės ir vergiško tylėjimo, iš tamsos į šviesą. Ir patys nesame nepaliesi viso to, kas buvo, kas mus slėgė. Sąjūdžio rinkiminėje programoje pagrindinis dėmesys — žmogui. Programoje atspindėtos visos mūsų mintys, siekiai ir tikslai, kuriuose mes spėjome išsakyti per paskutiniuosius aštuoniolika mėnesių. Todėl būtina dirbti ir aukotis tų tikslų pasiekimui. Tik laisvas nuo ideologinių ir politinių varžtų žmogus gali atsakyti už save ir priimti laisvus ir veiksmingus sprendimus. Tik laisvas žmogus gali tapti savo miesto, savo kaimo, savo žemės šeimininkas. Į kiekvieną rinkėją, einantį su širdies virpuliu dėl Lietuvos ateities, kreipiuosi žodžiais, sudėtais į Sąjūdžio rinkiminės programos įžangą:

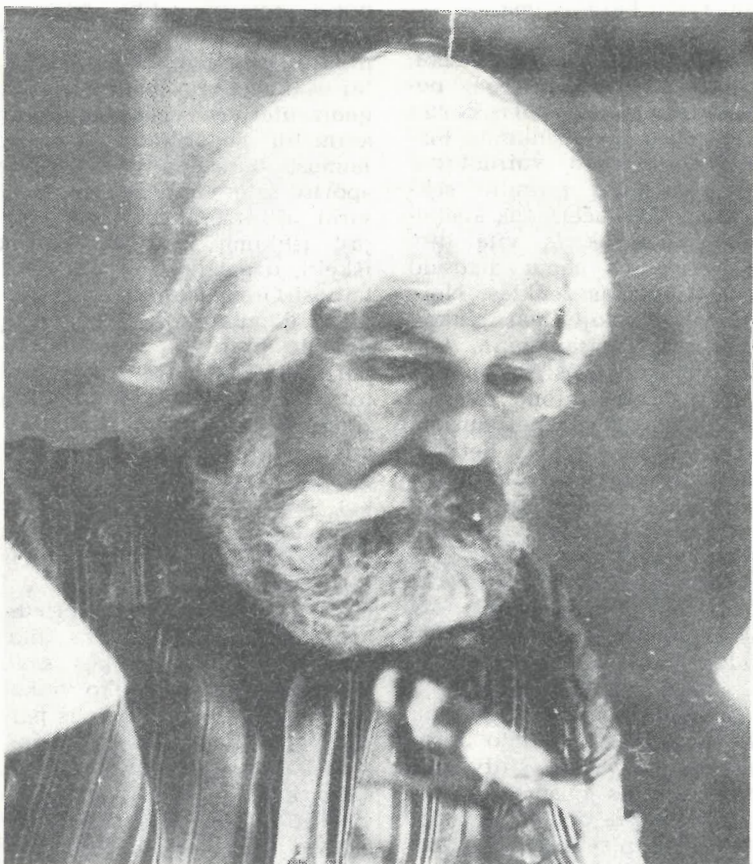
„Lietuvos žmogau!

Tu pirmą kartą po daugelio metų laisvai pasirinksi savo likimą. Prisimink, ši teisė nėra kieno nors Tau suteikta malonė arba dovana, Tu ją išsikovojai pats. Savo ryžtu, drąsa, ir atkaklumu. Tu sukūrei, rėmėi ir gynei Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdį. Ateini į rinkimus užkamuotas nepriteklių, pavargęs nuo savo bėtiesiškumo, daugybę kartų pažemintas ir apgautas. Tu visada turėjai blaivų protą ir darbščias rankas. Seniai galėjai susikurti gyvenimą, kokio Tu trokšti ir esi vertas. Tau ilgai neleido gyventi, kaip Tu nori, ir maitino gražiais pažadais. Dabar pažadų laikas

baigėsi. Sąjūdis Tau negali pažadėti nieko, išskyrus laisvę, nes Sąjūdis esi Tu pats. Bal-suodamas už Sąjūdžio remiamus kandidatus, Tu laimėsi tik įstatymais užtikrintą teisę netrukdomai panaudoti savo gabumus. Sąjūdis Tau siūlo naują gyvenimą ir sako: laisvas žmogus, laisva visuomenė, laisva valstybė! Laisvas žmogus — tai žmogus, kurio teisę saugo įstatymas. Laisva visuomenė — tai visuomenė, kurioje įstatymas lygus visiems. Laisva valstybė — tai valstybė, kurios gyvenimą valdo tik piliečių priimtas įstatymas. Be demokratiškų įstatymų nėra asmens laisvės, o asmens laisvė — tai vienintelis kelias į gerovę, teisingumą ir tautos nepriklausomybę.

Daug tai ar mažai? Susimąstyk apie tai prie balsavimo urnos ir prisimink: laisvė prasideda Tavyje!

Česlovas Stonys

Gimiau 1940 metų gegužės 5 d. Kelmėje. Nepriklausomoje Lietuvos valstybėje. Taigi, turiu teisę tvirtinti, kad laisvės pojūtį ir jos troškimą atsinešiau kartu su gimimu.

Gal todėl didžiausia vertybė šioje Žemėje man — Laisvė! Kaip šiandien atsimeinu Tėvelio žodžius išleidžiant mane į pirmąją klasę: „Sūnau, tu — suaugęs ir protingas vyras. Tu pats žinai, kas gerai ir kas negerai. Aš tavim tikiu“.

Man buvo duota Laisvė. Kaip didžiausia Dovana ir kaip sunkiausias Kryžius. Kryžius, kurį privalau garbingai nešti iki gyvenimo pabaigos.

1957 m. baigiau Kelmės vidurinę mokyklą, o 1962 m. — Vilniaus Valstybinę konservatoriją ir gavau dramos teatro aktorius diplomą. Dirbau Jaunimo teatre, Kauno dramos teatre, buvau Lietuvos radijo diktorium, filmavausi keliuose lietuviškuose filmuose, dirbau kūriniu ir gelbėjau skęstančius...

Trumpai tariant, perėjau ugnį ir vandenį. Tiesiogine ir perkeltine prasme.

Kai pajusdavau, kad kažkas kėsina į mano Laisvę ir bando sutrypti mano Žmogiškąjį orumą, aš išeidavau... Pastaruosius dvylika metų aš

apskritai niekur ir niekam netarnauju. Arba, tiksliau sakant, tarnauju Lietuvai. Kaip sugebu, kiek išgaliau. Esu sukūręs ke- liolika literatūrinių-muzikinių kompozicijų apie meilę Gamtai, Žmogui, Tėvynei.

Vaikystėje auklėtas kruvinoje Stalino dvasioje, jaunystės metais liūliuotas Chruščiovo pasakom, maltas bukomis visada apspangusio Brežnevo ideologinėm girnom, nelaikau savęs pražudytos kartos žmogumi, nes LAISVĖ man ir šiandien — didžiausia vertybė Žemėje. Todėl pačiu svarbiausiu ir pirmaeiliu uždaviniu laikau Laisvos ir Nepriklausomos Lietuvos atkūrimą!

Svarbiausiu Nepriklausomos Lietuvos rūpesčiu turi būti kaimas ir kaimo žmogus. Čia visų mūsų šaknys, mūsų skausmas ir mūsų viltis.

Per savo gyvenimą išklausęs begalę pažadų, planų, programų, koncepcijų, platformų ir t.t., ir pan., jaučiu tiesiog pasibjaurėjimą tos rūšies literatūra.

Būdamas Sąjūdžio žmogumi, laikysiuos jo rinkiminės programos. O savo rinkiminę nuostatą išdestyčiau taip: visur — žemės ūkyje, švietime, kultūroje, medicinoje, pramonėje, moksle, mene dirbančiam žmogui reikalausiu ir sieksiu Laisvės ir Savarankiškumo!

Ne Žmogus Valstybei, o Valstybė Žmogui!

Santykiuose tarp Valstybės ir Piliečių siūlysiu laikytis principo:

Netrukdyti
Padėti
Skatinti.

Nėra ir neturi būti tokių tikslų, sprendimų, reformų, kurie naudingi Valstybei ir nepriimtini Žmogui.

Aš gyniau ir ginsiu Žmogaus apsisprendimo teisę. Man šventi V. Kudirkos žodžiai: „Geriau su teisybe išgyti prišą, negu su melu — draugą“.

NEĮTIKĖTINI SUTAPIMAI

Priblėsus LKP XX suvažiavimui aistroms, susirinko LKP Kelmės pirminių organizacijų sekretoriai pasiklausti savo delegatų išpūdžių. Kur ten tokiu metu apsieisi be rinkimų temos. Gražiai ir demokratiškai partkomo platformą išdėstė trečiasis sekretorius K. Arvasevičius: girdi, biuras jokių kandidatų nekels, bet jei atsirastų tokių, kas iškels į Respublikos parlamentą Užvenčio rinkiminėje apygardoje pirmąjį sekretorių Z. Mačernių ir CK darbuotoją A. Kumžą, o Kelmės rinkiminėje apygardoje A. Račą, A. Bernadišų ir A. Geštautą, tai jie tas kandidatūras palaikysią. O šiaip — jokio spaudimo, jokio dirbtinio organizavimo. Ovacijų vertos mintys! O po jų sekė ir eili-

niai klausimai. Taip jau sutapo, kad šįkart, netrukdam kitų, buvo liepta pasilikti partsekretoriams, dirbantiems... Užvenčio rinkiminės apygardos teritorijoje. Kaip pranešė mūsų „spekorespondentai“, pasirodo, partkomui reikėjo instruktuoti savo vietininkus, kuriems Z. Mačernių „pakelti“, o kuriems „palaikyti“. Kur ten, kur ten be organizacijos! Tik kam ta šventeiviška vaidyba: mes, atseit, niekuo dėti — kalta masių iniciatyva. Nieko sau: palaikome visus, o rūpinamės tik vienu... kad tik nesugriūtų Respublikos parlamentas be rajoninio lygio partinio funkcionieriaus.

x x x

(Nukelta į 2 psl.)

Reikia kojomis atramos tvirtos,
Kad galėtum kaip uola stovėti.
Reikia rankoms vėliavos
šventos,
Kad galėtum nešti ją per vėtrą.

Reikia protui didelės drąsos,
Kad galėtum dabartį suprasti.
Reikia širdžiai meilės ir tiesos,
Kad galėtum tikrą kelią rasti.

Ko verta vienos dienos tiesa?
Ji nedaug tesiskiria nuo melo.
Ko verta vienos dienos drąsa?
Ji į baimę panaši be galo.

ŠIEMET SUKANKA 72 METAI, KAI PASIRAŠYTAS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS AKTAS

Šiomet Lietuva švenčia 72-ąsias Nepriklausomybės metines. Nepaisant to, kad Lietuva 50 metų neša vergijos pančius, vasario 16-osios aktas nepraranda savo reikšmės. Laisvės ir nepriklausomybės netekimas nesunaikino Tautos valios ir pasiryžimo vesti kovą iki laimėjimo, kaip ją vedė mūsų pranokėjai.

Minint vasario 16-ąją, reikia turėti prieš akis, kad tas svarbus įvykis yra tik viena grandis didelių aukų ir kovų eilėje. Lietuvos laisvės deklaracijos kelią paruošė vysk. M. Valančius, kaimo daraktoriai ir knygnešiai. Be jų vargu ar būtume sulaukę nepriklausomybės paskelbimo.

Kaip tauta nepasidare nepriklausoma per vieną dieną, taip ir Nepriklausomybės sukakties minėjimas neturi apsiriboti viena diena. Dabartis reikalauja iš mūsų tų pačių aukų, kurias kitados Tėvynei skyrė knygnešiai, slapty mokyklų mokytojai ir partizanai.

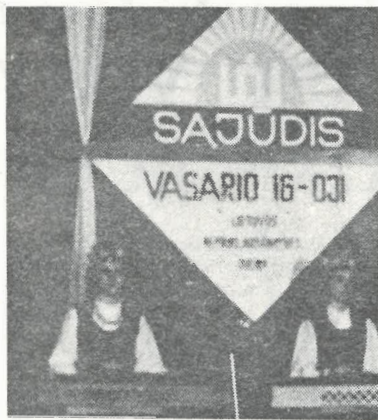
Kai šiandien žvelgi į tuos pasiryžėlius, kurie išdrįso pradėti kovą už Nepriklausomybę, nors gyveno okupacijos sąlygom, tai nustembi jų gabumu palenkti asmenines pažiūras ir įsitikinimus Tautos laisvei ir gerovei.

Nepriklausomybės akto signatarų tarpe buvo visokių pažiūrų atstovai, bet jie rado bendrą kalbą. Iš jų turime mokytis didvyriškumo, vieningos kovos, jungtinio ryžto.

Krašto pavergimas įvyksta ne tada, kai svetima valstybė įveda kariuomenę, bet tada, kai iš Tautos sąmonės išdildomas laisvės ir savarankiškumo troškimas. Tikroji okupacija yra tuomet, kai okupuojama ne tik teritorija, bet žmonių širdys ir protas.

Lietuva laisvę laimės tik tautiniu mūsų atsparumu. Ir ši kova yra ne diplomatų uždavinys, bet mūsų visų, nes mes visi esame Lietuvos gyvybės saugotojai.

Šiandien mūsų Tėvyne, rūpintojėlių žemė, yra palinkusi po okupacijos kryžium, bet, ačiū Dievui, joje dar gyva laisvės dvasia. Ji yra neužpučiama dorą ir neparduotoj širdy.

Kaip pernai kražiškiai minėjo Lietuvos Nepriklausomybės dieną, matome iš mūsų fotokorespondento Jono Lipskio nuotraukų. Kaip po šventės pasakė apylinkės vykdymo komiteto pirmininkas B. Dirmeikis, tiek žmonių ir tokių kalbų tie kultūros namai dar nėra nei matę, nei girdę.

O kaip šią dieną šventė prieš pusšimtį metų, pasakoja „Kražių aidų“ 2-asis numeris (1939 m.).

„Šiomet apščiau ir gražiau kaip pernai žygiuota po vėliavomis nuo aikštės į bažnyčią, net vadinamą „žioplių“ mažiau tebuvo. Bažnyčioje pamokslą pasakė kun. Rimkus. Po sumos atgal organizuotai nuvyksta į aikštę ir tuojau posėdin, kurį atidarė Kražiuose veiklus pradžios mokyklos vedėjas p. mokyt. K. Matulevičius. Garbės prezidiume sėdėjo savanoriai, Kražių bažnyčios gynėjai, kunigai, viršaitis, policijos viršininkas, organizacijų pirmininkai, pirmininkės.

Kone visų organizacijų atstovai tarė po žodį. Ilgiau kalbėjo savanoris — kūrėjas, Vyties Kryžiaus kavalierius, p. Ūsorius, tautininkų vardu p. Mačiuka, pavasarininkų mergaičių — Rimkutė, Saulių — Dimšaitė, kun. Rimkus ir kiti.

Mokyklos vaikai padėklamavo, padainavo, šaulių stygų orkestras paskambino — neoficialioje posėdžio dalyje.

Vakare p. mokyt. Mykolas Venclausko pastatymu šaulių vardu su rengto vakaro metu suvaidinta Liudo Giros „Kerštas“. Dekoracijos imponavo. Meistriškai suvaidino rolę ponis Venclauskienė.“

NEĮTIKĖTINI SUTAPIMAI

(atkelta iš 1 psl.)

Pagal iš anksto numatytą scenarijų Šaukėnų tarybinio ūkio kolektyvas kandidatu į Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos deputatus Užvenčio rinkiminėje apygardoje iškėlė LKP rajono komiteto pirmąjį sekretorių Z. Mačernių. Kandidatas į Šaukėnus neatvyko. Vietoj jo į ūkio parduotuvę atkeliavo kiek pavėlavusios kalėdinės dovanėlės: šampanas ir tualetinis muilas. Stebėjosi ir negalėjo atsistebėti šaukėniškiai tokią pertvarką, kol pagaliau nutarė, kad tai, tikriausiai, būsiąs sutapimas. Bet kad taip keistai ta pati istorija pasikartojo Dubėnuose (irgi kėlė kandidatu Z. Mačernių), ne vienas jau ir į usą šypsojosi. Ką gi, nuo seno žinoma, kad kalėdinių stebuklų metas tęsiasi iki Trijų Karalių. Ypač kai tų stebuklų prireikia vietos karaliui, žūt būt siekiančiam patekti į respublikinio lygio karaliavimą.

xxx

Tačiau Kelmėje jau šneka, kad stebuklų (arba kitaip — neįtikėtinų sutapimų) metas šiomet pratęsiamas iki... rinkimų. Pirmieji tai atrado vairuotojai. Mat nuo mūsų pirmojo sekretoriaus Z. Mačerniaus atsikėlimo į jam skirtą vilą dienos ties jo namu atsirado eismą draudžias ženklas. Nors ir labai burnojos varininkai, tačiau greit įsisąmonino, kad prieš vėją nepapūsi, o ramybė ir švarus oras rajono dvasios tėvui labiau negu bet kuriam mirtingajam reikalingi. Bet štai dabar, prasidėjus rinkiminei kampanijai — o stebukle! — ženklo vietoje šaligatvyje (taip pat atsiradusiam su dvasios tėvo įkurtuvėmis) tik skylė belikusi. Buvę draudimai iki rinkimų nebegalioja. Skubėkim naudotis tuo!

xxx

Prisikaupę visokių negerumų mūsų speckorespondento Jeronimo Kukurdvelkio širdyje ir vieną rytą jis nusprendė: eis į partijos rajono komitetą, susiras ten pirmąjį sekretorių Z. Mačernių ir pats išsiaiškins daug girdėtų negražių dalykų apie visokias ten videoaparatus, kreditus motociklui, buto vagystę ir t.t. Maža kas ką šneka. O tuo pačiu pasiklaus, kodėl organizacinio skyriaus vedėjas Alg. Švickus į LKP neperstojo (tad kaip jis gali vadovauti savarankiškiems Lietuvos komunistams?). Bet pusiaukelėje prisiminė, kad sekretoriaus nerasiaš. Juk vyksta LKP CK plenumas, kuris svars-tos M. Gorbačiovo vizitą, partijos veiksmų programą ir rinkimų platformą — žodžiu, pačius svarbiausius dokumentus šiandienos etape. O jis — vi-nintelis CK narys nuo mūsų rajono kompartijos, beje, kaip jau rašėme, nelengvai pats save į tą postą išsirinkęs.

Tad Jeronimas Kukurdvelkis, tuo išsiruošimu iš namų, pasuko į Užvenčio rinkiminę apygardą. Pasišnekęs su žmonėmis, pats pamatys, kokios priešrinkiminės nuotaikos vyrauja. Ir pamatė, kad net žagtelėjo: pirmasis sekretorius Z. Mačernius, pirma jo nukakęs,

su būsimaisiais rinkėjais bendrauja, sau kelią į Respublikos parlamentą lygina. „Kaip gi šitaip,— mąsto Jeronimas.— Negi man jau akyse dvejinasi. Juk sekretorius privalėjo būti plenumo. Pri-va-lė-jo! Kas šiuo metu ten gina rajono interesus, jei niekas be jo balso teisės neturi? Ar ne per daug norima apžioti? Ir pirmasis sekretorius, ir CK narys, ir dar LTSR Aukščiausiosios Tarybos deputatu įsigėdė. Ir, ko gero, taps. Juk visus darbus šalin nustūmęs rinkimais gyvena. Deja, kiti kandidatai tokių galimybių neturi, jiems dar ir dirbti reikia.“

Taigi, priešrinkiminė kova parodė, kad ne tik vienas Dievas gali būti trijuose asmenyse.

xxx

Ar verta tepti ant lašinių sviestą? Paklauskite kražiškių. Mat jie labai nusiminė šaukėniškių aplenkti, bet nuo to noras žūt būt įtikti partijos komitetui nesumažėjo. Tai ir nutarė: jei jau nepavyko iškelti, tai reikia nors palaikyti. Organizuoti iš visų kaimų ir kaimelių sudarino visus: ir jaunus, ir senus į mokyklos sporto salę „ant pakylėjimo“, visai užmiršę, kad pagal naująjį rinkimų įstatymą svarbu iškelti, o palaikyti... pats tegul laikosi. Gražiai kalbėjo kandidatas į deputatus Z. Mačernius, prašyte prašė į Respublikos parlamentą, žadėjo net sekretorystės atsisakyti ir atgal į žemdirbystę sugrįžti, o kad įtikimiau būtų, pridėjo: „Koks jau čia iš manęs komunistas“. Reikia pasakyti, kad toji diena sekretoriui kražiškių širdyse neliko be atgarsio. Nemažai iš salės išėjo mąstydami: „O gal tikrai nerinkim sekretoriaus, neatimkim iš jo lengvos duonos. Ką gi jis, palikęs savo vilą, ant Vilniaus bruko veiks? O dar, neduok Dieve, ir iš partijos išstos, visai užmiršęs, kaip ką tik kitus prie kryžiaus kalė, kaip Sąjūdžio susirinkime ištikimybę baltai vėliavos spalvai prisiekinėjo, kaip, giedant „Tautišką giesmę“, iš salės išlėkė, kaip A. Račui „velnių davė“, kad tas su vaikais „Lietuvą brangią“ dainavo, kaip...“ Daug tų kaip! Į pesimizmą linkę, tik sau nosim šnibzdėjo: „Kur ten su juo susilyginti konkurentui sąjūdininkui Č. Stoniui: kai šis atvyko susipažinti, nei kas vežė, nei kas organizavo, pėsti atėję sutilpo į apylinkės Tarybos vykdomojo komiteto salę. Koks ponas, toks ir žiponas.“

Belieka tikėtis, kad ir Kražiuose ne visi mėgsta lašinius su sviestu.

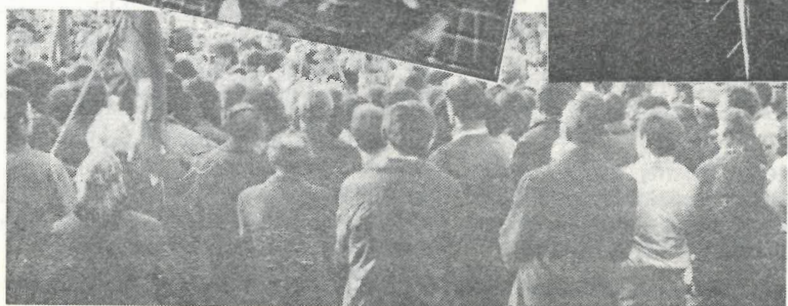
xxx

Ilgaliežuvių kaimynę gali sugėdinti. Blogiau, kai žmogus sužino, kad jo nuosavas telefonas — pasibaisėtinas plepys. Kažkodėl itin plepūs radikaliau mąstančių žmonių telefonai. Gal perkaista nuo „disidentiškų“ minčių, gal jų tarybiniai viduriai nepritaikyti mūsų demokratiškoms kalboms, bet atgimimo laiku kai kurie Są-

(nukelta į 3 psl.)

ŠVENTĖS ATSPINDŽIAI

Aptarnaudamas tris parapijas, kurių ribose yra aštuonios mokyklos — dvi vidurinės, trys devynmetės ir trys pradinės — nepajėgiu sistemingai praveisti tikybės dėstymo visose mokyklose. Todėl, kad Jūs (ypatingai vyresniųjų klasių mokiniai) neliktumėte nuskrūsti, nuo šio numerio, Kražių parapijos laikraštyje, pradėdama skyrelis besimokantiems tikėjimo dalykų.

Kiekvienas mąstantis žmogus nori gauti aiškius atsakymus į didžiausius žmonijos klausimus: koks mano gyvenimo tikslas? kokia mano darbo ir kančios prasmė? kas manęs laukia po kūno mirties? ar aš turiu dvasią ir nemirtingą sielą? ar yra amžinasis gyvenimas ir koks jis

yra? ar yra Dievas ir koks jis?, kas yra gera ir dora, o kas ne? ir t.t.

Į šiuos klausimus aiškiai atsakė dieviškasis Mokytojas Jėzus Kristus ir savo elgesiu parodė gražiausią pavyzdį, kuriuo kiekvienas turime sekti. J. Kristus yra pasakęs: „Kas seka manimi, nebevaikščios tamsybėse, bet turės gyvenimo šviesą“ (šv. Jono evangelija — sutr. Jn. 8, 12).

Visa, ką pasaulio Išganytojas J. Kristus žmonijai paskelbė ir parodė, jau yra tapę milijonų ir milijardų žmonių gyvenimo programa ir laimės kelias.

Trumpa Kristaus ir jo įsteigtos Bažnyčios mokslo santrauka surašyta mažoje knygelėje — katekizme. Vaikystėje, ruošdamiesi pirmajai šv. Komunijai, su katekizmu susipažįstame, tačiau vėliau jį pamirštame. Todėl šiandien dalis katalikų nebesupranta tikėjimo tiesų grožio, pamiršta Dievo ir Bažnyčios įsakymus ir gyvenime daro daug klaidų. Kad taip neatsitiktų, noriu priminti vaikams, jaunimui, o ir suaugusiems — sekmadienį nors pusvalandį paimkite katekizmą ar „Katalikų pasaulio“ žurnalą arba šio laikraščio tikėjimo žodžio skyrelį ir

pamąstydami perskaitykite.

Pradėkime nuo elementaraus tikėjimo į Dievą supratimo. 1. Didysis troškimas — Aukščiausias Gėris.

Visi mes, žmonės, trokštame laimės. Jos linkime vieni kitiems, tačiau nežinome, kur jos ieškoti. Vieni jos ieško turtuose, piniguose, kiti — malonumuose, treči — garbėje ar galybėje, dar kiti — šeimoje, draugystėje, darbe, moksle ar kūryboje. Tačiau šitie žemiški dalykai greit praeina ir tik trumpam tepateisina žmogaus laimės troškimą.

Pastovią ir tobulą laimę galime rasti tik bendraudami su Dievu. Jis yra Aukščiausioji Tiesa, Gėris ir Grožis, kuris vienintelis pasotina tiesos ieškančių protą ir nuramina gėrio ir grožio trokštančią širdį.

Dievas yra amžinas, todėl nėra baimės kada nors jo netekti. Žmogus, sutvertas Dievo, yra skirtas Dievui, todėl Dievas mūsų sielai yra būtinas, kaip kūnui oras ar maistas. Ir jeigu žmogus tikrąjį Dievą netiki, jis vis vien susikuria sau kitokių dievukų (pinigai, garbė, kuriuos garbina).

Žemėje pilnos laimės nėra. Ir kas tai pamiršta — skaudžiai apsirinka. Gyventi ir dirbti reikia dėl laimingos amžinybės, dėl dangaus.

2. Žemiškojo gyvenimo vertė.

Žmogus skirtas ne vien dangui, bet ir žemei: dangui — amžinai, žemei — laikinai. Dangaus laimę galime pasiekti tik teisingu elgesiu ir stropiu darbu žemėje. Dievas, sukūręs pasaulį, kūrybos galią suteikė ir žmogui. Todėl ir mes kiekvienas esame Dievo — pasaulio Kūrėjo — darbo tęsėjais. Kas nenori dirbuotis ir gera daryti, tas rizikuoja prarasti ir tikrąją laimę, gali užsitraukti amžiną nelaimę. Todėl dangaus viltis, amžinos laimės troškimas ir skatina mus labai branginti žemės gyvenimą, tuščiai nepraleisti nė vienos dienos.

Todėl pirmas katekizmo klausimas „Kam gyvename ant žemės?“ ir atsako: „Gyvename tam, kad vykdymu Dievo valią nueitume į dangų“.

O kad Dievo valią įvykdytume, turime: Dievą tikėti, žinoti ir laikytis jo įsakymų, priimti Kristaus įsteigtus Sakramentus ir melstis.

Tikėjimas arba pripažinimas visko, ką Dievas yra apreiškęs, mus veda į nesibaigiančią laimę danguje. Todėl tikėjimas moko mus jau šiame gyvenime būti sąžiningais, teisingais, dorais, darbščiais, mylinčiais Dievą, žmones ir Tėvynę.

Kun. St. ANUŽIS

Kas rašyta apie Kražius

(Pradžia 13 Nr.)

VACLOVAS RIMKUS

Nr. 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ir 16 spausdinami straipsniai apie istorinius Kražių įvykius: „Kražių skerdynės“, „Kražių bažnyčia“, „Kražiai nuo ano atsitikimo“, „XIX amžiaus pasakojimai“ (tęstinis), „Iš Kražių“, „Mieči tautiečiai“, „Iš Lietuvos“.

Nr. 22 „Literatūriškoje peržvalgoje“ apibendrinama periodinė spauda, rašiusi apie Kražių skerdynes. Išspausdinti straipsniai: „Kražiečių kankintinių kraujas“, „Caras nemiega“.

Nr. 23 — Juzulis „Kražių skerdynės...“

Nr. 25 — „Raseinių kalėjimai yra pripildyti Kražių mučelnikais...“

Nr. 27, 28 — „Gal Kražių bažnyčia pasiliks...“, „Apie Kražių skerdynes...“

Nr. 32 — „Tarpe 27 liepos...“ rašoma apie kražiečių teismą.

Nr. 32. Rašant apie Kražių skerdynes nurodomos aukos: sužeistos mirė elgetos Uršulė ir Veronika. Janauskienė ir Sarniauskienė lapkričio 23 d. mirė nuo žaizdų. Jarolienė iš Gaimajevių (?) kaimo po kelių dienų mirė nuo sumušimų, Juozas (?) Jeselskis gavo 45 rykščių smūgius, Jonas Margevičius — 45, Ignas Bielskis — 40 ir daugelis kitų. Kazokai išniekino 6 moteris ir mergaites: Juozapotą Kedacniutę ir 18 metų Papioniutę (?) gėdijo 10 kareivių. Oną Petkevičienę gėdijo 4 kazokai, Uršulę Katovskutę — 4 kazokai. 60 metų Emiliją Lukošienę išprievartavo 6 kazokai. Po kelių dienų ji mirė. Felciją Andrejauskaitę išniekino 8 kazokai.

Nr. 34 straipsnyje „Iš Kražių skerdynės“ nurodoma, kad Kauno kalėjime sėdi kražiškiai 62 vyrai ir 63 moterys.

Apie Kražių skerdynes rašoma ir Nr. 39, 40.

Nr. 42 — „Nu, ir verkimel!“ toliau pasakojama apie kražiškių bylą Vilniuje.

Nr. 43 spausdinama poema „Kražiečių atminčiai...“: „O žvėrys kazokai, vos tikrai atkūrė, Iš šaudyklių šaudė, ragotinėms dūrė; Su arkliais ant žmonių, kaip šetonai lipė, Grūdosi bažnyčion, po kojomis trypė...“ ir t.t. ir t.t.

Nr. 44 — „Kražių prova ir jos pasekmės“ rašoma, kad rusų advokatas kunigaikštis Urusovas pareiškė protestą teismui, reikalaujamas, kad jis turi elgtis teisingai. Apie kražiškių teismą rašoma ir Nr. 45, 46 („Kražių prova“, „Kražių provos pasekmės“, „Kražių provos laike...“).

Nr. 47 informuoja apie išėjusį veiklą „Kražių skerdynės“.

Nr. 48 ir 49 vedamieji skirti Kražių skerdynių bylai.

(Bus daugiau)

Iš vasario mėnesio kalendoriaus

3 D. šv. Blažiejus, gerklės ligomis sergančiųjų globėjas.

4 D. šv. Andriejus.

5 D. šv. Agota, globėja gaisro pavojuje.

6 D. šv. Paulius Mikis; Darata.

7 D. šv. Ričardas.

8 D. šv. Jeronimas, vargingo jaunimo globėjas.

9 D. šv. Apolonija; Marijus.

10 D. šv. Skolastika.

11 D. Lurdo šv. M. Marija; šv. Teodora.

12 D. šv. Benediktas; Reginaldas.

13 D. šv. Kotryna.

14 D. šv. Kirilas ir Metodijus, Europos globėjai.

15 D. šv. Zygfrydas; Jordanas.

16 D. šv. Julijonas; Julijona.

17 D. šv. Septyni Servitų Ordino

steigėjai.

18 D. šv. Simeonas; Bernadeta.

19 D. šv. Konradas.

20 D. šv. Leonas; Eucherijus.

21 D. šv. Petras Damijanai; šv. Eleonora.

22 D. šv. apaštalo Petro sostas.

23 D. šv. Polikarpas.

24 D. šv. Demetrija.

25 D. šv. Viktoras; Terezijus.

26 D. šv. Aleksandras.

27 D. šv. Gabrielius. Užgavėnės.

28 D. Pelenų diena. Gavėnios pradžia. Atgailos, maldos ir susitelkimo laikas. Gavėnios metu priivalomas pasninkas.

Iš mūsų kronikos

Ryšium su TSKP CK Generalinio sekretoriaus M. Gorbačiovo atvykimu į Lietuvą ne tik Katedros aikštėje rinkosi šimtatūkstantinės minios pademonstruoti savo apsisprendimo — visiškos Lietuvos nepriklausomybės. Tą dieną ir visų trijų

VILTIES IR SUSIKAUPIMO VAKARAS

Kražių apylinkės bažnyčių — Kražių, Karklėnų ir Pašilės — varpai išsiliejo į bendrą Lietuvos bažnyčių gausmą. Parapijiečiai, susirinkę į savo bažnyčią, tyliojo rimty uždegė žvakėles, klebonas St. Anužis aukėjo šventas mišias už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę.

JONAS LIPŠKIS

Nuotraukos — autoriaus

jūdžio žmonės skundžiasi keistu sutapimu: jų telefoninius pokalbius, pasirodo, girdėję ir visai „atsitiktiniai“ žmonės. Tie amerikoniai, kaip rašė mūsų spauda, turi ten tokį negerą federalinių tyrimų biurą, kuris begėdiškai seka savo piliečius ir klausosi telefoninių pokalbių. Pas mus, sako, panašių įstaigų niekada nėra buvę. Pas mus parduodami paprasčiausiai plepūs telefonai.

xxx

Tačiau net ir plepiausi tarybiniai telefonai nėra tokio bjauraus charakterio, kaip dideli ir brangūs suomiški šaldytuvai. Rodos, ko jiems trūko: juk tiesiai iš prekybos bazės pateko ne į kokias nors landy-

nes, o į garbingų viršininkų namus. Bet (koks sutapimas!) išgirdo, kad kelmiškiai nepatenkinti, piktinasi, užia ir, kaip sakoma, net kojų nespėję apšilti — atgal į bazę. Dabar, sako, rajono valdžia niekaip nenusprendžia, kaip juos atgal iš bazės iškrapštyti. Parduoti kokiam eiliniam praeičiui tokį brangų daiktą būtų griekas, o viršininkui — baisu. Ypač kai rinkimai ant nosies... Išeitį žada rasti organizuodami aukcionus. Tad, vietinės reikšmės milijonieriai, sekite reklamą!

xxx

Praejusią metų spalio 27-osios

Neįtikėtini sutapimai

vakarą kelmiškis S. Guščikas važiojo per Kelmę. Milicijos darbuotojai sustabdė jį ties „Rūtos“ kinoteatru. Saulius sakosi, jokių stabdancijų nepastebėjęs. Kaip ten buvo, dabar nenustatysi. Po šio įvykio S. Guščikui trejiems metams atėmė teises ir dar paskelbė rajono laikraštyje, kad jis važiuavęs girtas (nors vėl Saulius teigia net geriančio tądien nematęs). Bausmė vyruko nepatenkino, ir rajono liaudies teismas, išnagrinėjęs šią bylą, vietoj pirmąsios bausmės paskyrė piniginę baudą. Tokia menka išpažiuos bylėlė sukėlė baisią audrą. Mat S. Guščikas ir jo

advokatas pasiūlė teisėjams pasiklausyti magnetofoninio įrašo, kuriame, sakė, yra VRS viršininko J. Jankūno balsas. Įdomiausia ne tai, o tas keistas sutapimas, kad tuoj po šio įrašo padarymo J. Jankūnas pradėjo gydyti išsuktą koją. Piktai liežuviai sako: gavo traumą vykdydamas... ne tarnybines pareigas, o vydamasis S. Guščiką, kad atimtų iš jo kišenėje paslėptą ir jau judviejų pokalbį įrašiusį magnetofoną.

Iš tiesų, kam alergija nuo fermoje pamelžto pieno, o kam nuo magnetofono svetimose kišenėse.

xxx

Taip jau būna: kaip ką įsikan-da, taip ir pašo. Šiuo metu — prekybininkus. Pabodo ši tema Kelmės paukštinkystės tarybinio ūkio profkomiteto pirmininkei A. Kvintufelienei ir toji per žemdirbių profsąjungos konferenciją iš tribūnos išpoškino: girdi, baikit durnių volioti. Dabar jau prekybininkai vieni kalti. Tik man parodykit nors vieną prasčioką, pirkusį tiesiai iš bazės? Patys viršininkėliai iš bazių gabenot, patys atpirkimo ožių ieškot.

O po kelių dienų (ach, tas nelemtas sutapimas!) A. Kvintufelienės „dvare“ — liaudies kontrolė. Žinosi kitąsyk, moterėle, ką ir kur šnekėti.

Baimės užraktas ant mūsų lūpų

„Gavęs 13-ąjį „Kražių aidų“ numerį, neužmigau visą naktį. Iš Raudgirio partizanų nuotraukos į mane žvelgė mano vaikystė, pirmieji jaunystės metai. Dievuliukai, juk tai — Skačkauškiukas iš Pluskių, mūsų Vinculis. Kartu augom, kartu bandą ganėm. Toks gražus šviešiaplaukis garbanius buvo. O jau dūšios geros. Mat nuo vygės varge užaugęs: motulė — bėdona, o patėvis — rūstus. Niekada netikėjau, kad štai šitaip vėl susitiksiu su savo vaikystės draugu. O paskui dar ilgai nesiryzau jums rašyti. Bijojau, kad už ryšius su banditais neapkalintų. Ir dabar bijau, tad prašau mano pavardės neskelbti“, — štai tokį gyva žaizda alsuojantį laišką atsiuntė mums vienas Pakražančio apylinkės gyventojas.

Tai ne vienintelis laiškas, atsiliepiantis į mūsų išspausdintą nuotrauką ir, beje, ne vienintelis šitaip pasibaigiantis — „neskelbkite mano pavardės. Bijau.“ Ir tai tikriausiai natūralu po šitiek tamsos ir persekiojimo metų, tuo labiau, kad dažnas iš autorių savo kailiu patyrė, ką reiškia saugumo požemiai, ir kokia šviesi komunizmo saulė. Štai viena kelmiskė nuotraukoje atpažino savo artimą giminaitį Juozą Jokubauską. „Niekada jis nebūtų ėjęs į mišką, — teigia moteris. — Tai buvo reto darbštumo ir tvarkingumo valstiečiai. Juozo tėvas, kaip Lietuvos kariuomenės savanoris, buvo gavęs, berods, 12 ha žemės Liolių apylinkėje. Tuoj šį žemės kampeleli pavertė žydinčiu sodu, gėlynais, tapo pavyzdine sodyba. Ne kiekvienam tai patiko, ypač vienai kaimynei kluvo, kad vyšnios prie jų bendro keliuko žydi. O čia dar 1940-ieji atėjo. Ką toji boba priskundė, kas žino, bet Juozo tėvą nu teisė 10-čiai metų ir išvežė į Pečiorą. Netrukus atėjo ir kitiems šeimos nariams eilė. Kad juos vėš į Sibirą, jau buvo perspėję, bet patikėti negalėjo. Už ką? O gal tikėti dar ir todėl nesinorėjo, kad gera daręs Bukinas buvo stribokas... O jie atvažiavo. Tada Juozas atsidarė langą ir — į mišką. Žuvo jis 1952-aisiais vasarai einant į pabaigą Kražių durpynuose. Tame durpyne jie žuvo dviese. Tuomet užrišo ant kojos virvę ir atvilko prie stribokynės. Mama atpažinti važiavo viena. O paskui gal savaitę plaukus rove, kaip paklaikusi vaikščiojo: „Dieve, ką jie išdarinėja. Kaip juos šventa žemė nešioja“, — vis kartojė“.

Artimieji labai norėtų sužinoti, kur užkastas Juozas Jokubauskas. Čia, manau, galėtų padėti „Kražių aidų“ skaitytojai. Juk Kražiuose tikrai gyvena žmonės, kurie dar mena susišaudymą Kražių durpynuose ir iš ten parvilkus du jaunuolius. Į durpynus jie pateko iš Raudgirio, bėgdami nuo persekiojimo.

Ilgas ir skaudus laiškas atkeliavo iš kaimyninio Telšių rajono, pasakojantis apie brolių Kazimiero ir Kleopo Milašauskų iš Livoniškos kaimo kelią į mišką ir jų žūtį, o kartu ir visos šeimos tragediją. Ji tikrai būtų įdomi visiems laikraščio skaitytojams, bet... „Neskelbkite pavardės. Bijau...“ „Kleopas žuvo 1946 m., rodos, liepos 22 d. Juos apsupo Raudgiry su šunimis ir stribų tunta. Jėgos buvo nelygios. Išėjus viena — pasitraukti, pasiėmus sužeistuosius. Bet reikėjo vieno mirtininko, kuris sulaukytų pagrindines enkavedistų jėgas. Kas savanoris? Visi tylėjo, nes žinojo — į gyvenimą kelio atgal nebus. Ir tada į priekį išėjo Kleopas Milašauskas. Paliko jam septynias granatas ir didįjį kulkosvaidį. Paskutiniąją granatą Kleopas pasiliko sau. Žuvusį pargabeno į Kražius, nuplėšė rūbus, lavoną atrėmė į stribokynės sieną, į burną įgrūdo lašinių gabalą ir laikė tris paras. Paskui užnėrė ant kaklo virvę ir Žemąją gatvę nuvilko į Žvyrdubę anapus Kražantės. O nuotraukoje jis — trečias iš kairės“, — sužinome iš laiško.

Kraupui skaityti tokius laiškus. Dar sunkiau juos rašyti. Bet reikia. Ir nuosirdžiausias ačiū parašiusiems. Juk tai — nauji mūsų istorijos puslapiai. Nuosirdus ačiū ir už pasiūlymą prisidėti prie Lietuvos partizanų atminimo įamžinimo, kryžiaus pastatymo. Jį Kražių sąjūdininkai numato atvežti vasarą statyti ant Žvyrkalnio, nes būtent čia, kaip liudija vietos gyventojai, o kartu ir skaitytojų laišakai, pasibaigė dažno kovotojo kančių kelias. Iki to laiko tikimės sulaukti ir daugiau laiškų — negali likti užmirštų sūnų šventoj Lietuvos žemėj. Na, o tuos, kurie gali paremti paminklo statymą materialiai, — maloniai prašom ir būsim dėkingi. Mūsų sąskaita Agropromoninio banko Kelmės skyriuje — 700525. Tik nurodykite, kad pinigų skiriate paminklo Lietuvos partizanams statymui.

NIJOLĖ PETROSIŪTĖ

Dėkojame aukojusiems Kražių paminklų atgimimui

Vilniškiui profesorui Č. Kudabai, be savo nuolatinio rūpestio Kražiams, paaukojusiam 100 rub. 50 rub. paaukojo klaipėdietė I. Sakalauskienė. Po 30 rub. asmeninių santaupų skyrė S. Lembergas iš Paplūščių km.

ir A. Jakštas iš Klaipėdos, 25 rub. — kražiškis K. Grenčevičius. Taip pat dėkui Gerletiškos kaimo gyventojams Leonui ir dviem Antanams Mozūraičiams bei Antanui Milaševičiui.

Sios nuotraukos į mūsų redakciją atkeliavo iš Irkutsko srities Nižneudensko miesto 70-osios vidurinės mokyklos. Jose matome, kaip atrodė lietuvių tremtinių kapinės Uvašo kaime, buvusiam Trud'o kolūkyje dar šį rudenį ir kaip jos atrodo šiandien. „Pavasari, — rašo mo-

kiniai, — ant jų sužydės gėlės, bus apsodintos gyvatvorės. Bet mums reikalinga ir jūsų pagalba — padėkite išsiaiškinti, kas tose kapinėse palaidoti. Ir ne tik jų vardus, bet norėtusi ir daugiau apie tuos žmones sužinoti. Čia juos prisimena su pagarba ir meile, vyresnieji pasakoja, ko-

MENA SIBIRO ŽEMĖJ

kie lietuviai buvo darbštūs, tvarkingi, išradingi. Mes norėtume, kad neliktų užmirštų jūsų vaikų mūsų žemėje, ruošiamės jų vardus iškalinti memorialinėje lentoje. Kas galit, padėkite“. **RAŠYKITE ADRESU: 665110, IRKUTSKO SRITIS, NIŽNEUDENSKAS, 70-OJI VID. M-KLA.**

Jau žinau, kodėl stipriausia

Giliai mane sujaudino N. Petrošūtės publicistinis rašinys „Užaug tavo sūnaitėlis, bus...“, išspausdintas „Kražių aidų“ 14 numeryje. Vėl paliesta „šaukiamosios“ tarybinės armijos problema, kuri lyg negyjanti žaizda mūsų kasdieniniame gyvenime persunkta mylimųjų ir artimųjų ašaromis.

Grįžtu į pirmuosius savo jaunystės metus. Ejo, berods, 1955-ieji, žmonės vis laukė didesnių politinių permąnų, tikėjo, kad po Stalino mirties kruvinas bolševikinis režimas pagaliau žlugs. Deja, taip nevyko. Stalininį režimą pakeitė chruščiovinis, o chruščiovinį — brežnevinis, ir taip demokratijos siūlas visiskai nutrūko. Neįvyko permąnų ir tarybinėje armijoje. Smurtas, prievarta, beteisiskumas gniuždė kareivėlius, vis pasiekdavo žinios apie neaiškią jų žūtį.

Su Stasiu Martinkum buvome beveik vienmečiai. Gyvenome kaimynystėje, kartu lankėme mokyklą, žvejodavome Kražantėje, Valikiškės lankose sukdavome pradalgės. Po didžiulių pokario genocido netekusių kaimas vis dar ruseno, nors jo likimas jau buvo nulemtas. Stasys, baigęs septynias klases, pradėjo dirbti kolūkyje. Jo tėvelį jau seniai glaudė gimtoji žemėlė, o motulė — sunkios ligos patalas.

Salimais su paliegiausia motule gyveno jaunutė melžėja Marytė. Pamilo jaunieji vienas kitą, rudenio pabaigą sukurė. Vestuvių kelti neturėjo iš ko: suėjo kaimynai, pasveikino, muzikanto Vytauto sugrotą polkutę pašoko ir išsiskirstė. O karinį komisariatą pasiekė ži-

nia, kad Stasys sukūrė šeimą, atseit, nutraukė visus ryšius su sena motina ir, remiantis „humaniais“ tarybiniais įstatymais, gavo šaukimą atlikti karinę tarnybą.

Nejaukios buvo išleistuvės. Niekas nenorėjo šokti Vytauto polkos, tik linkėjo laimingo sugrįžimo. Gera prisimenu, kaip atsisveikinimo valandą ašarose paplūdusi Stasio mama sukliko: „Vaikeli, daugiau aš tavęs neapamatysiu.“

Praėjo pavasaris, vasara. Marytė pagimdė dukrą ir pakrikštijo tėvo vardu — Stase. O iš Taškento vis skriejo laišakai. Jie ir teikė moterims tvirtybės, tikėjimo. Bet štai iš dalinio telegrama: „Stasys Martinkus žuvo, eidamas tarnybines pareigas.“ Ir nieko daugiau. Vėl plūsdamos ašarose moteris tvarkė kiemą, nedidelės trobelės vidų, dengė mylimo žmogaus kūnui lentą.

Slinko savaitės, tačiau karsto su Stasio palaikais vis nebuvo. Kažkas Marytei patarė, kad reikia kreiptis į karinį komisariatą. Nuvyko. Uniformuoti kariškiai ją sutiko gana šaltai. Tepasakė „ždyte“ ir parodė duris. Ir štai po pusantro mėnesio iš karinio dalinio atėjo laiškas, rašytas eilinio kareivėlio. Jis reiškė nuosirdžią užuojautą draugo žmonai, motulei ir artimiesiems. Ir dar nuotrauką įdėjo, kurioje nufotografuotas Stasio kapas. Mačiau tą nuotrauką. Nelabai kokybiška, tačiau galėjo ižiūrėti žemės kauburėlį ir Kremliaus bokšto maketą su penkiakampe žvaigžde.

Tai, tarybinė armija, skelbdama masi humanišką, net žuvusiojo palaikų negrąžino. Nė žodžio nepasakė

ir apie žuvimo aplinkybes. Taip iki šių dienų ir liko paslaptimi.

Nuo šito įvykio praėjo nemažai laiko, tačiau tarybinėje armijoje niekas iš esmės nepasikeitė. Grobuoniški karai Korėjoje, Vietname, Afganistane, beprasmiškos mirtys neišlaikiusių patyčių, moralinio spaudimo, tarpusavio supjudyto.

Man, kaip partinės organizacijos sekretoriui ir pirmininko pavaduotojui politiniam-masiniam darbui, kasmet, atėjus bulviakasiui, tekdavo susidurti su kariais ir jų vadovybe. Kareivėliai bulvės kasa, o karininkai degtinę geria. Buvęs kolūkinio pirmininkas J. Žukauskas net transportą deginei gabenti pastoviai man paskirdavo, nors, kai reikėjo konkreciai padėti žmonėms, aš jo negaudavau. Nuveži degtinę, tuoj prisipila pilnas stiklines ir maukia. Viena, antra, trečia... Pripila ir pastumia man. Nori nenori turi išgerti. Tokia, matyt, kariška tvarka. Išgeri ir bėgi į krūmus išpilti. Pirštą į burną, ir išpili. Juk tokių dozių pats velnias neatlaikytų. Tik tada supratau, kodėl sakoma, kad tarybinė armija pati stipriausia pasaulyje. Daug kartų teko stebėti, kaip girti karininkai „nepaklusniams“ kareiviams antausius talžė ir keiksmažodžius su galūne „matį“ svaidė. Motinos nemato, į kokias rankas atiduoda savo sūnus, o aš mačiau.

Kalendorius skelbia, kad vasario 23-oji — Tarybinės Armijos ir Karinio jūrų laivyno diena. Ją reikia pažymėti iškėlus vėliavas su perrištomis juodomis juostomis, o ne trankiomis pabūklų salvėmis.

VACLOVAS APULSKIS

MILIJONAI—MIRČIAI

1990 M. SSSR GYNYBOS TIKSLAMS IŠLEIS 70975,8 mln. RUBLIŲ.

Kaip paskelbė „Pravdoje“ SSSR gynybos ministerija (1989 m. gruodžio 16 d.), mūsų pirmąjį, galingiausią raudonoji armija šiais metais net už 31.036,5 mln. rublių pirks ginklų iš kitų

šalių. Tai rodo, kad raudonieji generolai, bolševikų partijos vadovaujami, lengva ranka ima lėšas iš šalies biudžeto ir perka įrengimus, ginklus užsienyje. Žinoma, SSSR armijai, kurią šiuo metu sudaro 3993,0 tūkst. žmonių, reikia daug lėšų. Tačiau kur dinga mūsų mokslininkai,

konstruktoriai, išradėjai? Juk niekada nepraleidžiame progos nepasigyrę, jog pažangią karo techniką kuriame patys. Beje, reikia pridurti, kad ir pati gynybos ministerija kainuoja... 13062 mln. rublių (!).

KĘSTUTIS LUKOŠIUS

Redaktorius
S. ANUŽIS

Telefonai: redaktoriaus — 58349;
pavadoautojo — 53500.

REDAKCIJOS ADRESAS: 235479, Kelmės rajonas, Eina kartą per mėnesį. Rinko ir spaudė Klaipėdos „Ryto“ spaustuė. Fotorinkimas. Ofsetinė spauda.

Užs. Nr. 452
Tiražas 2.000

„BALSUOJU UŽ NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVĄ“

Su tokiais žodžiais, tokiomis mintimis dažnas Lietuvos gyventojas vasario 24-ąją skubėjo prie rinkiminių urnų. Kelmės rajono žmonės abejose rinkiminėse apylinkėse turėjo iš trijų kandidatų išsirinkti vieną, kuris gintų jų interesus Respublikos parlamente. Deja, kaip ir buvo prognozuota, rinkimus abejose rinkiminėse apylinkėse teks pakartoti. Kovo 10-ąją prie rinkiminių urnų Kelmės rinkiminėje „varžysis“ Sąjūdžio remiamas kandidatas A. Račas ir A. Bernadišius, o Užvenčio — S. Kašauskas ir Z. Mačernius. Beje, Kražių apylinkėje vasario 24-ąją daugiausia balsų, žmonės atidavė už rašytoją S. Kašauską. Mažiausiai jų atiteko Z. Mačerniui. A. Račiui iki Respublikos parlamento priartėjo tik nepilnų dviejų procentų. Pirmojo rinkimų „turo“ rezultatai leidžia tikėti, kad Lietuvos žmonės tikrai balsuoja už Nepriklausomą Lietuvą.

BALSUOKIME UŽ S. KAŠAUSKĄ IR A. RAČĄ!

Į Nepriklausomybę—su „Volgomis“?

Jau rašėme: rinkiminė kova — stebuklų metas! Argi ne stebuklas, mielieji, kai LKP rajono komiteto pirmasis sekretorius, iki šiol mėgęs lakstyti rajono keliais su vėjelėmis, dabar mieliai stabdo „Volgą“ ties bažnytėlės skubančiom moterėlėmis, siūlo pavėžėti ir tėviškai teiraujasi, kuo galėsias padėti, jei atsidursias valdžios aukštumoje. Žiūri, klausai, ir savo akimis bei ausimis netiki: kurgi pasidėjo tas diktatorius, kupinas neapykantos kiekvienam „ne raudonai“ mąstančiam. Prisiminkime...

Vos tik atvažiavęs į mūsų rajoną, naujai Leningrado partinė mokyklą iškeptas ir Mažeikiuose pas dabartinį „bedarbį“ buvusį LKP CK darbuotoją S. Giedraitį pasistažavęs, pirmasis griebėsi „kelmietiško pokerio“. Smagu maišyti kortų kaladę, kai nuo tavo valios priklauso, kuri korta bus koziris, o lošiami postai su visomis galimybėmis ir privilegijomis. Taip žaidžiant, iš lošimo iškrito rajkoopsajungos valdybos pirmininkas V. Buivytis, VMĮ US direktorius R. Andriūška, partkomo sekretoriai ir t.t. Už tai iš kaimyninio rajono atklydo taip pat partinėje mokykloje iškeptas valetas R. Vasiliauskas. Nespėjus net kojų apšilti, šitam valetui jau

buvo skirtas butas, nesivaržydamas iš bazės pirkto visokius deficitus ir per keletą mėnesių net partkomo darbuotojams sugebėjo įvairyti alergiją, pasirūpino šilta vaikų ateitimi. O kai partinėje konferencijoje moksladraugio sekretoriumi nebeišrinko, drg. Mačernius savo draugą labai stengėsi į šiltą vietą rajono vykdomajame įtaisyti. Tik ne pirštu penimi pasirodė ir rajono deputatai. Taip brangusis valetas iškrito iš kortų kaladės ir, perskridęs pusę Respublikos, nutūpė Kėdainiuose (kam įdomu apie tolesnį R. Vasiliausko likimą skaitykite fejletoną respublikinėje spaudoje).

Tačiau žaidimas kadrų nutrūko pačiame azarte. Gimė Sąjūdis. Atėjo jėga, su kuria nori ar nenori teko skaitytis. Pasimiršo ir tais laikais Kelmėje paplitusi mįslė: „Kas pavasarį kerta medžius, o rudenį — galvas?“ Sekretorius pasiėmė dviaukštį kotedžą, apsirūpino kitais maloniais ir tik valdžiai prieinamais dalykais ir visą dėmesį nukreipė į miesto tvarkymo darbus: nors ir neseniai dažytas, vėl dažomas partijos komiteto pastatas, o šalia jo klojamas nežinia kelintas asfalto sluoksnis, net gruodui esant, skvarbomi skverai. Sekretoriui maloniai laiminant, virto topoliai ir ber-

žai, o liepos buvo taip nugenėtos, kad tik apskabytom viršūnėm dangaus keršto šaukėsi. Paskui sekretoriaus akis užkliuvo už kultūros rūmų. Sis jo žvilgsnis Kelmės paukštininkystės tarybinio ūkio ir „Pergalės“ kolūktos žemdirbiams kainavo per 200 tūkst. rublių. Žemdirbiams, kurie dažniausiai tik pro šalį eidami pasižiūri į grunto plokštes, į cementiniuose loviuose palaidotas liepas, o tuo pačiu į savo palaidotą gerbūvį — kiek už tiek pinigų žmonės galėjo gero įsigyti. Deja, niekas jų neklausė, nors, beje, sekretorius mėgsta kartoti, kad žemdirbius myli.

Vardan rinkiminės kovos galima ir bobutę į bažnyčią pavėžėti, ir pozicijos neturintį kunigėlį paprašyti, kad iš sakyklos paragintų tikinčiuosius už komunistų vadą balsuoti. Tačiau šiaip jau sekretoriaus santykiai su bažnyčia ir tikinčiaisiais nedviprasmiškai aiškūs. Štai iki šiol reto gražumo Kolainių bažnyčia tebėra paversta sandėliu. Ir neužkliuvo ši šventvagystė drg. Mačerniui nei tada, kai jis dirbo šio ūkio direktoriumi, nei dabar, sekretoriaujant. Pasirodo, galima stovėti po tautine vėliava, šaukti į nepriklausomy-

Nukelta į 2 psl.

Jupiteriui—

galima. O jaučiui?

arba Negink marčios

be metų, o valdžios...

1988-ųjų pabaigoje rajono tarybos deputatu beveik vienbalsiai išrinktas į rajono vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojo kėdę nutūpė jaunas vyras, buvęs „Pergalės“ kolūktos pirmininko pavaduotojas politiniam masiniam darbui (arba trumpai tariant, partsekretorius) Bronius Paliulis. Pasirinkimas, tiesą sakant, stebinantis: negarėjo šis vyras nei didele erudicija, nei kokiais nuopelnais rajonui, tačiau vieną talentą, dabar jau galima drąsiai teigti, turėjo — organizatoriaus.

Dideliam laivui — gilus vanduo. Tą Bronius suprato anksčiau, negu tarybų rūmuose spėjo sušilti kojas. Kas tiko priemiesčio kolūktos partsekretoriui, tas nebetinka rajono lygio dievui. Tad naujai iškeptasis viršininkas puola rūpintis ne apleistais rajono reikalais, bet intensyviai gerina savo buitį. Pirmiausia naujam statusui nebetinka senieji Paliulių baldai. O kaip juos gauti, jeigu visos Respublikos jaunavedžiai sofutės laukia metų metais? Tik ne Paliulis. Pasirašęs įgaliojimą Nr. 340974 savo vardu, su patikimu vairuotoju pergališkiu Alūzu Bronius darda į „Kauno baldus“ parsivežti superdeficitinio svetainės komplekto „Galvė“, kuris juodojoje rinkoje iki septynių tūkstančių kainuoja. Kelmės baldų parduotuvė ir šiaip jau apytūstė, „Galvės“, suprantama, nematė, o regi kauliškų išrašytą sąskaitą (kuria pati pardavėja G. Macijauskienė turi savoj prekybos bazėje pakeisti į kelmietišką Nr. 443897 — negi didelis ponas rūpintis dar tokiais mažais reikalais) ir pinigus. O ką, gal jūs norėtumėte, kad draugas B. Paliulis lauktų baldų kaip ir visi mirtingieji?

Šio rašinio kuklus tikslas nėra užfiksuoti visus B. Paliulio „blatus“. Todėl vasarą, atostogų metų, ramiausiai galima praleisti. Tuo labiau, kad ir mūsų herojui nuobodžiauti netenka: pagal poną ir žiponas — kieme sublizga naujas „devintukas“. O praėjusių metų rudenį B. Paliulis pradeda intensyviai šėtuoti prekybą. Pasipiktinę deficitinių karalių elgesiu, kelmiečiai rengia piketus, o valdžia, norėdama įtikti tautai, sukviečia miesto gyventojus į sueigą, kurioje „stato ant ausų“ visų lygių prekybos vadovus. B. Paliulis, tarybų valdžios vietininkas Kelmėje, aišku, pasipiktinusių kelmiečių pusėje. Taip stropiai kala prie kryžiaus, taip drūčiai virkdo prekybininkus, kad tie

nebeiškenčia: „Paklauskit Paliulio, iš kur jis turkišką megztinį pirkto“. Šaunus tas Bronius. Ne iš tokių, kurie pasimeta, puola teisintis. Išdidžiai tyli ir... toliau vysto savo organizacinę veiklą. Vysto tiesiog kosminių spartumų! Pagal sąskaitą 836863 B. Paliulis, kaip „žemdirbys“, iš žemdirbių fondo „gauna“ kitą superdeficitinį virtuvės baldų komplektą „Žemaitija“. Vėl veža tas pats patikimas vairuotojas Alūza. Tik šikart pinigų B. Paliulis jau įteikia Kukečių kaimo parduotuvei. Per tą pačią kuklią kaimo parduotuvę B. Paliulis įsitaisto ir dvi padangas „Žiguliams“. Jas vėl veža jau pažįstamas Alūza. O prekybininkė D. Stungurienė šį atvejį taip pavaizdavo savo „memuaruose“: „Padangų „Žiguliams“ buvo gauti 4 vnt. ir atiduota kolūktos profkomitetui, kurias perdavėme pagal profsąjungos aktą. Dar gavome 2 vnt. papildomai, kurios buvo paskirtos rajono plano komisijos pirmininkui B. Paliuliui“. Paliulis paėmė 2 padangas. Jis liepė Stungurienei nuvažiuoti į bazę su Alūzu ir paimti jam padangas, — rašo ir pardavėja N. Stonienė.

Tamsūs mūsų protėviai teigė, kad gražiam vyrui ir snarglys tinka. B. Paliulis kategoriškai su tuo nesutinka. Didelis noras būti žaviu ir elegantišku jaunąjį viršininką persekioja dieną ir naktį. Todėl, kai vykdomajam komitetui paskiriama itin brangi vyriška kailinė kepurė, po Kelmės pradeda kursuoti sparnuotas Broniaus posakis, neva nuskambėjęs „skirstant“ šią prekę: „Tokia kepurė — ne kiekvienai galvai“. Perfrazuojant šį posakį, norisi B. Paliulio paklausti: „Kas brangiau ant jo pečių — galva ar kepurė?“ Prireikė, sakko, didžiajam dabitai ir daugybės kitokių deficitinių skudurų. Pasak romėnų poeto Katulo, pats puodas pasirenka daržoves, arba pakoregavus lietuvišką patarlę, rūbas, o ne protas žmogų puošia.

Tik jau nekaltinkit, gerb. Broniau, kad „Kražių aidai“ parašė visa tai iš pavydo. Kur čia mums su jumis susilyginti. Jupiteris — vežime, o jautis — jūnge. Mūsų ir algos ne tokios, ir galimybės — toli gražu... Tik nenorėtume, kad tokie blato karaliai būtų renkami į rajono tarybą ir iš tribūnų mokyti, kaip dorai ir gražiai gyventi. Ar neužteks pirmųjų saldžios valdžios metų, gerbiamas Paliuli?

O.VAIŠNYTĖ

ČERNOBYLIO „SAVANORIAI“

Šių metų vasario pirmąją pusę dažno rajono gyventojų namus aplankė juoda mirties nuojauta. Pirmosios Černobylio aukos — greičiau už vėją skriejo žinia. O kiek jų dar bus? Juk ne vien J. Ulevičiui teko gesinti atominį gaisrą, o po radiacijos prisisotinusia saule šildėmės visi. Čia laiko dėsniai, užmaršties terminai neveikia — niekas nežino, po kiek metų tas amžiasus prakeikimas juodais sparnais sugriš. Ir Juozas Ulevičius, Kelmės RSO darbininkas, dar taip neseniai buvo vyras drūtas it ažuolas, pačiame jėgų žydėjime, jokių ligų nepažinęs. Tik po Černobylio negalios apstojo, o šiandien jau ir „amžiną atilsį“ sugiedota. „Idomu, kaip į tokias netektis žiūri mūsų karinis komisariatų?“ — pamastė LPS Kelmės iniciatyvinės grupės lyderis A. Račas ir surinko komi-

saro Jurgio Žvaliausko telefono numerį. Ne, nieko jis kol kas nesiruošė kaltinti ir jokių išvadų neskubėjo daryti: ne komisaras šaliai tokį parėdymą davė, ne komisaras už pasekmes, kad ir pačias skaudžiausias, atsako. Paprasčiausiai pasikalbėti norėjo: gal nors dulkele artimųjų skausmas bus mažesnis, jei kas nors iš karinio komisariato ateis, pareikš užuojautą, gal vainiką atneš... Deja, tai, ką A. Račas išgirdo telefono ragelyje, išsklaidė visus sentimentus. Girdi, mes čia visai niekuo dėti, jis į Černobylį... sirgdamas išvažiavo. Kaip sirgdamas? Bet tuomet — dar žiauriau. Kas davė teisę siųsti sergantį žmogų? O pasirodo, niekas jo nesuėmė, jis... savanoriui išvažiavo. Visi į Černobylį tik savanoriais važiavo.

Kaip žemaičiai sako, nei verk-

ti, nei juoktis po tokių komentarų. Tik Kelmės sąjūdiečiai surado trečią išeitį — prie karinio komisariato suorganizavo piketą, kurio metu įteikė savo reikalavimus: uždrausti karo prievolininkų siuntimą darbams į kitas respublikas, našlaitei Ulevičiūtei iš TSRS gynybos ministerijos biudžeto mokėti 150 rublių kas mėnesinę pašalpą, kol mergaitė įsigis specialybę. Pasirodo, net pats Dangus buvo sąjūdiečių pusėje: kaip vėliau paaiškėjo, piketo diena sutapo su komisaro 45-uju gimtadieniu. Beje, tai kur kas didesnis jubiliejus, negu Juozas Ulevičius spėjo atšvęsti. Na, o jautresnių nervų piketuotojai tegul per daug nesikremta, jog sugadinę komisariui šventę — tą vakarą „Naujo kelio“ kolūktos pirtyje trys gospadinės vos spėjo suktis...

N. PETROŠIUTĖ

I Nepriklausomybę — su „Volgomis“?

Atkelta iš 1 psl.

bę, ieškoti populiarumo paprastų kaimo moterėlių akys. O daryti viską atbulai. Kažin, jei tebebūtų anie, auksinės stagnacijos laikai, ar nebūtų ir kitos mūsų bažnyčios pavirtusios tokiais sąvartynais kaip Kolainiuose?

Kandidatą į Respublikos parlamentą labai papiktino mūsų „Kražių aidai“ ir jis, partinėje spaudoje išsakydamas savo rinkiminę programą, nepamiršo „padėkoti“ už jam laikraščio puslapiuose skiriamą dėmesį. Bet, sekretoriau, Dievas mato, mes to tikrai nenorėjome. Mes gi nekalti, kad jums užteko proto pasiprašyti Sąjūdžio programai prijauniančiame laikraštyje vietos... reklamai. Pamenate, ir Jūs, ir Jūsų patikėtinis taip ir klausėte: „Ar galite savo laikraštyje pareklamuoti mane?“ O kadangi mūsų laikraštis stengiasi būti objektyvus, tai tokį Jus pažinome, tokį ir parodėme. Ir nereikalaukite, kad įsijungtume į Jūsų pataikūnų chorą ir giedotume himną žmogui, kuris mūsų požiūriu

to aiškiai nevertas. Štai Jūs mus kaltinate, kad mes prieš jus rinkiminėje kovoje naudojames paskalomis (tik negalite to pagrįsti). O kaip elgiatės jūs? Argi garbingas žmogus rinkiminėje kovoje kaip argumento griebtusi asmeninio laiško, rašyto net ne jam, ir skaitytų jį, cituotų kiekvieną patogią progą? Diktoriaus H. Paulauskas laišką, kurio jūs griebėtės kaip išganymo, kad sumenkintumėte savo buvusį konkurentą Č. Stonį, juk ne jums rašė, o jūsų patikėtiniui V. Rimkui. Gal ir tai miesto paskalos? Jūsų metodais vadovaujantis, galima prieiti iki to, kad pradėsime rinkti medžiagą apie konkurentą, palindę po jo lova.

O netrukus, kovo 10-ąją, vėl — rinkimai. Pagalvokime, ar verta balsuoti už tokius žmones. Mums nereikia išmaldos, nereikia, kad kažkas teiktųsi pavėžinti „Volga“. Į nepriklausomybę tokiu transportu nenuvažiuosim.

N. PETROŠIUTĖ

PORYT-LIETUVOS TSRS AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS

RINKIMAI. UŽ KURĮ KANDIDATĄ BALSUOSIME?

MES BALSUOJAME UŽ NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVĄ. O ŠTAI UŽ TOKIĄ SIŪLO BALSUOTI PARTINĖ SPAUDA

Klausiate-atsakome

Kai kam labai žingeidu, kodėl mūsų laikraštis eina kaip Kražių parapijos.

Paprasčiausiai atstatėme istorinę tiesą: prieškarinis jis toks ir buvo.

... ..

Partijos komiteto sekretorius K. Arvasevičius (o ir kai kurie kiti partkomiečiai) „infor-

muoja“ rajono gyventojus, kad „Kražių aidai“ leidžiami iš parapijos lėšų.

„Kražių aidai“ ne tik save išsilaiko, bet jų lėšų pakanka ir kai kuriems kitiems mūsų spaudiniams, o, be to, už mūsų laikraščio pinigų bus pastatytas kryžius žuvusiems už Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę ant Žvyrkalnio.

LPS Kelmės rajono seimelio pareiškimas

Rajone vyksta TSKP narių persiregistravimas į savarankiškos LKP narius. Tiems, kurie iš viso nebeturi būti Komunistų partijos nariais, kartais reiškiami priekaištai, nurodant net dabarties momento svarbą. Girdisi raginiai stoti į LKP. Žmonės kreipiasi į Sąjūdį, klausdami, ar tikrai įstojimu į LKP prisidės prie Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo.

Norint susigaudyti visoje situacijoje, būtina išsiaiškinti Komunistų partijos vaidmenį tautos istorijoje. Lietuva 1940 m. birželio 15 d. buvo SSSR okupuota. Komunistų partija teisę valdyti Lietuvą gavo iš okupavusios kraštą valstybės. Lietuvių tauta šiai partijai tokių įgaliojimų nėra suteikusi. Ir kai kalbame apie stalinizmo nusikaltimus, kartu kalbame apie šalį valdžiusios partijos nusikalstamą veiklą, kurią būtina įvardinti, tuo pačiu paskelbiant ir nusikaltimų vykdytojus.

Žmonės į Komunistų partiją atėjo įvairiais keliais. Vieni stoji į partiją, tikėdami šviesiu komunizmo rytojumi ir norėdami prisidėti prie rytojaus sukūrimo, kiti — norėdami dirbti pagal savo sugebėjimus ir polinkius. Juk žinome, buvo daug pareigybių, kuriose galėjo dirbti tik partijos nariai. Dar kiti norėjo būti naudingais Lietuvai, siekdami išsaugoti tautos kultūrinę ir istorinę vertybę, o dar kiti — suagituoti sekretorių, įvairiais būdais vykdančių partijos narių skaičiaus augimo planus. Nestokojo ir tokių, kurie stoji vien egoistiniais sumetimais, siekdami valdžios.

Mes manome, priežasčių, sąlygojusių įstojimą į Komunistų partiją ir buvimą joje, einant į kompromisus su sąžine, jau nebėra. Ir žmonės, kurie nebeturi priklausyti KP, mes remiame.

Visiems, norintiems aktyviai dalyvauti politiniame gyvenime, primename, kad rajone yra Krikščionių demokratų, Lietuvos demokratų, Lietuvos Socialdemokratų partijos, kurių veikloje dalyvaudami galite būti naudingi Tėvynei.

Kartu pareiškiame, kad LKP pastangas ir žingsnius, vedančius Lietuvą į nepriklausomybę ir demokratiją, remsiame, tačiau LKP paskelbimas savarankiška ir pakeitimai jos vadovybėje dar nereikia, kad pasikeitė visa Komunistų partija.

naši į blyšką, bekrauję šiltadaržio tulpę nuo prieššventinio turgaus prekystalio: be skonio, be aromato ir gyvybės. O jau tie „pašventimai“... Žiū-

Perestrojkos anekdotai

VIENOJE PARAPIJOJE TRYS ŠVENTIEJI

Jeigu kražiškai sugalvotų kokią partietišką litaniją, į tris „šventuosius“ galėtų kreiptis kaip į gerus pažįstamus. Pirmasis bolševikų šventasis Nr. 1 — Leninas. Jo vardo kolūkis nuo tų „genijų“ laikų tebeplėty aplink Butkiškę. Antrasis — K. Požela, vienas iš keturių komunistų, sušaudytų A. Smetanos laikais. Trečiasis — P. Cvirka, kaip jau rašė respublikinė spauda, ne tik raudonasis rašytojas, bet ir rusų agentas, aktyviai reiškęsis 1940-aisiais. Šių žmonių vardais „pakrikštyti“ kolūkiai tebegyvuoja Kražių apylinkėje. Mat kažkam vis at-

rodo, kad senieji Butkiškė, Petrališkė ar Piliakalnis — nepakankamai gražūs, o gal — per mažai „internacionalistiški“ vietovardžiai.

Nežinau, ar smagu vakaryčiam tremtiniui arba šiaip doram lietuviui „melstis“ šioms vardams. Kolūkiečiai, atsikvošėkite! Juk tik Jūs galite spręsti, kaip vadintis Jūsų kolūkiui. Išvijome visokias „Komunizmo aušras“, „Naujas vagas“ ir kitokius stalininius dinozaurus, trumpinkime ir komunistinę „Visų šventųjų litaniją“!

O. VAIŠTARAITĖ

KAS LABIAU PIKTNAUDŽIAUJA?

Neseniai iš Kelmės baldų parduotuvės prekybininkės bandė išvežti sekciją „Neris“. „Aha, įkliuvote!“ — apsidžiaugė prie sandėlio staiga atsiradę Kelmės VAI vyrai. Nuvyko visi į skyrių, kur buvo surašyti grėsmingi popieriai G. Majauskienės adresu: piktnaudžiauja tarnybine padėtimi! Atleisti iš pareigų!!! Tuoj šį „precedento neturintį įvykį“ pats VRS viršininkas pagarsino per vietinį radiją, su visais pagražinimais ir toli į šalį nukrypusia tiesa jis

buvo atkartotas žemdirbių ataskaitiniame susirinkime. O ką?! Taip ir turi būti! Trumpa kalba su savivaliautojais! Tik gaila, kad milicija „užmiršo“, jog visai neseniai be jokių talonų irgi išsivežė baldus tiesiai iš prekybos bazės. Ir ne bet kokius, o deficitinį miegamojo komplektą „Rūta“. O į baldų parduotuvę, kaip ir įprasta, atkeliaavo tik sąskaita ir pinigai.

Tai kas labiau piktnaudžiauja?

K. LUKOŠIŪNAITĖ

Pirkite patranką!

Siais metais madingi ginklai ir moheriniai šalikai. Visai nereikia būti Nepalo astrologu, kad tą suvoktum. Kiek šalikų „atplaukė“ į Kelmę, gal ir žino prekių skirstymo komisija. O kiek dujų balionėlių, pistoletų ir nupjautavamzdžių turime, — nežino nė visažiniai saugumiečiai.

Pernai LKP rajono komiteto biuras, apimtas pacifistinių nuotaikų, juodu ant balto siūlė

nutempti okupantų patranką iš Vytauto Didžiojo gatvės. Parašė ir... pamiršo. Sako, rajono valdžia iki šiol neranda, kur tą patranką dėti. Gerai, kad ir nepaskubėjo į sąvartyną. Dabar, grįžus ginklų madai, siūlome surengti aukcioną. Trofėjinę patranką, pakeitus supuvusias padangas ir išvalius surūdijusį vamzdį, dar galima panaudoti. Siūlykite pradinę kainą!

J. KUKURDVELKIS

Lietuvos TSR Aukščiausioji Taryba neseniai nusprendė, kokias šventes nuo šiol švėsime, o kartu — palaimino Lietuvos TSR darbo įstatymo 74 straipsnio pakeitimą. Pagal jį nedirbsime sausio 1-ąją, vasario 16-ąją, kovo 8-ąją, gegužės 1-ąją, gegužės 9-ąją, lapkričio 1-ąją, lapkričio 7-ąją ir gruodžio 25-ąją. Datos — visiems gerai žinomos, todėl ir nekommentuosiu, ką jos reiškia. Ką ir besakyti, malonu, kad vieno Z. Vaisvilos klausimų Perpetuum mobile šiek tiek pakutenamas nusipelnusių viršininkų ir darbščių melžėjų daugumos parlamentas pranoko pats save ir vargais negalais iš kalnas pelę pagimdė pusiau pažangią pataisą. Todėl jau šiemet be šeštadieninio lažo šventėme Nepriklausomybės dieną. Nebereikės prašytis iš darbo tam, kad paskubomis uždegtum žvakę ant artimųjų kapo ir tą patį vakarą suskubtum namo. Nebereikės patirti problemų, norint su savo tėvais atšvęsti Šventas Kalėdas. Bet...

Šiame gražiame tautiškų ir katalikiškų (beje, juk šv. Kalėdas švenčia ir nepraktikuojantys katalikai, ir visai netikintys i-

Dievą žmonės; jos, kaip ir šv. Velykos — pačios gražiausios, prasmingiausios visų lietuvių šventės) švenčių sambūryje — ir labai keistos datos iš anų, stag-

—Mintys balsu—

nacijos, laikų. Mielos moterys, ar Jūs laukiate kovo 8-osios — Tarptautinės Moters dienos? Šventė, kurią itin myli darželinukai: mergaitės pasveikins, būdavo, „vyrus“ su vasario 23-ąją, Tarybinės Armijos dieną, „vyrai“ — tas penkiametės šešiametės „moteris“ — su kovo 8-ąją. Iki kokie absurdo buvome prieję, net juokinga. Dėvąži, nežinojau, ką ir sakyti, kai vienas mokytojas tėvelis klausė patarimo, ką nupirkti Moters dienai... septynmetei dukrai. O jau darbe darbe... Kaip stengėsi mūsų vyrai, kaip rinko gražius posmus, o vis tiek toji valdiška, dirbtinė šventė buvo pa-

BLYŠKIOSIOS TULPĖS GODOS

rėk, nešasi išblyškusių tulpę ir žąsis varinėjanti moterėlė, — o ką, jei švęsti, tai iki žemės graibymo! Nešasi gėlę ir vaikus po valdiškų namus ištaškiusi girtuoklė — tokią ir moters vardu nesinori vadinti, bet ir ją sveikina bendradarbiai, — vis lyties pranašumas! Paskui atsipeikėjome, ėmėme viešai minėti Bažnyčios įkurtą Motinos dieną, bet ir vėl — nei šis, nei tas, nes mano kartos žmonės pasimetė, ėmė „dėl viso pikto“ savo mamas dukart per metus sveikinti...

Mielos moterys, argi mums reikia tokios šventės?! Mamas,

močiutes sveikinkime Motinos dieną. O tos, kurios neturi šeimos, tikrai neturėtų pasijusti nuskriaustos. Geriau mus artimieji tegu sveikina su Vardo

diena, gimtadieniu. Tai — maloniau, nes, jei tave sveikina su tavo proga, ir gėlė kitaip kvepia, nei per „visuotinę“ šventę.

Niekada nesveikinu draugų ir su Gegužės 1-ąją. Bet tai jau vis tiek prasmingesnė, įpraminanti istorinį įvykį šventė. Tebūnie. Tebūnie ir Pergalės diena. Kas žino, ar būtume išlikę bent tokie, jei būtų „išdavusi“ ne Rytų, o Vakarų valstybės? Pagaliau žuvęs karys — šventas žmogus, nebijokime ir šiemet ant rusų kareivių kapų nunešti gėlių. Pagarba mirusiems — tautos taurumo ženklas. Beje, reikėtų patvarkyti

ir vokiečių kareivių kapus... Juose guli ne priešai ar draugai, o žiauriuose mūšiuose beprasmiškai (ar žudymas gali turėti prasmę?) žuvę jauni žmonės. Tačiau lapkričio 7-oji — visos baisios mūsų epochos pradžia?! Milijonai beprasmiškų aukų, mūsų ubagystė, pažymėta raudonu kaspinu, mūsų keliai į Šiaurę, mūsų pokario žaizdos, mūsų visus Europos turgus apkeliaujantys visko alkanai žmonės?! Juk visa tai pagimdė baisioji chimera — revoliucija... Tad... švęskime Žiemos rūmų šturmą, kuriame žuvo pusanatro sukilėlio! Taurę šampano už šėtosios pasaulio dalies AIDS! Ach, kiek džiaugsmo, brangūs parlamentarai! Ačiū Jums už darbą (gal gedulo?) dieną?

Ko gi mes, lietuviai, tokie pusininkai? Jei jau žengti, tai tik pusę žingsnelio, jei jau siekti, tai tik kažkokio suvereniteto. Jei jau švęsti, — tai pusę — sa-vų, pusę — 1940-aisiais tragiškai pasiskolintų švenčių.

Pusininkas, kaip žinia, niekada nebuvo gaspadorius. O mes? Mes juk gaspadoriais tapti siekiame!

O. UMANTAITĖ

Praėjusiame laikraščio numeryje aptarėme, jog mūsų gyvenimo tikslas — dangus.

Dekalogas arba Dešimt Dievo įsakymų žmogui nurodo kryptį, kurlink reikia eiti į dangaus karalystę.

Kaip fizinėje gamtoje egzistuoja dėsniai, pagal kuriuos mėnulis sukasi aplink žemę, o žemė — aplink saulę, taip ir žmoguje, jo sąžinėje, jo prote ir jausmuose yra surašyti visi Dievo įsakymai. Ir neskaičius katekizmo, nežinant Dekalogo — žmogui pamėlavus ar apsirovogus arba kitą kokį Dievo įsakymą sulaužius — priekaištuoja sąžinė. Bet žmogaus protas ir jausmai dažnai būna per daug sudrumsti, sąžinėje susitelkia daug moralinio purvo, ir žmogus pradeda klaidžioti gyvenimo kečiuose. Todėl Dievas, žmogų iš šios bėdos ištraukdamas, paskelbia Amžinąjį Dekalogą — 10 įsakymų.

Situos nesikeičiančius įsakymus Dievas pasauliui davė per žydų tautos vadą ir pranašą Mozę, ant Sinajaus kalno, XIII a. prieš Kristaus gimimą, t.y.

„Neturėk kitų dievų, tik mane vieną“

beveik prieš pusketvirtą tūkstantčio metų. Atėjęs į žemę J. Kristus tuos įsakymus patvirtino, praplėtė ir reikalavo juos priimti ne tik išoriniais veiksmais, bet ir savo širdimi. Todėl 10 Dievo įsakymų, arba Dekalogas, visiems ir visada yra privalomi laikytis. Kiekvienas tikintysis juos moka mintinai. Dievo įsakymai padeda mums suvokti, ką Dievas liepia, ką draudžia, kad galėtume savo veiksmus suderinti su Jo valia, teisingai gyventi ir tapti amžinai laimingais.

Sie metai Lietuvoje paskelbti Dekalogo — 10 Dievo įsakymų metais. Kad jie mums kiekvienam duotų dvasinės naudos, sustokime prie kiekvieno Dievo įsakymo atskirai.

PIRMASIS ĮSAKYMAS: NETURĖK KITŲ DIEVŲ, TIK MANE VIENĄ.

Šiuo įsakymu išreikštas Dievo noras, kad žmogus Jį tikėtų, garbintų, mylėtų ir gyventų pagal savo tikėjimą. Šitą įsakymą vykdome, kai tikime Dievą ir pagal tikėjimą tvarkome savo gyvenimą. Nusikalstame, jei nesirūpiname išmokyti bent pagrindinių tikėjimo tiesių ir reikalingiausių maldų; jei nepripažįstame kai kurių ar visų tikėjimo tiesių; jei lengvabūdiškai jomis abejojame; jei kalbame prieš tikėjimą ar skaitome tikėjimą pašiepiančias knygas; jei gėdijamės tikėjimo ar visai jo išsižada-

dame; jei tikime burtais, prietaisais; jei visiškai nesimeldžiame ar meldžiamės nenuoširdžiai, nesistengdami susikaupti; jei niekiname Dievui pašvęstus asmenis, daiktus ir vietas.

Žmogus be tikėjimo gyventi negali. Jeigu jis atmeta tikrąjį Dievą — pradeda garbinti statbus — išgalvotus dievus (garbė, karjerą, pinigus; pvz., komunistai vietoj Dievo garbina Leniną ar Staliną).

Tačiau ir pirmasis Dievo įsakymas nedraudžia garbinti šventuosius, nes jie savo pavyzdžiu parodė, kaip reikia įgyvendinti Kristaus mokslą. Gi šventųjų įžeidimas būtų paties Dievo įžeidimas. Dievo garbinimas ir šventųjų gerbimas yra du visai skirtingi dalykai. Dievą garbiname dėl to, kad Jis yra mūsų aukščiausias Viešpats, o šventuosius — dėl to, kad jie yra Dievo mylimi ir kad mus užtaria pas Dievą. Labiausiai iš visų šventųjų gerbiame Dievo Sūnų J. Kristaus Motiną — Švč. Mergelę Mariją.

Nebūkime stabmeldžiai ir neiškelkime aukščiau Dievo laikinių žemiškų dalykų — nei sporto, nei mašinų, nei madų, nei kokio kitokio „dievuko“, bet savo jėgas aukokime tikram vieninteliam Dievui. Tada bus gražiai įvykdytas pirmasis Jo įsakymas: „Neturėk kitų dievų, tik mane vieną“.

KUN. ST. ANUŽIS

ŠIOJE NUOTRAUKOJE — 1939 M. KRAŽIŲ VAIKŲ DARŽELIS. GAILA, KAD KOL KAS IŠ ŠIO LAIKOTARPIO TETURIME TIK TĄ NUOTRAUKĄ. O JUK TIKRIAUSIAI IŠ ŠIO BŪRIO MAŽYLIŲ KAS NORS IR DABAR KRAŽIUOSE GYVENA. ATSLIEPKITE! PAPILDYKIM DAR VIENĄ KRAŽIŲ ISTORIJS PUSLAPĮ.

„NAKTIS“

1986 m. Pasaulio lietuvių bendruomenė išleido kun. Petro autobiografinių pokalbių knygą „Naktis“. Kun. Petras — kun. Leono Šapokos, buv. Luokės ir Upynos parapijos klebono, slapyvardis. Jis 1947 m. buvo represuotas ir į Lietuvą grįžo tik 1957 m. Maždaug tuo metu ir buvo įtrauktas į KGB informatorių tinklą. Atsisakęs „arnybos“, 1980 m. spalio 10 d. buvo nužudytas. Žudikų pėdsakai vedė į mūsų rajoną.

Apie šį įvykį leidinys „Dievas ir Tėvynė“ rašė: „Mes gerai žinome, kad sovietiniai teisingumo organai niekada tiesos nepaskelbia, priešingai — stengsis ją nusišlėpti. Rašyti jiems pareiškimą būtų lygiai tas pats, kaip rašyti pareiškimą vil-

kui, prašant grąžinti jo nusineštą avelę. Todėl prašome neleisti apgauti tikinčiųjų ir pasiūlyti tarptautinėms instancijoms, kad pareikalautų atiduoti kunigo žudikus teismui.

Taip pat pranešama, kad kiekvienam, kuris artimiausiu bendravo su vėlioniu kun. L. Šapoka, gresia tokia pat ar panaši mirtis. Todėl iš anksto prašome specialiai tirti ir visų būsimų saugumo nusikaltimų aplinkybes.

„Naktis“ — tai knyga apie tikrą nužmogintos tarybinės santvarkos esmę.

„Kražių aidų“ skaitytojui siūlome ištrauką iš šios knygos.

Aš klausiausi visokio išsilavinimo lektorių, kurie kėlė mūsų politinį idėjinį lygį, paskaitų. Visiems jiems įsakytą apie Leniną kalbėti kaip apie Dievą. Taip apie jį kalba net poetai, kai siekia karjeros. Prisimename: „Leninas visada su tavimi; Leninas manyje; noriu su tavimi pakalbėti, pasitarti kaip ir ką; noriu pabūti šalia; toksai šviesus; tu amžinas“ ir t.t. Juk ir jūs tai girdite, jei klausote radijo, skaitote spaudoje, žiūrite televizorių. Kaip tai kasdien kalbama, nežinančiam tiesos, nesunku patikėti, kad Leninas ir genijus, ir pačios aukščiausios moralės dievukas. Stabą iš jo padarė sąmoningai, nes juk reikia tamšiai liaudžiai duoti kažką, ką būtų galima garbinti. Nemanykite, ir marksistai supranta, kad poreikis garbinti yra įgimtas, kaip ir poreikis valgyti. O patys lektoriai dažnokai vienas kitam pasakoja „naujią-anekdotą“: eseris Kaplan šovė į Leniną todėl, kad jis jį apkretė sifiliu... Dėl jo Leninas negalėjo turėti vaikų... Dėl jo kasmet remontuoja mauzoliejų, nes blyškioji spirocheta nepasiduoda jokiai balzamavimui... Dėl jo sušaudė visus, kurie balzamavo Lenino lavoną... Leninas partijos lėšas švaistė ir meliuzėms... Leninas net bažnyčioje tuokėsi (berods, Lenkijoje), nes kitaip aristokratai tėvai nedavė jam dukros... Leninas buvo labai žiaurus: net Dzeržinskis, prieš patvirtindamas mirties nuosprendžius, pasidomėdavo nuteistaisiais, o Leninas pasirašydavo ištisus myriop pamerktųjų sąrašus, jų nė neskaitęs... Leninas meluodavo visiems ir kiekvienam... Leninas nesukūrė revoliucijos, bet paprasčiausiai pasinaudojo Rusijos tamsumu, kitų sudaryta situacija... ir pan. Niekam ne paslaptis, kad Lenino laikais ištisi konclagerių salynai dygo kaip grybai po šilto lietaus. Iki šiol neįmanoma suskaičiuoti tų, kuriuos Leninas išžudė, siekdamas valdžios. Stalinas tik jo mokiny, tarp kitko, nespėjęs pralengti savo mokytojo, nesugebėjęs išmokyti jo konspiracijos meno. Jei mokslininkas suvaidina kokį nors naują (aišku, Dievo sukurtą) gamtos dėsni, tai jis pasitvirtina viso pasaulio laboratorijose, gyvenime... O kas išėjo iš Lenino teorijos gyvenime? Todėl apie kokį genialumą galima kalbėti? Man Leninas — gudrus plėšikų, vagių, žmogžudžių ir paleistuvų vadas, kuris siekia gėrio tokio,

kokio siektų pastarasis (kaip sakiau, į gaują įviliodavo ir geros valios žmones). Visą laiką būdavo neįmanoma, o dabar net silpna darosi, kai pionieriai gieda: „Leninas tavyje, Leninas manyje...“ O kai išgirstu Lenino vardą prie stalo, darosi taip šlykštu, kad nė valgyti nebepažįstu. Ar jūs pats sutiktumėte nusišluostyti rankšluosčiu, kuriuo šluostėsi Leninas? Ar nebijotumėte apsikrėsti? Prisiliesti prie jo man būtų baisu, todėl apie jį „Leniną manyje“ negali būti nė kalbos. Pasakykite prašau, ar žmogus kitam gali duoti tai, ko pats neturi? Tai gi ar nesikartoja jo „aukšta moralė“ mūsų gyvenime? Na, gerai, sakykim, jo asmeninės nuodėmės neturi įtakos jo sukurtos valstybės gyvenime. Sakykim, kad leninizmo pagrindiniai bruožai — gamybos priemonių valstybinė, t.y. komunistų partijos, nuosavybė ir klasių kova, t.y. kitaip pavadintas karas, klastingiausios ir žiauriausios masinės žudynės ir plėšikavimai, moderniškas žmonių išnaikinimas, būtini tam, kad mūsų vaikų vaikai kada nors žemėje sukurtų teisingą santvarką, vieną tautą, amžiną taiką.

Nors ir tai, kaip matome, pati neologiskiausia utopija. Bet juk ir materializmas yra pagrindinis leninizmo bruožas, net, kaip patys sako, jo filosofinis pagrindas. Mano nuomone, čia slypi pati didžiausioji visos Lenino klastos dalis. Jei materializmas nebūtų pagrindas ir komunistai pripažintų Dievą ar bent leistų kiekvienam savo šalies gyventojui turėti savo nuomonę, niekas nebūtų sutikęs ir nesutiktų taip aklai, šaltakraujiškai žudyti, mulkinti ir kurti tikrai gerą gyvenimą sauželei išnaudotojų. Čia taip pat ir viso ideologinio jaunimo auklėjimo esmė bei prasmė. Ir argi ne Lenino nurodymu, žalodami „sveiką žmogaus prigimtį, kištė kištome tą materializmą kiekvienam jaunuoliui? Neleidžiame garbinti Dievo, verčiame garbinti gudrų apgaviką Leniną. Juk tūkstantai tikrai genialių mokslininkų nepateikė nė vieno neabejotino Dievo nebuvimo įrodymo. Tai iš kur Leninas taip gerai galėjo žinoti, kad jo nėra? Vadinas, jis arba nežinojo, net nesidomėjo, ką žino pasaulis apie Dievą, arba žinojo ir tyčia slėpė. Ir vienas, ir kitas atvejis parodo ne jo genialumą, bet piktą valią.

KESTUTIS LUKOŠIUS

Iš kovo mėn. kalendoriaus

1 d. šv. Albinas, šv. Eudokijus, Alkmena, Gaivilas.
2 d. šv. Simplicijus, šv. Elena, Jovydas, Sviders.
3 d. šv. Kunigunda, šv. Marinas.
4 d. šv. Kazimieras, Lietuvos globėjas, Lenkijos karalius ir kartu didžiojo Lietuvos kunigaikščio Kazimiero sūnus (gimė 1458.10.03 Krokuvoje, mirė 1484.03.04 Gardine, palaidotas Vilniuje) 1521 m. popiežiaus paskelbtas palaimintuoju, o 1602 m. — šventuoju. Nuo 1948 m. — viso pasaulio jaunimo globėjas.
Kazimieras pasižymėjo dideliais gabumais, stropumu, didžiule meile Dievui ir Jo Motinai Švč. Mergelėi Marijai, buvo labai teisingas, neapkęntė sukybių, išnaudojimo, globojo beturčius, ligonius ir visus nelaiminguosius. Sakė: „Kristus, Karalių Karalius, dėl mūsų tapo vargšu, todėl nėra nieko garbingiau nei didžiausiems pasaulio valdovams, kaip tarnauti Kristui varguolių asmenyje.“
5 d. šv. Liucijus, šv. Adrijonas,

Girmantas.
6 d. šv. Gerasimas, Laišas, Karigailė.
7 d. šv. Felicita, Tolmomas, Jogaudas.
8 d. šv. Jonas (Dievo), Mandaugas, Laima.
9 d. šv. Pranciška, šv. Domininkas, Ramutė, Dangira.
10 d. šv. 40 kankinių, Medūnas, Virmantas.
11 d. šv. Konstantinas, šv. Eulogijus, Daugvinas, Vijolė.
12 d. šv. Teofanas, šv. Fejina, Augūnas, Gervydas.
13 d. šv. Paulina, šv. Eufrazija, Rimgaudas, Vorbutas.
14 d. šv. Matilda, Māntė, Limantas.
15 d. šv. Klemensas, šv. Lukrecijus, Lengvilas, Novilė.
16 d. šv. Julijonas, šv. Hubertas, Eibutis, Gustavas.
17 d. šv. Patrikas, šv. Vita, Vytė, Gutautas.
18 d. šv. Kirilas, Alaušas, Eigintas.

19 d. šv. Juozapas, Josvydas, Laiminta.
20 d. šv. Irmgarda, šv. Vulfranas, Kaributas, Tolvaišas.
21 d. šv. Mikalojus, Deimantas, Saulius, Reda.
22 d. šv. Kotryna, šv. Benvenutas, Būtautas, Kilminta.
23 d. šv. Turbijus, Dovilas, Jovita.
24 d. šv. Liucija, Galintas, Sigutis.
25 d. šv. Apsireiškimo Švč. M. Marijai liturginė šventė, Barmontas, Kontrimas.
26 d. šv. Feliksas, šv. Liudgardas, Eimantas, Inga.
27 d. šv. Rupertas, šv. Nikodemus, Milmantas.
28 d. šv. Sisktas, šv. Filemonas, Kilmantas, Virgailė.
29 d. šv. Jonas ir Barakizijus, Kleopatra, Sandra.
30 d. šv. Gvidonas, šv. Jonas, Kernius, Rusnė.
31 d. šv. Benjamins, šv. Balbira, Balminė, Jomilas.

Malda į šv. Kazimierą

Visų tautų Tėve, amžinasis Dieve, leisk šventajam Kazimierui amžiais globoti mūsų Tėvynę, kad mūsų širdyse liepsnotų

gyvas tikėjimas ir tarpusavio meilė, kad jaunimas suprastų tyro gyvenimo grožį ir visa tauta gyventų taikoje

ir gerovėje.
Prašome per Kristų, mūsų Viešpatį.
Amen.

Informuojame, kad...

Kovo mėn. 8 d. 10 val. Ateitininkų organizacija kviečia tikintįjį jaunimą į Silalės bažnyčią, kur bus pravedamos Rekolekcijos jaunimui.

Norintys dalyvauti, berniukai ir mergaitės, kovo 8 d. 8.30 val. renkasi prie Kražių bažnyčios. Autobusas nuveš ir parveš. Rekolekcijos tęsis iki pietų.

Ketvirtą Gavėnios šeštadienį ir sekmadienį (kovo 24-25 d.) Kražių bažnyčioje vyks gavė-

nios rekolekcijos — kasmetinės susikaupimo dienos.

Bus svečių — kunigų. Maloniai kviečiu tomis dienomis lankyti bažnyčią, klausyti pamokslų ir atlikti velykinę išpažintį tam skirtu metu — Rekolekcijose, kurias šiemet praves Gargždų klebonas kun. J. Pauļauskas.

Labai prašau neatidėti išpažinties Didžiajai savaitei ar net pačioms Velykoms, nes tomis dienomis turiu aplankyti tris pa-

rapijas ir išpažinčių klausymui nebėliks laiko.

Nepamirškime senelių, invalidų. Tiems, kurie patys negali ateiti į bažnyčią, pakvieskime kunigą į namus. Te ne vienas tikintysis mūsų parapijoje nelieka be velykinės išpažinties.

REKOLEKCIJŲ PAMALDŲ TVARKA:

23 d., penktadienį — 18 val.
24 d., šeštadienį, votyva — 10 val.; Suma — 12.30, vakare — 18 val.

25 d., sekmadienį, votyva — 10 val.; Suma — 12.30 val.

KLEBONAS

MEDEINĖS AINIAI

Į SIBIRĄ—SAVO NORU

„Niekas sau iš gyvenimo nepasilemęs, jokių turtų nesukrovęs, dalinęs save kitiems, dvasia gerokai pranokęs didžiulius, tylus ir mažas praėjęs pro gyvenimą, bet toks turtingas vidumi ir dvasios stiprybe“, — tokiais žodžiais „Kražių aidų“ laiškų skrynelėje radome apie Žalpių parapijos kleboną kunigą tremtinį, Lietuvos Laisvės Lygos narį, literatą J. RAZMAN-
TĄ. Jį mūsų mieliems skaitytojams pristato laikraščio bendradarbė A. MILTENIENĖ.

— Tuose kraštuose Jus, rodos, visi pažįsta. Tačiau ne kiekvienas žino Jūsų akmenų pilną gyvenimo kelią, negandas, tekusias Jūsų likimui. Ar tiesa, kad Jūs savo noru važiuote į Sibirą?

— Važiavau, ir ne kartą... Juk ne kiekvienoje vietovėje buvo kunigų tremtinių. Kas gi pakrikštys gimusius, paruos šv. Komunijai, sutuoks jaunus ar suteiks paskutinį palaiminimą išeinantiesiems į amžinybę?.. Tikintieji įruošdavo altorėlius kieme ar ilgų barakų koridoriuose gale — ten laikydavau šv. Mišias. O vėliau ir tokią „bažnyčią“ uždraudė — tokia jau buvo pasaulyje išgarsintoji „sąžinės laisvė“.

— O Jūsų už tai nepersekiojo?
— Kur jau ne! Kad neatpažintų, barzdą buvau užsiauginęs. Buvau Vorkutoj, Norilске, Igarkoj, Intoj... — kur čia beišsikačiuosiu... Kadangi gyvenau nepasiregistravęs, ne kartą mokėjau po 100 rub. baudą. O kartą Irkutsko srityje Taiseto rajone suėmė, tardė ir nu-

baudė trejiems metams tremties, kaip „vedantį parazitinių gyvenimą“... Su geležiniais pančiais įsodino į lėktuvą... Nuvežė. Reikėjo pačiam susirasti darbą. Tris dienas davė pietus, o paskui... Nei pinigų (viską atėmė, net užrašų knygtę, kur buvo krikštijimo metrikai), nei darbo... Norėjo paimti pas save gaisrininkai, bet ten gaisrininkai kažkodėl turėjo ginklus. O negi tokiam galima patikėti ginklą?! Išbadėjęs užvalgiau kažkokių uogų ir susirgau dizenterija. Savaitę išbuvau ligoninėje, paskui gydytojas lenkas sutiko dar palaikyti, kol susirasu darbą. Pagaliau įsidarbinau aerodrome sargu. Dirbau kas antrą parą, tai laisvu laiku vėl galėjau patarnauti tikintiesiems. Kai išleido iš lagerio, patraukiau ne į Lietuvą, o į Irkutską, nes žinojau, kad ten būsiu reikalingesnis. Įskaitant trejus tremties metus, Sibire išbuvau iki 1962 m. Galėjau būti ir neištremtas, bet vis — per durną galvą. Tardytojas sakė: „Tau duosiu dešimt metų! O jei sutiksi pasirašyti, kad mums tausai, važiuok, kur nori. Lietuvoje gausi vietą, kokią tik panorėsi.“ Paprašiau, kad leistų per naktį pagaltvoti. Vakare meldžiuosi ir galvoju: „Jei sapnuosiu vėlnią — rašysiuos, jei angelą — ne.“ Bet naktis praėjo be sapno. Nuėjau į tardymą. „Kaip apsisprendei?“ — klausia. „Apsisprendžiau taip, — sakau. — Geriau žmogumi mirti, negu šunimi gyventi.“ Karininkas kad šoko nuo kėdės. „Tai mes tau — šunys!“ — rėkia. Aš ir sakau: „Jūs tai viršininkai, o aš būčiau

jūsų šuo...“ Taigi, būčiau sėdėjęs sau didelį parapiją, važinėjęs automobiliu... O dabar...

— O po tremties grįžote į Lietuvą?

— 1962 m. grįžau. Susitariau su Jo ekselencija vyskupu, kad neskirtų pastovios vietos, kad galėčiau vėl važinėti... nors retkarčiais... Tačiau, matyt, vyskupui buvo įsakta duoti pastovią vietą, kad negalėčiau išvažiuoti. Tai ir davė „turtingiausią“ Žalpių parapiją. O aš ir iš čia važinėju — Pakražančio klebonas išleisdavo. Prieš trejus metus buvau Kaliningrade. Daug tada apkrikštijau čigonų: ir vaikų, ir jų tėvų. Dabar vėl reikės kada važiuoti pažiūrėti, kaip poteries moka — reikės ruošti šv. Komunijai.

— Ką gi, duok Dieve, nepavargti. Tebūna dar ilgas ir prasmingas, kaip ir iki šiolei, Jūsų gyvenimas. O ką mūsų skaitytojams pasiūlytumėte iš savo kūrybos?

— Ar manot, kad ji verta dėmesio? Gal tą, kuri sukūriau lėktuve, kai su grandinėmis sėdėjau. Skaudžios temos mano eilėse...

Man dėl jūsų, mieli Broliai,
Retežiai ant rankų.
Kad palengvinč jūsų kančias,
Nešioti nesunku...

Ir gyvybę atiduočiau
Už tremtinį brangų,
Kad padėčiau jojo sielai
Rast kelią į dangų!

Prašau jūsų, mieli Broliai,
Dievo nemiršti.
Kad nereiktų daug kentėjus
Ištrėmime mirti!..

Kiek džiaugsmo mums toje naktelėje...

Kadą pas mus Tu gyveni.
Suklaupę kviečiame širdelėn
Vaikai, jaunuoliai ir senilė...

Kaip gera ir be galo miela
Mums būti su Tavim kartu:
Pakviest Tave į savo sielą
Sventos Komunijos metu...

Vai dėkui, dėkui, Jėzau mielas,
Kad Tu mus varge aplankai...
Tau atiduodam savo sielas
Mes, Tavo kenčiantys vaikai...

Neleisk mums mirti ištrėmime
Nuo Tėviškės toli...
Parvesk kur rūtos, vyšnios žydi,
Rūpintojėlis pakely!

Amen.

Ko tos pušys su nerimu ošia?!

Per padangių raudonas žaras
Nuvingiuos gulbių kelias per
erdvę,
Nužudytuosius kas besuras?
Tiktai vėjas plevens tarsis
gervės...

Ir jauti, kaip nežinomas Rex
Mūsų kovą, mūs kraują vis ima...
Dėgs padangių laužai neišdegs,
Tik pavers pelenais mūs

likimą!..

G. PETRULIENĖ

Iš Kražių kraštotyros muziejaus

MOKYTOJOS DAINA

Buvusi mokytoja, partizanė
Elena Gendrolytė-Žibutė (1924-
1953.04.07), žuvusi Pužukų kaim-
e, labai mėgo šią „Partizanų
dainą“.

Prisirinkom nuo Tavo kapo
Rudens prikriusią žiedų,
O jie tyliai tyliai prašnekė,
Rodos būtum prašnekęs Tu.

Tie žodžiai amžino troškimo
Palaidoti dar nelaiku,
Gegutė guodė ir užkimo
Nuskrido miško vainiku.

Tu išėjai ir Tavo kelią
Per amžius pergalę lydės,
Palinkus dievmedžio šakelė
Tau apie laisvę vis kalbės...

Palinkus dievmedžio šakelė
Iš medžio kryžius tarpe jų,
Tėvynė, rodos, jau kelias
Gal keltumeis gyvent ir Tu?

Kražių kraštotyros muziejui ją
užrašė partizanės sesuo Janina
Račkauskienė.

NAUJA ŽVAIGŽDĖ

Tokios lygios lygios pievos.
Ir Kražantė bėg krantų...
Bėgo metai, bėgo dienos,
O su jais ir mes kartu.

Tik sustoję apsižvalgėm:
Kur mes einam? Iš tiesų!..
Daug erdvės. O sielos alkiui
Nėr ribų... Tikrai baisu!

Sitiek metų pjovėm, rovėm,

Kirtom viską iš peties —
Susikūrėm tokį „rojų“,
Kad pats velnias neišties,

Ką supynė ir suraizgė...

O ištiest turės žmogus...

Ką apkvaitę kojom mynėm —
D. Žvaigžde kelrode tebus!

A. MILTENIENĖ

Darbais sugrįžtantys

PRISILIETUSI POEZIJOS

Kražių „Žiburio“ gimnazijoje
1924-1927 m. mokytojavu pedago-
gė Stasė Orvidaitė-Višinskienė. Ji
gimė 1901 m. Šiauliuose, amatinin-
kų šeimoje. Su pertraukomis mo-
kėsi Šiaulių gimnazijoje. 1922 m.
Kaune Lietuvos universiteto teolo-
gijos-filosofijos fakultete studijavo
vokiečių literatūrą ir pedagogiką.
1923 m. išvyko į Vokiųiją, įstojo
į Münsterio universitetą, kur tęsė
studijas.

Baigusi studijas, Orvidaitė grįžo į
tėvynę ir 1924 m. rugpjūčio 20 d.
švietimo ministerijos įsakymu pa-
skirta Kražių gimnazijos mokytoja.
Čia ji dėstė vokiečių kalbą, rūpino-
si meno saviveikla, buvo aktyvi
Lietuvos katalikų moterų draugijos
Kražių rajono skyriaus valdy-
bos narė. Kražiuose praleisti pir-

mieji darbo metai paliko didelį
įspūdį, ir ji šiandien juos šiltai
prisimena.

Išvykusi iš Kražių, Stasė Orvi-
daitė dirbo Jonavoje. 1930 m. pa-
skirta Šiaulių mergaičių gimnazijos
mokytoja, neretai tekdavo eiti ir
direktoriaus pavaduotojos (inspek-
torės) pareigas. 1945 m. išsikėlė į
Vilnių, mokytojavu S. Nėries gimna-
zijoje.

Stasė Orvidaitė-Višinskienė (bu-
vo ištejęsi už kultūros veikėjo
Povilo Višinskio brolio sūnaus)
rašė apsakymus, eilėraščius, darė
vertimus, bendradarbiavo žurna-
luose „Ateitis“, „Naujoji vaidilutė“.
Pateikiame vieną iš S. Orvidaitės-
Višinskienės eilėraščių „Pušis“.

VACLOVAS RIMKUS

PUŠIS

(IŠ CARO PRIEPAUDOS METŲ)

Matau aš pušį aukštą, seną —
Viena viršūnė tik žalia,
Padangę mėlyną ji remia,
Viena palikus tam šile.

Ir kelias eina čia pro šalį —
Juo varė pančius Sibirui.
Daug yra mačius ši pušelė,
Regėjo einant ir lažan.

Tamsiom naktim knygas iš Prūsų
Ryžtingai nešė tuo keliu —
Vergijoje jų broliai duso,
Sviesos ištroškę, ne rimbu.

Pušis jų matė sunkų kelią,
Nutrintas kojas kruvinai.
Viršūnę lenkė jiems medelis,
Suošdams užjautę giliai.

Kentėjo audrą, pūgą, vėjus, —
Ar maža vargo ta pušis.
O žmonės ėjo — jiems rūpėjo,
Laisva kad būtų jų šalis.

Lyg pačią saulę siekt ketina,
Vis stiepias vargana pušis.

Redaktorius S. ANUŽIS

TREMTINIŲ MALDA

Pažvelki, Viešpatie Galingas,
Į tremtinių sunkius vargus!..
Nes Tu tik vienas gailestingas,
Gali suprasti kenčiant mus.

Ištrėmti esam iš Tėvynės,
Išplėsti iš gimtų namų!..
Vien tik kryželis prie krūtinės...
Liudininkas mūsų skausmų!..

Nei duonos kąsnio, nei drabužio
Neleido pasiimti kartu...
Gyvulių vagonuose sugrūdo
Be drabužėlių, be šiltų.

Kasdien silpnėja mūsų kūnas,
Duonelės trūksta net juodos...

Išalkę trokšta mūsų sielos
Malonės Dievo tik šventos!..

Vaikeliai mūsų laukia Krikšto,
Laukia Komunijos pirmos.
Seneliai miršt be Patepimo
Ir be Vijatikos šventos!..

Į Tave tiesiame mes rankas,
Išvargintas sunkių darbų...
Priimki aukas mūsų menkas
Iš vargo ašarų graudžių.

Ateik, ateiki, Jėzau mielas!..
Į mūsų vargo namelius...
Paguosk, sustiprink mūsų sielas,
Palaimink mūsų vaikelius!..

Kokia džiaugsminga ta žinia,
Kad Tu jau kelyje pas mus,
Palikę šachtas ir kasyklas
Per naktį bėgsim į namus!..

PRARASTA KARTA

Lietuva tarp girių;
Tu — širdžių daina,
Žalgirio didvyrių
Pėda kruvina.

Šventraščio eilute,
Nendre ežeruos!
Kiek teikeis pražūti
Ir pakilt karuos?!....

Tu kentei po Kryžium,
Judų išduota!....
Su karstais sugrįžo
Prarasta karta!

VĖRINIAI

Tie kančios ir kovų vėriniai
Širdį suspaus, man krūtinę
apgožę,
Skaudžiai klyks tolimųjų kelių
traukiniai!..

Telefonai: redaktoriaus — 58349;
pavaduotojo — 53500.

REDAKCIJOS ADRESAS: 235479, Kelmės rajonas, Eina kartą per mėnesį. Rinko ir spaudė Klaipėdos „Ryto“ spaustuė. Fotorinkimas. Ofsetinė spauda.

Užs. Nr. 986
Tiražas 2.000

SULAUKĖME!!! ŠIS „KRAŽIŲ AIDŲ“ NUMERIS — PIRMASIS NEPRIKLAUSOMOJE LIETUVOJE! LAISVAI LIETUVAI — LAISVAS MŪSŲ ŽODIS!

Nespėjo „K.a.“ pasveikinti į Respublikos parlamentą mūsų išrinktų deputatų Stasio Kašausko ir Antano Račo, o jau — nauji rinkimai. Kovo 24-ąją Kražių valsčiaus, kaip ir visos Lietuvos, žmonės rinko deputatus į rajono ir vietinę tarybas. Į rajoną išrinkti S. Šeputis (Kražiai), A. Žeringis (Petruliškė), R. Pocius (Butkiškė), V. Kužinas (Karklėnai) ir V. Andrusis (Pašilė). Kražių valsčiuje mūsų interesus gins K. Remeika, K. Levickis, L. Vedeikis, S. Tomkus, P. Lukošius, A. Noruišis, L. Rimgalienė, Z. Jucevičius, R. Laugalis, E. Tamošaitienė ir S. Kalnikas.

J. LIPSKIO nuotr. — rinkimų akimirks

Pirmiausia noriu prisipažinti: žmonės gerieji, esu visai naivi ir lengvai apgaunama, nors ir gėdą sakyti... Bent tokia buvau, sėdėdama net dvi (!) dienas XIX šaukimo rajono Tarybos XII sesijoje, vykusioje praėjusių metų pabaigoje, kur deputatai priėmė sprendimą „Dėl prekių pardavimo aukciono būdu tvarkos“, kuriame juodu ant balto buvo įrašyta: „Aukcione prekiauti (...) lengvaisiais automobiliais „Volga“. Deputatų sprendimą pasirašo rajono vykdomojo komiteto pirmininkas I. Simkus ir sekretorė V. Pluščiauskienė. Naivi buvau ir vėliau, vasario mėnesį, „Bičiulyje“ rašydama apie deficitų varžytines, nes rašinį pavadinau: „Volgos“ mirazas ir... plaktuko dužiai“. Mat džiaugdamasi aukciono pelnu (beveik 18 tūkstančių rublių) ir tikėdamasi, kad jis, kaip buvo kalbėta, nuplauks invalidams paremti, jau skaičiavau būsimosios „Volgos“ pardavimo pelną ir pagalvojau: tai bent bus suma, rodanti vieną — pasakišką turtinumą, o kitų (visų pirma pirmininko I. Simkaus) — kilnumą ir humanistikumą. Euforijos apimta, gerbiama rajono vadovui net prie liudininkų esu pasakiusi: tik renkite aukcionus, tik darykite gerus darbus, atimkite iš valdančių ponų išimtinę teisę į visas deficitines prekes, — pažadu gerą reklamą spaudoje!

Pažadus reikia tesėti, todėl ir rašau šį... feljetoną. Nors, kai pagalvojai, pati aukciono idėja taip pat verta kritikos: taip iš valdančiųjų ponų letenų ištrūkusi prekė patenka į visokio plauko biznierių, mafijozų glėbį. Gera vieta „pažvejoti“ ir vagių bei plėšikų informatoriams. Turbūt neatsitiktinai vieną jauną Tytuvėnų turtuolį plėšikai aplankė būtent po aukciono, kuriame pastarasis įsigijo už trigubą kainą (6 tūkstančius rublių) suomišką šaldytuvą. Aplankė ir... laimėjo iš šio „žygio“ dar visokių gėrybių už 70 tūkstančių rublių.

Tad aukcionas — ne tas kelias, kuris visus pasotins ir padarys laimingus. Pagaliau ir toji kol kas vienintelė „Volga“ — į kieno rankas bepatektų ir už kiek bebūtų nupirktą, visų mūsų nevežios. Bėda kita: labai norėtusi gerbti savo valdžią. Ir tuos 87 rajono Tarybos deputatus, ir vykdomąjį komitetą. O tie deputatai, kaip minėjau, balsavo už tai, kad volgas parduotų tik aukcione. Bet kurioje kitoje šalyje tik patys deputatai savo sprendimą ir galėtų atšaukti. Mūsų rajone tą, pasirodo, gali padaryti... vykdomojo komiteto posėdyje. Mažuma, kaip buvo įprasta mieliais sovietiniais laikais, tebediktuoja didumai. Nebūkime naivūs, nėsitiekime, kad „perestroika“ ar Nepriklausomybė gali Kelmei kokios įtakos turėti!

Tiesa, tarp šių dviejų „Volgos“ patampymų būta ir trečiojo renginio: š. m. kovo 1-ąją vyko paskutinioji devynioliktojo šaukimo Tarybos sesija. Galėčiau apie ją parašyti ir atskirą feljetoną, bet, kaip mano vyresnis kolega patarė, „ką ten gultyti bemuši“. Tad trumpai. Prasidėjant sesijai, I. Simkus pranešė, kad tesusirinko 50 deputatų, nėra kvorumo. Nebuvo jo ir sesijai baigiantis, nors keli deputatai atėjo

„VOLGOS“ MIRAŽAS TEBESK- LANDO Autorinio rašinio „Bičiulyje“ pėdsakais

pavėlavę. „Sprendimų priimti nenumatyta, tiesiog išklauskime atskaitų“, — kreipėsi į deputatus pirmininkas. Tuštokas sesijos vežimas dardėjo lyg per akmenis, iš tribūnos liejosi šabloniškos, ne sykį girdėtos mintys ir ne visai tikri faktai (tą nepatingėjo įrodyti deputatas S. Zabita — savotiškasis rajono Tarybos Z. Vaišvila, vis žadinęs ir skatinęs sesijų dalyvius mąstyti), skurdi iki elgetiško kalba, o pabaigoje... I. Simkus pasiūlė atšaukti sprendimą dėl „Volgos“ pardavimo aukcione, nes taip jos parduoti negalima! Deputatai klusniai pakėlė rankutes, o paskui pašokęs deputatas P. Simėnas uždavė prokurorišką klausimą: „O kodėl negalima, kokių įstatymų remiantis?“ Prirenktas tokio P. Simėno nepatiklumo, I. Simkaus pavaduotojas, plano komisijos pirmininkas B. Paliulis atidengė valdžios kortas: „Tai žinote, ir galima, ir negalima...“ Sesijos, beje, kaip vykusios be kvorumo, t.y. neteisėtai, vykdomojo komiteto darbuotojai neprotokolavo ir neformino. Niekur nebuvo užrašytas ir šis neteisėtas rankučių pakėlimas.

Bet tai nesutrukdė vėliau I. Simkui pareikšti: „Reikia baigti su ta „Volga!“ Ir pasiūlyti šį darbotvar-

kėje nenumatytą klausimą apsvaistinti rajono vykdomojo komiteto posėdyje. Čia VK nariai, neturėdami tam jokios teisės, numojo ranka į deputatų sesijos sprendimą ir balsų dauguma nutarė paskirti „Volgą“ žemdirbiams. Dabar I. Simkus ir laimėjęs ūkio direktorius I. Kazlauskas remia vykdomojo komiteto sekretorę V. Pluščiauskiene prienos: registruok šį sprendimą! O sekretorė tikra opozicionierė: „Neregistruosiu, nes sprendimas — neteisėtas. Tegu deputatų sesija, jau naujojo šaukimo, pakeičia aną sprendimą — „Dėl prekių pardavimo aukcione tvarkos“.

Nežinau, kokia bus ta naujoji rajono Taryba. Jei direktorių ir pirmininkų, gal ir palaikys užkulisinių sprendimų taktiką: vienaip — sesijoje sprendžiame ir garsinamės, kitaip — tyliai, tarp saviškių, tariamės. O jei paprastų, teisybės ir teisinės valstybės ištroškusių žmonių? Kaip tada bus su volgomis ir kitomis gėrybėmis? Beje, tame pačiame taip „Volgos“ trokštančio I. Kazlauskio Tytuvėnų tarybiname ūkyje lankiau 1915 m. gimusią senutę Stasę Giržutaitę, mačiau, kaip ji dūmuose kruta su savo nušalusia ranka, išsukta koja ir vienviatė. Tai gal iš tiesų: „Volgą“ — į aukcioną, o iš pelno — rajoninius Respublikos ubagynus su liginės atmosferos? Tegu gyvena tokie vieniši, seni, ligoti ir meldžiasi už mus — atgimusius ir dorus!

Noriu gerbti valdžią, labai noriu. Tik ir su mano naivumu — kol kas neišsėda. Kaip gerbti žmones, kurie kaire ranka daro viena, dešine — jau kita? „Volgos“ mirazas tebesklando...

O. UMANTAITE

P. S. Jau paruošus šį rašinį spaudai, paaiškėjo, kad „Volgos“ tamymas už uodegos turėjo žaismingą tęsinį. Ponui I. Kazlauskui palankūs piliečiai subėgo į rajono vykdomąjį komitetą ir vėl rėmė priešienos V. Pluščiauskiene. Be to, tuo pačiu metu po rajoną buvo paskleisti gandai apie tai, kokia bloga ir nesąžininga yra ta baisioji sekretorė, sutrukdžiusi eiliniam direktoriui priglobti superprestižinę mašiną.

Gąsdinimui nepasiekus tikslo, vėl buvo skubiai sušauktas vykdomojo komiteto posėdis. Tačiau jame, dideliam valdžios vyrų nusiminimui, principingą sekretorės poziciją, kaip ir pirmajame posėdyje, gynė „Bičiulio“ redaktorius V. Pikturna. Teko trauktis.

Dabar „Volgos“ likimą spres naujoji deputatų Taryba. Gal jau irgi pasirodys racionaliausia V. Pikturnos pasiūlyta išeitis: skirti „Volgą“ ne direktoriui ar pirmininkui, o eiliniam doram žemdirbiui?

Istorijos ratas sukasi

Dar vasario mėnesį po Kražių ėmė sklandyti keistas gandas — iškeldina kleboną St. Anužį. Į mėnesio galą jau ir didelių įstaigų mažesni žmogeliai per artimesnius klebono pažįstamus mėgino sužinoti, kokios iškeldimo nuotai-kos. O kovo mėnesio pradžioje visi reikalai buvo sukonkretinti — kleboną ištremia į Kaliningrado sritį, kurioje nėra nei parapijos, nei bažnyčios. Klausėsi kražiškiai, ausimis karpė ir nežinojo, tikėti kalbomis ar ne. Bet, matydami, kad klebonas niekur nesirošia keliauti ir apie pakibusią grėsmę nė neįtaria, nurimo: juk klebonas apie tai pirmiausia žinotų (kad pirmiausia žino organizatoriai, apie tai niekas tuomet nepagalvojo). Bet ramybė truko vos keletą dienų. Klebonas, kovo 5-ąją grįžęs iš vyskupijos, patvirtino visus gaudus. Tiesiog neįtikėtino nerimo banga nusirito per Kražius bei kaimynines Karklėnų ir Pašilės parapijas, kurias taip pat aptarnauja kun. St. Anužis. Nublando visi kiti rūpesčiai, tik apie tai ir buvo kalbama, o kai klebonas išvažiavo į Kaliningrado sritį apsižiūrėti tremties vietos, parapijiečiai susirinkę vieningai nutarė — neatiduosim klebono, užkirsim kelią bolševikinėms pinklėms. Per kelias dienas buvo surinkta šimtai parašų, o kovo 12-osios rytą automašinų kolona iš Kražių išriedėjo į Telšių vyskupiją. Vykusiųjų tikslas — įteikti Vyskupui pareiškimą (kurį čia spausdiname) ir parodyti tikinčiųjų susitelkimą, ginant parapijos interesus. Ačiū Ganytojui, kražiškiai buvo išklausti ir suprasti — klebonas liko tarp savųjų.

Kažką panašaus į šį raštą kražiškiai rašė beveik prieš šimtą metų, kai caras išleido įsakymą uždaryti moterų vienuolyną ir bažnyčią Kražiuose ir adresavo jį Vilniaus, Kauno ir Gardino generalgubernatoriui Kochonovui, pačiam carui bei Žemaičių vyskupui M. Paliulioniui.

Šį raštą mes adresuojame LPS tarybai, kurios sudėtyje yra du mūsų naujojo parlamento deputatai S. Kašauskas ir A. Račas, Jo Eminencijai kardinolui V. Sladkevičiui bei tų pačių žemaičių vyskupui A. Vaičiui ir jame išsakome visų trijų — Kražių, Karklėnų ir Pašilės — parapijų tikinčiųjų valią — neatiduosime savo klebono kun. Stanislovo Anužio.

Nelepinio mūsų tikinčiųjų likimas visais laikais, pradedant Kražių skerdynėmis. Keitėsi laikas, keitėsi kunigai, kurie apleisdavo mus be didesnio gailėsčio, be pėdsakų atmintyje. Vieni šiek tiek rūpinosi parapijos reikalais, kiti visai ją pragerė — visai buvo. O jeigu jau atsirasdavo koks šviesulys mūsų padangėje, tai neilgam: visa galinti prispaudėjo letena tuoj pat jį sunaikindavo. Buvo jaunutis kunigas St. Rimkus, kuris, atrodė, sugrąžins Kražių prarastąją šlovę, bet jį netruko supūdyti Sibiro kalėjimuose. Įrstančią bažnyčią pasiūko sutvarkyti kun. Baikauskas, bet kažkokių „nuodėmių“ pridarė ir buvo iškeldintas. Užklydo į mūsų padangę kun. L. Veselis, bet užteko pradėti kurti Kražių skerdynių muziejų ir buvo ištremtas į žmonių ir Dievo užmirštą parapiją. Taip ir merdėjom dūsaudami apie garsią savo praeitį ir vis aščiau jausdami savo menkumą bei gėdos jausmą, kad nebesugebame būti verti praeito šimtme-

čio pabaigos kražiškių vardo.

Ir štai į mūsų parapiją atkeliamas energija ir sumanumu trykstantis kun. St. Anužis. Nekoki palikimą jis gavo iš savo pirmtako, amžino atminimo kun. J. Olšausko, kuris, beje, labai gerai žinomas gerb. Vyskupui A. Vaičiui. Bet „įkurtuvių“ nemalonumai pamažu traukėsi. Parapijose staiga „padaugėjo“ gyventojų: bažnyčiose klūpo ne kelios perkarusios davatkėlės, kaip kadaise, bet ir gausu jaunimo. Garsas apie kunigo gebejamą bendrauti su jaunimu Kražiuose buvo atsimušęs pirma jo. Dar Karklėnuose būdamas, jis organizavo Kalėdinę eglutę, dėl kurios ilgai negalėjo atsitokėti net patys didžiausi rajono valdžios vyrai, tik nieko padaryti negalėjo, nes buvo viskas teisėta, kaip ir pats faktas, kad mokykla liko tuščia, o visi sugužėjo į bažnyčią. Nuo to karto tokios kalėdinės eglutės ruošiamos kasmet, tik kaskart vis gražesnės, įdomesnės. O šiemet kun. S. Anužis subūrė parapijos muzikinį ansamblį, kuris pirmąkart koncertavo prie kalėdinės eglės bažnyčios šventoriuje.

Visu gražumu atgijo ir visos religinės šventės, į jas atvyksta garbūs svečiai. Stai šiemet per šv. Roko atlaidus vargonavo bei giedojo net užjūryje garsūs D. Sadauskas ir G. Kviklys. „Sveiki, mieli tolimos parapijos žmonės, pirmieji per visą pokarinį laikotarpį organizuotai pėsčiomis atėję į Sidlavą!“ — taip buvome pasveikinti atėję į Silines. O ėjome mes paskui savo kunigą, kuris nuo pat Kražių beveik visą pusšimtį kilometrų nešė nepaleidamas kryžių.

Susirūpinta ir garsiaja Kražių pra-

(Nukelta į 2 psl.)

Kaip jau buvome pranešę, Silalės bažnyčioje Ateitininkų organizacijos iniciatyva vyko rekolekcijos Lietuvos jaunimui. Jose dalyvavo ir gražus Kražių moksleivijos būrys, vadovaujamas kun. S. Anužio. Moksleiviai tą dieną aplenkė ir D. Poškos muziejų Baubliuose. J. LIPSKIO nuotraukoje ir matome grupę Kražių jaunimo prie Silalės bažnyčios

„NETARK DIEVO VARDŲ BE REIKALO“

Nėra pasaulyje kito tokio vardo, kuris taip plačiai skambėtų, kaip Jėzaus Kristaus. Jau XIII amžiuje šv. Bernhardas iš Clairveaux (Klarvo) pasakė: „Jėzaus vardas tiesie medus žmogaus lūpoms, muzika jo ausims ir džiaugsmas jo širdžiai“. Iš kur Kristaus vardui tokia pagarba? Ji prasideda nuo jo atėjimo į žemę tikslu: iš kokios nelaimės jis mus išvadavo, kokia kaina mus atpirko. Jėzus Kristus išgelbėjo mūsų pražudytas sielas. Mes su pagarba tariame vardą žmogaus, išgelbėjusio skęstančių, degančių. Tad kokia padėka turi būti visos žmonijos nuo amžinos pražūties išgelbėjimui, kuris dėl mūsų iš dangaus atėjo į žemę, už mus dirbo ir meldėsi, už mus kentėjo ir mirė. Ir saugojo mus labiau, negu motina savo kūdikį.

Nelengvai rasim žmogų, kuris už draugą sutiktų numirti. O Kristus mirė už savo priešus! Mums sunku laiku pasimelsti, sekmadienį ateiti į bažnyčią, atsisakyti blogo įpročio, save suvaldyti, dėl savo sielos išganymo nevalgyti penktadienį mėsos. O Kristui dėl mūsų davė gerti acto. Mes bijome eiti į bažnyčią dėl kitų pašaipos, o Kristus buvo išjuoktas dėl mūsų. Dievo Sūnus mums daugiau padarė gero, negu mes patys sau. Jis mus labiau myli,

negu mes patys save. Todėl Dievo vardas ir turi būti didžiausioje pagarbėje, nereikia jo tarti be reikalo, tuo labiau niekinti jį.

Kada nusidedama minint Dievo vardą? **Kai duodama melaginga priesaika.** Priesaikoje liudininku prашome Dievą, o kai priesaiką sulaužome, Dievą paverčiame melagiu. Šitoks melas — ne paprastas melas, bet ir Dievo vardo niekinimas. Čia priskiriamas ir santuokos sakramento priesaikos sulaužymas, nes besituokiantieji vienas kitam meilę ir ištikimybę pažada Dievo vardu.

Kai nesilaikoma įžadų. Jei žmogus Dievo vardu padaro kokius nors pasižadėjimus ir juos sulaužo — padaro sunkią nuodėmę.

Kai prieš Dievą skaitomos paskaitos, rašomi straipsniai ar pasakojami antireliginiai anekdotai.

Kai Dievo vardas vartojamas vietų keiksmadžio.

Tikintis žmogus Dievo vardą mini dažnai ir čia nėra ko stebėtis. Stebėtis reiktų tada, jei žmogus sakyti esąs tikintis, tačiau nemintų Dievo vardo. Kaip rašo kun. B. Bulika: „...tik sunkią valandą galima tyliai padejuoti: „Pavargau, Viešpatie“, o malonės sulaukus, garsiai padėkoti: „Ačiū Tau, Dieve!“

Kun. St. ANUŽIS

Iš balandžio mėn. kalendoriaus

- 1 d. V. gavėnios sekmadienis. Šv. Teodoras. Tauragis, Dorė.
- 2 d. Šv. Pranciškus Paulietis. Žyngintas, Gervilis.
- 3 d. Šv. Ricardas, šv. Irena. Snaigė, Saugailis.
- 4 d. Šv. Izidorius. Butvydas, Adonis.
- 5 d. Šv. Vincentas. Geistys, Rimantė.
- 6 d. Šv. Celestinas. Vilimas, Dagnė, Ginas.
- 7 d. Šv. Hermanas. Rūtenis, Staugirdas.
- 8 d. Verbų sekmadienis. Iškilmingas Jėzaus įžengimas Jeruzalėn, minioms jį sveikinant ir klojant po kojų žalias šakeles. Bažnyčiose šventinamos verbos ir eina procesija. Didžiosios savaitės pradžia. Šv. Valteris, pol. Julija. Almė, Aistis.

- 9 d. Did. pirmadienis. Šv. Marija Kleopienė. Dalia, Rasa.
- 10 d. Did. antradienis. Šv. Apolonijus. Vaidilas.
- 11 d. Did. trečiadienis. Rytoj ir kitomis dienomis draudžiamos visos kitos Mišios, net ir laidotuvių. Laidojimo Mišios nukeliamos į kitą savaitę, o laidojimo apeigų psalmės ir giesmės tik recituojamos, bet ne giedamos. Šv. Stanislovas. Liutauras.
- 12 d. Did. ketvirtadienis. Šį rytą vyskupai šventina aliejus krikštui, sutvirtinimui ligoniams ir kunigystės šventimams. Šiandien (prieš 1990 metų) mūsų

(Nukelta į 3 psl.)

Istorijos ratas sukasi

Atkelta iš 1 psl.

ieiti. Per mitingą, skirtą 95-ųjų Kražių skerdynių metinių jubiliejui, kun. St. Anužis išrenkamas paminklo statymo komisijos pirmininku. Kažkodėl tas rajono valdžiai nelabai patiko ir netrukus buvo „pažadėta“: „jeigu nedarys taip, kaip mes norim, iškelsim.“ O jis, nors tai ir žinodamas, darė ne taip, kaip valdžia norėjo, o kaip žmonės. Buvo paskelbtas paminklo projekto konkursas, suvežti į Kražius projektai, vyko peržiūra, netrukus buvo išleistas bukletas. Siemet turi prasidėti ir paties paminklo statyba.

Netrukus vėl nauja maloni staigmena Kražiams — pradeda eiti „Kražių aidai“. Tik patys leidėjai, be abejoj, tegali pasakyti, kiek jiems visa tai kainuoja, tačiau ir nuo atgarsių šurpu, o dideli vyrai nuo pirmų numerių ieško būdų, kaip su tuo laikraščiu susidoroti.

Papiktino valdžią klebonas ir savo reikalavimu grąžinti parapijos kapinių koplyčią. Mat jis ne tik grąžinti pareikalavo, bet ir dokumento, kuris paliudytų jos būklę. O kai ją atgavo, susuko videofilmą apie tarybinį vandalizmą, sukaupė

nemažai medžiagos apie tuos, kas visa tai vykdė (o jie ir dabar valdžioj tebesėdi). Šiandien kapinių koplyčia — mūsų pasididžiavimas. Nėgalima nutylėti ir to fakto, kad ją klebonas remontavo savo lėšomis. Parapijos lėšų bažnyčios komiteto pirmininkas Maziliauskas (nežinia kokiam dievui tarnaujantis) klebonui neduodavo. Tą faktą parapija sužinojo tik dabar.

O kiek Kražių apylinkėse atgimė kryžių! Už juos net atvirlaiškis atkeliavo: „Pasistatyk daugiau, bus ant ko pakarti.“ Ypač valdžios nemalonę kunigas pelnė už paminklą „Raudonojo teroro aukoms“. Net šventinimo dieną dar buvo reikalaujama pakeisti užrašą ant akmenų.

Nėgali komunistinė valdžia dovanoti ir pralaimėtos rinkiminės kovos.

Tad ko širsta valdžia, mes suprantame. Tik nesuprantame, už ką ištremti.

Nėgi galėjo turėti reikšmės kai kada pasitaiką menki davatkėlių liežuveliai, apie ką tikram kražiškiui ir kalbėti gėda. Gal paimitas domėn bažnyčios komiteto pirmininko Maziliausko vizitas

pas vyskupą? Tuomet mes pareiškiamo, kad nei bažnyčia, nei tikintieji Maziliauskui tokių įpareigojimų nedavė, niekas neprasė jo kalbėti mūsų vardu, ir mes smerkiame tokių buvusio komiteto pirmininko elgesį. O gal įvyko valdžios vyrų pranašystės?

Kaip ten bebuvę, mes, visų trijų parapijų tikintieji, pareiškiame, kad savo kunigo S. Anužio neatiduosime. Jeigu mūsų protėviai, gindami savo bažnyčią, prieš šimtą metų sugebėjo atstatyti krūtinės prieš nuogus kazokų kardus, sugebėsime ir mes. Jei bažnyčios hierarchų būsimie nesu-prasti ir neišklausyti, pakartosime istoriją: budėsime prie klebonijos ir neleisime pajudinti nė menkiausio klebono daikto, lygiai taip, kaip neleisime niekam kitam atsikrausyti į jo vietą. Tremties laikai, kai buvo naikinami šviesiausi protai, vieną kartą turi pasibaigti ir Kražiams. Jeigu jau tokia Dievo valia, ir jis siunčia mums naują meilės Bažnyčiai išbandymą, mes mokėsime jį apginti garbingai, o savo žodžius patvirtiname parašais.

Su pagarba — Kražių, Karklėnų ir Pašilės parapijų tikintieji (šimtai parašų)

APIE TUOS, KURIE NETILPO

Kai pradėjo eiti „Kražių aidai“, daugelis mus gąsdino: girdi, pritrūksite medžiagos, išsisemsite. Pripažinsime, nerimavome ir mes. Ar užteks jėgų (juk visos naštos praktiškai ėmėmės dviese)? Ar ateis į talką mūsų skaitytojai? Šiandien jau akivaizdu, kad nuogastavome be reikalo. Kasdien pilnėjanti mūsų laišku kraitelė kelia jau naujus reikalavimus: ar ne laikas pagalvoti apie dažnesnį periodiškumą, o gal ir didesnę apimtį? Ne tik negera, bet ir širdį skauda, kai už laikraščio puslapių lieka tikrai puikūs laišukai, atkeliaviantys iš visos Lietuvos, net užjūrio.

Šįkart nemažai mums rašė kairiškiai. Buvęs Kražių mokyklos auklėtinis J. Aleksandravičius sune-rimęs dėl Vytauto Didžiojo paminklo statybos Kaune. „Vytautas Didysis turi stovėti senoj turgaus aikštėje. Už savęs jis turėtų visą praeitį, o prieš save — naująją Lietuvą. Tam reikėtų tik nukelti F. Dzeržinskio paminklą. Numatyta paminklo vieta yra visiškai netinkama“, — teigia autorius. Net 15 šio miesto gyven-tojų pasakoja apie negražias finansines machinacijas Tremtinio klube. Kadangi tų faktų patikrinti mes neturime galimybių, tad ir skelbti jų nesiryžtame.

Nemažai atsiliepimų į mūsų publikacijas. „Ar tiek B. Paliulio nuodėmių težinote, ar sąmoningai tiek terasėtė?“ — skaitome laiške iš „Per-galės“ kolūkio. Ir čia pat pridedamas dar ilgas ilgas valdžios vyro pikt-naudžiavimų sąrašas, kuris tęsiasi, pasirodo, ir po mūsų publika-cijos: per tą pačią Kukečių parduotuvę B. Paliulis išgijo turkiškus unitazus. Ką gi, pasirodo, šio veikėjo ne tik galva verta brangios kailinės kepurės, bet ir... „Tik mes pinigų kultūros rūmų darymui nedavėme. Labai norėjo, bet atkovojome“, — sako tie patys autoriai. Ačiū už pastabas, o už netikslumus atsiprašome. O iš „Draugystės“ kolūkio atkeliavo laiškas, paremiantis bei papildantis mūsų publikaciją „Į Nepriklausomybę — su volgomis?“ Visas šūsnis laišku — iš Kolainių, kuriuose žemdirbiai pasakoja apie nežabotus RSO piktinaudžiavimus jų atžvilgiu ir visiškai abejingą tam rajono valdžią. Karčiais kalėjimui ir tremties prisiminimais dalijasi buvusi kražiškė A. Damb-rauskienė, dabar gyvenanti Raseiniuose. Su jos mintimis susižaukia ir mokytojos G. Petruilienės iš Telšių ra-jono laiškas, kuriuose visada randame ir pluoštą eilėraščių. Bet gal nepyksta labai ant mūsų autorė — išspausdinti visų jų neturime gali-mybės, nors nuoširdžiai už juos dėkojame. J. Gendrolienė iš Klaipėdos, S. Butkus iš Jurbarko, J. Vasi-liauskas iš Telšių, kelmieškiai R. Kaz-lauskienė, Z. Pociūtė bei D. Rimša

dalijasi džiaugsmu ryšium su Lie-tuvos Nepriklausomybės atkūrimu.

Buvęs karklėniškis, dabar gyve-nąs Šiauliuose, B. Laugalis, atsi-liepdamas į Lietuvos kompartijos CK pirmojo sekretoriaus A. Bra-zausko kalbą, pasakytą CK vasa-rio mėnesio plenumo, kurioj jis citavo ir užventiško mokytojo V. Rimkaus straipsnį „Tiesoje“, atsiun-tė atvirą laišką rajono mokyto-jams. Jame autorius visiškai ne-sutinka su V. Rimkaus nuomo-ne. Štai kelių minčių iš šio laiško: „Apmaudu, kad ir dabar kai kas naktinę partiją, „Jedi-nstvo“ ir Sąjūdį sustato į vie-ną barikadų pusę, kovoje su sa-varanikiška LKP (...) Juk visi puikiai žinome, kas yra Sąjūdis ir kas „Jedinstvo“. Kas, jei ne Sąjūdis išjudino Lietuvą, o taip pat ir partiją iš sąstingio. (...) Dar pirmosios Sąjūdžio konferen-cijos metu A. Brazauskas pajuto didelį sąžinės priekaištą ir per nepilną valandą apsisprendė grą-zinti tikintiesiems Vilniaus arki-katedrą. Jis nedalyvavo jos atė-mime iš tikinčiųjų, bet suprato padarytą skriaudą kitų partijos „veikėjų“, neturėjusių savo nuo-monės ir akiai tikėjusių Mas-kva (...) Deja, tų „stropiųjų“ ne-truko ir tarp rajono mokytojų. Kokie jie uolūs buvo ateizmo propaguotojai! Kad ir mano Kark-lėnuose. Juk Maskva nevertė jų būti tokiais. Maskvos atstovai neateidavo skaičiuoti, kiek moki-nių dalyvauja pamaldose. O kokie to kruopštus darbo rezultatai, šandien gerai matome (...) Parti-jai yra suteikta proga padaryti atgailą. Ir tegul ji, paskelbusi savo tolimesnės veiklos programą, nelaukia, kad Lietuva pultų jai į glėbį. Anksti dar pulti. Žmonės apsispręs tada, kai pamatys kon-krečius jos darbo vaisius. Ir ne visiems šiandien reikia padėti parti-nius bilietus. Turi būti partijoje ozolai, genzeliai, prunskienės, vil-kai, kurie neleistų užsnūsti parti-jai ant nepelnytų laurų, o iš vidaus ją žadintų, kad partija įvykdytų nors dalį to, ką užsi-brėžė. Šiandien daugelis moka gražiai pakalbėti, bet vertingiau-sios kalbos yra tų, kurie tiesio-giai nukentėjo nuo partijos. Tai mūsų tautos švyturiai kunigai A. Svarinskas, S. Tamkevičius, J. Kauneckas. Jie, kalbėdami tais lai-kais, žinojo, kas jų laukia, bet nenutilo, suprato, kad reikia gel-bėti Lietuvą. Deja, šiandien ne-beišgirsime proto, žodžio iš J. Laurinavičiaus, Zdebskio ir kitų, su kuriais susidorojo partija. (...) Mes dėkingi ilgamečiui Karklėnų parapijos klebonui A. Klimavi-čiui, kuris įvairiausiais būdais stengėsi patraukti jaunimą prie

Dievo, skiepijo meilę muzikai, me-nui ir pagarbą žmogui. Jo var-das aukso raidėmis bus įrašytas į parapijos istoriją. Nors Karklė-nų mokytojai (...) visai jį sp-jaudė. Atgimsta Lietuva, atgimsta ir ilgai nuodyta moksleivija, kuri šiandien atsisako komjaunimo bi-lietų. Jiems gėda būti tokioje organizacijoje, kurioje buvo A. Ceponis, M. Melnikaitė ir kiti „kovotojai“. Atsisako šiandien žmo-nės ir partinių bilietų.

Dažniausia tema pastaruoju metu — rinkimai. Daug negražių atsilie-pimų apie partijos lyderių rinkimine-kampaniją gavome iš Stulgių, ir „Ventos“. Nepašyktėjo pamazgų sąjūdiečių adresu pora sportininkų. Sąjūdiečio komunistai net oficialų pareiškimą apie tai mums įteikė. Ką gi, kaip senoliai sakydavo: „Per vainą visai prisiėina.“ Tuo labiau, kad šitos kovos meno mes dar tik mokomės, pirmą kartą renkame, o ne už išrinktuosius balsuojame. Sune-rimę laišku autoriai ir dėl rinkimų į rajono bei vietines Tarybas. „Ne mažiau svarbūs uždaviniai laukia ir vietos valdžios. Nuo šios valdžios struktūros, paskirtų pareigūnų, jų išprusimo, nesavanaudiškumo, kuk-lumo, deputatų nuovokumo didele dalimi priklausys ir mūsų rajono gyvenimas“, — rašo rajono vykdo-mojo komiteto sekretorė V. Pluščiausienė. O gydytojas J. Kalina, žvelgdamas į rinkimines aistras, abejojo, jog gali būti ir atvirkščiai. „Kandidatai į vietines Tarybas kaip grybai po lietaus pasipylė ūkių, įstaigų, organizacijų vadovai. Nie-ko neturiu prieš vadovus, suprantu, jog taryboje turi būti ir vienas kitas vadovas, bet ne masiškai. Atsiranda žmonių, net inteligentų, kurie kvali-fikuotai paagituoja žmones: ateit, kaip jūs gyvensite, kas „suveiks“, „pramuš“, „sukombinuos“, jei jis, viršininkas, nebus deputatas.

Reikia vieną kartą suvokti, kad žmogus — ne vergas, o gimęs laisvam gyvenimui. Ir labai reikia, kad kiekvienas surastų jėgų išvaryti iš savo sielos baimę, vergo paklus-numą ir abejingumą viskam, kas jį supa. Reikia, kad visi eitų At-gimimo, vieninteliu teisingu tautos keliu. Ir tam kely mes pasieksime tikslą, bet pirmiausia turime atgai-vinti žmogaus sąmonę, jo, kaip di-džiausios vertybės, grąžinimą tautai. Be šito ateinančios kartos mūsų nesupras ir neatleis, — šias ir dar daug kitų protingų minčių randame ilgame autoriaus laiške (gaila, kad jį gavome pernelyg pavėluotai ir negalėjome viso išspausdinti). Ką gi, matyt, tuo keliu ir eisime. Kito gi ir nėra. O kokiais žingsniais, kokia sparta, priklausys ir nuo mūsų pa-čių bei... deputatų, kuriuos, beje, taip pat patys išsirinkome.

N. PETROŠIUTĖ

Iš balandžio mėn. kalendoriaus

(Atkelta iš 2 psl.)

Išganytojas Jėzus Kristus kartu su apaštalais atlaikė Pirmąsias šv. Mišias ir įsteigė Švč. Sakramentą. Todėl šį vakarą bažnyčiose laikomos Kristaus Paskutinės Vakarienos Mišios ir garbinamos Švč. Sakramentas.

13 d. Did. penktadienis — Kristaus kančios, mirties ir palaidojimo diena. Šiandien pasaulyje Mišių nėra, neskambinama varpais, negrojama vargonais. Laikomos Kristaus kančios pamaldos, kurias sudaro Žodžio liturgija, šv. Kryžiaus pagerbimas, komunija ir procesija į Kristaus kapą. Visiems katalikams privalomas pasninkas. Šv. Martynas. Galvydis, Aldonas.

14 d. Did. šeštadienis. Visą dieną bažnyčia budi prie Kristaus kapo, apmąstydama jo kančią ir mirtį. Giedami Kalvarijos Kalnai, Graudūs verkimai, šv. Rožančiaus antroji dalis, o vakare vyksta pamaldos, šventinama

ugnis ir vanduo, atnaujinami Krikšto pažadai. Šv. Tiburcijus, Valerijonas ir Maksimas, Berimas, Vaiva.

15 d. Velykos — Kristaus iš mirties prisikėlimo šventė. Tai pati džiaugsmingiausia ir iškilmingiausia diena: mirtis ir pragaras nugalėti, mes išvaduoti iš jų valdžios. Jos garbei vyksta iškilmingos pamaldos ir Velykų ceremonijos. Šv. Petras, pal. Gema. Vaidotė, Vaišvydė.

16 d. II Velykų diena. Privalomos šventės nėra. Pamaldos mūsų bažnyčiose laikomos šventadienių tvarka. Šv. Benediktas. Gražvydas.

17 d. III Velykų diena. Šv. Anicetas. Giedrius, Visgirdas.

18 d. IV Velykų diena. Šv. Apolonijus, šv. Verneris. Kaributas, Undinė.

19 d. V Velykų diena. Šv. Leonas. Laisvūnas, Eitvydas.

20 d. VI Velykų diena. Traidenis, Gailutis.

21 d. VII Velykų diena. Šv. Anzelmas, šv. Konradas. Akvilė, Arėjas.

22 d. II Velykų sekmadienis. Šv. Soteras ir Kajus. Danutė, Eigantas, Jurga.

23 d. Šv. Jurgis — II Lietuvos globėjas, nukankintas už tikėjimo išpažinimą. Kražiuose šv. Jurgio atšventinimai keliai į sekmadienį (IV.29 d.). Šv. Adalbertas (Vaitiekus). Jūragis, Jurgita.

24 d. Šv. Fidelis. Gilvydas.

25 d. Šv. evangelistas Morkus. Vyngandas, Oskaras, Gražvydė. Tarkos, sveikatos ir derliaus maldavimų diena.

26 d. Šv. Marcelinas. Gintvilas, Selma.

27 d. Šv. Zita. Žydrė, Darutis, Aušra.

28 d. Šv. Valerija. Darutė.

29 d. III Velykų sekmadienis. Šv. Kotryna, šv. Petras. Indrė, Algirdas.

30 d. Šv. Pijus, šv. Marijonas. Raminta, Gustė, Vainius.

Rajono kultūros darbuotojų ir visuomeninių, kultūrinių bei politinių organizacijų atstovų forumo

REZOLIUCIJA

Kultūros krizė, kilusi dėl bolševikinės partokratijos ir jai taraujančios ideologijos, turėjusios formuotis ne asmenybę, bet tam tikros paskirties bei požiūrių individą „homo sovietikus“, dar nesibaigė. Persitvarkymas, viešumas, Sąjūdis, pirmieji demokratijos daigai tik atidengė ir parodė mums moralinės ir ekonominės degradacijos žaislas.

Kelmės rajono Kultūros forumas, atstovaujamas daugumos visuomeninių ir valstybinių kultūrinių bei politinių organizacijų, atsižvelgdamas į būtinybę sutelkti rajono intelektualines jėgas bei visus doros valios žmones, laiduoti kryptingą rajono, tuo pačiu ir Lietuvos kultūros, kaip visumos plėtotę, užtikrinti darnios įvairių kultūros sričių raidos sąlygas, nustatyti politinės, socialinės bei kultūrinės situacijos diktuojamus ir tautos valią išreiškiančius kultūros raidos prioritetus, rekomenduoja:

galėtų būti įmonės, organizacijos, kooperatyvai, asmenys. Tai leistų jiems prasmingai realizuoti savo kultūrinės paskaitas.

4. Įtvirtinti rajone kultūrinę savivaldą, grąžinant jau visame pasaulyje priimtas išraiškos priemones, pagrįstas demokratiniiais principais:

— decentralizuoti valdymą, suteikiant bibliotekoms, kultūros namams, muziejams ir kitoms įstaigoms savivaldą, kuri turėtų remtis tautos savimone, istorinės atminties ir tiesos grąžinimu, savarankiškumu ir atsakomybe. Kultūros įstaigos ir visuomeniniai judėjimai bendradarbiauja paritetiniais pagrindais — sudarydami asociacijas, sutartis, vykdydami kultūros programas. Kultūros steigimo sistema formuojama atsižvelgiant į laikmečio realijas ir gali būti keičiama rekomenduojant rajono kultūros Tarybą.

5. Atsisakyti partinio ir administracinio diktato, primesto kultūrinės veiklos ideologizavimo, nes tik kultūrinė demokratija užtikrina žmogaus, kultūrinių bendrijų, tautinių bei religinių bendruomenių kultūrinės veiklos laisvę ir savarankiškumą. Kultūros savivaldybė (asociacija) remia visuomeninius sąjūdžius, sambūrius, draugijas, bažnyčios kultūrinę veiklą.

6. Pabrėžtiną dėmesį skirti valstybės pagalbos reikalingų tautinių mažumų kultūrai bei krašto kultūrinei pažangai svarbių, tačiau ekonomiškai neapsimokančių, kultūros sričių paramai.

7. Dalyvauti formuojant Lietuvos ir rajono leidybos politiką, teikiant pirmenybę tautos kultūros palikimui. Rūpintis, kad būtų užtikrintas prioritetas bibliotekų aprūpinimas literatūra. Stiprinti bibliotekų materialinę bazę, garantuojančią čia sukauptų vertybių išsaugojimą ir efektyvų panaudojimą.

8. Įteisinti vietinių spaudinių, kuriuose atspindi istorines bei kultūrinės rajono realijas, leidybą. Įsteigti videoteką ir fonoteką, kuri kauptų mėgėjų ir profesionalų darbus, įamžinančius svarbiausius kultūros reiškinius, vykstančius rajone ir Respublikoje, nes tai, kas atrodo nereikšminga dabar, po tam tikro laiko įgis didelę istorinę vertę.

9. Muziejų ekspozicijas formuoti taip, kad jų turinys teisingai atspindėtų tautos istoriją ir kultūrą.

10. Rūpinantis lietuvių kalba, įkurti rajoninę lietuvių kalbos draugiją.

11. Visos kultūrinės veiklos pagrindą turi sudaryti tautinės kultūros tradicijos.

1. Išrinkti naują, kompetentingą rajono koordinacinę kultūros tarybą ir patikėti jai vykdyti šias pagrindines funkcijas:

- prognozuoti rajono kultūros raidos tendencijas;
- nustatyti kultūros politikos strategines kryptis;
- teikti valstybinės valdžios institucijoms pasiūlymus dėl svarbiausių kultūros uždavinių įgyvendinimo;
- spręsti apie kultūrinės veiklos rezultatyvumą ir kompetenciją.

2. Rajono kultūrai vystyti šiuo metu yra reikalinga valstybinės institucijos — rajono kultūros skyrius, bibliotekos klubinės ir kitos įstaigos, kurių kompetencijoje būtų kultūros finansavimo ir mėcenavimo skatinimas, kultūrinių judėjimų bei institucijų globa, kita organizacinė ir vykdomoji pagalba. Jų veiklos neturėtų dubliuoti kitos valdžios institucijos.

3. Natūraliai kultūros procesų eigai palaikyti yra būtini alternatyviniai finansavimo šaltiniai — mėcenavimas. Mecenatais

Lietuvos kultūros fondo Kelmės rajono koordinacinės tarybos

REZOLIUCIJA

DĖL SISTEMINGO KULTŪROS DARBO TRUKDYMO IR REVIZAVIMO

Lietuvos Kultūros fondo Kelmės rajono koordinacinė taryba, išsklausiusi H. Smilgio informaciją, A. Bitvinską R. Enciaus, J. Kliškauską, G. Ščeponavičienę, G. Lukoševičienę, A. Arlauską, V. Šikšną ir kitų pasisakymus, daro išvadą, kad įvairių kontrolierių, inspirojamų tam tikrų konservatyvių jėgų, nenutrūkstamas, peraugantis į persekiojimą kultūros revizavimas yra ryškus noras susidoroti su Kelmės Atgimimo centru, sukurstyti nesantaiką tarp kultūros darbuotojų ir aktyvo.

Kultūros koordinacinė taryba, atstovaujanti daugiau kaip dvidešimčiai visuomeninių kultūrinių ir politinių organizacijų, draugijų, judėjimų, smerkia tokių kontrolierių ir juos nukreipiančių valdžios žmonių veiklą kultūros

skyriaus bei kultūros rūmų atžvilgiu ir siūlo kontrolieriams užsukti reikalingu darbu išsiaiškinant grubius finansinius pažeidimus ir nusikaltimus, kurių rajone apstu, o rajono vadovams ne trukdyti, bet padėti kultūros sferos darbuotojams šiuo nelengvu tautinio atgimimo laikotarpiu.

LKP Kelmės rajono koordinacinės tarybos pirmininkas H. SMILGIS sekretorė I. JASTONIENĖ Kelmė, 1990 m. kovo 15 d.

Pritarta Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio rajono taryboje: Tarybos pirmininkas V. ŠIKŠNYS Sekretorė S. URBIKIENĖ Kelmė, 1990 m. kovo 19 d.

KELMĖS RAJONO DEMOKRATINĖS JĖGOS, VIENIJANČIOS DEMOKRATŲ, KRIKŠČIONIŲ — DEMOKRATŲ, SOCIALDEMOKRATŲ PARTIJAS, LKP NARIUS, DALYVAUJANČIUS

ATGIMIME, LIETUVOS KOMJAUNIMO ATSTOVUS, DEMOKRATINIŲ JĖGŲ KLUBA, SUSIBŪRŲ PARTIJAS, LKP NARIUS, DALYVAUJANČIUS ATGIMIME PRIĖMĖ TOKIĄ

REZOLIUCIJA

Vyksta rinkiminė kampanija į vietines deputatų tarybas. Dauguma deputatų jau išrinkta. Tarp jų — nemažai vadovaujančių darbuotojų, kuriems vykdyti deputatinę veiklą gali apsunkinti papildomas dalyvavimas politinių partijų ir organizacijų vadovaujančių organų veikloje.

Ryšių su tuo, demokratinių jėgų susirinkimo dalyviai siūlo:

1. Rajono tarybos pirmininkas, jo pavaduotojai ir prezidento nariai, kadencijos laikotarpiu, sustabdo savo vadovaujančią veiklą kitose politinėse organizacijose ir judėjimuose.

2. Šio principo turi būti laikomasi, formuojant ir rajono Savivaldybės vadovaujančius organus.

Kražių vidurinėje mokykloje vėl vyksta tikybos pamokos. Kol kas jų labiausiai laukia mažieji pradinukai (vyresnieji, visą laiką smilkyti ateizmo tvaiku, dar nepatikliai dairiasi, ar nebūsimančios naujos suaugusiųjų pinklės).

J. LIPSKIO nuotraukoje matome kun. S. Anužį tikybos pamokoje.

1939 kovo 10-11d vyryų Rekolukcijos Kražiuo

Iš Kražių muziejaus fondų

Vyresniosios kartos kražiškiečiai, tikriausiai, atpažino. Tai — senoji Kražių klebonija, sudegusi pirmosiomis Didžiojo Tėvynės karo dienomis. Netrukus ant jos pamatų iškilo naujos, tik jau mūro sienos. Bolševikinei valdžiai atėmus kleboniją ir ją pavertus vaikų darželiu, buvo pristatyti priestatai; kurie visiškai pakeitė pastato išvaizdą. Šiandien senoji klebonija vėl gražinta parapijai. Deja, pirmąsias jos veidas bepamatysime tik šioje 1934 metų nežinomo fotografo nuotraukoje.

Sugrįžkite, tradicijos, namo

Senoji liaudies išmintis sako: „Šv. Kazimieras — kreiva vežė, šv. Juozapas — pėmpė ant kupsto, nuo balandžio — visos „čiudnybės“. Jai pritaria ir astrologai. Pagaliau, kas gali nesutikti, kad balandis — didysis gamtos atbudimo metas, o su juo, kaip žinia, nestokoja ir daugybės netikėtų, kartu atkeliauja ir daug gražių, gilių tradicijų turinčių švenčių. Pakeliamume drauge kalendoriaus lapelius ir prisiminkime, kaip balandį šventė Kražių apylinkių proseneliai. Tai, ką aš čia papasakosiu, ne iš storių knygų užrašyta, o ką man patys kražiškiai (deja, nemažai jų jau mirę) porino.

Balandžio 1-oji — Melagių diena arba Aprylius. Šios dienos kilmė siejama su didžiuoju gamtos atbūdumu ir su jį užgrūviančiais netikėtumais bei pavasario keistenybėmis. Iš ryto saulė žeme ritinėsis, o parpiečiu, žiūrėk, šiaurys ledais žvangina, vienądien žibutėm šlaitai pamėlsta, kitądien — sniego drobule ištiesta — meluoja, išdaigas krečia gamta. Vienas šios dienos ritualų — kuo greičiau prisaukti tikrąjį pavasarį. Mūsų apylinkėse tai padaryti buvo patikima tik vyrams (moterys — namų šeimininkės, o vyrai — žemės artojai). O. Buivydaitė pasakojo, kad jos vaikystėje labai ankstų balandžio pirmosios rytą iš kiekvienos trobos į „Apryliaus lauką“ įdavo raiti vaikinai. Čia jie pasidalydavo į dvi grupes ir išsirinkdavo savo vadą: patį stipriausią, tvarkingiausią ūkininką ir... gražiausią. Vadams įduodavo po

tys per verbines mušti vienas kitą blindės, žilvičio, kadugio ar išprogsio beržo šakelėmis. Kiekvienas stengėsi kuo anksčiau atsikelti ir suduoti namiškiams, kaimynams verba: kas pirmas išplakdavo, tą laimė lydėdavo. O. Rimkutė tvirtina, kad tą dieną būti išplaktam — garbė. Vaikus už tai net apdovanodavo. Verba kražiškiai saugodavo visus metus, ja parūkdavo audrų debesį, trobas, išgenamus gyvulius, ligonius.

Kaip pasakoja Z. Jurgilienė, trečiadienio naktį prasidėdavo prausimasis, turįs apsaugoti nuo įvairių pagundų ir ligų. Trečiadienio vidurnaktį kūrėdavo pirtį, kur iki aušros turėjo išsiprausti vyrai, o didžiojo ketvirtadienio rytą — moterys. Išsiprausiusios moterys iki pat Velykų neverpė — slėpė ratelius, visą dėmesį skyrė namų švarinimui. J. Jasulaitienė sako at-

dienos, vidinio apsivalymo ritualas. Ji baigiasi Velykomis.

Velykos — pati gražiausia pavasario šventė, Kristaus prisikėlimo diena, nors joje taip pat gausu pagoniškų liekanų. Z. Bukantienė sakosi girdėjusi, jog Velykų naktį Kristaus karstą saugodavo apsirengę kareiviais jaunuoliai, kurie kas valandą mušdavo būgną (tuomet keisdavosi sargyba). Rytą, einant apie bažnyčią, tie vaikai, bjauriausiai apsirengę, dvėselienomis apsikarstę, lakstydavę po šventorių, gainioję, teplioję žmones. Jie vaizdavo nugalėtą vėlinę per Kristaus prisikėlimą. Velykų persirengėliai siekė išgąsdinti žiemos dvasias, tam pūtė dūdas, mušė būgnus. Prieš kildami į bažnyčią, žmonės apvažiudavo laukus, kad jAVai gerai augtų, o iš bažnyčios skubėdavo namo — kas į namus pirmesnis, tas ir darbuos nepralenkiamas būsiąs. Namuose laukdavo gausiai apkrautas stalas, turtigumo simbolis. Svarbiausia — kiaušiniai, kurie simbolizuoja gamtos prisikėlimą, gyvybės atsiradimą, gyvenimo atsinaujinimą. Apie tai bylojo kiaušinių raštai, dažyti tik natūraliais dažais. Svarbus kiaušinių dovanojimo ritualas. Dovanotas kiaušinis turėjęs suteikti žmogui sveikatos ir visokio gėrio. Ir vargas, tam, kas jo pašykstėdavo velykautojui. Velykavimas — ne tik vaikų užsiėmimas. Kiekvienam privalu aplankyti kaimyną. O bernai eidavo ten, kur buvo merginų. Rādė tokią, kuri nebeturėdavo dovanai kiaušinio, sodindavo į „lizdą“ ir liepdavo padėti. Velykų naktį vaikus aplankydavo Velykų boba, kuri jiems palikdavo dovanų margučių.

Gilią prasmę turėjo margučių ridenimas, žaidimai, jų mušimas. Mušti margučius pradėdavo Velykų naktį šventoriuje. Tam parinkdavo pačius stipriausius kiaušinius, užkalbėdavo juos ir kuo daugiau pelnydavo „kūzių“, tuo daugiau piktos sunaikindavo. Bet atsirasdavo sukčių, kurie mėgindavo sėkmę pelnyti mediniu kiaušiniu. Tokį pagavę rimtai baudavo.

Didelę reikšmę teikiama ir velykiniam supimuui. Tai sąryšio dangaus su žeme simbolis, gero derliaus laukimas.

Nuo Velykų iki Atvėlykių buvo stengiamasi nedirbti. Ypač draudžiama judinti žemę: arti, akėti.

Laukiama ir šv. Jurgio, antrojo Lietuvos globėjo, diena (balandžio 23-oji). Tą dieną žmonės kreipiasi į šv. Jurgį, prašydami atrinkinti žemę, išleisti sidabro rasą, auginti šilkinę žolę, duoti šiltą lietų, globoti gyvulius. Dar mūsų tėvai atmena, kai per Jurgines apie laukus buvo nešama ir užkasama dirvoje duona. Šeimininkės kepdavo duoną, o „varnikę“ visiems šeimos nariams po lygiai išdalindavo. Duoną ir kiaušinius nešdavo prie šv. Jurgio altoriaus kaip auką. Šv. Jurgio dieną senieji kražiškiai nevalgė mėsos, kad sektųsi gyvulininkystėje. Tą dieną dažniausiai būdavo pirmąkart išgenami gyvuliai. Šeimininkas tris kartus juos apeidavo, dėkojo Dievui, kad sveikus laikė, prašė šv. Jurgį juos toliau globoti. Išginus visą dieną pasninkavo, o parginus būdavo vaisės, kurių metu melsdavosi į šv. Jurgį. Visada būdavo apdovanojamas pienuo. Pirmąją gyvulių išginimo dieną būdavo daugybė draudimų: galąsti peilius, ant krosnies autis kojas, skolinti daiktus, valgyti mėsą. Draudimai turėję gyvulius nuo nelaimių apsaugoti. Didelį vaidmenį per Jurgines vaidindavo kiaušiniai. Juos ne tik šv. Jurgiui aukodavo, bet ir piemeniui į lauknešėlį įdėdavo, kaimynams dovanojo, svečius kiaušiniene vaišindavo. Kiaušiniai — gyvybės, vaisingumo, gero prieauglio simbolis.

Daug dar gražių balandžio mėn. tradicijų būta Kražių apylinkėse. Visų jų dėl vietos stokos neįmanoma papasakoti. Bet daug kas dar ir neužrašyta. Būčiau labai dėkinga, jei į šį rašinį atsilieptų mano giminės žmonės ir papasakotų, ką iš savo senelių apie šias ir kitas šventes girdėję.

N. PETROŠIUTĖ

Meistras

Jonas

Vargiai rasi-me plačiose Kražių apylinkėse žmogų, kuris nepažintų nagingo Jono Armono iš Kapų gatvės. Daug trobų jis subūdavo, dar daugiau paminklų kapinėse pristatė, o dabar atgimusią Lietuvą puošia meniškais kryžiais, koplytulpiais.

A. BITVIN-SKO nuotraukoje matome Joną Armoną savam kieme prie savo darbo kryžiaus.

Darbai sugrįžtantys

PAŽINTIS SU GUDRAGALVIU ŽEMAIČIU

Prieš 176 metus gruodžio 15 d. Pakievės dvare gimė tautosakininkas, etnografas, literatūros istorikas, vertėjas ir poetas Liudvikas Adomas Jucevičius, didžiai nusipelnęs savo darbais mūsų kraštui žemaitis. Nors Jucevičius daugiausia rašė lenkiškai, tačiau save laikė lietuviu. 1823-1829 m. mokėsi Kražių gimnazijoje, o 1829-1831 m. Vilniaus universitete studijavo mediciną. 1831 m. sukilimas studijas nutraukė, universitetas buvo uždarytas, tačiau čia vyravusi istorizmo dvasia paliko žemaičių vyrui gilų įspūdį. Uždarius universitetą, mokytojo Pakievės dvare. 1834 m. išleido knygėlę „Liudviko Adomo Jucevičiaus raštai“. 1834 m. įstojo į Vilniaus kunigų seminariją. Po dvejų metų mūsų kraštiečių, kaip gabų mokinį, perkėlė į Vilniaus Dvasinę akademiją ir 1838 m. jis ją pabaigė. Kunigavo Švenčionyse, Svėdasuose. Palaikė ryšius su vysk. J. A. Giedraičiu, lenku rašytoju J. Kraševskiu, Karaliaučiaus universiteto prof. P. Bolenu ir kt. 1843 m. metė kunigystę, vedė, priėmė pravoslavų tikėjimą ir persikėlė į Lepelį (Baltarusija), kur bajorų mokykloje dėstė istoriją,

literatūrą, geografiją. Ten ir mirė. Jucevičius išleido dvi tautosakos („Lietuvių liaudies priežodžiai“ ir „Lietuvių dainos“, 1844) ir dvi etnografinio pobūdžio („Žemaitijos atsiminimai“ ir „Lietuva“) knygas. Išspausdino portretinius straipsnius apie A. Strazdą, S. Viliūną, D. Pošką, K. Sirvydą. 1840 m. jis paruošė veikalą „Bibliografinės ir literatūrinės žinios apie mokytus žemaičius“, kuris buvo išspausdintas tik 1975 m. Jame jis rašė: „... noromis nenoromis, trokšdamas atsiųgti savo tėvynainiams, turėjau pateikti apie juos žinių, iš tiesų netikslų, tačiau gryną teisybę pažymėtą...“

Kražiečiams ir visiems kitiems, besidomintiems Kražių istorija, domiausias ir bus šis L. A. Jucevičiaus veikalas, kur iš 184 pateiktų bibliografijų 44 vienaip ar kitaip susijusios su Kražių gimnazija. Apie šį veikalą M. Karčiauskas rašė:

Mokyti žemaičiai,
Kas gražiau jus paminės?
Susikrovė kraiti
Liudvikas iš Pakievės.

R. SCIGLINSKIENĖ

Aidėkit, „Aidai“

Vaikystė — tai mūsų sielos oazė, mūsų dvasingumo lopšys. Iš čia visa, kas geriausia, tyriausia. Todėl „Kražių aidai“ mums tarsi rasa. Norisi palinkėti pačios didžiausios sėkmės, siekiant jūsų kilnių tikslų. Mes tikime, kad daug gražios sielos žmonių yra mūsų giminėje. Jie — taurūs ir paprasti. Taip norėtusi laikraštį išgirsti jų savitą kalbą, melo nesuteptą minčių tekėjimą, tad dar kartą ačiū už „Kražių aidus“, kurie aidi labai toli ir kartais jums nežinomais keistais gražiais aidais. Štai perskaičiusi apie Kražių skerdynes, buvau taip sujaudinta, kad per keletą minučių parašiau eilėraštį (nors ne su poetė). Tai — ne literatūrinė pretenzija, bet, manau, idomu, kokį didelį, gražų aidą neša Lietuvai „Kražių aidai“.

Kražantė
Kražius
kryžium
kryžium
kryžiavo,
kada
kražiškiai
mūšin žygiavo vaikų.

Kražantė
Kražius
kryžium

kryžiavo,
kada
kražiškė
motina
rypavo
mirusių
savo
Kada raudonas
maras
kryžius rovē,
Tėvynės meilę
iš širdies,
Gyvuoju
kryžium

tėvas mano
bažnyčioje
prigludo
prie akmens.
Bet kyla Kryžiai
vėl gimtinėje,
Kražantė
kryžius
kryžium
kryžiuoja.
Tėvyne!
Ir Kryžkalny,
Ir kryžkely
budė!
Ir tu, Kražante,

savo kryžių dėk
ant mūsų
žemaitiškų
kaklų
už Dievą,
Laisvę,
kalbą savo
ir tėvų
ALDONA BIVAINYTĖ
-MAKSIMIENĖ,
1955 m. laidos
Kražių abiturientė

Redaktorė
N. PETROŠIUTĖ

TADA, KAI ŽEMĖ BUNDA

kokio nors šventojo paveikslą ir visi nujodavo, neva, kas sau, dažniausiai žiemkenčių apžiūrėti, o grįždami „netyčiomis“ susitikdavo. Prasidėdavo grumtynės, nes kiekvienas būrys stengėsi į kaimą grįžti su dviem paveikslais. Tai reiškė, kad jie bus turtingi, puikiai derės laukai, visur seksis. Pralaimėjusieji, grįžę tuščiomis, pasakodavo visokias melagystes apie tos dienos įvykius ir visaip stengdavosi sumenkinti nugalėtojus, atsilyginti už patirtą nesėkmę. Melas — vienas iš pagrindinių tos dienos akcentų. Tą dieną būtinai reikėjo ką nors apgausti (pergudrauti gamtą), antraip būsią nederlingi metai. Tai padaryti buvo stengiamasi kuo anksčiau, dažniausiai su pirmuoju saulės spinduliu ar bent jau iki pietų. Kartais „melagis“ nešdavosi pasišvietimui balaną ar liktarną — saulės bei ugnies kulto ir vegetacijos atgimimo elementą. Melas turėjęs būti pakankamai apgalvotas: ir kad juo patikėtų, ir kad labai žmogaus neišgąsdintų.

U. Rimkienė prisimena, kad balandžio 1-ąją niekam nieko nebuvo galima skolinti ir net paskolintą daiktą reikėdavo atsiimti. Ypač neskolidavo sieto, verpimo ratelio, aštrių daiktų. Jokio svetimo daikto nenešdavo per ežį. Šitaip, sako, būdavo apsaugomi gyvuliai nuo plėšrūnų.

Siemet balandžio mėnesį švėsimė ir pačią gražiausią pavasario šventę — Velykas. Priešvėlykinės apeigos prasideda verbų skėmadieniu. Šis paprotys susijęs su pagoniškuoju medžių kultu, kai buvo garbinami anksčiausiai pradadanti rodyti gyvybės ženklus, kuriems priskiriama magiška galia greičiau prižadinti augaliją, pagerinti žmonių sveikatą. Iki mūsų senelių kartos išliko papro-

menanti, kad jos baba su kaimynėmis didįjį ketvirtadienį prieš saulės užtekėjimą eidavo praustis į upę: buvo tikima, kad visus metus būsiančios sveikos. Vaikams tądien labiausiai įgrisdavo ilgalaikis šukavimas. Mat šitaip buvo tikima išvengti parazitų.

Įvairiais burtais ir draudimais buvo apipintas didysis penktadienis. U. Rimkienė pasakojo, kad Spingių kaime tądien buvo kūrenami laužai, o Pupėnuose degindavo tik šiaudų kūlius ir su jais lakstydavo. Šitaip buvo vaikomos piktosios dvasios, atitolinamos nelaimės. Tą vakarą ankšti reikėdavo uždarinėti langines, kad neišgirstum šukaujančių, dainuojančių raganų. Tą dieną rūpintasi ir būsimuoju derliumi: rūgių lauke užkasama duonos rieklė.

Apie didįjį šeštadienį pasakojo J. Petrošius: „Didįjį šeštadienį bažnyčioje šventindavo vandenį ir ugnį. Šventoriuje degdavo lauželis ir kiekvienas stengdavosi iš jo pasiimti ugnies. Geriausiai tam tikdavo medžių kempinės, kurias suvėrė ant vielos, mojuodami, kad neužgestų, nešdavo namo. Prie ugnies vykdavo grumtynės, kas pirmasis. Nuo to turėjo priklausyti visų darbų sparta ir sėkmė. Ta ugnimi įkurdavome krosnį, kurioje bus verdami vėlykiniai valgiai. Šventąją ugnį židinyje buvo stengiamasi išlaikyti kuo ilgiau, bent iki Sekminių. Mano baba sakydavo, kad ją reikia saugoti visus metus, nes ji atnešanti laimę ir santaiką šeimai. Jeigu Velykų rytą ugnis netyčia būdavo užgesusi, tą dieną ją įkurti buvo draudžiama, nes „šventą rytą praradusi šventumą, gali sukelti gaisrą. Šventa ugnimi buvo apsmilkomi pastatai, javų laukai, gyvuliai. Šitaip nuvejamos piktosios dvasios, atitolinamos nelaimės.“

Didžioji savaitė — sauso pasninko

Tas laisvės nevertas, kas negina jos

„Tauta be kultūrinio apsiginklavimo yra didžiausio pavojaus padėtyje ir, jei nesugeba kultūriškai apsiginkluoti, yra pasmerkta mirti“.

ST. ŠALKAUSKIS

Tie žodžiai tinka kiekvienai tautai, o ypač dabar mums. Per penkiasdešimt metų sovietinis tironas taip įbaugino mus, kad mes tapome bailūs vergai: pasimetam, nežinome, kaip elgtis, maskuotis. O čia ir slypi didžiausias žlugimo pavojus: netekti vilties ir pradėti naują vergijos etapą. Tačiau kaip tik dabar reiktų pakelti galvas. Pasipriešinimas okupantui yra kokia mūsų malonė, bet pareiga, sąžinės reikalas, už kurį turėsime atsakyti Dievui ir Tėvynei, nes pats Dievas įpareigoja mūsų tautą ir Tėvynę mylėti, už ją aukojant asmeniškumus, net gyvybę. Šiandien reikia daryti viską, kad visiems laikams atgautume laisvę. Kai tironas okupantas pavergia laisvą tautą, jos pareiga — gintis, visomis išgalėmis tam priešintis, stengtis to jungo nusikratyti, galbūt griebtis net ginklo. Bet ginklu laimėti nėra vilties, sveikas protas, sąžinė, o tuo pačiu ir Dievas neleidžia vartoti ginklo, nes tai būtų savižudybė. Geriau būti, negu nebūti. Savęs sunaikinimas reikštų galutinį priešų laimėjimą. Kristus sakė: „Nebijokite tų, kurie žudo kūną, o negali užmušti sielos“. Tad šioje kovoje, manau, turėtų būti tokios kovos taisyklės:

1. Pačiam domėtis ir kitus šviesti Lietuvos istorija, literatūra, menu, tradicijomis.
2. Platinti lietuvišką religinę ir tautinę spaudą.
3. Savo kultūra pralenkti okupantus.
4. Branginti tautines šventes.
5. Švęsti šventadienius ir sekmadienius.
6. Vieningai dalyvauti pamaldose — bažnyčia, vienintelė tautos tvirtovė ir paguoda.

7. Vieningai protestuoti prieš neteisę: skriaudas, prieš šmeižtus ir tautos nuodijimą bedievišku auklėjimu. Visur atskleisti okupantų melą, klastą, ginti tautiečius.

8. Kiekvienas lietuvis yra įpareigotas dėl tautos ir Tėvynės aukoti savo asmeninius interesus.

9. Visur padėti kenčiantiems.

10. Nedalyvauti okupacinės valdžios ir valdymo organuose.

11. Neskleisti okupantų ideologijos.

12. Nepripažinti okupantų teismų, tardymų, KGB, karinių komisariatų.

13. Neklausyti ir nedainuoti sovietinių dainų.

14. Neiti į teatrus, kinus, mitingus ir kitas iškilmes, kur skelbiama okupantų ideologija. Okupantų šventės — mums gedulo diena.

15. Nekalbėti okupantų kalba, neprisiminti jų papročių.

16. Griežtai atsakyti nuo renginių gavėnios ir advento metu.

17. Vengti neišmintingų išsiskikimų prieš okupantą, nes tai — broližudystė ir savo tautos naikinimas be prasmės.

18. Netarnauti okupantų armijoje ir siekti, kad ji visiškai būtų išvesta iš Lietuvos.

Kiekvieno sąžinė turi rasti teisingą sprendimą. Reikia išsąmoninti, kad nuo istorijos nepasislėps nė vienas: ji visus išaiškina, įvertina. Jau ir taip istoriją įeis daugybė išdavikų: budelių, valdžios pareigūnų, direktorių, komunistų, mokytojų — jaunimo luošintojų, tautinių paminklų bei kryžių naikintojų, skundikų, padlaižių ir kt. O prieš amžiną Tėvynę neišliks nebaustas nieks, — sakė Maironis. Pats gyvenimas verčia veržtis į laisvę. Lietuvi, pagalvok, kokia bus tavo kova?

Kęstutis LUKOŠIUS

Interviu su kilpa ant kaklo

Pirmosios Lietuvos ekonominės blokados dienos. Pirmieji Maskvos reportažai iš Vilniaus. Tema — kaip jaučiasi lietuvis gyventojai, buvę tarybiniai žmonės, visiškai nutraukus naftos ir iki minimumo sumažinus dujų tiekimą. Žvalus Maskvos CTV korespondentas pateikia Vilniaus miesto panoramoje apmirusias lengvasias automašinas ir kamantinėja vietos gyventojus, kaip jie jaučiasi šiomis „istorinėmis“ dienomis. Ar dar galima sugalvoti ką nors bjauresnio? Yra tekę skaityti, kad 1944 m. po

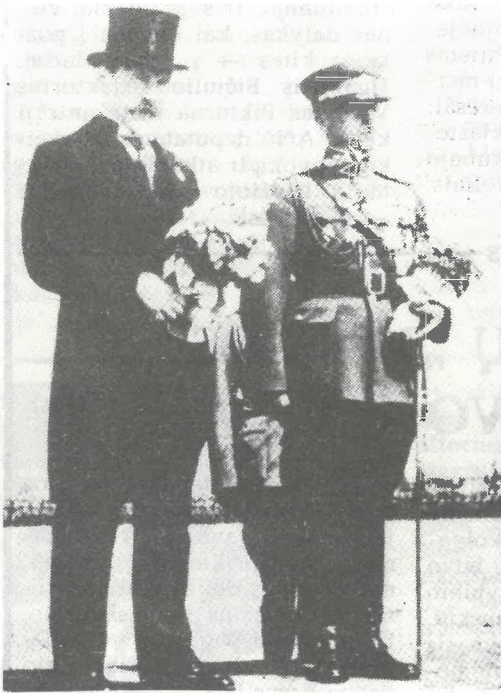
nepavykusio pasikėsimo į Hitlerį, tasai su malonumu peržiūrinedavo filmuotus kadrus, kaip kartuvėse mirties agonijoje tamposi jo buvę nepaklusnūs pavaldiniai. Istorija kartojasi. Skirtumas tas, Hitleris, pasirodo, buvo kur kas humaniškesnis: tais ne itin širdį glostančiais vaizdais mėgaudavosi tik savo artimų draugų ratelyje, o dabartinis SSSR perestrojkos tėvas šį „malonumą“, pateikia šimtamilijoninei žiūrovų auditorijai. Kitų pabauginimui?

St. RUKAS

Sumani moterėlė Adomaičių besiteiraujančius kariškius pasiuntė į priešingą pusę, o seržanto Remigijaus tėvus suskubo perspėti: slėpkite sūnų, „pirkliai“ ieško! Man rodos, nuo tų kraujo dėmių Vilniaus Raudonojo Kryžiaus ligoninėje, sukrėtusių visą Lietuvą, daugelis mūsų širdies kertelėje tapome partizanais. Juk suvokti, kad esi ne „tarp lygių lygi ir laisva“, o elementariai okupuota buvusi suvereni šalis, ir viduje pasiruošti ilgai, kantriai kovai — ne mažesnis žygis nei išeiti į mišką. Ne, tai ne kvietimas prie

motinos, kareivių motinos žino, ką jaučia jų širdys, išvydus savo kieme antpečius.

Graudžią istoriją apie linų fabriko darbuotojos Damanskienės kareivėlį papasakojo šio fabriko darbuotojai. Sopa širdį, klausant apie tytuvėniskius Petrauskus. Negeros rekrutų medžioklės aidai atsimuša iš Kiaunorių, nuo Užvenčio — iš kiekvieno rajono kampo. Liūdną laišką apie atostogų grįžusį iš Čekoslovakijos kareivuką Gintarą Leščinską parašė „Kražių aidų“ redakcijai R. Merkelienė iš Silo Pavėžupio. „Jo

Brangūs Nepriklausomos Lietuvos kariuomenės prisiminimai. Prezidentas A. Smetona ir Lietuvos kariuomenės vadas St. Raštikis.

ginklų: kol kas kalbu apie psichologinę rezistenciją.

Kai rajono karinis komisaras papulkininkis Jurgis Žvaliauskas išsiritė iš „gaziko“, lange ištiso trys išblyškę moterų veidai. Nespėjo svečias prisėsti kambarėlyje, o motinai Vincento Adomaitienei jau virpa rankos ir ašarų kupinos akys. Deja, ne jai vienai dabar chaki spalvos uniforma kelia siaubą. Ar dažnai lankosi kariškiai?

— Buvo gal tris ar keturis kartus... Du — tai tie „dėmėti“, turbūt desantininkai. Kitą kart su vertėju atvažiuoja, nes aš rusiškai nesuprantu. Visokių tų žodžių pasako, visokių. Anąsyk tas Machno („svečias“ iš N karinio dalinio su kapitono antpečiais — aut. past.) labai nervinosi, „niemcais“ išvadino, — antrąją Velykų dieną. O man visai blogai. Po to atsilankymo vėl kokią parą iš lovos nesikelsiu. Kur dabar Remigiukas nė nežinau. Dieve, Dieve... Vyriausiasis Murmanske tarnavo, tokius gražius laiškus rašydavo: nesijaudink, mama, tarnyba sekasi gerai, o grįžo išnarintu žandikauliu. Vitaliukas prie Kijevo tarnauja, rudenį išėjo. Viešpatie, tris sūnus užauginau — ne sau...!

Mama, mama! Ką Jums pasakyti, kaip nušluostyti ašaras?! Dar nespėjo Remigijus grįžti į namus, pas Adomaičius atgriuvo kariškiai. Iš kruvinojo Afganistano išėjome, tačiau tik

motinai buvo padaryta sunki, žalojanti operacija, namuose — tik 14-metė dukra. Tad Gintaras ir jo artimieji suabejojo: tęsti tarnybą ar iš viso nebe grįžti į dalinį. Atbuvęs atostogų laiką, Gintaras prašė, kad jam atostogas pratęstų dar penkias dienas. Bet J. Žvaliauskas nesutiko. Tada į komisariatą nuvažiavo Gintaro giminaičiai ir piktumu iškovojo papildomas penkias dienas, leidžiamas tokiu atveju įstatymo. Kreipėsi į rajono gydytojų komisiją ir gavo pažymą, kad motinai reikalinga slauga neribotam laikui. Gintaro giminės nuvyko į komisariatą pas Gubanovą, ir tas jau buvo pradėjęs pildyti dokumentus dėl negrįžimo į dalinį, bet tuo metu įėjo J. Žvaliauskas, abu juos aprėkė, dokumentų pildyti neleido ir liepė kareiviui tučtuojau išvykti į dalinį. Kreipėmės į rajono savivaldybės deputatą R. Motuzą, ir tik su jo pagalba atostogos buvo pratęstos atgaline data. Vaikinas išvažiavo. Leščinskai patikėjo gąsdinimais, kad rusas tuoj tuoj sugrįš ir tada jau susidoro. Tarp kaimiečių dar didelis nesupratimas, netikrumas, baimė.

Į rajono karinį komisariatą dabar kviečiami tėvai tų vaikų, kurie šį pavasarį turi būti pašaukti būtinajai karinei tarnybai TSRS ginkluotose pajėgose. Visų klausama to paties:

ar eis sūnus į armiją? Respublikos medikai atsisakė dalyvauti šaukiamųjų medicininėje komisijoje. Bet tai mūsų vaikų neišgelbės nuo rekrutų dailios: kelmiskius, pavyzdžiui, vėš į Šiaulius, kur jų tinkamumą rusiškam karo dievui tarnauti nustatinės Šiaulių ir iš TSRS atvykę karo medikai. Kažin, kiek jiems rūpės, kad į armiją neišeitų silpnesnės sveikatos jaunuoliai.

— Kas gali būti garantuotas, kad sūnus grįš iš armijos ar kad grįš nesuluošintas visam gyvenimui. Komisariatą man nepadėjo vaiko užauginti. Sakot, tegul sūnus ateina? Yra gandų, kad jaunuolius pasikviečia į karinius komisariatų ir nebepaleidžia, — dėstė į akis kariškiams vienas kelmiskis tėvas.

Ką pasakyti kareiviui, kuris nenori tarnauti svetimos valstybės armijoje? Neis geruoju, ieškos tol, kol suras. Kas gi čia nuostabaus: visi mūsų rajono keliai pilni atvažiavėlių, ieškančių bėglių. Ne tik kapitonas Machno klausinėja kelio į Adomaičių sodybą. Beje, nekviestiems svečiams kareivių namų labai ieškoti ir nereikia. Jei patys kelio nežino, juos maloniai palydi Kelmės karinio komisariato darbuotojai. Mat jie tokie darbštūs, kad ir sustabdžius Respublikos parlamentui karinių komisariatų veiklą, trūktų po senovei. Ir algas, beje, už tai neblogas gauna tiesiai iš Maskvos rankų. Deja, tik iš televizijos ekranų sklindančia žinia kelmiskiai tegali pasidžiaugti, kad kai kurių rajonų komisarai atsisakė dalyvauti rekrutų medžioklėje. Mūsų kaimai — pavyzdingi varovai.

Praveri komisariato duris, ir atrodo, kad laikas čia sustojo dar brežnevinėje epochoje. Ant sienos garbingai tupi Lenino portretas, žvelgiantis į kitą sieną, kur kabo „političeskaja karta mira“. Toks išpūdis, lyg didžioji imperija žvalgytųsi, kokią dar valstybę prarijus. Ir raštų čia po senovei reikalauja rusiškų. Bent jau kelmiskė V. Levickienė iš Raseinių gatvės atkurnijo tokios pažymos iš švietimo skyrių antrąkart, nes lietuviška netiko. Ko čia stebėtis, jei komisariate dirba ir tokių žmonių, kurie, trylika metų išgyvenę Lietuvoje, temoka mūsų „labas“ ir „sveikata“. O kai pareigūnas nesupranta valstybinės kalbos, kaip jis supras lietuvišką pažymą.

Rajono karinis komisaras J. Žvaliauskas išdidžiai pareiškia: taip, jis — TSKP narys, kaip ir visi kariškiai. Jo įsitikinimu, lietuviui eiti į rusų armiją yra šventa pareiga, o jeigu mes nebūtume nukrypę nuo Lenino mokymo, tai jau laimingi gyventume komunizme. Tai, ką daro armija Vilniuje, — ach, tai paprasčiausiai partijos reikalas (neaišku kurios — aut.). Teisybė, armija niekada nebuvo partijos nuosavybė, bet... Įsitikinimai tvirti, ir nieks jų neiškreips, nes komisariato darbuotojai labiausiai mėgsta liūdnai pagarsėjusį

(nukelta į 4 psl.)

PERSKELTA
TAUTA
ARBA REKRUTŲ MEDŽIOKLĖ SU
UNIFORMUOTAI VAROVAIS

Perestrojkos anekdotai

RANKŲ MIKLUMAS IR— JOKIOS APGAULĖS

Taip pasakytų Ostapas Benderis, pabuvojęs paskutinėje kompartijos konferencijoje. Mat be kitų komunistams rūpimų klausimų vyko ir rinkimai į partijos rajono komiteto pirmojo sekretoriaus kėdę. Priešrinkiminės aistros, kaip parodė pirmųjų demokratijos metų pamokos, yra ne visada garbingas dalykas. Tad konferencijos išvakarėse pasklidusias kalbas apie „rankovės teoriją“ (o toji teorija reiškia, kad kažkieno iš balsų skaičiavimo komisijos rankovėje išnyks neturinio machinacijos dalykuose patirties kandidato biuleteniai, o jų vietoje iš tos pačios rankovės atsiras tuose reikaluose dantis praėdusio kandidato pavardė) mažai kas už gryną pinigą priėmė, tuo labiau, kad biuleteniuose įrašytos dvi rajone gerai žinomos pavardės: Zenonas Mačernius ir Juozas Rus-teika. Tik neįtikėtini rinkimų rezultatai konferencijos delegatus, kad ir pačius patikliausius,

privertė į vakarykštę dieną sugrįžti, klausiamu žvilgsniu „persiūsti“ kiekvieną balsų skaičiavimo komisijos narį: kuris iš jų — Ostapas Benderis, tikis savo atlikto darbo kilnumu (nes tai — rankų miklumas — ir jokios apgaulės)? O gal tokio visai ir nebuvo? Gal tas faktas, kad urnoje rasta daugiau biuletenių negu išduota (250 vietoj išduotų 248), yra paprasčiausia likimo ironija, palanki buvusiam (ir vėl likusiam) pirmajam sekretoriui Z. Mačerniui? Beje, inter-valas tarp šių skaičių turėtų būti gerokai didesnis, nes net penki delegatai informavo „Kra-žių aidus“, kad jie, nors ir pasiėmę biuletenius, nebalsavo.

Bet po mūšio, kaip sako liaudis, kumščiais nebemojuojama. Tuo labiau, kad ir patiems komunistams mažai berūpi merdėjančios jų partijos interesai: vieni dar bandė anuliuoti klostotus rinkimus, o kiti skubėjo į savo namelius, savais keliais.

Dvi visai nejuokingos istorijos apie mašinas

TOKIŲ ŠEIMININKŲ „VOLGOS“ NESAPNAVO

„Miražas (pranc. mirage), optinis atmosferos reiškinys, kai prie horizonto matomas menas objektas vaizdas (kai kada matomas drauge ir tikrasis vaizdas, bet dėl refrakcijos jis nesutampa su objekto padėtimi erdvėje) — taip ši tarptautinė žodžių aiškina enciklopedija. Daug svieto mačiusieji dar papildo, kad toks reiškinys dažniausiai kyla dykumoje arba išgėrus už... talonus. „Volgos“ kaip žinia, už talonus neparduodamos. Jos iki šiol buvo dalinamos už ypatingus nuopelnus. Pavyzdžiui, už ilgą sėdimos vietos trynimą į minkštą viršininko kėdę. Kitaip sakant, tai buvo priedas prie rango, kaip koks nors ordinas arba personalinis kotėdas už vieno kambario butuko kainą. Todėl spausdindami O. Umantaitės rašinį „Volgos miražas tebesklando“, mes, tiesą sakant, nė nesitikėjome tokio veiksmingumo.

Nuolatiniai mūsų „Kražių ai-

du“ skaitytojai turbūt atsime-na: kad kol kas vienintelė Kelmės rajonui skirta „Volga“ rajono valdžios maloniai buvo pažadėta Tytuvėnų tarybinio ūkio direktoriui I. Kazlauskui. Visažiniai sako, kad būsimasis „Volgos“ savininkas ir automobilių gavimą aplaistęs. Todėl rajono savivaldybės tarybos sesija buvo lyg perkūnas iš giedro dangaus. Mat savivaldybės deputatų tarybos pirmininkas V. Pikturna nepanoro maišyti į konjunktūros žaidimus ir pasiūlė: atiduokime jau dvi rajonui skirtas „Volgų“ paskyras šeimoms, kurios labiausiai nukentėjo nuo karo Afganistane, t.y. tolimoje svetimoje žemėje žuvusių jaunuolių Kunicko iš Vaiguvo ir Zakaro iš Tytuvėnų tėvams. Nesitikejo šie žmonės iš Nepriklausomos Lietuvos rajono savivaldybės šitokio žesto. Amžino atminimo Edmundo mama, pamačiusi V. Piktur-ną, net apsiverkė: „Viešpatie,

PARADOKSAS

Jau nieko šiais laikais nebestebina kovos dėl valdžios. Ir kokiais tik keliais į ją neinama: gražiais pažadais ir sukybėmis, kailiuko vartinėjimu ir grasinimais, rinkėjų papirkinėjimu ir net saldiniukais jų vaikams. Nors ir atsparus, rūščių kovų verpetuose užgrūdintas mūsų žmogus, bet, sukybių neįsmokęs, dažniausiai ima ir užkimba ant aukštosiose partinėse mokyklose nukalto kabliuko. Tačiau, pasirodo, ir šioj „atidirbtų“ sistemų pasitaiko pačių netikėčiausių „prašovimų“. Tikru paradoksu galima pavadinti rajono tarybos pirmininko rinkimus. Kokių tik „vylių“ nebuvo prigalvoję pretendentai į šį postą, ko tik nesiėmė, kad užtūpti tą kėdę! O deputatai ėmė ir išrinko tą, kuris ne tik į jokią valdžią nepretendavo, tačiau dar ir prašomas ilgai atsikalbinėjo. Ir suprantama: vienas dalykas, kai einama į postą, o kitas — į sunkų darbą. Ilgametis „Bičiulio“ redaktorius Vytautas Pikturna matė antrąjį kelią. Ačiū deputatams už sveiką nuovoką ir atkaklumą; o Vytauto Didžiojo bendravardžiui — stiprybės!

aš gi buvau pas Janušką mašinos prašyti. Tai jis pasakė, kad mes jau viską gavome ir niekas mums nebepriklauso“. Žinoma, nei „Volga“, nei kirstoliniai rūmai nesumažins tėvų skausmo, tačiau tikrai pagarbos verti deputatai, tik vienam sočiam ūkio vadovui susilaikius, balsavę už šį humanišką sprendimą. Tiesa, užkulisiuose kai kas rodė savo „erudiciją“: o koks skirtumas, kur tas jaunuolis žuvo, Afganistane, ar kitur. Ech žmonės, žmonės, atsidurtumėt jūs šitų motinų vietoje...

Taigi, „Volgos“ miražas tapo kūnu. Didelė dovana šiais laikais paskyra, turguje pasakiškai pabrangusiai „Volgai“. Ir nesukime galvos, važinės ja minėti žmonės, ar parduos. Kaip ten bebuvę, pasielgta dorai ir teisingai. Ir duok, Dieve, naujam rajono parlamentui ir toliau šitaip...

C 93—28 LK IŠEINA IŠ POGRINDŽIO

Ar egzistuoja šiais laikais po-grindis? Jaučiu, vieni šyptels ši klausimą išgirdę (kam, jei dabar kaip niekad gali pliuropi kiek nori, jei nesibaimini, kad ateityje gali atsirūgti), kiti sunerims (nes žino, kad „gebištų“ ir į juos panašių etatų mažinimas dar nepalietė), tretį tvirtai atsakys jog taip ir nurodys net konkretų pagrindinės veiklos adresą. Deja, ir vėl jis veda į mūsų skaitytojų jau pažįstamo kompartijos rajono komiteto pirmojo sekretoriaus Z. Mačerniaus valdas. Mat šis itin tyras ir principingas rajono komunistų dvasios tėvas praeitų metų gegužės 18 dieną iš Kauno autocentro, pasiėmęs paskyrą, pagal pažymą-sąskaitą Nr. 292068 nusiperka automobilį VAZ-2109, arba paprasčiau ta-

riant, deficitinį „devintuką“. Nevarginsime skaitytojo variklio ir kėbulo numeriais, priminsime tik, kad net ant pažymos-sąskaitos užrašyta, jog automobilį būtina užregistruoti per penkias dienas. Šitos pastabos Z. Mačernius nepastebi ir suprantama, jos vykdyti neskuba. Juk reikia pagarsėti savo principingumu ir sąžiningumu, pabandyti išlošti rinkimus į Respublikos parlamentą, o juos pralaimėjus, bent jau patekti į rajono savivaldybės tarybą. Be to, reikia išsaugoti ir pirmojo sekretoriaus kėdę. (Beje, iškart atsiprašome oponento ir prašome mūsų šmeižikais nevadinti, kaip jau įpratęs, jei ne visi po-grindinės veiklos motyvai mums žinomi.) Tad tamsiai mėlynas „Žiguliukas“ beveik metams už-

daromas į pagrindį. Tačiau rinkimai — praeity, didesnių pereinamųjų horoskopas nebenumato, ir „devintukas“ daugiau komunistui pakenkti negali. Tad balandžio 12-ąją jis nuvyksta į Šiaulių tarprajoninį registracijos poskyrį ir užregistruoja savo automobilį, gauna jam numerius C 93-28 LK bei techninį pasą GB 611704.

Ką gi, pakeleivingo vėjo! Gal Dievas duos, toliau nuo mūsų rajono. O kartu sakome, jog daugiau drg. Z. Mačerniaus „Kražių aidai“ nebešlovins — mes pagaliau patikėjome seną liaudies išmintimi, jog gulintį mušti nebeverta.

JERONIMAS KUKURDVELKIS

Sugrįžkite, tradicijos, namo

PAVASARIS LENKIASI MARIJAI

NIJOLĖ PETROŠIŪTĖ

Gegužė — gražiausias metų laikas: smaragdinė žaluma, gėlių vainikai, paukščių trėlės — visiškai gamtos atbūdimas. Tad neatsitiktinai šiam mėnesiui ir patikėta daug lietuvių širdžiai brangių švenčių.

Pirmąjį gegužės mėnesio sekmdienį švenčiame Motinos dieną. Dar pagonybės laikais Motinai buvo skiriamas ypatingas dėmesys. Rašytiniai šaltiniai, etnografiniai, lingvistiniai duomenys rodo, jog dar akmens amžiuje mūsų krašte moteris buvo ne tik vaikų gimdytoja ir augintoja, bet ir namų židinio saugotoja, viso ūkio prižiūrėtoja, savotiška geroji namų dvasia. Lietuvoje nuo amžių glūdumos labai gerbė motiną ir žmoną. „Prūsų teisynas“ (Jura Prutenomm, 1340 m.) sako, jog vyras, sužeidęs ar užmušęs moterį, turėjo atlyginti dvigubai, o moteris už tą pačią skriausą vyrui — tik viengubai. Apie tą patį kalba ir Lietuvos Statutas. Atėjus į Lietuvą krikščionys, motina prie viso to tapo dar ir krikščioniškos dvasios puoselėtoja, jos sėjėja. Juk pačia didžiausia dalimi nuo jos priklausė, koks doras ir dievobaimingas išaugs jaunas žmogus. Už tai ir šventoji Bažnyčia vieną gražiausių pavasario dienų paskyrė Motinai. Tą dieną pagerbiamos ir gyvos, ir mirusios motinos, bažnyčiose už jas vyksta pamaldos. Kad ir kur toli vaikai bebūtų išklidę, tą dieną skuba į gimtuosius namus, kad nusilenktų savo Motinai, o kam likimas buvo žiaurus, bent parymto prie jos kapelio. Tik pokariniu laikotarpiu ši diena buvo užmiršta, išguita iš dažnų namų, o su ja kartu iškeliavo ir namų šiluma, santarvė, susiklausymas. Motinos užuovėją berado tik bažnyčioje, į kurią vis rečiau beužsukdavo persekiojamas jaunimas, moksleivija. Bet šandien bažnyčios vėl pilnos jaunų veidų. Apie Motinos dieną kalbama jau mokykloje, rašoma spaudoje. Mūsų pareinančių tebelaukia mamos... Tačiau lietuviai turi ir bendrą Motiną — švč. Mergele Mariją. Lietuva — Marijos žemė. Tąd pats gražiausias mėnuo ir skirtas jai, mūsų dangiškajai Motinai. Bažnyčia kviečia katalikus kasdien daugiau pasimelsti švč. Mergelei ir Motinai Marijai — Bažnyčiose kasdien laikomos specialios gegužinės pamaldos. O kam toli nuo jos, maldai žmo-

nės susiburdavo erdvesnėse kaimo trobose, koplytėlėse.

— Gegužinių visada laukdavome. Iš anksto erdviausioje troboje įrengdavom altorėlį, apkašiodavome žalumynais, padabindavome gėlėmis švč. Marijos paveikslą. Sueidavom kartais net keli kaimai, ištisomis šeimomis. Namie likdavo tik kruvinos bėdos spiriami. Nepraleisdavom nė vieno vakaro. O šeštadieniais po pamaldų jaunimas dar ir padainuodavo. Jei kuris atsinešdavo armoniką (o tokių visada atsiradavo), dar ir pašokdavome. (Ar ne iš čia kilęs jaunimo pasilinksmini-mo vakarų vardas — gegužinės? — Aut.). Bet ne tik trobos erdvumas apspėsdavo maldos vietą. Tie namai turėjo būti ir garbingi, — pasakojimo buvusi kražišė A. Levickienė.

— O mes melstis eidavome į Pavaiguvio kapukus. Kapukuose stovėdavo koplytėlės su šešiais paveikslais. Visą gegužę į ten plūsdavo žmonės ne tik iš Vaiguvo, bet ir aplinkinių kaimų, nes tikėjo tą vietą stebuklinga esant, nuo gaisrų ir visų nelaimių saugojančią. Net per karą, artėjant frontui, ne kur nors į slėptuves bėgome, o į kapukus, į plėną lauką ir mel-dėmės, kad išliktume gyvi. O kaip šiandien beatrodo Pavaiguvio kapukai? Jau seniai koplytėlė išniekino, stiklus išdaužė, paveikslus išlaidė. Keletą kartų mėginome viską atstatyti, bet atsirado tvirtesnė jėga ir viską iš pamatų išvertė, kryžius išlaužė, — dūsavo S. Kunickienė.

Panašiai dūsavo ir Linkaučių kaimo gyventojai, minėdami garsią savo koplytėlės praeitį, kuri, beje, jau keliai naujam gyvenimui. O kur dar koplytstulpiai, kryžiai, kadaise pašlovinti buvę, savas istorijas turėję, bendrai maldai žmones kvietę? Kas juos beprikelis, jei kai kuriuos iš jų net žmonių atmintis baigia apleisti? Ir vėl iki įkyrumo kreipiuosi į mūsų laikraščio skaitytojus — užrašykime viską, ką įmanoma užrašyti, — atsitikimus, atsiminimus, pasakojimus, girdėtas legendas ir padavimus — neleiskim užmaršties dulkėms užnešti brangių tautai dalykų.

Yra gegužės mėnesio katalikų kalendoriuje ir Taikos, sveikatos ir derliaus maldavimų dienos. Jos atkeliavo iš gilių senovės, kai žmogus, berdamas

(nukelta į 3 psl.)

Neskambės „mojavos“ ir šiomet Linkaučių koplytėlėje. Kol kas negyvos jos akys gaudina tik paprastą žmogų ir visai nepasiekia P. Cvirkos kolūkio vadovų širdies (JONO LIPSKIO nuotr.).

Iš gegužės mėnesio kalendoriaus

- 1 D. Juozapas Darbininkas, Sv. Zigmantas, Gražina, Žygimantas
- 2 D. Sv. Atanasas, Sv. Zoja, Gytiš, Žilvinas, Meilutė
- 3 D. Sv. apaštalai Pilypas ir Jokūbas, Sv. Aleksandras, Jaunius
- 4 D. Pirmas mėnesio penktadienis skirtas Švč. Jėzaus širdies garbei, Sv. Florijonas, Sv. Antanina, Vitalija, Žiedvainis
- 5 D. Sv. Irena, Gintaras, Algaudas
- 6 D. Motinos diena. Suma Kražių bažnyčioje už gyvas motinas ir jų palaiminimas 12 val. 30 min. O 20 val. Sv. Mišios už mirus motinas.
- Sv. Evodijus, pal. Judita, Jogaila, Vaidas
- 7 D. Sv. Domicijonas, Sv. Domicelė, Danutė
- 8 D. Sv. Viktoras, Vitalis, Gintautas
- 9 D. Sv. Edita, Sv. Beata, Aujo-tas
- 10 D. Sv. Antoninas, Sv. Gordijonas
- 11 D. Sv. Mamertas, Mintautas, Miglė, Dalius
- 12 D. Sv. Nerėjas, Neris, Visvaldas
- 13 D. pal. Imelda, Milda, Girdutis
- 14 D. Sv. apaštalas Motiejus, Gintarė, Teisutis
- 15 D. Sv. Izidorius, Sv. Sofija (Zofija), Diemantė, Mančius
- 16 D. Sv. Ubaldas, Sv. Jonas Nepamukas, Dobilas, Balminas
- 17 D. Sv. Paskalis, Mindaugas, Zinaida, Arūnas
- 18 D. Sv. Venantas, Sv. Erikas, Butvinas, Venta
- 19 D. Sv. Celestinas, Jovaras, Skaistis
- 20 D. Aras, Aušrys
- 21 D. Vaidevutė
- 22 D. Sv. Julija, Sv. Rita, pal. Elena, Aldona, Milvydas
- 23 D. Taikos, sveikatos ir derliaus maldavimų diena. Milgaudas, Zydrūnas
- 24 D. Seštinės. Pamaldos vyks kaip sekmadienį.
- Sv. Vincentas, Sv. Joana, Žad-minė, Manys
- 25 D. Sv. Beda, Sv. Grigalius, Alvydas, Alvyra
- 26 D. Nerimantas, Zelma, Algimantas
- 27 D. Sv. Augustinas, Sv. Genadijus, Celina
- 28 D. Sv. Justas, Rima, Donal-das
- 29 D. Sv. Teodozija, Tautvilė
- 30 D. Sv. Ferdinandas, Nor-mantas
- 31 D. Švč. M. Marijos Apsilankymas, Sv. Petronėlė, Eglė, Ais-tė

Dievas ant Sinajaus kalno, įsakydamas švęsti septintąją dieną, tarė: „Šešias dienas darbuosies ir dirbsi visus savo darbus, o septintoji diena yra Viešpaties, tavo Dievo, šabas (šventė): ją nedirbsi jokio darbo; tu ir tavo sūnus, ir tavo duktė, tavo tarnas ir tavo tarnaitė, tavo gyvulys ir ateivis, kuris yra pas tave“. (Š.R. Išėjimo kn. 20.)

Sekmadienis — poilsio diena. Sunkus darbas yra uždraustas. Sunkiai galima dirbti tik tada, kai yra būtinas reikalas.

Buvo bandymų vietoj septintos dienos švęsti dešimtą, penktą, ketvirtą dieną, tačiau tai nedavė rezultatų: vėl buvo grįžtama prie Dievo nustatytos tvarkos. Sekmadienį turime pasisemti naujų jėgų, atsigaivinti ir kūnu, ir dvasia, daugiau dėmesio skirti šeimai. Kaip gražu, kai sekmadieniais visa šeima kartu eina į bažnyčią, kartu sėda prie pietų stalo, kartu ilsisi. Šventomis dienomis turime rasti laisvo laiko ir savo giminėms, draugams, pažįstamiems, turime aplankyti ligonius, apleistuosius. Sekmadienio poilsui nusideda ne tik tas, kas pats dirba sunkius darbus, bet ir tas, kas kitam liepia tai daryti. Šią dieną pažėriname girtavimu, perdėtu sportu ir nuodėmingais pasilinksminimais. Negerai ir pernelyg ilgos pasilinksminimo pramogos šeštadienio vakarą. Tai sudaro pavojų

krikščioniškam sekmadienio šventumui. Sekmadienis priklauso Dievui. Tad jo nesumenkinkime per dideliu malonumų troškimu ar nuodėmėmis.

Kiekvienas žmogus sekmadienį ar šventadienį mini pagal savo ideologiją. Kas neturi jokių įsitikinimų, sekmadienį

„Švęsk sekmadienį“

niais meškerioja, medžioja, lošia kortomis ar girtuokliauja. O žmogus, kuris vadovaujasi katalikiška ideologija, šventą dieną stengiasi pakelti savo dvasios kultūrą, dalyvauti šventų mišių aukoje. Tai mums įsako ir Kristaus įsteigtas antrasis Bažnyčios įsakymas. Nuo šventadienio pareigos atleidžiami vaikai iki septynių metų amžiaus, ligoniai, žmonės, prižiūrintys vaikus ar namus, o taip pat tie, kurie yra priversti aplinkybių: kelionėje, darbe. Ir viena iš didžiausių tėvų pareigų turėtų būti — kad jų vaikai atliktų šventadienio pareigas. Tėvai, eidami išpažinties, turėtų išpažinti ir tokią nuodėmę: „Dėl mano kaltės vaikai nedalyvavo šv. Mišių aukoje“. Dažnai tikinčiųjų lūpose

pasigirsta veidmainiškas melas, kad neturi kada eiti į bažnyčią. O kiek laiko žmonės praleidžia tuščiai?!

Evangelija pasakoja, kaip vienas žmogus paruošė vakarienę ir pakvietė daug svečių. Tačiau nė vienas neatėjo, teisindamiesi įvairiomis priežastimis. Tada supykęs šeimininkas tarė savo tarnui: „Eik į miesto gatves ir skersgatvius ir atvesk kurčius, aklius ir raišus. Sakau jums, nė vienas anų pakviestųjų neragaus mano vakarienės“.

Mes — tie pakviestieji į gražiausią puotą, į sekmadienio mišių auką, į kurią pats Jėzus Kristus mus kviečia ir vaišina savo kūnu bei krauju. Jei nepaklausysim šio kvietimo, galim su Kristumi nesutikti visą amžinybę.

Sv. Mišių auka mūsų išganymui yra labai svarbi. Neseniai miręs pasaulinio garso medicinos prof. dr. Barsony kartą pasakė: „Apkeliavau visą Europą, buvau ir Afrikoje, bet neatsimenu savo gyvenime nė vieno sekmadienio, kad būčiau šventų Mišių neišklausęs“.

Mes dažniausiai nekeliaujame taip toli. Mūsų kelionės — po Medžiokalnį ar Kražantės pakrantėmis. O jei kartais ir toliau nuvažiuojame, tai ir ten yra bažnyčios. Šventą dieną dalyvauti Mišiose yra kiekvieno tikinčio žmogaus garbės ir sąžinės reikalas. KUN. ST. ANUŽIS

Gražios šiųmetės Velykų iškilmės; neatpažįstamai padabintas altorius, kaip ir įprasta Kražiams, vėl sutraukė minią žmonių, kurie vos tilpo, rodos, gana erdvioje Kražių bažnyčioje. Na, o tiems, kas į Prisiėlimo šventę atvyko „ratuoti“, buvo klapato, kol surado transportui laisvą vietą. Tai ir užfiksavo mūsų fotokorespondentas JONAS LIPSKIS savo nuotraukose.

PAVASARIS LENKIASI MARIJAI

(atkelta iš 2 psl.)

į žemę grūdą, tikėjo, anot S. Stanevičiaus, jogei derlių su nuopelną gausi. Tam jis meldė Dievo ir gamtos pagalbos. Sėjos pradžia iki šių dienų siejama su įvairiais gamtos reiškiniais. Pvz., rugius reikia sėti, kai ant dirvų rūkai išsisklaido, avižas — ievoms pražydus, linus — šermukšniams besiskleidžiant, o svogūnus — per šventą Stanislovą, bet geriausiai užderėdavo tuomet, kai ant dangaus nėra nei saulės, nei mėnulio ir t.t. Se-

nieji kražiškiai, prisimena, kad prieš išeidami sėti, sustatydavo visą šeimyną su atkištomis rieškučiomis. Šeimininkas į jas berdavo visokius javus. Kokių daugiausia į rieškučius patekdavo, tokių daugiausia ir sėdavo. Pradėdamas sėti, pirmiausia peržegno davo dirvą, paskui švęstu vandeniu ją pašlakstydavo, pats pasimelsdavo, prašydamas Dievo gero derliaus. Baigęs sėją, ant botkočio pakabinavo apavą, tuo parodyda-

mas javams, kokio dydžio vaispas nokinti. Linai galėję nusižiūrėti tik į sėją. Todėl šis visada rengdavosi lininiais rūbais. Linų sėjimas buvo patikimas jaunam, aukštam vaikui. Taip tikėtasi gero pluošto. Sėjos dienomis buvo draudžiama degti laužus (kad sausra nekepintų), mesti akmenį ar grumstą į tolį (kad kruša neužkluptų), su kaimynais kivirčytis (kad kenkėjai javų negadinėtų) ir t.t.

Tiek pati sėja, tiek derliaus laukimas buvo apipintas daugybe burtų, užkalbėjimų, apeigų, magiškų veiksmų.

Atsiprašome

Balandžio 18-ąją vyko rajono savivaldybės deputatų XX šaukimo I sesijos II posėdis, kuris buvo transliuojamas per vietos radiją. Iš čia mes sužinojome, kad buvęs rajono plano komisijos pirmininkas B. Paliulis padavė „Kražių aidų“ redakcijai teismą. Kai sekančią dieną šią žinią pasitiksli-nome liaudies teisme, čia apie jokią bylą nebuvo girdėję. Tačiau po šios laidos plūptelėję laiškai iš „Pergalės“ kol. privertė mus vėl grįžti prie praeities numeryje spausdintos laiško apžvalgos „Apie tuos, kurie netilpo“. Joje, kaip pamenate, citavome prašiusios neskelbti pavardės pergališkės laiško, kuriame buvo teigiama, kad B.

Aštuntoji laida

Kražių „Žiburio“ gimnazijos baigiamojoje aštuntoje klasėje 1932-1933 m. mokėsi 24 abiturientai. Tai pati didžiausia iš visų buvusių Kražių gimnazijos laidų. Vienok valstybiniai egzaminai daugeliui buvo nesėkmingi ir pavasarį mokyklą baigė vos 7 moksleiviai: Jonas Aleksandravičius, Elka Bermanaitė, Vladas Metelica, Antanas Rukas, Jonas Valantiejus ir Joselis Zivas. Be to, egzaminų atestatas išduotas Petriui Šimaičiui. Pavasarį egzaminuose dalyvavo švietimo ministerijos atstovai: Tauragės aukštesniosios komercinės mokyklos mokytojai Jurgis Stuopis ir Artūras Ribbė. Rudenį pataisais išlaikė dar 6: Bronislovas Baltrušaitis (lotynų klb.), Petras Budreckis (lotynų klb.), Petras Jucevičius (analitinė geometrija ir diferencinė skaičiavimai), Alfonsas Kojelis (vokiečių klb.), Julija Samulionytė (istorija ir vokiečių klb.) ir Titas Taurosevičius. Antriems metams liko Aleksandras Atutis, Alfredas Butkevičius, Sifra Gradnikaitė, Janė Ickovičius, Juozas Jucius, Mauda Liakauskas, Petras Mikutis, Eduardas Ralys ir Stanislovas Sarnauskas. Rudenį lietuvių kalbos pataisais neišlaikė ir liko antriems metams Gutekis Kirstneris.

Kaip susiklostė šios laidos auklėtinių likimai? Tarnautoja Elka Bermanaitė vokiečių okupacijos metais gyveno gete. Po karo dirbo Vilniuje. Garsl šachmatininkė, Lietuvos rinktinės narė.

Petras Jucevičius Kaune baigė ekonomikos mokslus. Po antrojo pasaulinio karo dirbo Kultūros paminklų restauravimo treste vyriausioju buhalteriu.

Respublikos nusipelnęs gydytojas Alfonsas Kojelis po gimnazijos 2 metus tarnavo kariuomenėje. 1936 m. įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universiteto medicinos fakultetą. Jį baigęs, 1941 m. dirbo tuberkuliozinėje sanatorijoje. 1944-45 m. dirbo Plungėje ir Luokėje. Nuo 1946 m. dėstė Vilniaus universitete, vėliau dirbo Vilniaus I tarybinės klinikinės ligoninės medicinos statistikos kabineto vedėju. Mirė 1983.07.24.

Advokatas Vladas Metelica toliau studijavo teisę Kauno universitete, kurį baigė 1939 m. Dirbo Vilka-viškyje teisėju, pokaryje — advokatu Raseiniuose, Tauragės laikraščio „Tarybinis žodis“ literatūriniu darbuotoju. Vėliau gyveno Klaipėdoje, kur ir mirė apie 1977 m.

Julija Samulionytė baigė farmaciją, dirbo Jurbarko. 1944 m. pasitraukė į Vakarus. 1950 m. išvyko į JAV. Gyvena Floridoje.

Pedagogas Petras Šimaitis Kaune baigė humanitarinį fakultetą (atrodo, lituanistikos). 1940-41 m. dirbo Kupiškio vidurinės mokyklos direktoriumi. Vokiečių okupacijos metais nužudytas.

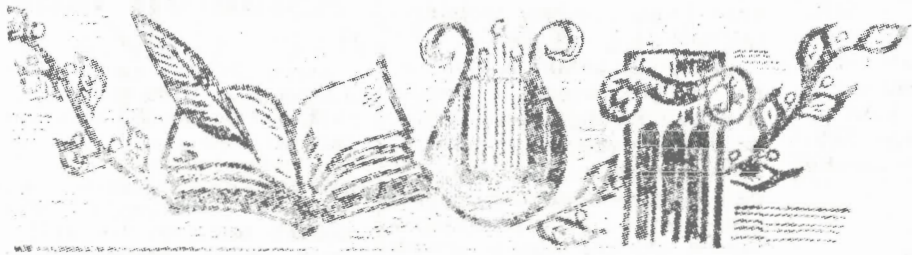
Advokatas Titas Taurosevičius baigė teisę Vytauto Didžiojo universitete. Po karo dirbo Varnių vidurinės mokyklos direktoriumi. Buvo represuotas. Grįžęs dirbo Plungėje.

Geriausias klasės moksleivis Jonas Valantiejus baigė Kauno universitetą, bet metė ir dirbo Šiauliuose žydų banke. 1941 m. ištremtas. Gyveno Baškirijoje. Mirė 1980 m.

Jono A'leksandravičiaus, Bronislovo Baltrušaičio ir Petro Budreckio likimai man nežinomi.

VACLOVAS RIMKUS

Paliulis per Kukečių parduotuvę įsigijęs turkiškus unitazus. Paaškęjo, kad unitazai buvo ne turkiški, o suomiški ir dėl tam tikrų priežasčių į B. Paliulio namus nepateko. Už šį nesupratimą redakcija B. Paliulį atsiprašo.

MEDEINĖS AINIAI

Pirmoji drama— Kražiams

Laimė! Laisvė! Tie brangūs
žodeliai!
Kada šviesite mūsų žmonėms—
Kada mūsų artojai — broleliai
Nebartaus jau dievams
svetimiems?
Taigi, dirbkime, broliai, iš
vieno;
Kam dar vardas brangus
Lietuvos,
Kad apšviestume žmogų
kiekvieną,
Ir tuomet jie laimingi gyvuos.
„Giesmė“ (Pagal Nekrasovą),
„Varpas“, 1895 m.

Sie žodžiai priklauso vienam iš
pirmųjų mūsų dramaturgų, buvu-
siam ilgamečiui Vilniaus Vytauto
Didžiojo gimnazijos direktoriui,
žymiam matematikui, pedagogui
Marcelinui Sikšniui-Siaulėniskui.
Gimė jis 1874 m. Siaulėnų vals-
čiuje, Siaulių apskrityje vidutinių
valstiečių šeimoje. 1893 m., baigęs
Siaulių gimnaziją, įstojo į Maskvos

universiteto fizikos-matematikos fa-
kultetą. Čia įsirašė į slaptą lietu-
vių studentų draugiją, kur skaity-
davo savo pirmuosius kūrinius. Juos
siuntė į „Varpą“, „Ūkininką“. Pasi-
rašinėjo M. Siaulėniskio slapyvar-
džiu. Parašė apie 20 eiliuotų trump-
pų kūrinių ir ilgoją pirmą gies-
mę „Žalgirio poemos“, sumanytos
parašyti šešiomis giesmėmis. M.
Siaulėniskio kūryba labai patiko
V. Kudirkai. Atsiliepdamas į caro
žandarų įvykdytas Kražių skerdy-
nes, M. Siaulėniskis parašė pirmą-
ją savo dramą „Kražiai“. Jis visą
tolesnį savo kelią ėjo greta su bū-
riu pirmųjų mūsų dramaturgų,
kaip A. Fromas-Gužutis, J. Vilku-
taitis-Keturakis, G. Landsbergis-
Žemkalnis, Dvi Moteri (G. Petke-
vičaitė-Bitė ir Žemaitė), L. Didžiū-
lienė-Zmona. Čia jis ryškus savo
5 veiksmų tragedija „Pilėnų kuni-
gaikštis“, parašyta 1901 m. 1906 m.
parašoma drama „Sparnai“. Mirė
šviesuolis 1970 m. Vilniuje.

RITA ŠCIGLINSKIENĖ

S. BALDAUSKAITĖ

Savoj šaly

Mes neturėjom upių,
Kur aukso žuvys nardo,
Kalnų, kur saulę remia
Ir debesynus ardo.

Mes neieškojom palmių
Nei kiparisų žiedo,
Nes mūsų laukų ramunėm
Šviesi saulutė rieda.

Mūs žemės neapjuosia
Nei dykumos, kaip marios.
Tik gintarėliais puošias
Laukai ir pievos žalios.

Netraukia mūs asfaltas,
Kolonos marmurinės,
Nes ten nusidanginę
Nerastume Tėvynės.

Gimtinės mūs nesaugo
Ilgiausios tankių eilės.
Lietuvis jau priaugo
Už žemę mirt iš meilės.

Mums Nemunas, Sešupė
Laisvužę išdainavo.
Todėl nebijom mirti
Už laisvą šalį savo.

1940 m.

KITAIP LIETUVĄ MYLĖTI

I. VIRZINTAS

Kėlėmės su saule.
Rankos mūs pūslėtos,
bet ar mes mokėjom
Lietuvą mylėti?

Kai šiaurys įtūžęs
mūsų brolius blaškė
iš tėvų bakūzių,
trypė mūsų raštą.

kur jau šaknys melo
žėlė varputynais,
stebė laisvės žiedus
ir doros žolynus.

Vergė mūsų širdis
krūvinai nutrypė,
Tik troškimo laisvės
niekaip nepamynė.

Sventą laisvės mintį,
lyg plotkelį broliai,
nors ir suklaidinti,
nuo namų nutolę,

paslapčia dalinos,
širdis kad sujungus,
kad sutraukius pančius
svetimųjų jungo.

Kad visus surinkus
Lietuvos šalėlėn,

kad iš jos nutiesus
didį laisvės kelią.

Kelsimės su saule,
rankos bus pūslėtos
bet jau okupantas
čia neras sau vietas!

A.P. BAGDONAS

Meilės daina

Meilės žodis — Lietuva
Kyla saulėn kaip malda,
Kyla rankos laisvės link,
Kovos kelią pasirink!

Sitas kelias — tai auka,
Aukurai širdžių nešta
Per klaidius kančios metus,
Viltim papuoštus takus.

Skamba žodis — Lietuva,
Ateities dienų šviesa.
Tūkstančiai jai nusilenks
Prie šventos aukos akmens.

Ir širdžių malda skambės,
Padėkos kilni giesmė:
Laisvės dienos saule švies
Po juodos vergų nakties.

G. PETRULIENĖ

Mamai

Mums į širdis įritai po saulę,
Į sielas įdelei giją meno.
Rūtų, drobių, pasakų pasaulį
Tu sukūrei, Mama, mano Mama!

Dalijai Kalėdų duoną šventą,
Į namus nešei Velykų ugnį,
„Kalnų“ giesmes ir maldas Adventų,
Skardų dundesį Prisikėlimo būgnų.

Bočių žygiai mumyse gyveno,
Aukurų ugnis po širdis plakės.
Tavo siela tąsyk, Mama mano,
Vedė mus kovon: lydėjo akys!

Jūroje jaučiu aš tavo dvasią,
Kai audra pušų viršūnes prausia...
Rūtų, drobių, skaisčios saulės sese,
Mano Mama, leisk, aš atsiklaupsiu!

Tu šventa! Todėl šventa Tėvynė.
Mūs širdy ir žemėj tu gyva!—
Ne kapai, Tave aušrinė mini,
Tu, Mamut, — Tėvynė Lietuva!

STASYS RAMANAUSKAS

KOOPERATYVAS

„Komunizmo aušros“ kolūkio pir-
mininkas Žitkus, kaip ir dauguma
kolūkio pirmininkų, kreivai žiūrėjo
į ūkininkus, panorusius žemės, tad
nepraleisdavo progos iš jų pasišai-
pyti.

— Ką jau jie prisiūkininkaus iš
tų 10-20 ha. Geriau imtų po 100 ha.
Tada bent, valdžiai pasikeitus, tu-
rėtų progos Igarką pamatyti, — ir
pats kvatojosi iš savo sąmojo.

Bet, pastebėjęs, kad niekas dau-
giau nesijuokia, tęsė:

— Ir tegul ima. Žemės užteks,
kemsynų dar, aciū Dievui, turim, ga-
lėsime atrėžti. O mes pasilikę da-
rysime kooperatyvuką ir gyvensim
— vo, — parodė jis šauniai at-

lenktą nykštį.

— Ir aš taip manau, — paga-
vo mintį traktorininkas Akselis. —
O kooperatyvo pirmininku išrink-
sim Gerulį. Juk prisimenat, koks
sumanus buvo brigadininkas, kaip
su žmonėmis sutarė. Jei būtų sto-
jęs tuomet į partiją, tai po šiai
dienai būtų bedirbęs.

Tik buvęs giedras pirmininko
veidas staiga apsiniaukė:

— Gana, vyrai, politikuoti. Jau
pietų pertrauka seniai baigėsi.

LAISVĖ

Taip jau susiklostė Margio šuniš-
kas gyvenimas, kad jis ėjo iš vieno
šeimininko rankų į kitas. Ir nieko
kito nepatyrė, kaip šunišką skriau-

dą. Dabartinis jo šeimininkas Mi-
cholas, — pats jautriausias, paly-
ginus su jo pirmtakais.

Tupi Margis prie būdos pririš-
tas, staugia, žiūrėdamas į dangų,
širdį veriančiu balsu. Menulis neiš-
kentęs iškiso galvą iš po paišino
debesėlio ir pro aprūkusias lūpas
prašnibzdėjo:

— Niekuo aš tau, vargšeli, nega-
liu padėti.

O minkštaširdis debesėlis pravir-
ko. Biro jam suodinos, siera atsi-
duodančios ašaros tiesiai ant stau-
giančio Margio.

Dėdė Micholas, išgirdęs taip gai-
liai Margį staugiant, paėmė nuo
stalo švariai nugrauztą kaulą, nune-
šęs pametė prie būdos. Bet vos tik
Micholas įėjo į trobą, Margis vėl
ėmė staugti.

Viltis

Nežinau, ko ieškau akimis
Gegužės vėlą naktį...
Viltis — lyg paukštis su mumis,
Ir jos bijau netekti.

Gal ieškau šilto žvilgsnio, gero,
Perskrodžiančio ir naktį,
Gal išsvajoto laimės kelio
Bijau netekti?

AMELIJA MILTENIENĖ

Tėviškėlė

Į saulutę žiūri
Mėlynos akelės.
Tyros ir nekaltos
Mirksi plukės baltos...—
Tas tavęs nemylti,
Kas širdies neturi,

Kam vis tiek,
Kur rieda
Tėviškės takelis

Miela lyg žibutė
Mėlynom akelėm
Į nelengvą būtį
Bet laisva jau kelias.

Perskelta tauta

(Atkelta iš 1 psl.)

leidinį „Krasnaja zvezda“,
„Pravda“, o dar ant stalo guli
šviežutėlis „Tarybų Lietuvos“
numeris. Taigi, triskart per die-
ną — švediškių burokelėlių sriuba,
kad galvose lietuviškų bacilų
neįsiveistų. Ir pergalingai
trinksi, kaukši kaustyti karei-
viški batai Lietuvos žeme!

Tarsi votis ant Lietuvos kū-
no tie visi komisariatai ir į

juos panašūs svetimos valsty-
bės objektai. Juose dirba ir
geležinėmis smegenimis neva
mąsto ne tik atvažiuėliai nuo
Uralo, bet ir mūsų tautiečiai.
Rusų okupacija perskėlė mūsų
tautą į dvi dalis. Į tuos, ku-
rie norėjo būti lietuviais ir
todėl nuo pat 1940-ųjų metų
buvo medžiojami. Ir į tuos,
kurie tose kruvinose, purvino-
se medžioklėse buvo varovais.
Vieni siuntė į Afganistaną,
kiti jame žuvo. Vieni aiški-

no, kad mūsų „nenugalimojo-
je“ nėra jokių nestatutinių
santykių, o kiti dėl jų žudė-
si arba grįždavo motinų ne-
beatpažįstami. Ir dabar vieni
aštuoniolikmečiai sako: „Eik ir
atlik pareigą“, o kiti moko:
„Mes turime savo šalį ir savo
įstatymus, todėl okupantams ne-
tarnausime. Kurių paklausysi,
kareivėli?“

Komisariate laukia prezidenti-
nio valdymo...

N. PETROŠIUTĖ

Iš mūsų kronikos

„Kražių aidų“ redakcija aplankė „Atgimimo“ laikraščio žur-
nalistas Audrius Siaurusevičius. Turėjo ką svečiui papasakoti
ir parodyti redaktorius S.Anužis.

Redaktorė N. PETROŠIUTĖ

Telefonai: 58349,
53500, 52584.

REDAKCIJOS ADRESAS: 235479, Kelmės rajonas,
Kražiai, Pievų g-vė, Nr. 4.

Eina kartą per mėnesį. Rinko ir spaudė Klaipėdos
„Ryto“ spaustuvė. Fotorinkimas. Ofsetinė spauda.

Užsak. Nr. 1738
Tiražas 2.000

Brangūs tautiečiai!

Rinkimuose į Lietuvos parlamentą mes balsavome už vieną ar kitą kandidatą. Ir jeigu net tas kandidatas nebuvo išrinktas, žinome, kad ir jis būtų pasirašęs po Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo aktu. Tai buvo visų mūsų bendras tikslas. O kartu žinojome, kad mūsų tautos, parlamentinis kelias bus klotas ekrškėčiais.

Pirmą Nepriklausomybės mėnesį Sovietų sąjunga mus provokavo ir gąsdino tankais. Mes išlikome ramūs ir vieningi. Prasidėjo antrasis išbandymų etapas. Mus nori sukiršinti tarpusavyje, nori liaudį priešpatastyti jų pačių išsiritkai valdžiai. Imperija griebėsi ekonominės blokados. Taip didžioji šalis dar kartą pademonstravo savo tikrąjį veidą. Mūsų laisvės siekį nori pasiskandinti tarpusavio konfliktuose, kad paskui kaip Tbilisyje, Baku ar Ferganoje įvestų prezidentinį valdymą. Nori, kad mes, neišlaikę blokados sunkumų, pradėtume streikus ir riaušes, kad savo rankomis pasmaugtume ką tik pagimdytą Nepriklausomybės kūdikį.

Tautiečiai! Šiuo sunkiu metu raskime savyje stiprybės ir išminties susitelkti, užgniaužti nepasitenkinimą ar pyktį, paremti savo artimo petį, jei šis suklups. Motina Lietuva per ilgus paniekimo dešimtmečius išnešiojo, išpuoselėjo ir pagimdė kūdikį, kurio vardas — Nepriklausomybė. Jis gimė, bet kančios dar tęsiasi. Iškentėjime, nepalūžkime, nepasiduokime pikto pagundai, saugokime Nepriklausomybę.

Mes — ne vieni. Mus remia Latvija ir Estija, Leningrado ir Maskvos tarybos, Rusijos, Ukrainos, Moldavijos, Gruzijos demokratinės jėgos — viso pasaulio žmonės. Ir mes privalome išlaikyti!

A. RAČAS, Lietuvos AT deputatas
V. ŠIKŠNYS, Lietuvos sąjūdžio seimo narys
E. VALKAVICKAS, deputato S. Kašausko patikėtinis
Z. MACERNIUS, Kompartijos rajono komiteto sekretorius
V. URBIKAS, Demokratų partijos rajono komiteto pirmininkas

MŪSŲ GREOTOS RETĖJA?

Sąjūdis, įsiūbavęs Lietuvą maišyti prieš vergiją, prabilęs vargstančių vardu, Kelmės rajone taip pat paklūsta dėsniams, veikiančioms jį, kaip vientisą organizmą: trečioji mūsų konferencija — tik atbalsis pirmųjų, kai salė neįstengdavo priglausti visų delegatų. Dabar atvykusieji užpildė tik trečdalį Kelmės rajoninių kultūros rūmų salės. Tiesa, kiekviena nėra tapati kokybei. Draškinimės mintimi, kad gegužės 12-ąją susirinko patys ištikimiausi, nuosekliausi, karščiausi Sąjūdžio šalininkai bei jo idėjų nešėjai.

Įkvėptai, ryžtingai ir be kompromisų išsakė savo poziciją LS laikinosios rajono tarybos pirmininkas V. Šikšnys pranešime „Sąjūdžio dabartis ir ateitis“.

S. Urbikienė teko mažiau palanki dirva emocijoms — jinai supažindino su būsimąja rajono Sąjūdžio struktūra. Jos, kaip atsakingosios sekretorės, rankose susikaupė visa informacija iš visų Sąjūdžio rėmimo grupių, kurios išreiškė savo pageidavimus matyti vienus ar kitus asmenis rajono taryboje arba seimelyje. Į tai buvo atsižvelgta ir tai laikyta demokratiškų rinkimų pirmuoju etapu.

Įdėmiai, su pagyvėjimu salė išklausė Demokratų partijos rajono skyriaus pirmininko V. Urbiko dabartinės politinės padėties apžvalgą.

Revizijos komisijos pirmininkas J. Dimša aritmetiškai įvardino Sąjūdžio lėšų judėjimą per ataskaitinius metus. Rajono valdybos valdytojo pavaduotojas S. Šlickus, pasitelkdamas konkrečius faktus, sugrąžino mus į nelinksmą realybę, supažindindamas su rajono ekonomine padėtimi blokados sąlygomis. Išgirdome, kas numatyta blokadai atremti.

Buvo įdomių diskusijų. Kritiškai apie padėtį dabartinėje mokykloje, apie mokinių ir mokytojų inertiškumą ir pirmuosius patirtus šiuo

rektoriaus pavaduotoja L. Paradnienė. Medikų problemas lietė centrinės ligoninės gydytojas R. Kavaliauskas, vėliau jį papildė vyr. gydytojas A. Užutis. Žemdirbių rūpesčius išsakė bei vietinių „dievukų“ savivalę demaskavo savo pasisakymuose Užvenčio grupės koordinatorių A. Kasperavičius ir „Ventos“ kolūkiečių A. Bumblauskienė. Kaip visada, kritiškai, ypač apie dabartinę kultūrinio darbo situaciją rajone, pasisakė folkloro centro direktorius A. Arlauskas.

Daug diskusijų sukėlė ir rajono valdybos sekretorės V. Plušiauskiene mintys apie tai, kiek kainuoja rajono gyventojui vietinės valdžios išlaikymas. Šiltų plovimų susilaukė jautrus, įdvasintas Krikščionių demokratų partijos skyriaus pirmininkas J. Ramanauskaitės žodis.

Rajone taip pat kalbėjo Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos deputatas A. Račas, Kražių vidurinės mokyklos gediminių organizacijos astovas A. Aleksandravičius, švietimo skyriaus vedėjas A. Musneckas, kultūros skyriaus vedėjas H. Smilgys. Krikščionių demokratų partijos astovas J. Malakauskas, Kolainių tarybinio ūkio grupės koordinatorių E. Valkavickas, Žalpių parapijos klebonas J. Razmantas.

Konferencijoje buvo paskelbta rajono Sąjūdžio programa, priimtos rezoliucijos dėl jaunuolių karinės tarnybos, taip pat sureduota ir priimta rezoliucija, remianti Respublikos vyriausybės nutarimus Lietuvos Nepriklausomybei įtvirtinti. Konferencija išrinko du Sąjūdžio Seimo narius: V. Šikšnį ir A. Medalinską.

Konferencija patvirtino Sąjūdžio rajono seimelio sudėtį. Apie konferencijos darbą rajono gyventojai sužinojo klausydamiesi vietinio radijo tiesioginės transliacijos.

„IR MAN DERĖTŲ KANKINIO VAINIKAS“

1. Į NEŽINIĄ

Nežinau, ar gali būti kas nors klaikesnio už 1941-ųjų metų birželio 14-ąją, kai į mūsų ramaus ir laimingo gyvenimo duris pasibeldė jie, čekistai. Tą naktį namuose buvo vienas tėvas. Mudu su mama buvome išvažiuavę į Panevėžį pasisvečiuoti. Mat mama niekur nedirbo, rūpinosi tik namais ir turėjo laisvesnio laiko. Mano tėvas buvo pradinės mokyklos vedėjas ir jo 300 litų gaunamo atlyginimo mums visiškai pakako.

Dažnai nesėkmingai bandau įsivaizduoti, ką jautė tėvas, lipdamas į purviną sunkvežimį ir nesuprasdamas, kodėl ir kur jį ruošiasi vežti, kodėl neduoda pasiimti jokių daiktų ir nesutinka palaukti sugrįžtančios šeimos. Birželio 16-ąją toks pat likimas ištiko ir mus, į namus pargrįžusius. Tik mums, nuolat grubiai ragindami, leido pasiimti truputį maisto ir vieną maišą drabužių. Pasakė, kad važiuosime pas tėvą.

Atvežė į Naujosios Vilnios geležinkelio stotį. Ilgi prekiniai ešelonai — pilnutėliai tokių kaip mes. Kai atidarė vagono duris, atrodė, kad kojos nebus kur pastatyti, — toks sausakimšas buvo. Bet „sutilpome“ ir mes, net vietą mums, vaikams, kažkas ant palubėje įrengtų narų užleido. Vagone tamsu, tvanku, vaikai verkia, moterys dejuoja. Tik rytą pamatėme, jog greta stovinčiame sąstate — vieni vyrai. Jie pradėjo šūkauti pavardes ir vardus savo žmonų, moterų pasekė jų pavyzdžiu. Kai kurie „susirado“ vieni kitus. Mama taip pat atpažino šimtus kartų girdėtą „Erminutėl“ Virpančiom rankom atrinkusi tėvo

Birželio 14-oji — masinio tremimo į Sibirą pradžia. Birželio 15-oji — Lietuvos okupacijos diena. Tai — tautos gedulo dienos. Tai — skaudžiausi Lietuvos istorijos puslapiai. Nulenkdami galvas Sibiro platybėse likusių tautiečių atminimui, didžiudamiesi sugrįžusiųjų dvasios stiprybe, pradedame spausdinti Lietuvos Tremtinių sąjungos Kelmės skyriaus pirmininko Regimanto Bajorūno, pirmosios tremtinių „slantos“ dalyvio, prisiminimus.

drabužius, prašė vagoną saugančio kareivio perduoti juos tėvui. Deja... O vidurdienį ešelonas pajudėjo, nusinešdamas dar rusenanciją viltį važiuoti kartu su tėvu, Kankinanciai lėtai slinko laikas, valgyti niekas nedavė. Žmonės kramtė, kas ką iš namų paskubom susigriebę turėjo. Traukiniui sustojus, retkarčiais kareiviai leisdavo nubėgti į stotį atsinešti virinto vandens. Vietoj tualetų — vagono grindyse skylė. Bet nedrįsta mūsų moterys naudotis tokiu „tualetu“ (jų daugumą sudarė inteligentės), laukia, kada visiškai sutems.

Po kelių košmariškos kelionės dienų pietums pradėjo duoti sorų košę. Tačiau net išbadėjusiam ją praryti buvo sunku — tokia koki buvo. Vieną dieną mūsų sustojusį traukinį apspito basi, apdriskę vaikai. Kalbėjo jie tuomet man nesuprantama kalba, kažko prašė. Aš dar nesuvokiau, kad jau važiuojame tolimos Rusijos platybėmis ir kad čia — badas. Mama, susipylusi į prijuostę košę, iškratė ją tiesiai į atkištas rankutes. (Tada jau leisdavo išlipti iš vagonų be sargybinių, nes vis tiek niekur nebepabėgsi). Taip važiuosime keletą savaičių, kol vieną naktį ešelonas sustojo Bijeke ir pasigirdo komanda išlipti. Kilo panika, nes čia pat, perone, kažkokie valdininkai, padedami karei-

vių, visus iškratė, atėmė vertingesnius daiktus ir sulaipino į sunkvežimius. Su baime žiūrėjome į vis didėjančius nematytus kalnus, jų sniegu padengtas viršūnes. Po keleto valandų atsidūrėme kažkokioje kaimelyje. Pylė lietus. Visus išlaipino. Kiaurai permirkę ir išsiganę, stovėjome purve ir dairėmės. Aplink — mažytės nušiuosios trobelikės, vos ne iki pusės išikasusios į žemę, aptvertos sukriošusiomis žiogrelių tvoromis, ir visur — juodas, skystas, iki kelių purvas. Vėliau sužinojome, kad tai — juodžemis. Mama sako pamaniusi, kad atvežė pas pirmąsias žmones. Išaušus atvažiuo keliolika vežimų, kuriuos važnyčiojo vis dėlto ne laukiniai. Susimetę savo skurdžią peršlapusią mantą, kinkavome gilyn į taigą, kol pagaliau sustojome prie niūraus medinio barako, kuris mus ir priglaudė ilgiems tremties metams. Viename gale buvo kalėjimas. Keletą kartų už spygliuotų vielų mačiau dryžuotus kalinius: basus ant sniego, iškankintus. Vėliau juos kažkur išvežė, ir visas barakas atiteko mums. Liūdno buvo „ikurtuvės“. Barakas senas, drėgnas, sienose — plyšiai, apšildymui ir valgio gaminimui vienintelė plyta ir dviejų aukštų girgždančios medinės „lovos“.

(Bus daugiau)

Skausmą po kryžium sudėjom

Stasys Miknius, žuvęs 1947 m. birželio 3 d. Kareiviškių kaime.

Zosė Bagdonavičiūtė (žuvusi 1949 m. rugsėjo 21 d. Spiriu miške) su draugėmis Vėla

Raudgirio partizanai Kajetonas Rudaitis ir jo sesuo Ona 1947 m.

Kaip rašėme 12-ajame „Kražių aidų“ numeryje, šią vasarą į Kražių kapines manėme perlaidoti Kražių apylinkėse žuvusius partizanus. Deja, iki šiol nepavyko nustatyti tikslių jų užkasio vietų. Todėl ant Zvyrkalnio, kaip simbolį žuvusiems pasipriešinimo kovų dalyviams, pastatėme kryžių. Visus kražiškius, partizanų gimines, artimuosius — visus, kam brangi ši diena, kviečiame birželio 14-ąją į kryžiaus šventinio ceremoniją.

Skaitytojų dėmesiui pateikiame Kražių valstijos teritorijoje kovojusių, žuvusių ar iš čia kiltusių šešiasdešimt dviejų partizanų vardų sąrašą. Manome, kad jis nėra pilnas. Tikimės, jog jį papildyti mums padės maionūs „Kražių aidų“ skaitytojai.

E. DIRMEIKIS

Elena Gendrolytė, Edvardas Grubliauskas, Jonas Grybas, Stasys Godvilas, Adolfas Imbliudas, Ivaškevičius, Vytautas Jasulaitis, Juozas Jokubauskas, Jonas Jankauskas, Ignas Jucevičius, Jonas Jurkūnas, Aleksas Jurkūnas, K. Kybartas, Vladas Kybartas, Vytautas Kazlauskas, Andrius Kmita, Edmundas Kmita, Evaldas Kmita, Krizentemas Labanauskas, Leonas Mažeikis, Petrutė Milkintaitė, Vytautas Milišauskas, Stasys Miknius, Juozas Monstvilas, Mėčius Monstvilas, Benius Nekrašas, Povilas Nekrašas, Adomas Nekrašas, Kostas Norvilas, Aleksas Podžiūvis, Mėčius Podžiūvis, Feliksas Ražauskas, Vladas Ražauskas, Kajetonas Rudaitis, Edvardas Radavičius, Jonas Rimkus, Juozas Reimantas, Stasys Šneideris, Feliksas Šaltis, Edmundas Šarauskas, Vincas Škačkauskas, Kazys Serpetauskas, Bronius Ulevičius, Pranas Ulevičius, Bronius Va-

Šiandien mūsų žmonės nebe-klausia, ar matei skraidančią lėkštę. Jų dėmesį užgožia didesnė sensacija: nežinoma, nematoma ir negirdima LKP (TSKP) organizacija mūsų rajone. Sklando ore įvairiausios versijos, pavardės, konferencijų datos, aparato viršūnėlės ir šaknelės. Tačiau retas ir tikrųjų ką nors konkretnio gali pasakyti. Tad šį rašinį mes laikome savotiška sensacija — pavyko pasi- nekėti su gyvu platforminiu ir net šis sutiko duoti interviu. Mano pašnekovas — šios užsieninės partijos įkūrėjas rajone, „Vienybės“ kolūkio dirb-tuvių vedėjas drg. Maksvytis.

Kodėl apie jūsų partiją žmo-nės tiek mažai žino, esate lyg ir pogrindyje?

Kodėl pogrindyje? Mes esame pati seniausia partija, apie kurią visi žino. (Ir apie visus jos „darbus“ — aut.) O kad dabartinė mūsų padėtis mažiau žinoma, kalta dabartinė vyriausybė, kuri mus ignoruoja, neprieinama mums televizija, spauda. Reklamos nėra.

Ar ne desantininkai nepadė-jo?

Jėgos gal nereikėjo, buvo galima gražiau tartis, nors šiaip...

Ar daug turite savo, TSKP partijos narių mūsų rajone?

Iki šios dienos — 35. Tiek tes-pėjau aplankyti. Juk savo trans-porto neturiu, važiuoju visuo-meniniu, kartais švogeris pavė-žėja.

Tai Jūs kiekvieną narį šitaip apeinat? Ne jie Jus susiranda?

Taip, kiekvieną. Žmonės yra pasimetę, nesusigauda situaci-joje. Reikia su kiekvienu pasi- nekėti, išaiškinti. Iš mano sąrašų — dar daug neaplinkyta. Nesuapėjau. Manau atsiras apie 300 bendraminčių. Dabar turi-me tris pirmines organizacijas: mano, „Vienybės“ kolūky. Turi-

me keturis narius. Antra, va-dovaujama Krupenino, įsikūrė Saukėnuose. Jų pirminėje — 6 komunistai. O trečia — Užven-tyje. Ten, atrodo, yra 7 nariai. Vadovauja „Draugystės“ kolū-kio saugumo technikos inžinie-rius Navickas. Kai LKP atiduos įskaitos korteles, bus lengviau orientuotis, manau, daugiau at-siras.

ORE KYBANTI PARTIJA, ARBA ŠVEDO MOKYTINIAI MŪSŲ RAJONE

Bus galima aplankyti tuos, kurie neperstojo į LKP?

Na, kaip. Kurie gal neapsis-prendė...

O kodėl Jūs ignoruojate LKP? Kas paskatino imtis Jus „naktinės“ partijos kūrėjo mi-sijos?

LKP aš neignoruoju. Žmona joje liko. O paskatino jos idė-jos. Apsisprendžiau eiti su jais. Girdžiu, visur jau veikia, o pas mus — tyla, nusprendžiau bur-ti. Pasiskambinau Jermalavičiui, Švedui. Gavau jų pritarimą. Paskui nuvykau pas juos į CK. Gavau nurodymus ir pradėjau dirbti. Nesuprantu, kodėl prieš mus nusistačiusi vyriausybė. Juk užsienyje veikia daug parti-jų ir išsitenka.

Bet ten yra tos šalies parti-jos, o jūsiškė — užsienio, sve-timos valstybės.

Mes niekada neišstosime iš TSRS ir užsienis nebūsime. Mes — už nepriklausomą Lietuvą, bet tik kartu su Maskva.

Bet tuomet kokiems įstaty-mams Jūs paklustate? Tarkim, Jums prireikė teismo?

Aš gyvenu Lietuvoj ir pri-verstas vykdyti jos įstatymus.

Kelmės liaudies teismui rašy-čiau pareiškimą.

O, tarkim, Jūsų sūnui — 18. Jam reikia eiti į armiją?

Ir eitų.

Tai Jūs žaidžiate dvilypi žai-dimą, tarnaujate dviems die-vams.

(Tyla)

Negi Jūs tikite komunizmo pergale?

Ji turėjo būti 1980 metais. Programa mūsų partijos buvo gera, tik atskiri vadai ne taip da-rė...

Bet dabar programa kiek kei-sis. Kadangi respublikinė spauda nebespaudina TSKP XXVIII suvažiavimo dokumentų, būtų įdomu sužinoti, kas naujo juo-se?

Ir aš dar neskaiciau.

O kokie nauji motyvai atsir-a-do TSKP įstatų projekte?

Neteko susipažinti.

TSKP taip pat išsiskiria dvi kryptys: oficialioji, arba, kaip žmonės vadina, gorbachiovinė ir demokratinė. Kuo jos panašios ir kuo skiriasi?

Hmm... Skiriasi...

Manau, ne tik man, bet ir mano skaitytojai bus keista, kad Jūs priklausote partijai, apie kurią tiek nedaug nežinote. Tad grįžkim prie labiau apčiuopiamų dalykų, į rajono padangę. Įdomu, kokį aparatą numato turėti?

Turėsim du kabinetus kol kas partkomo pastate. Gavau šešis etatus: sekretoriaus, org-anizacinio ir įskaitos skyrių vedėjų, instruktoriaus, vairuo-

tojo ir valytojos. Davė dau-giau, bet pradžiai atsisakiau. Sudarėme komitetą iš penkių žmonių.

Ar ne paslaptis, kas į jį įeina?

Ne paslaptis. Bet...

Darbuotojų pakaks, žmonės siūlosi. Bet norim atsirinkti ge-riiausius.

Sako, buvę tų rūmų darbuo-tojai pas jus pareina. Tiesa? Jei ne paslaptis, kas būsimieji ir esamieji jūsų atsakingi dar-buotojai?

Ne paslaptis. Bet...

Tai gi, kas lieka bedarbiais per blokadą, o pas jus — darbo įkarta.

Nemanau, kad tai — blokada.

Ar nebijote, kad Lietuva jus kada nors pavadins išdavikų partija, pareikalaus atsakyti už šiandienines Lietuvos skriaudas?

LKP iširs. Jos nariai ateis pas mus. Ir vėl Lietuvoje bus viena kompartija.

Štai toks buvo mudviejų su drg. Maksvyčiu pokalbis, — nei ilgas, nei turiningas. Apie paš-nekesio kompetenciją spręskite patys. Noriu tik pasiginčyti su drg. Maksvyčiu dėl priekaištų žurnalistams. Įdomu, kas ir ką gali parašyti apie šią ore pakibu-sią svetimos šalies partiją su paslapčių pundeliu ir pleistru užklijuota burna. Ką gi, Mas-kvos tarnų, atsiprašau, Krem-liaus paslaptį — ne at-sitiktinis. Matyt, iš tiesų baisu, jei ne tautos keršto (lietuvių tauta niekada nebuvo kerštin-ga), tai jos moralinio pasmer-kimo, nusigręžimo nuo jų, min-tinai išmokusių komunizmo pos-tulatus ir iškėlusius juos aukš-čiau švento Lietuvos vardo ir jos vaikų vienybės.

NIJOLĖ PETROŠIUTĖ

P. S. Drg. Maksvytis paguodė, kad kražiškių jo partijoje nėra.

Kas rašyta apie Kražius

Nr. 51 spausdinama poema „Mir-tis caro“, skirta Kražių įvykių atminimui. Autorius — A. Klum-pys. Kitame numeryje A. Ki-biro pasirašyta poema „Rauda ca-ro“ irgi pašvęsta Kražiams.

Nr. 52 „Linksma žinia!“ infor-muojama, kad gruodžio 27 d. Rusijos caras amnestavo kražiškius, nubaustus tremtimi į Sibirą. Prie to prisidėjo ir Popiežiaus protes-tas.

RUSŲ LAKRAŠTIS „SVIET“ 1993 m. Nr. 270 iškreiptai ir tenden-cingai rašė apie Kražių įvykius. JAV lietuvių laikraštis „VIENY-BĖ“ 1894 M. SAUSIO MĖN. išspausdino platų pranešimą apie Kražių skerdynes.

Kaune einantis rusiškas laikraš-tis „KOVENSKIJE GUBERNSKIJE VEDOMOSTI“ Nr. 86 rašė, kad Kražiuose niekas iš lietuvių ne-buvo net sužeistas. Lengvai su-žeisti tik 4 policininkai.

Čikagos lietuvių liberalinis sa-vaitraštis „LIETUVA“ rašė apie sausio 14 d. Čikagoje įvykusį mitingą. Apie Kražių įvykius kal-bėjo kunigas Krauciūnas.

JAV laikraštis „NEW YORK WORLD“ SAUSIO 3 D. numeryje, rašydamas apie Kražių skerdynes, piktinosi, kad caro valdžia prieš beginklius žmones pasiuntė kazokus, kurie naudojo būdus, bagetus ir kalavijus.

Berlyno laikraščiai „COLOGNE GAZETTE“ IR „COLOGNE VOLKS ZEITUNG“ SAUSIO 6 DIENOS numeruose aprašė rusų kareivių įvykdytas žudynes, kurių metu esą užmušta apie 70 ar 100 žmo-nių, daug sužeistų. „VOLKS ZEITUNG“ smulkiai aprašė Kražių skerdynes, kuriose dalyvavo apie 300 atvykusių kazokų, kurie žmo-nes kapojo specialiais panciais, kurių galuose pritvirtinti geležies gabalėliai draskytė draskė žmo-nių kūnus.

VACLOVAS RIMKUS

Telegramos iš terbos,
kur kabo Kražiuos
ant tvoros

Kareiviška milinė Lietuvos pasienyje

Naudvariškis Ramūnas Berno-tas sovietinėje armijoje iškentė vos pusmetį. Kartu su kitais dviem tarnybos draugais iš Lie-tuvos gegužės pradžioje paliko Rygoje dislokuotą dalinį ir pės-čiomis patraukė į gimtųjų namų pusę. Kareiviškas milines sudė-jo ant Lietuvos sienos ir į Lie-tuvą įžengė jau be kareiviškų batų. Tačiau vaikinai dar toli buvo nuo gimtųjų namų, kai į juos atskriejo kariškių telegra-mos: pabėgo sūnus, grąžinkite jį į dalinį. O netrukus į Ber-notų kiemą įsuko ir kariškas „uazikas“. Iš pradžių nekviesti svečiai buvo nors prie žaidzos dėk: tegul tik sūnus sugrįžta, nieko jam už tai nebus, ne plau-kas nuo galvos nenukris. Ta-čiau ką pasakys vargšė mama, jei sūnaus nė akyse neregėjo. Tad kitą dieną jau ir kariškių tonas — kitoks. Įdomiausia, kad

grabais ir kitais baisiais daly-kais grasino būtent lietuvis. Atvažiavėliai apsistojo Kelmės viešbutyje ir netrukus iš ten, lyg iš kokio štabo, ėmė vado-vauti visai Bernotų giminei. Su-galvoja ir skambina Bernotams vidurnaktį. O kadangi tie neturi telefono, tai kelia iš miego kaimynus. Rekrūtų gaudytojų ypatingo dėmesio susilaukė jau-na Ramūno žmona Raimonda. Skambina, pavyzdžiui, jai šie „kavaleriai“ ir sako: nedelsiant prisistatyti į viešbutį. Moteris teisinasi neturinti kur dukrelės palikti. O šie atkerta: „Prisistatyt su vaiku“. Kažkas panašaus iš vežimo į Sibirą laikų. Ir motina visas „kovines praty-bas“ praėjo: vežk pas sūnaus draugus, rodyk kelią pas gimines ir t. t. Na, ir kas, kad svei-kata neleidžia, kad namuose pa-lieki invalidę dukrą...

Namus Ramūnas aplenkė, o pas žmoną sugrįžo. Čia jo vos neužklupo kariškiai. Tiksliau ir būtų užklupę, jei būtų turėję „sveikatos“ per tris valandas nuo viešbučio iki Naudvario kaimo atvažiuoti. Dabar net tė-vai nežino, kur sūnus slapstosi.

Tokių istorijų dabar daug, ta-čiau ši įdomesnė už kitas pačių rekrūtų gaudytojų elgesiu. Ma-tyt, žinodami apie Lietuvos blo-kadą, jie komandiruotės į Lie-tuvą metu nutarė pasipelninti: ap-rūpinti degalais gab pusę Kel-mės rajono. O pinigų pavertė kitos rūšies degalais. Pasak vieš-bučio darbuotojų, vien už šių vyrų paliktus tuščius butelius būtų galima toliau nei iki Rygos

Štai tokias nebegaliojan-čias Lietu-voje įstaigos raštus pastaro-siomis dienomis gavo mūsų rajono įstai-gos (prieš tai išklausišios rūščius telefo-ninius „pag-raudenimus su papildomais grasinančiais „palinkėji-mais“ tiems, kurie nesisku-bina jų vykdy-ti. Tik kažin, ar atsiras to-kių, kurie pa-klus šiam sve-timam ragini-mui ir tuo pa-čiu pažais Res-publikos įsta-tymus. Tuo la-biau, kad tų popierėlių siuntėjai lietu-viškų įstatymų visiškai nepai-

so: nors seniai lietuvių kalba įteisinta kaip valstybinė, jie susirašinėja su

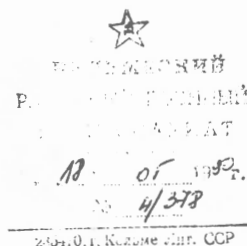
mumis po se-novei slaviš-kais rašmeni-mis (nors iš-sifravus, siun-

tėjo pavardė būtų lyg ir lietuviška — Žvaliauskas). Rimtai nusitei-

kę žmonės tei-gia, kad tai tas pats, kas, tar-kim, Švedijoje leisti įsaky-

mus ispanų kalba. O aš-trialiežuvių čia žiūri nau-ją „graždan-kos“ formą.

Ot komisara rajkoma

Прошу Вас сдать полученные в райвоенкомат бланки специального учета (форма № 4) 22 мая 1990 года. С этой целью прошу обеспечить явку лица ответственного за хранение бланков Ф-4 в райвоенкомат 23 мая 1990 года с бланками Ф-4, журналом учета бланков и книгой передачи бланков. С времени прибытия прошу заранее позвонить по телефону 5-24-69.

КЕЛЬМЕНСКИЙ РАЙОННЫЙ ВОЕННЫЙ КОМИССАР
Подполковник

Originali išeitis

Sako, kad dabar, kai panaikintas Konstitucijos 6-asis straipsnis, visos partijos tapo lygios, kompartija nu-ėjo nuo arenos ir savanoriškai, su-pratusi to straipsnio absurdiškumą, atsisakė vadovaujančio vaidmens. Kas taip sako? Suprantama, tie, kurie „nuėjo“. Kas tuo tiki? Gal tie, kurie taip sako? Tikriausiai dar nėra rajone nė vieno ūkio, kurio kon-toroje būtų, tarkim, krikdemų pir-mininko ar bent Sąjūdžio grupės

koordinatoriaus kabinetas. Už tai kompartijos sekretorių kabinetų po šiai dienai — kiek nori. O gal ir gerai. Kas iš to, jei iškabos ir pa-sikeistų, o dvasia vis tiek anoji li-kusi. Geriau jau viskas „komplek-te“. Tuo labiau, kad dabar, tokiu sunkiu Lietuvai metu, ir jiems sunku rasti atsakymus į daugybę klau-simų. Anksčiau būdavo paprasta: atsivertei Lenino ar kurio kito di-delio vyro, nors ir iš mažosios žė-

mės, postulatų, ir viskas aišku. O dabar reikia atsakymus susirasti pa-tiems. Originalią išeitį surado kra-žiškis sekretorius Marcinkus. Jis klausimais apibėria vos ne kiekvie-ną sutiktą bobelį. O tos savo ruo-žtu klausia mūsų redakcijos, kodėl sekretorius su tokia pašaipia, ironi-ja apie laisvą Lietuvą teiraujasi. Mes manom, kad miško paukštis į miš-ką ir žiūri...

Nukelta į 3 psl.

Kareiviška milinė Lietuvos pasienyje

Atkelta iš 2 psl.

nuvažiuoti ir atgal sugrįžti. O girta galva nuo sėdimos vietos nedaug tesiskiria. Tad nekviesi Bernotų svečiai pagarsėjo ir visai tinkančiais raudonajai armijai žygiais. Gatvėje, nepa-

sidalinę pelno už benziną, negražiai susipešė, sukėlė triukšmą. Tik pajutę, kad „talkon“ atvyksta iškviesta milicija, suprato, jog laikas nešdintis. Nebereikėjo nė armiją palikusių kelmiskio. Nebe tas rūpėjo.

Ar tai, gerbiemieji, neįtikina

mūsų, ko verta tarybinė armija ir tarnyba joje. Ar dar mums kyla abejonių: leisti ar neleisti savo sūnus į šią okupantų širšyną, kur bus jie niekinami ir skriaudžiami, jei liks verti lietuvių vardo, nesimokys iš karininkų peštis ir gerti.

Kas melsis Lenino bažnyčioje?

Ta Lietuvos komunistų partija vis nespėja su gyvenimu. Ilgai dėsė ir derėjosi kelmiskiai, kol Lietuvos TSR vėliavą pakeitė į trispalvę; vargo, kol perdažė kotą (šito Kelmės sąjūdžių lyderis A. Račas išvykstant į LKP XX suvažiavimą paprašė). Dabar su vėliavomis būtų kaip ir tvarkoj, bet vėl visiems kliūva daug masės savy sukaupęs Lenino portretas, taip šauniai kaip Lietuvos trispalvių įsitaisęs. Iš varžytynių jo parduoti neišeina, dykai atiduoti — gaila. Taip ir tebekabo didysis proletariato vadas mūsų rajono

kompartijos rūmuose nusavintų Kelmės dvaro šviestuvų fone. Sako, savarankiška LKP ruošiasi šį šventą portretą padovoti kolegoms iš LKP (TSKP). Šneka Kelmėje ir apie šios partijos būsimą konferenciją, spėlioja, kas bus sekretorius. Kandidatai numatomi lyg ir du: vienas — ilgametis LKP rajono komiteto sėdėtojas, antras — dirbtuvių vedėjas. Pastarasis iš LKP RK jau pareikalavo įsikeitimo kortelių ir „Vienybės“ kolūkyje įkūrė pirmąją rajone platformininkų partiją. O įdomiausia, kad į Kelmės padangę

atvyko LKP(TSKP) šulas, buvęs LKP CK sekretorius Giedraitis. Sako, jis čia senų draugų ieškojęs. Su juo pasimelsti šviesiems komunizmo idealams buvo susirinkę rajono platformininkai. Nors šiam renginiui kėdes rekvizavo iš vadinamųjų baltųjų rūmų, tačiau nė vieno trispalvio komunisto renginį neįsileido. Taigi, negana tą patį Leniną garbinti, svarbu ir kokia kalba tai darai. Tikimės, kad spalvų skirtumas netrukdys abiejų partijų viršininkams sutilpti tuose pačiuose rūmuose ir draugiškai pasidalinti didžiojo vado žvilgsni.

Kur rieda blokados autobusas?

Gyvai sureagavo Kelmės autotransporto įmonės valdžia ir jos direktorius Kęstutis Kascėnas į blokadą: negailėdami nei pensininkų, nei mokinukų, nei į darbą skubančių žmonių, „nukarpė“ daug maršrutų. Žmonės nemurma. Ką darysi, — blokada. Tačiau kartu su blokados pradžia pasireiškė ir ypatinga K. Kascėno meilė gimtiesiems Tytuvėnams. Į šį kraštą net naujų maršrutų sukūrė. Pavyzdžiui, rytą 7³⁰ val. išvažiuoja

pirmasis autobusas, o už gero pusvalandžio išvyksta naujai paleistasis. Pikti liežuviai šneka, kad šis maršrutas buvęs sukurtas dėl to, jog blokados sąlygomis pasidarė nebeįprastu Tytuvėnuose dirbančią savo žmoną valdiška „Volga“ vežioti. Tai kas, kad naujasis maršrutas — nepelningas, kad jis vos kelias moterėles vežioja, kad jį keiksnoja autobusų vairuotojai. O iš viso į Tytuvėnus važiuoja net vienuolika autobusų iš Kel-

mės ATĮ, neskaitant keliolikos pravažiuojančių.

Meilė gimtam kraštui ir jaunystės nasturtoms — nepeiktinas dalykas. Tik to niekaip nenori suprasti kokių Šaukėnų ar kito nuskriausto pakraščio žmonės. Jei jau blokada, sako jie, tai ir visokios direktorienės tegul perka dviračius arba anksčiau kelias. Naivuoliai. Jie galvoja, kad tas, kas nepražuvo socializme, dabar ims ir prapuls. Išgraužk...

Kaip kas moka, taip tas šoka

Sako, visose Respublikos paroduotuvėse nebeliko jokio dažo. Ko čia ir stebėtis: juk tiek gražių lietuvių persidažo iš raudonų į trispalvius. Verčiasi per galvą, nebežino kaip kartais kailį bemaityti, iš vieno kraštutinumo puldami į kitą. Tokias mintis sukėlė neseniai praėjusi gegužės 9-oji, antifašistinių jėgų pergalės diena. Tiek metų ją šventėme su didžiuliu aplombu, eitynėmis per visą miestą, vainikais ir dūdų orkestrais, o šiomet... Pavyzdžiui, Kelmėje šiųmetinė gegužės 9-oji buvo atšvėsta stačiai keistai. Išvakarėse patyliukais, kad tik kas nepamatytų, nunešė geles ant tarybinių karių kapų savivaldybės atstovai. Tarsi tie

kareivėliai kalti, kad mes 1940-aisiais buvome okupuoti, kad tiek metų išgyvenome toje marazmo atmosferoje. Tarsi žmogus, atidavęs gyvybę už šią kraštą, nebe pagarbos vertas, o nacionalinio pasmerkimo. Kitą dieną Pergalės dieną, kaip jie vadina, šventė rajono karinis komisariatas. TSRS ginkluotųjų pajėgų atstovai, karo veteranai nuo TSRS ir Lietuvos (!) vėliavomis pasipuošusio karinio komisariato nužygiavo į Kelmės karių kapines. Iki šiol ant rankų nešiotų, o dabar stauga atstumtų ir pamirštų karo veteranų širdyse susikaupė daug nuoskaudų. Jos ir buvo išsakytos šiame mitinge. Kai kas kei-

kė dabartinę Lietuvos vyriausybę, ypač aštriai kalbėjo vienas ant kamščio gerokai užmynęs žmogelis. Tiek to, nesmerkime seno kareivio: kas kaip moka, tas taip šoka. Tik pamastykime, ar dera mums, naujosios Lietuvos kūrėjams, šitaip atstumti nuo savęs kažkada kraują liejusius žmones ir jų artimuosius. Ir nedarykime išvadų, jog iki šiol „Kražių aidai“, buvę tokie radikalūs, jums perša „raudoną“ mintį. Galima nusidažyti įvairiomis spalvomis, tačiau niekas nenubrauks didžiosios žmogaus esmės — gerbti savo mirusiuosius ir mylėti gyvuosius.

JERONIMAS KUKURDVELKIS

Nemažą kražiškių būrį suviliojo gegužės 12 dieną Bijotuose Simono Stanevičiaus, Šilalės rajono vykdomojo komiteto, Bijotų devynmetės mokyklos ir D. Poškos kolūkio organizuota šventė, skirta mūsų šviesuolio Dionizo Poškos 225-osioms gimimo ir 160-osioms mirties metinėms. Net blokados slogutis nepajėgė sugadinti organizatorių gerų norų ir dalyvių nuotaikos. Tiesa, reikia manyti, esant pakankamai benzino, ne tokia dalyvių minia būtų susirinkusi į senuosius Baublius, tačiau tie, kurie tikrai norėjo, į šventę pateko. Suvažiavo garbūs svečiai iš visos Lietuvos: Klaipėdos, Vilniaus, Kauno... Vėluodami, persėdami iš autobusų į pakeleivinas mašinas, paėjędami pėsčiomis, bet pribuvo. Kas — į gimtinę, kas — į savo mokslo šventovę, o kas paprasčiausiai didelio vyro pagerbti — kaip kam Bijotai priguli.

Šventę prasiėdė Dionizo Poškos vardo suteikimu Bijotų devynmetei mokyklai, akivaizdžiai gerbiame kalbėtojams įrodžius, kad ši mokslo šventovė tikrai to garbingo vardo nusipelnusi. Tai akimirkai buvo skirta ir giliai prasminga moksleivių programėlė. Tik vienas kitas vaikiškas sunerimo, kad dabar reikės ant sąsiuvinį daug rašyti... Graži eiseną, traukdama D. Poškos laikų lietuvių liaudies dainas, patraukė į Vyšniakalnį. Į tą patį, iš kurio kadaise D. Poška savo garsiusius ažuolus paritino. Tik net ir

labai lakią fantaziją turintiems sunku buvo įsivaizduoti, kad toji kultūrine žole užsėta kalva galėjo kada nors miškas būti. Ir dar toks, kad šitokie ažuolai augtų! Daug praeis laiko, kol vėl čia suos tądien pasodinti ažuolai. Tačiau jau ne vien atminties vėjas beplaisto gražiąją kalvą.

Nusirita kertinis akmuo ir būsimam D. Poškos paminklui prie jo Baublių, po kuriuo buvo padėtas testamentas su šventės dalyvių parašais. Skulptorius V. Krutinis paminklo atidengimo šventę žada šių metų spalio pabaigoje.

Prasmingas literatūrinis vakaras Bijotų kultūros namuose, nuotai-kinga gegužinė mokyklos stadione — graži visa šventė. „K. a.“ inf.

Dėl Tėvynės skauda širdį

Gimiau ir užaugau gražiam Le-gotės kaime Stulgių pašonėje. Mūsų šeimoje buvo trys seserys ir tiek pat brolių. Kai man, jauniausiai, ėjo penktį metai, mirė mama. Tuo laiku Lietuva gyveno pirmuosius Nepriklausomybės metus, gydė, atstatinėjo Didžiojo karo nuniokiotą kraštą. Visiems buvo nelengva.

Gražiausi prisiminimai liko iš 1939 metų, kai tarnavau kražiškio Juozo Siukštos dvaro Jona-polės palivarke. Laisvalaikį skyriau pavasarininkų veiklai, kuriai vadovavo kunigas St. Rimkus. Įsimintini liko Kražių gimnazijos mokytojų organizuoti vaidinimų vakarai: „Antanas leitenantas“, „Liucifėrius“, „Našlaitė“ ir kt. Kiekvieną šeštadienį rinkdavomės į šokių Kražių gimnazijoje, kur sueidavo ūkininkaičiai, samdiniai, inteligentų sūnūs ir dukros, žydų jaunimas — ir visi jausdavomės lygiateisiai vakarų dalyviai. Beveik nebūdavo, kad kas į šokius ateitų girtas ar netvarkingai apsirengęs. Liko įsimintinos gegužinės Medžiokalnėje. Grodavo Šaulių organizacijos dūdų orkestras, kaimo kapela, kurioje dalyvaudavo tų laikų Kražių apylinkėje garsūs muzikantai Žal-pys, broliai Kaminskai ir kt. Linksmindavomės tik iki saulės lail-dos. Po to jaunimas su dainomis skirstydavosi į namus.

Taip buvo iki 1940-ųjų birželio. Į Kražius atėjo suvargę ir apskarę rusų kareivėliai, kuriuos mes vadinavome kažkodėl kalėmčiais. Labiausiai visus stebino jų į pempės galvą panašios kepurės ir lyg purvinais bintais apmūtiuosios kojų blauzdos. Visus gąsdino ant ilgų šautuvų užmauti durtuvai. Niekas jų nelaukė ir nemėtė gėlių po kojomis, kaip anksčiau rašė. Nutilo Kražiuose dainos, muzika, nutrūko garsiosios gegužinės Medžiokalnėje. Keleto žmonių „aktyvas“ per trumpą laiką spėjo visiems įvaryti baimės. Prasidėjo įskundinėjimai, persekiojimai, gąsdinimai. Ypač paskelbus rinkimus į Lietuvos seimą. Prasidėjo represijos. Iš po nakties dingio visų mūsų mylimas kunigas Rimkus. To paties likimo susilaukė ir dalis Kražių miestelio inteligentų. O paskui — karas. Kražiams jis buvo lemtingas: beliko apdegę akmenys,

kaminai ir miestelio grindinį nusėdę gaisro pelenai. Medžiokalnio papėdėje šaudė žydus...

1944 metų rudenį sulaukėme pakartotinio „išlaisvinimo“. Į vakarus pasitraukusių vietą užėmė griausminga sovietinė armija. Pamatėme pamėlusiais veidais, visiškai nuplyšusiomis kelnėmis, savimi traukiančius ir patranką stumiančius kareivėlius. Nuo tada supratome: kokių išvaduotojų sulaukėme ir ko iš jų galima tikėtis. Šią nuojautą patvirtino vieną pavakarę į mūsų sodybą atsibasčiusi girtų kareivių girta karininko vadovaujama gauja. Įsibrovę į kambarius ir pasistatę trilitrinį naminės, kibo prie merginų, reikalavo kartu gerti, o atsakius tą daryti, dar labiau apgirtęs karininkas pradėjo šlykščiai keiktis, grasinti, grabaliojosi apie pistoletą dėklą. Laimei, keli blaivesni kareiviai jį išsitempė į lauką. Beveik nebuvo dienos, kad šalia Kražių sribokynės negulėtų išniekinti partizanų ar šiaip atsitiktinai nušautų kaimo bernelių lavonai. Kražių apylinkėse siautėjo politrukų, geros dešimties stribų ir rusiškojo garnizono valdžia.

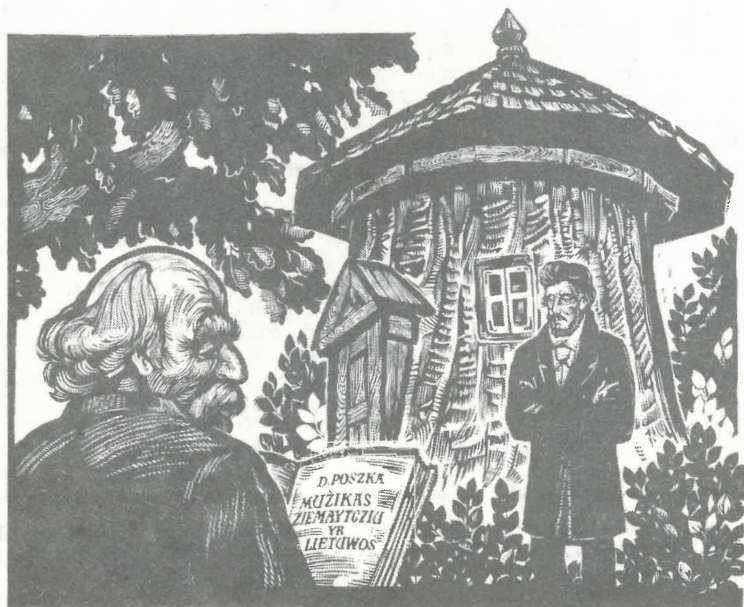
Kolektyvizacija užklupo mane tėviškės pastogėje. Tik prakeiksmu galiau prisiminti tą dieną ir valandą, kai jėga dvejetainis stribų būvau įversta į roges ir nuvežta į Kušleikius. Čia „kūrė“ kolchozą ir prievarta reikalavo pasirašyti ant pareiškimo. Pirmuosius kolektyvizacijos metus kiek praskaidrindavo lauko brigadininko Prano Dajučio gerumas — tik tiek šviesaus ir teprisimenu.

Pralaidę patį sunkiausią ir baisiausią 50-ies metų tarpsnį, sulaukėme laisvos Lietuvos Respublikos. Pamatėme, kokie mes esame dvasios skurdžiai. Baigiame pamiršti liaudies dainas, nebežinome, kad sekma savaitės dieną mes privalome švęsti. Turime tik šiokių tokių vilčių, jog kada nors vėl atsities mūsų lietuviško kaimo dvasia. Sąmyšį kelia įvairių prekių nepriekius. Tačiau tiek kentę, ar neberasime jau jėgų vardan Lietuvos dar pakentėti. Rasime, — ir seni, ir jauni.

ZOSĖ DRUKTENYTĖ
Stulgiai

Dėkojame aukojusėms Kražių paminklų atgimimui
Aleksui Gaidjurgiui iš Kelmės
ir vilniškiui Labanauskui.

JO KELIAS PER KRAŽIUS ĖJO

A. P. Šakalio lino raižinys

Iš mūsų kronikos

KUN.

J. MACIJAUŠKO LAIDOTUVĖS

Gegužės 14 d. mus aplankė liūdna žinia — mirė kunigas. Ypač jai liūdna žemaičiams. Šiandien Telšių vyskupijoje 73 parapijos neturi savo kunigo... Dar be klebono liko Upynos ir Girdiškės parapijos.

Amžiną atilsį Jonas Macijauskas — kražiškis, gimęs 1942 m. gruodžio 24 d. Iki šventimų dirbo Telšių vaistinėje. Kunigu pašventintas 1988-ųjų birželio 14 dieną. Slaptai, nebaigus oficialios seminarijos.

Palaidojome kun. Joną Macijauską šalia motinos Kražių kapinėse gegužės 16 dieną, dalyvaujant J.E. Telšių vyskupui, 24 kunigams ir miniai tikinčiųjų iš Telšių, Upynos ir Kražių parapijų. Bažnyčioje per gedulingas pamaldas pamokslą pasakė Telšių seminarijos rektorius kun. G. Gaščiūnas, o prie kapo atsisveikinimo žodį tarė Kelmės klebonas kun. I. Butkus. Kražių bažnyčios požemiuose ilsisi ir kun. Jono dėdės, kun. Polikarpo Macijausko palaikai.

„SEK PASKUI MANE“

Telšių Kunigų seminarija kviečia katalikus jaunuolius, norinčius pasiaukoti Dievo ir Bažnyčios tarnybai. Į seminariją priimami jaunuoliai, baigę vidurinę ar jai tolygią mokyklą. Stojantieji į seminariją atvyksta gegužės-birželio mėn. ir atsiveža pasą, vidurinio mokslo baigimo atestatą, savo klebono išduotą charakteristiką, krikšto metriką, sveikatos pažymėjimą, dvi nuotraukas ir J. E. Telšių vyskupo nukreipimą į seminariją. Stojamuosius egzaminus iš tikėjimo pagrindų kandidatai išlaikys seminarijos vadovybės nustatytu laiku. Mokslo truks penkerius metus.

Bažnyčia kreipiasi į katalikus jaunuolius, ragindama pasvarstyti mūsų Viešpaties ir Atpirkėjo Kristaus pakvietimą altoriaus tarnybai: „Sek paskui mane“!

KUN. KAN. K. GAŠČIŪNAS

„GERBK SAVO TĖVĄ IR MOTINĄ“

Tėvai mums yra didžiausi geradariai ir Dievo atstovai, todėl Dievo įsakymu esame įpareigoti juos mylėti, gerbti, jų klausyti ir jiems padėti. Reikia klausyti ir kitų vyresniųjų: senelių, globėjų, mokytojų, darbo vadovų, teisėtos krašto valdžios atstovų ir t.t. Vaikai savo tėvams ir vyresniesiems turi reikšti meilę, pagarbą bei dėkingumą būti paslaugiams. Pareiga klausyti atpuola tuo atveju, jei tėvai ar vyresnieji liepia daryti ką nedora. Šiuo įsakymu taip pat įpareigojami ir tėvai bei vyresnieji. Jie turi savo vaikus mylėti, rūpintis jų dvasine bei medžiagine gerove, saugoti juos nuo pikto, išmokyti atlikti savo pareigas. Viešpats Dievas yra pažadėjęs jau žemėje

laiminti tuos, kurie nuoširdžiai vykdo ketvirtąjį įsakymą.

Vaikai įvykdo šį įsakymą, kai tėvus ir vyresnius myli, gerbia, yra jiems klusnūs, dėkingi, paslaugūs ir nuoširdūs, kai meldžiasi už juos, kai pasenusius ar sergančius gražiai užlaiko, gydo, lanko, aprūpina šv. Sakramentais, išpildo jų paskutinę valią. O nusikalsta, jei viso to nevykdo.

Tėvai ir vyresnieji įvykdo šį įsakymą, jei myli savo vaikus, lygiai rūpinasi jų visų sveikata, išsilavinimu ir dvasine gerove, jei stengiasi įpratinti juos dirbti ir dorai elgtis. Ir nusikalsta, jei savo vaikams yra neteisingi, abejingi ar žiaurūs, jei nesirūpina jų dora ir tikėjimu.

KUN. S. ANUŽIS

Iš birželio mėn. kalendoriaus

1 d. Šv. Justinas.

Filosofas ir kankinys, apie 165 metus nužudytas už tikėjimą. 1926 m., sudarius Lietuvos bažnytinę provinciją, pirmas Telšių vyskupas buvo Justinas Staugaitis, todėl nuo to laiko šv. Justinas laikomas Telšių vyskupijos globėju. Šiandien vardinami šventieji ir Jotautas bei Galvydas.

Kiekvieno mėnesio pirmas penktadienis skirtas **Švč. Jėzaus širdies garbei**. 1673 m. apsiėmęs šv. Margaritai Marijai Alakok, V. Jėzus pasakė: „Mano visagale meilė suteiks galutinę atgailos malonę visiems tiems, kurie per devynis mėnesius paeiliui pirmąjį penktadienį priims šv. Komuniją. Jie nemirs be Dievo malonės ir be šv. Sakramentų, o mano širdis tą valandą bus jiems užtikrinta prieglauda“. Patikrinusi tuos apsiėmimus, Bažnyčia skelbia šią laimingos mirties privilegiją.

2 d. Šv. Marcelinas ir Petras, kankiniai. Algis, Algė.

3 d. **Sekminės-Šv. Dvasios Atsimintimas**. Penkiasdešimtą dieną po Velykų girdimu ir regimu būdu ant apaštalių nusileido Šventoji Dvasia, kuri padarė juos drąsius, ryžtingus ir ištvermingus Evangelijos skelbėjus. Pradėjo veikti Bažnyčia. Tai garbei skiriamos Sekminių procesijos, su jomis baigiasi Velykų laikas.

Šiandien ir Tėvo diena. Sveikiname juos, pagerbiame, meldžiamės. Suma už gyvus tėvus, o rytoj 20 val. — gedulingos pamaldos už mirusiuosius.

4 d. Šv. Pranciškus Karačijolas. Arimantas, Rūta.

5 d. Šv. Bonifacas, Elvyra, Karilė,

Bijūnas.

6 d. Šv. Norbertas, Mantvydė.

7 d. Šv. Robertas, Milda, Svajūnas.

8 d. Šv. Medardas, šv. Vilhelmas (Vilius), Girdvilas.

9 d. Šv. Efreimas, šv. Primas ir Felicijonas, Daina, Vitalija.

10 d. Švč. Trejybės Šventė. Šv. Pelagija, šv. Liutgarda, pal. Diana, Gaudrimė, Zybartas.

11 d. šv. ap. Barnabas, Ramintas, Raminta.

12 d. Šv. Anupras, Ramūnas, Vilma.

13 d. Šv. Antanas Paduvietis, kunigas ir bažnyčios mokytojas, gyveno XIII a. pirmoje pusėje (1195-1231) toli nuo Lietuvos, tačiau kaip pamokslininkas ir stebukladaris išgarsėjo visame pasaulyje. Šv. Antano altorius yra ir Kražių bažnyčioje, prie kurio tikintieji kiekvieną antradienį savo intencijomis meldžiasi į šventąjį Antaną.

14 d. **Devintinės-Kristaus Kūnas ir Kraujas**

Eucharistiją — šv. Mišias ir šv. Sakramentą — Kristus įsteigė per paskutinę vakarienę, Didįjį ketvirtadienį. Kadangi čia pat prasideda Kristaus kančios minėjimas, tai šios dienos pagerbimas nukeliamas į devintą po Velykų ketvirtadienį ir vadinamas devintinėmis.

15 d. Šv. Vitas, pal. Jolanta, Vidas.

16 d. Šv. Julita, šv. Benas, Aurimas, Lingailė.

17 d. Šv. Grigalius Barbadikas, Rimvydas.

18 d. Šv. Morkus ir Marcelinas, Jūratė ir Gimbutas.

19 d. Šv. Romualdas, šv. Julijona, šv. Gervazas ir Protazas, Gaudvilas.

20 d. Šv. Silverijus, šv. Florentina, Eitvyda.

21 d. Šv. Aloyzas Gonzaga, Radvilas, Daugailė.

Šiandien tradicinis šeimų ir žolynų laiminimas.

22 d. Šventčiausiosios Jėzaus širdies iškilmė.

Šv. Paulinas, Laimutė.

23 d. Švč. Marijos Nekaltosios širdies minėjimas. Meldžiamės už jaunimą.

Šv. Agripina, šv. Edeltrauda, Arvydas, Vanda, Zydrius.

24 d. **Šv. Jono krikštytojo gimimas**. Zakarijo ir Elzbietos sūnus Jonas, Jėzaus bendraamžis ir giminaitis, buvo Dievo pašauktas paruošti žmones išganytojo sutikimui. Jis viešai pakrikštijo Jordano upėje Jėzų ir parodė jį žmonėms.

Virmantas, Virga.

25 d. Šv. Vilhelmas, Girvydas, Vismaldas.

26 d. Ramunė, Visgailis.

27 d. Šv. Kirilas, šv. Vladislovas, šv. Ema, Gediminas, Živilis.

28 d. Šv. Irenėjas, šv. Serenas, Sarūnas, Rainis.

29 d. Šv. Apaštalai Petras ir Paulius.

Svirmantas, Mantas.

30 d. Šv. Romos Bažnyčios pirmieji kankiniai, šv. Adelė, šv. Otonas, Sviesutė, Tautgaila.

Birželio mėnesį Bažnyčia kviečia pasimelsti šventčiausiajai Jėzaus širdžiai. Bažnyčiose kasdien laikomos specialios pamaldos.

Sugrįžkite, tradicijos, namo

Kai papartis žydi

Seniai seniai, labai seniai, dar tuomet, kai nuo Medžiokalnio aukuro šventa ugnis dievams pleveno, kai vaidilutės ją nuo vėjų ir negerų akių sergėjo, ateidavo prie tos ugnies pasišildyti ir deivė Kupolė su savo reto gražumo dukra Rasa. Ateidavo jos viena kitą metuose ir visada tuo pačiu laiku — trumpiausią metų naktį, birželio 24-ąją. Ateidavo jos iš lėto, pamedžiokalnio šlaitais, per pievas ir derlių laukus, rinkdamos glėbelin gėles ir žoleles visokias. Ties Kupolės žolynai, žmonės sakė, sveikatą ir laimę nešė, nuo visokių ligų gynė. Už tai rytojaus dieną jie stengdavosi kuo anksčiau atsikelti ir po pievas pabraidžioti, — gal pavyks rasti Kupolės surinktų ir netyčia iš rankų išslydusių žolynų. Tuomet laimingasis radėjas visiems laikams bus visas ligas pamiršęs. Bet Kupolė labai kruopščiai viską glėbelin dėjo ir surinkto nemetė. Juk ji žolynus dievams kaip auką ant vaidilutės saugomo aukuro nešė, kad išprašytų žemei gaivaus lietaus, šilto vėjo, gero derliaus ir sveikatos. Tuomet žmonės, kad tuščiomis negrįžtų, o kartu nusilenktų ir šventai Kupolės misijai, rinko ryto žolynus patys, dėjo juos į puokštes, pynė vainikus, dabino jais galvas ir trobas, o po to, suvytusius ir sudžiuvusius, kaip šventą trumpiausios vasaros nakties relikviją, pagarbiai padėdus saugojo, jais nuo ligų gynėsi, jų arbata patį brangiausią svečią girdė. Pagaliau ir pabraidžioti po gaivią ryto rasą buvo nepaprastai gera ir sveika.

Seniai mūsų Medžioklinį apėjo vaidilutės, užgeso nebe-kurstoma šventa dievų ugnis. Ir Kupolė čia daugiau nebeatėina. Tik Rasa dar atbėga. Ji tikriausiai tikisi surasti kažkada pamestą jai deivės Mildos (kurios pušis ir šiandien tebestovi anapus Medžiokalnio Obelyno link) dovanotą žiedą, o gal paprasčiausiai ilgisi užmarštinų nugrimzdusių laikų. Ir kranta tuomet gailios Rasos ašaros, ir spindi jos ant žolynų, nešdamos joms gaivą po kaitrios dienos. O žiedą ji pametusi, sako, senajame Medžioklinio papartyne. Dar dabar nemažai jų po senais ažuolais veši, o tuomet kiek jų čia buvo! Tad kaip suras jauna dievaitė savo žiedą, jei birželio naktis tokia trumpa. Tiesa, jai talkon kasmet ateidavo Kražių jaunimas. Mat visi šventai tikėjo, kad šis žiedas Joninių naktį ant paparcio pražystas. Nuostabi būna jo šviesa, tik žydėjimas trumpas, kaip ir pati Joninių naktis. Niekam nepavyko jį rasti, nors sakosi žiedo spindesį ne vienas ypa matęs. Kas po šaunios gegužinės, kas šiaip po kokio renginio. Na, ir kas, kad tautosakininkai teigia, jog papartis žydi tik vie-

na akimirka per patį vidurnaktį ir ji saugojančios piktosios dvasios. Paparcio žiedo ieškotojus gąsdinančios visokios baidyklės, nuo kurių galima atsiginti tik šermukšnio šaka ar kokiu kitu šventu daiktu ir kurių jokių būdu negalima išsigąsti. Reikia apsi-brėžti tuo šventu daiktu apie save ratą ir laukti tikslo. O tuomet, kai papartis pražys, nuskynus jį įsidėti į rankos žaidžą, kurią privalai pasidaryti čia pat, tankmėje. Tuomet būsi labai laimingas. Bet taip būna kitose Lietuvos vietose, ne Kražiuose.

O tie nepakartojami vakarai ne taip seniai dar Medžiokalnyje vyko. Juk šis miškas nuo seno buvo kražiškių pasiliminimo vieta. Tik paskutiniaisiais dešimtmečiais Rasa viena bevargsta po senąjį papartyną. O kad pateisintų nors kiek šios dvasios merdėjimo laikotarpį, kažkas „gudrus“ išprotavo, Medžiokalnyje iš viso linksmin-tis nevalia, nes jis — botaninis draustinis. Tas tiesa. Ir kražiškiai tuo didžiuojasi. Bet juk tie retieji augalai šimtmečiais čia augo ir nuo gegužinių neišnyko. Kitam dar šovė mintis, jog, girdi negalima niekinti kultūros, Medžiokalnis — šventas miškas. Tas irgi tiesa. Medžiokalnis — pagonių dievų šventovė. Tačiau jie labai nepakentė vienatvės ir visada ilgė-josi žmonių: linksmy, dainingų, taurių. Juk ir aukurą ne vien dievų garbei kūreno, bet kad ir sužvarbėliui pakeleiviui būtų kur pasišildyti. Tad gal užde-kim iš naujo Joninių laužus. Net aukuras Medžiokalnyje tebėra. Beje, laužams nuo seno kražiškiai didžiulę reikšmę sky-rė. (Gal todėl ir aukuras liko?) Dar M. Valančius mini, kad jie atsinešdavę sudžiuvusių berželių, kuriais per Dievo kūno šventę buvo papuošę savo namus, iš jų sukurda-vo didelę ugnį. Apeiginis laužas buvo kuriamas švaria, ne-uzteršta ugnimi. Laužo ugnies žmonės atsinešdavo į namus ir, užgesinę senąją ugnį, įkurdavo naują, prieš tai ją užgesinę švartu vandeniu. Tokį židinį saugodavo, kad neužgestų visus metus. Jis turėjo atnešti laimę ir namų santarvę. Ypač stengdavosi nuo Joninių laužo ugnies židinį išiziebtį jaunavedžiai.

Paieškokim kartu ir Kupolės žolynų, nupinkim iš jų Jonams ir Jonėms (Janinoms) vainikus, apsupkim jais jų trobos duris, o kai suvys, paslėpkim vaistažolių terbelėje, paprašy-kim, kad palydėtų paieškoti paparcio žiedo (juk jis žydi tik Joninių naktį ir galima ras-ti tik dviese), nukrėskim Rasos ašaras, kad derlius geriau derėtų. Juk visa tai taip neseniai buvo...

NIJOLĖ PETROŠUTĖ

Redaktorė N. PETROŠIUTĖ

Įregistruotas Spaudos kontrolės valdyboje prie Vidaus reikalų ministerijos liudijimu Nr. 323.

REDAKCIJOS ADRESAS: 235479, Kelmės rajonas, Kražiai, Pievų g-vė, Nr. 4. Telefonai: 58349, 53500, 52584.

Eina kartą per mėnesį. Rinko ir spaudė Klaipėdos „Ryto“ spaustuvė. Fotorinkimas. Ofsetinė spauda.

Užsak. Nr. 2040
Tiražas 2000

KRAŽIU. AIDAI

KRAŽIŲ PARAPIJOS LAIKRAŠTIS

Eina nuo 1939 m.

Nr. 20(23)

1990

LIEPA

„Palinkėk laimingo kelio...“

Siemet Kražių vidurinė mokykla į savarankišką gyvenimo kelią išlydėjo jau 42-ąją abiturientų laidą. Negausus šiemet mūsų būrys — vos penkiolika. Bet iš jų net du — sidabro medalininkai (G. Gedminas ir V. Strodomskaite), šeši gavo atestatus su pagyrimu iš atskirų dalykų. Tai A. Aleksandravičius, Z. Jasulaitytė, I. Kniūraitė, R. Rimkutė, O. Zubrickaitė, J. Burneikaitė. Sėkmingai egzaminus išlaikė ir kiti moksleiviai: A. Černeckytė, V. Tunikas, L. Kasparaitė, D. Balčius, V. Simkutė, I. Gerlikaitė, S. Jasulaitis.

Abiturientų išleistuvės, surengtos tėvelių rūpesčiu, prasidėjo šv. mišiomis Kražių bažnyčioje. Čia mus pasveikino kunigas S. Anužis. Nuosirdūs žodžiai abiturientams tą va-

karą netilo ir kultūros namuose, kur buvo įteikiami atestatai. Ilgam išliks klasės auklėtojos D. Mazrimienės tarti žodžiai, mokyklos direktoriaus K. Remeikos ir pirmosios mokytojos I. Pudžiuvienės palinkėjimai.

Išleistuvių vakarą muzikantai tai linksmino, tai virkdė savo melodijomis, skambėjo dainos, sukosi poros, netilo juokas. Sena Kražių abiturientų tradicija — tekančios saulės sutiktuvės ant Medžiokalnio. Deja, šiemet mes pavėlavome. Bet užtat Kražantė į tolį nunešė mūsų paleistą ažuolo lapų vainiką su penkiolika uždegtų žvakutėlių. Tai mūsų svajonės ir viltys nuplaukė į ateitį... Užkopėme ir ant Medžiokalnio, kad jo globėja deivė Medeinė pa-

laimintų tolesnį mūsų, pirmos nepriklausomos Lietuvos abiturientų laidos, gyvenimo kelią.

VIDA STRODOMSKAITĖ

J. LIPSKIO nuotr.: pirmoji nepriklausomos Lietuvos Kražių abiturientų laida (nuotr. apačioje). Klasės auklėtoja D. Mazrimienė linki laimingo kelio sidabro medalininkui G. Gedminui (nuotr. viršuje).

Devintoji laida

Kražių „Žiburio“ gimnazijos baigiamajame, aštuntojo, klaseje 1933-1934 mokslo metais mokėsi 21 moksleivis: Konstantinas Andruškevičius, Aleksandras Atutis (antrametis), Apolinaras Bagdonas, Danielius Bronušas, Alfredas Butkevičius (antrametis), Sifra Grodnikaitė (antrametė), Jankė Icikovičius (antrametis), Juozas Jucius (antrametis), Gutelis Kirstneris (antrametis), Leopoldas Legačinskas, Mauša Liakauskas (antrametis), Juzefa Masilionytė, Petras Mikutis (antrametis), Albertas Ralys, Edmundas Ralys (antrametis), Edmundas Rudaitis, Stanislovas Sarnauskas (antrametis), Jonas Šemaitis, Zofija Sidlauskytė, Steponas Tomkus ir Petras Žibūnas. Beveik pusę klasės sudarė antramečiai, t.y. dešimt iš dvidešimt vieno. Per mokslo metus iš moksleivių sąrašų išbraukti G. Kirstneris ir S. Tomkus, J. Šemaičiui patarta pasirinkti kitą mokyklą. To jam nepadarius, vėliau irgi buvo išbrauktas iš sąrašų. Kurso kartoti palikti L. Legačinskas, M. Liakauskas, J. Masilionytė. Egzaminų neišlaikė ir pataisais gavo K. Andriuskevičius (iš lietuvių kalbos), D. Bronušas (iš lotynų kalbos), A. Butkevičius (iš lietuvių kalbos), P. Mikutis (iš matematikos), E. Ralys (iš analitinės geometrijos ir diferencinės skaičiuotės) ir Z. Sidlauskytė (iš matematikos). Visi jie, atrodo, pataisais

išlaikė ir Kražiuose nebesimokė (nors galėjo persikelti į kitas mokyklas arba iš viso mesti mokslą). Pedagogas ir poetas Apolinaras Bagdonas toliau Vytauto Didžiojo universitete Kaune studijavo klasikinę kalbą, lietuvių literatūrą bei pedagogiką. Nuo 1941 m. mokytoja buvo jos pirmuoju direktoriumi. 1950 m., atvykęs į JAV, mokytojavo Čikagos Švento Jurgio parapijoje, o vėliau aukštesniojoje lituanistikos mokykloje. Tuo pat metu jis studijavo Čikagos universitete, kurį 1964 m. baigė ir gavo klasikinių kalbų magistro laipsnį. Vėliau mokytojavo Alabamos berniukų gimnazijoje, 1966-67 mokslo metais dėstė lotynų kalbą Ilinojaus valstijos universitete. Dabar dirba lietuvių kalbos ir literatūros mokytoju Čikagos šeštadieninėje aukštesniojoje lietuviškoje mokykloje. A.P. Bagdonas žinomas kaip visuomenės veikėjas, išleido eilėraščių rinkinius „Sutemų ugnys“ (1956 m.), „Žodžiai į tolį“ (1983 m.), „Pruo gintara lunga“ (1978 m.), poemą „Medviegalė pasaka“ (1979 m.), autobiografinę apsakymų rinktinę „Gyvenims — na jūk!“ (1982 m.), eilėraščių knygą „Likimo antspaudas“ (1988 m.), muzikinę dramą

„Pagrobtoji vaidilutė“ (1982 m.). Gydytojas Albertas Ralys tarnavo Lietuvos kariuomenėje, 1936 m. dirbo tėvų ūkyje Flerijoniškėse (dab. Gailių taryb. ūkis). 1937-42 m. studijavo mediciną Kauno Vytauto Didžiojo universitete. Čia įgijo gydytojo specialybę. Toliau stažavosi Kauno klinikoje ir Telšių apskrities ligoninėje. Nuo 1943 m. dirbo mediko darbą Alytuje. Konstantinas Andruškevičius, kilimo iš Ukrainos, 1944 m. pasitraukė į Vokietiją, vėliau apsigyveno Kanadoje. Petras Mikutis 1939 m. baigė kunigų seminariją ir tais pačiais metais paskirtas Vandžiogalos (Kauno raj.) bažnyčios vikaru. Dabar jis — Stačiūnų (Pakruojo raj.) parapijos administratorius. Ekonomistas Stanislovas Sarnauskas, atrodė, kilęs iš Laplėgių, baigė ekonomikos mokslus. Po Antrojo pasaulinio karo dirbo Vilniaus centrinėje įstaigose ekonomistu. Aleksandras Atutis — Atlanto nugaltėtojo Stasio Girėno brolis. Kaune baigė karininkų kursus, tapo artilerijos karininku. 1944 m. pasitraukė į Vakarų, gyvena JAV. Jankė Icikovičius nužudytas vokiečių okupacijos metais. Apie D. Bronušą, A. Butkevičiaus, J. Juciaus, E. Rudaičio, Z. Sidlauskytės ir P. Žibūno tolesnį gyvenimo kelią nieko kol kas nežinau. VACLOVAS RIMKUS

Iš mūsų kronikos

Birželio 24 d. Kražiuose įvyko demokratų partijos rajono susirinkimas, kuriame su savo vėliava dalyvavo šios partijos narių delegacija ir iš kaimyninio Telšių rajono. Susirinkimas apsvairstė politines padėtis, tautinės mokyklos kūrimo klausimus, priėmė juos atitinkančias rezoliucijas. Tadien demokratų partijos eiles papildė ūkininkai iš Šaltinių Samušiai, buvusi partizanė M. Kulišauskienė iš „Naujo kelio“ kolūčio, kelmieškis Kurlinkus. Po susirinkimo svečiai aplankė Kražių muziejų, susipažino su istorine Kražių praeitimi.

xxx

Birželio 14 d. Kelmės bažnyčioje pašventinta rajono tremtinių vėliava.

xxx

Pagalčiau užlopytas buv. Kražių kolegijos stogas ir pradėti statyti gyvenamieji namai jos gyventojų iškeldinimui!

xxx

Birželio 29 d. įvyko pirmasis rajono deputatų, prijauniančių Sąjūdžio pozicijai, grupuotės susirinkimas. Pagrindinis grupuotės tikslas — padėti rajono savivaldybei spręsti įvairius klausimus.

xxx

Birželio 16 d. įvykęs Sąjūdžio rajono tarybos posėdis nutarė reguliariai kiekvieną penktadienį rajono savivaldybės (buv. rajono komiteto) salėje rengti susitikimus su AT deputatu A. Raču ir rajono deputatais.

xxx

Per birželio mėnesį Kražių parapijoje: pakrikštyti du kražiškiai (abu iš Valančiaus gatvės), moterystės sakramental suteikti 5 jaunavedžių poroms (Vaitkus iš Lenkvyčių kaimo šliubą paėmė trečią kartą, o jo nuotaka Veidienė antrą), į amžinybę palydėti 5 parapijiečiai. Seniausia — Julija Lymantienė (gim. 1898 m.), kurios tėvas buvo Kražių skerdyinių dalyvis.

xxx

Birželio 22 d. įvyko kražiškių susitikimas su jų išrinktu AT deputatu S. Kašausku.

AUTOSTRADA Į MEDŽIOKALNĮ,

arba deivė Medeinė
nelipa ant šaligatvio

Sunku yra viešumo ir demokratijos laikais atrasti vieningą nuomonę. Seniau gal ir lengviauėjosi, kai viskas buvo iš viršaus nuleidžiama: įsakytą — padaryta. Panašiai, tikriausiai, būtų atsitikę ir su Kražių Medeinės gatvės rekonstrukcija. Klaidos kelių projektuotojai padarė minėtos gatvės tvarkymo projektą, kurio vertė — 166 tūkst. rub. Šitiek tūkstančių vienai gatvei?! Už tokius pinigus būtų galima išasfaltuoti kone visus Kražius. Juk paralelės Kapų gatvės asfaltavimas kainavo tik 9 tūkst. Beje, pasirodo, brangiau įkainotus objektus kelių statybininkams lengviau įgyvendinti, negu mažiuskus. Jokių būdu neteigiam, kad Medeinės gatvė nereikia asfalto. Reikia, ir labai! Tačiau kam joje reikalingi šaligatviai, kurie pagal projektą eina per sodų darželius, vos žingsnis nuo namų? Kam tiesinti kelio vingius, susiformavusius per šimtmečius? Kodėl rauti Medžiokalnio papėdėje žaliuojančius medžius? Ir kam pagaliau draskyti kalno slėnį ir rengti 50-ties mašinų stovėjimo aikštelę, kuri bus reikalinga gal tik kartą per kelis metus?

Taigi, kražiškiams, pamačius projektą, iškilo daug klausimų. Tarp jų ir toks: kas sudarinėja tokius grandiozinius planus

be namiškių? Deja, šis projektas š. m. vasario 5 d. buvo sunderintas ir su abiem Kražių pirmininkais (kolūčio ir apylinkės), ir su rajono žemėtvarkininke Parnarauskiene, ir su MSMV atstovu Lipskiu, ir su gamtos apsaugos vadu Kavaliausku, ir su VAI (Navicko parašas), ir su rajono architektu bei miškininku, kelių ruožu bei ryšininkais, ir t.t., ir t.t. Parašais net gatvę išgrįstum. Ir būtų grinde, tik ne parašais, jei ne blokada. Turėtume sau Kražių miesto aveniu su išdarytu krašto vaizdžiu. Tačiau birželio 21 d. kražiškiai, susirinkę į pasitarimą tuo klausimu, tarė: „ne!“ tokiam projektui. Ir visi priėjo bendros nuomonės: greitis ir Medžiokalnį nereikalingas, užteks asfalto, o šaligatvius kloti tik iki tilto; mašinų stovėjimo aikštelę ruošti prie bažnyčios, kur kasdien daug mašinų (krikštynos, vestuvės, laidotuvių, atlaidai...), o likusias lėšas panaudoti kitų gatvių asfaltavimui. Šikart gyventojų norai sutapo su rajono savivaldybės pirmininko V. Pikturnos bei kitų atsakingų darbuotojų nuomone. Tad Medžiokalnio deivėms nereikės apraudoti išdarytų takų ir vėjais iššvaistytų lėšų.

S. ANUŽIS
Kražių klebonas

Šitos įstaigos iki šiol paniškai bijojome. O dabar tiesiog smalsu užėti pro duris be jokios iškabos. Kur jos yra, daugelis iš mūsų nežino ir šiandien. O juk čia, čirkštelėję elektrinį skambutį, ir šiandien tebevaikšto žmonės su kaukėmis — slaptiniai, skundikai, informatoriai, ar kaip juos bevardintume. O gal jau nebevaikšto? Tiesą sakant, ne vien šito norėjau paklausti Valstybės saugumo komiteto Kelmės rajono poskyrio viršininko G. Lapinsko. Deja šis, kaip jis pats paaiškino, atsiklausęs savo darbavilniuje, spaudai kalbėti atsisakė — girdi, supraskite teisingai: kol Lietuvos vyriausybė oficialiai mūsų nepripažino; kol neįvyko derybos su Maskva, kol šitokia politinė situacija, aš neturiu teisės. Kas žino, kiek tų „kol“ slypi už šios įstaigos durų? O viršininko, nors ir labai stengiausi, suprasti nepajėgiau. Už tai kai kuriuos G. Lapinskui skirtus klausimus pateikiau kitam ilgamečiui saugumo darbuotojui, kuris sutiko atsakyti, tačiau su sąlyga: kad niekur nebus minima jo pavardė.

Tikriausiai, neapsiriksiu pasakiusi, jog nei viena įstaiga nėra tiek apgaubta paslapčių, kiek jūsiškė. Košmariškai ilgus metus net jos pavadinimas buvo tariamasis pašnibždomis. Net ir dabar apie ją gan nedrąsiai prabyla spauda.

Tam ir pavadinimas — saugumas. O kas dėl spaudos, tai joje irgi ne viskas piešiama taip, kaip iš tikrųjų yra ar buvo. Kaip sakoma, skambino varpai, tik neaišku, kurioj bažnyčioj (šitą frazę aš girdėjau ir iš G. Lapinsko — N. P.)

Bet kaip atrasti tą bažnyčią, jei jos „kunigai“ kartu su „varpininkais“ po „altoriais“ pasilindę, net pačiais netikėčiausiais būdais užsimaskavę, be viršesnių atsiklausimo nedrįsta žodžio pasakyti?

Aš jau sakiau: saugumas! O be reikalo pasakytas žodis mūsų sistemoj labai nepigiai atsieina. Reikėtų ir mus suprasti...

su kuo nors tikisi atsiskaityti. Tačiau tokie mums — nepageidautini. Dar sakyčiau, lemia ir kai kurių prigimtis... Įvairūs būna keliai.

Saugumo darbuotojai aiškina, kad jų paskirtis niekada nebuvo sekti, o tik išaiškinti valstybės priešus: šnipus, valiutininkus, diversantus...

O jūs paklauskite, kiek tokių priešų išaiškino kad ir jūsų rajono saugumiečių vadas per savo bene dešimtmetį Kelmės rajone (juokas).

(Klausiau, neatsakė — N. P.)

sat mūsų draugai, o kasatės po mūsų pamatais. Negi lauks rankas sudėję...

Jei teisingai supratau, jūsų tikrasis darbdavys — Maskvoje. Taip.

Bet ji — svetimos valstybės sostinė. Ar jūs nesijaučiate nereikalingi?

Nelieskim to klausimo. Jūs tuoj gaudensit į sąžinę, aš — į pareigą. Bus ilga kalba, o vienas kito vis tiek nesuprasim...

O vis tik pasibelskim truputiuką į tą sąžinę. Ar negaila Jums saugumui atitarnautų me-

rasim. Jūsų įstaigos metraštis — taigoj kryžiais rašytas. O ir šiandien — ar nebaisu, kai jūs lietuvius darot šnipais, skundikais, pardsavėliais, kai sėdi vienam darbe, gal net artimai bendraujate, ir nežinau, kas jis.

Sentimentai. Išties ginčytis neverta. Kaip ten sakoma (?) — tikslas pateisina priemones.

Bet palikit šiek tiek iliuzijų. Užklausus bent keletą saugumo darbuotojų, ką jie dabar veikia, jie atsakė, jog — nieko.

Ar tada nepaklausėt, už ką jiems tokius atlyginimus moka?

Kuriasi naujas, lietuviškas saugumas. Kokį Jūs save matote ateityje?

Aš asmeniškai save — ramiai gyvenantį pensininką (jei tokių, panorusių interviu, daug neatsiras). O šiaip, tikriausiai girdėjot apie Maskvos formuojamus kadrus kontržvalgybai nepriklausomoj Lietuvoj? Manau, dauguma taps jais. O lietuviškas saugumas nebus šventas. Medžių be skiedrų nenukirsi.

Bet aš taip pat iš pačių saugumiečių girdėjau, kad jie, jeigu Lietuvos vyriausybė juos pripažintų, jeigu jų paprašytų, galėtų ir laisvai Lietuvoj tarnauti.

A! I po našemu, i po vašemu? Bet kaip ten sako patarlė (?) — neik su velniu obuoliauti...

Ačiū už pokalbį.

Kalbėjosi NIJOLĖ PETROŠIŪTĖ

JUDO SINDROMAS

Gal ir reikėtų. Tik padėkit man. Idomu, koks kelias būna į saugumą?

Keliai visada būna įvairūs. Štai išvaizduokit: grįžta vaikinai iš tarybinės armijos, o jam sakoma: „dirbsi mums, laikyk, kad tavo karo prievolė pasibaigė. Niekas tavęs nebejudins jokiems mokymams, jokioms „celinoms“. Jei ne, nespėsi ryšuliukų raištytis. Jei matai, kad žmogus tolimesniais mokslais susirūpinęs, pažadi jam lengvas studijas, arba niekada nepasiekiamą aukštąjį mokslą. Kam aktualu išvažiuoti į užsienį, — net ne paslaptis, kad be mūsų nepraeidavo. Dar kitam užtenka parodyti karjeros laiptus, ar pasiūlyti pinigų. Beje, mes savo pažadus tęsėdavome. Būna ir tokių, kurie turi senas sąskaitas,

Ar tiesa, kad kiekviename kolektyve saugumas turi savą žmogų taip vadinamą informatorių, arba mūsiškiai — šunį?

Gal ne kiekviename. O didesniuose kolektyvuose — ir ne po vieną.

Jau praktiškai kiekvienam aišku, kad klausomasi telefoninių pokalbių, nors mūsų rajono saugumo vadas net viešai tai paneigė.

O jums ryšininkai specpulto dar neparodė?

Iš tų varpų, anot jūsų, skambinusių kažkurioj bažnyčioj, teko girdėti, kad buvo įkurtas atskiras padalinys sąjūdžiui susekti, kad apie tokius kaip aš, susukta per 40 kilometrų filmo juostos. Tiesa?

Nesiimčiau išmatuoti tų kilometrų. Bet jūs, sąjūdiečiai, — ne-

tų?

Ne. Aš turėjau visko, ko norėjau. Net už valdiškus pinigus restorane gėriau. Ten, beje, lengviausiai dirbti. Visų liežuviai atsirišę.

Kaip Jūs žiūrite į sąjūdiečių pasiūlymą, kad esami ir buvę saugumo agentai viešai prisipažintų ir tautos akyse atliktų atgailą?

Neigiamai. Juk kartais geriau, kai žmogus nežino tiesos. Įsivaizduokit, imat ir sužinot, kad, tarkim, Jūsų vyras — saugumo agentas. Kiek su jautriais lietuvių nervais būtų bereikalingų tragedijų. Be to, galėtume rimtai pasiginčyti, už ką mes taip turėtume atgailauti? Ką mes tokio padarėm?

Gal nesiginčykim, kai iškartaisiu, jog bendros nuomonės ne-

LAIMĖT AR NEGRĮŽT IŠ KOVOS

„Moniką Alūzaitę, slapyvarde Aldona, pirmą kartą sutikau 1951 metais Barvydžių kaime, kur aš pas Joaną Vičkutę mokiausi siūti. Joana tuomet siuvo baltus apsiaustus partizanams. Aldona į mišką buvo išėjusi iš aštuntos klasės, 1950-ųjų spalio mėnesį (kai buvo susektas jų pogrindis, išaiškinti ryšiai su ryšininke A. Jokubauskaite, slapyvarde Verdenė, Aldonai kito kelio nebebuvo). Miške Aldona dirbo taip vadinamame Žemaičių apygardos stale, vėliau — Šatrijos rinktinėje. Redagavo laikraštį „Malda girioje“, — rašo savo atsiminimuose G. Vasiliauskaitė.

Paskui seserį į mišką išėjo ir brolis Bronius (žr. nuotr. dešinėje), dirbęs Užvenčio tarybinio ūkio kontoroje. Miške jis dirbo Žemaičių apygardos štabo adjutantu. Žuvo 1953-ųjų rugpjūčio 23-ąją tarp Paršežerio ir Lukšto ežero. Žuvo kartu su vadu, slapyvarde Žemaitis. Kur palaidotas, neaišku, kaip ir daugelis neaiškių šių partizanų gyvenimo ir kovos puslapių, kuriuos, tikimės, padės prirašyti mūsų lai-

kraščio skaitytojais.

E. DIRMEIKIS
Kražių vld. m-las mokytojas

x x x

„Ir aš būsiu kareivėlis, ir aš būsiu kareivėlis“, — belsdamas lazdele į grindis, kuldinėdavo ir dainuodavo Monikos ir Jurgio Eisinų iš Elenavos Vytukas. Teta Marytė pranašavo: „Pamatysit, jis mirs su ginklu rankoje...“

Pranašystė? Nerami nuojauta? Atsitiktinumas? Kas žino... Tik 1948-ųjų kovo mėnesį tam išsipildyti buvo lemta. Lietuvos Respublikos partizanų būrys, kurio vadu tuo metu ir buvo Vytukas Eisinys slapyvarde Žygaudas (žr. nuotr. kairėje), užėjo į Kybartų sodybą Legotės kaime (Stulgių kolūkis). Čia jie ir buvo apsupti stribų. Žygaudas buvo sunkiai sužeistas ir, nenorėdamas pasiduoti priešui, nusišovė. Paskui išniektintas jo lavonas ilgai tįsojo Kražių gatvėje.

I Lietuvos rezistencijos kovą įsijungė ir kiti šios garbingos šeimos nariai: teta Marytė Grabauskaitė, Pranas Grabauskas. Gyvybių jiems neteko paaukoti, tačiau kančių sovietiniuose lageriuose pakako. Pečioros lageriuose užgeso ir Vytauto tėvo Jurgio Eisinio gyvybė. Dar 1944-aisiais, vos okupavus Lietuvą, jis buvo areštuotas ir išvežtas. Tuomet ir pasitraukė Vytautas iš namų. Iš pradžių slapstėsi Šiauliuose, o kai ir ten tapo nesaugu, grįžo į namus ir su draugais Jankauskais iš Liolių išėjo į mišką. Po to namus teko palikti ir Vytauto motinai.

Ir šiandien, kada girdžiu aimanas dėl laikinų blokados sunkumų, vėl prieš akis iškyla didžioji tautos kančia, jos didvyrių paveikslai. Tuomet atrodė tokie mažučiai, įsikibę į savo buitį, nepajėgiantys nuo jos atsiplešti, ieškantys priekabių prie tų, kurie šiandien dirba sunkų darbą Lietuvos labui.

A. VISOCKIENĖ
Pakražančio vld. m-las mokytoja

„IR MAN DERĖTŲ KANKINIO VAINIKAS“ 2. BADO IR ŠALČIO GNIAUŽTUOSE

Anksti rytą pasirodė komendantas ir įsakė ruoštis į darbą. Tiesą sakant, tos ruošos ir nebuvo, nes niekas nežinojo, kur galima nusiprausti, maisto pusryčiams neturėjome, be to, ir įsakmus komendanto „bystrej, bystrej!“ (kuris vėliau lydėjo visuose darbuose, net per menkas pietų pertraukėles) neleido net atsitokėti. Bemat moterys, paaugliai ir keli vyrai (tiek jų su mumis tebuvo) „apginkluoti“ sunkiais kirviais ir pjūklais patraukė paskui komendantą į taigą. Barake liko tik vaikai, seniai ir kūdikius turinčios moterys. Eiti teko kalnų takais apie šešetą kilometrų. Komendantas parodė, kaip pjauti medį, kurioje vietoje pakirsti, kad grįžti į norimą pusę, kaip nugenėti šakas, supjaustyti kamieną, perskelti per pusę ir sukrauti. Dienos norma vienam — 4 kubiniai metrai. Normos, žinoma, niekas neįvykdė, nors dirbo komendanto ujamai iki saulės laidos. Mes, vaikai, visą dieną nevalgę, apsiašaroję laukėme motinų. O jos sugrįžo dar alkanesnės už mus, vos pavilkdamos geležinius įrankius ir po kuli sausų šakų viralui išsivirti...

Maitinamės tą vasarą miško uogomis, įvairiomis žolėmis. Pirmiausiai iš bado pradėjo mirti seneliai ir vaikai, daugelis sutino, apaugo ilgais gyvaplaukiais. Moterys vos beneidavo iki kirtavietės ir jokie komendanto grasinimai nebegalėjo paspartinti darbo. Tuomet kiekvienam dirbančiajam pradėjo duoti sriubos ir po 200 gramų duonos. Vaikams ir seneliams — nieko, nes iš jų — jokios naudos. Komendantas reikalavo viską suvalgyti čia pat miške, bet moterys sugebėdavo nupilti dalį sriubos į slaptą atsišėstus indus ir paslėpti po drabužiais. Bet ir tas nepadėjo. Vieną po kitos mirė ištisos šeimos. Išmokome maisto prasimanyti ir

mes, vaikai. Kol motinos pokšėdavo taigoje, mes aplink baraką skirdavome dilgėlių viršūnėles, išvirdavome, išgriebę sulipdydavome iš jų bandeles ir, padėję ant įkaitintos plytos, apkepindavome iš abiejų pusių. Neprisimenu, kas išrado šį skanėstą, bet tos bandelės bei dilgėlių sriuba tapo pats populiariausias maistas. Be to, taigoje pasirinkdavome laukinių česnakų, prisikasdavome lelijų svogūnėlių ir dar kažkokių šaknelių. Kai kurios moterys virė varles, kurmius, bet mes su mama nesiryzome. Pirmą kartą mėsos pavalgėme, kai nudvėdė miškų ūkio, kuriame dirbome, arklys. Prisimenu, kad mėsa dvokė prakaitu, verdant labai putojo, buvo kieta, sudaryta iš sunkiai sukratomų skaidulų. Kažkas iš vaikų pasidarė meškerei valą iš arklio uodegos ašutų, kabluką — iš kažkiokios brošiūros segtuko. Jo pavyzdžiu pasekėme ir mes. Nesilaikydavo žuvis ant tokio kabluko, bet ne visos ir nukrisdavo atgal į vandenį.

Didžiausi vargai prasidėjo žiemą. Nei šiltų drabužių, nei pirštinių niekas neturėjo, o lauke — 30-40 laipsnių speigas. Mama miške dirbo su tėvo kostiumu, pasivilkusi po juo viską, ką tikėtai turėjo. Bet šaltis vis tiek smelkdavosi iki kaulų. Moterys degindavo šakas, mėgindamos nuvyti šaltį, bet komendantas, pliaukšėdamas bizūnu, parodo jų vietą. Valgio atsargų nebeturime. Žmonės pradėjo kristi kaip musės. Iš pradžių labai skausmingai pergyvenome kiekvieną netektį, o paskui apsipratome, nes pasiliekančioms kartais atrodė, jog mirusieji — laimingesni. Pirmasis tą žiemą mirė lenkas Klapatauskas, buvęs vaistinininkas. Mamą su keliomis moterimis išvarė kasti duobės. Nusilpęs miškų ūkio arklukas nenorėjo trau-

(Nukelta į 4 psl.)

„LIETUVIŠKO FILMO GRAŽI PRADŽIA“

ARTEJA KRAŽIŲ SKERDINIŲ 100-OSIOS METINĖS. NE TIEK JAU DAUG RASI LIETUVIŲ, O TUO LABIAU KRAŽIŠKIŲ, KURIE NEŽINOTŲ ŠIO PASAULIUI GARSIAUS ĮVYKIO. APIE TAI GAUSIAI SUKAUPTA KRAŠTOTYRINĖS MEDŽIAGOS, PARAŠYTOS KNYGOS, DAINOS SUDĖTOS. BET KAD KRAŽIUOSE BUVO PRADĖTAS SUKTI VIENAS PIRMŲJŲ LIETUVIŠKŲ FILMŲ, NEDAUGELIS TEŽINŲ. TAD JŲSŲ DĖMESIUI SIŪLOME IŠTRAUKAS IŠ 1932 METŲ SPAUDOS.

„Užpraeitą šeštadienį Parodos aikštę apleidžia trys dideli autobusai. Tai lietuviškojo filmo kino studijos dalyviai ir kai kurie svečiai išvyksta į tolimuosius Kražius, kad ten padarytų pirmąją įžangą būsimajam „Kražių skerdynės“ filmui, susipažintų su aplinkuma, visomis sąlygomis ir žmonėmis. Atvykstu ir aš pasižiūrėti būsimąjį mūsų ekrano veikėjų. (...) Prisipažinsiu, kad susipažinęs su dauguma studijantų, maloniai apsiavilau, nors ir atraiški gabumai, didelis jo patyrimas filmo srityje (ilgus metus dirbo pačiame Holivude!) ir tvirtas entuziazmas man buvo iš ankščiau žinomi. Aš tikėjau, ten rasiu būrį jaunuolių, kurie, nenorėdami mokytis klasėje, arba sunkiu praktiku sau užsidirbti duonos kąsnį, užsimanę pretenduoti į pasaulio garsenybes. Iš tikrųjų gavau visai kitokio įspūdžio. Studijos dalyvių absoliutus daugumas yra subrendę, savarankūs, arba net ir gerokai pagyvenę ir visai rimtai nusiteikę žmonės. Yra ir jaunučių mergaičių, kurios dalyvauja su savo motinomis. Na bet užteks, nes rodos netrukus galėsime patys pamatyti ekrane jau padarytas pirmąsias bandomąsias nuotraukas.

(...) Po septynių valandų linksmos kelionės duobėtis keliais atsiduriame Kražiuose. Vėlus vakaras. Visi krentam į paruoštą nakvynę. Rytojaus dieną 10.30 val. pasiruošiam į pamaldas. Gražiai išsirikiavusius prie šventoriaus pasitinka dvasios vadas su kryžiumi ir puikiu pavasarininkų orkestru. Apeiname aplink šventorių vieškelį ir sustojame prieš didingą garbingosios Kražių bažnyčios duris. Čia pasitinka gerbiamas kan. Tomaševičius. Apgula minios žmonių. Nutilus orkestro garsams, prabyla skambiu, gražiu balsu meno vaidyla p. Vaičkus. „Gal ne vienas paklauskite, kas mes esame, ir ko mes čionai atvykome. Aukščiausiojo Dievo Visagale Apvaizda mus į čia atvedė. Mes, pradėdami pirmuosius savo darbo žygius, atėjome visų pirmą gerą Dievulio pasiprašyti pagalbos ir prieš Jį nusilenkti. Mes pasirinkome dėl to šią tolimą vietelę, nes čia pralietas jūsų, broliai kražiečiai, nekaltas kraujas, ginant savo šventąjį tikėjimą ir tautiškąją laisvę. Jūsų tėvai prieš 40 m. visam pasauliui išgarsino, kad lietuviai moka kentėti ir mirti už savo tikėjimą, už laisvę ir tėvų tradicijas.“ (...) Padarius reikiamas nuotraukas, rytojaus dieną apžiūrėjome Kražių įdomybes. Imponuoja didžiuliai buv. jėzuitų rūmai, kuriuose dabar — senelių prieglauda. Aplankome ir „Žiburio“ gimnaziją, kurios malonūs direktorius kun. Avižienis, kaip ir kan. Tomaševičius, labai širdingai priėmė, rūpinosi ir vaišino atvykusius gausius svečius. Reikia pažymėti, kad gimnazija šiai apylinkei yra galinga kultūrinė tvirtovė, o pačiam neturtingam miesteliui — žymus ekonominis pliusas. Seniau apylinkė buvo žymiai sulenkėjusi: net daugumas pirmųjų mokinių kalbėjo tarp savęs lenkiškai. Dabar lenkiškai sunku užgirsti. Reikėtų kaip nors surasti lėšų užbaigti pradėtiems gimnazijos rūmams, nes dabartiniai — ankšti ir nepatogūs. Gražiausia Kražių vieta yra Medžiokalnė. (...)“

„V. NEŽUDYK“

Ką Dievas draudžia. penktuoju įsakymu?

Penktuoju įsakymu Dievas draudžia žmogų nužudyti, sužeisti, užgauti.

Ar sunki nuodėmė nužudyti? Nužudyti yra sunki nuodėmė, nes mūsų gyvybė tik Dievui priklauso. Be to, savižudis miršta nespėjęs apgailėti nusidėjimo.

Ar galima sąmoningai kenkti savo sveikatai?

Sąmoningai kenkti savo sveikatai yra nuodėmė, pavyzdžiui, girtuokliuoti.

Ar galima kankinti gyvulius, paukščius?

Negalima nei gyvulių, nei paukščių kankinti, nes ir jis jaučia skau-

smą. Juos reikia globoti.

(Iš katekizmo)

O kada mes įvykdome penktąjį Dievo įsakymą?

Tada, kai branginame savo ir kitų gyvybę, protingai saugome savo ir kitų sveikatą, giname nekaltai užpultą žmogų, visiems linkime ir darome gera, kai globojame įvairius gyvus padarus. Ir nusikalstame, kai linkime artimam nelaimių, ligos, mirties, kai pykstame ant arimo ir trokštame jam keršyti, jo neužjaučiame, kai sužeidžiame ką nors arba atimame gyvybę, kai persivalgymu, girtavimu ar kitokiu nesusivaldymu gadiname savo sveikatą ar kitus tam verčiame, ar nusišėdę nesulaikome, kai kankiname gyvulius, kitus gyvus padarus, juos be reikalo žudome. Visų sunkiausiai Dievo įsakymui nusikalsta karų sukėlėjai.

Prie žmogžudysčių priklauso ir abortai, kurie pagal Sovietų Sąjungos įstatymus toleruojami. Abortas — taip pat žmogžudystė, tik dar žiauresnė, nes sunaikinama bejėgė, vos pradėjusi rusenti gyvybę. Žmogaus gyvybę turi ginti ir įstatymas. Juk švenčiausias dalykas žemėje — gyvybė nebeteško vertės ir pagarbos.

Suprantama, įstatymas esmės nepakeičia, ir iš to pragaištingo liūno turime pakilti tik mes patys. Todėl, atgimstant tautai, pirmiausia kiekvienas tikintysis turi stoti į kovą už gyvenimą. Aukščiausi Lietuvos bažnyčios hierarkai, garsiausi medikai ir kitų sričių žymūs atstovai šiemet kreipėsi į tautą abortų uždraudimo klausimu, reikalaudami,

kad žmogaus teisę gyventi gintų Lietuvos Respublikos Konstitucija, kad įstatymas nedviprasmiškai pasmerktų abortą, kaip nusikaltimą prieš penktą Dievo įsakymą.

KUN. ST. ANUŽIS

Iš liepos mėn. kalendoriaus

LIEPOS 2-9 dienomis Žemaičių Kalvarijoje (Plungės rajone) — tradiciniai Svč. Mergelės Marijos Apsilankymo atleidai. Liepos 9-16 dienomis — Marijampolės bažnyčioje pal. Jurgio Matulaičio minėjimas.

- 1 d. Sv. Julijus, Tautrimas.
- 2 d. Sv. Procesas ir Martinijonas, Rustenis, Napoleonas.
- 3 d. Sv. apaštalas Tomas, sv. Anatolijus, Vaidila, Rytis.
- 4 d. Sv. Elzbieta, sv. Berta, Birutė, Tautgirdas.
- 5 d. Marija, Zakarijas, Gintas, Limantė.
- 6 d. Sv. Marija Goreti, Ramutis, Estera, Pulgis.
- 7 d. Sv. Vilbaldas ir Vunibaldas, Astas, Eitantas.
- 8 d. Sv. Kilijonas, Audrius, Bitė.
- 9 d. Sv. Veronika, sv. Marcelina, Rytė, Antė.
- 10 d. Sv. 7 „Miegantieji broliai“, sv. Rufina ir Sekunda, Sigutė.

- 11 d. Sv. Benediktas, Europos globėjas, Rimtenis, Skaidrė.
- 12 d. Pal. Jurgis Matulaitis, sv. Bonifacas, sv. Siditas, Aūra, Vita.
- 13 d. Sv. Henrikas, sv. Eugenijus, Silgaila, Ginius.
- 14 d. Vymantas, Gerdvilas.
- 15 d. Sv. Bonaventūras, Gerimantė, Girkantas.
- 16 d. Svč. Marija Skaplerinė, Aukšė, Leonora.
- 17 d. Sv. Aleksas, pal. Irma, Vytėnis, Norvydas.
- 18 d. Sv. Arnoldas, sv. Friderikas, Gaudenis, Milius.
- 19 d. Sv. Aurėja, Aukšė, Sakalas.
- 20 d. Sv. Aurelijus, pal. Česlavas, Vorūnas, Garsius.
- 21 d. Sv. Laurynas, sv. Linginas, Lingaila, Vaidilė.
- 22 d. Sv. Marija Magdalena, Rachelė.
- 23 d. Sv. Brigita, sv. Apolinaras, Rūtavilė.
- 24 d. Sv. Kristina, sv. Kristoforas, sv. Kunigunda, Laimis, Živilė.
- 25 d. Sv. apaštalas Jokūbas, Kęstutis, Galminė, Kritė.
- 26 d. Sv. Joakimas ir Ona, Svč. M. Marijos tėvai, Virkantas, Molė.
- 27 d. Sv. Pantaleonas, sv. Natalija, Danguolė.
- 28 d. Sv. Ada, Butvydas, Kintibutas.
- 29 d. Sv. Mortas, sv. Beatricė, Šviesuolė.
- 30 d. Sv. Abdonas ir Seneras, Dovilė.
- 31 d. Sv. Ignacas, Sigita ir Sigita.

Liepos 1 d., sekmadienį, — vaikų pirmoji šv. komunija. Vaikai su tėveliais į bažnyčią renkasi 12 val.

Vilties ir Nepriklausomybės žygis

Birželio 14-ąją visa Lietuva su kryžiais ir kryželiais, su nerimu ir viltimi keliavo į šventą Kryžių kalną. Padės Dievas, ir tą dieną gal beprimins tik juodai besiplaikstančios vėliavos, tik kraujuojanti žmonių atmintis. O kražiškiai po šventų mišių patraukė ant Žvyrkalnio. Stabtelėję ties pernai pastatytu paminklu „Raudonojo teroro aukoms“ (buvusios sribokynės kleme) jie praėjo visu kankinių keliu iki jų užkasimo vietos. Ją nuo šiol žymės už „Kražių aidų“ lėšas pastatytas vietos liaudies meistro J. Armono kryžius. Neišblaškė kražiškių nei staiga pakilęs šaltas vėjas, nei pliūptelėjęs lietus. Tik jie dar arčiau susiglaudė, lyg užstodami vienas kitą. Išvydęs tokią

tautos vienybę, ir dangus susigėdo — saulę atsiuntė. Kaip reikėjo kražiškių renginyje dalyvaavo daug svečių: Lietuvos AT deputatas A. Buračas, rajono valdybos pirmininkas V. Pikturna, Krašto apsaugos departamento Kelmės skyriaus įgaliotinis E. Klevinis, Sąjūdžio rajono tarybos pirmininkas V. Šikšnys, Šaulių sąjungos narys V. Lukoševičius, Tremtinių sąjungos rajono tarybos atstovas V. Urbonavičius, kankinių giminės, artimieji.

JONAS LIPSKIS

Autoriaus nuotr. Priglausk, Dieve, mūsų skausmą po kryžium, kad jis būtų Lietuvai pastutinis.

Toks jis išliko mano atmintyje

Balandžio mėnesį „Kražių aiduose“ perskaičiau klasės draugės Aldonos Bivainytės-Makšimienės publikaciją ir prisiminiau jos tėvą. Man nežinoma jo biografija, žmonės kalbėjo, kad jis — buvęs Lietuvos Respublikos karininkas, minėjo romantišką jo vedybų istoriją, bet buvo tik putos žmogaus gyvenimo bangų paviršiuje. Pokaryje gražūs Bivainiai, irgi gražių žmonių, vaikai apie tėvą vengė kalbėti. Tačiau jis gyveno Kražiuose (kartu su šeima ar šalia jos?) ir, nebeatmenu nuo kurių metų, buvo lyg auge suaugęs su Kražių bažnyčia. Kadangi aš irgi dažnai vaikščiojau į bažnyčią, vargonininko Kazimiero Stasiūnaičio laikais net chore giedojau, tai įsidėmėjau nepaprastą papirpjetį, kurį vieni laikė pamišusiu, o kiti — geru artistu. Bivainis, tada jau pusamžis žmogus, buvo gražiai nuaukęs, lieknas, tiesus kaip nendrė. Jo netamūs, kiek žilstelėję plaukai buvo surišti juoste, visuomet tvarkingai

šukuojami į viršų. Bivainis, matyt, dėjosi vienuoliu: nešiojo ilgą, pošviesį lyg storos drobės drabužį su nedideliu „kapišonu“ ant pečių, o jame — juodos medžiagos kryželis. Jisai stovėdavo vyrų pusėje arčiau centrinio tako, prieš pat sakyklą. Ir meldavosi ne kaip pasaulietis, o kažkaip kunigiškai: ne tik suglaustais delnais, pakeltais iki lūpų, bet ir juos plačiai išskėsdamas, vėl suglausdamas, begaliniai susikaupęs. Guldavosi ir kryžium ant grindų. Žmonės stebėdavo jį suglume, kiti — su užuojauta. Tas jo stovėjimas lygiai toje pačioje vietoje, tas neįprastas meldimosi būdas (toks esteitiškas ir lyg natūralus), tas, rodos, intymiausias bendravimas su Dievu, niekuo daugiau nesidomint ir nė galvos nepadaviant nuo didžiojo altoriaus ar nuo vidinio regėjimo man nepriminė nei kvailiojimo, nei kurioziško elgesio. Kol pripratau, žiūrėdavau kaip į padorų artistą, tauriai vaidinantį kažkokią slaptą tyliąžodę dramą. Laikai tada buvo

baisūs. Tokie ir sapnai lankydavo. Tas paslaptinis „vienuolis“ ir mano sapnuose pasirodydavo. Prieš kan. V. Tamoševičiaus mirtį sapne mačiau Bivainį, nešantį liepsnojančią kryžių. Nunešė, atsistojo klebonijos lange, ir kryžius jo rankose užgeso. Rytą varpai skelbė užgesus klebono gyvybę...

Kražiškiai turėtų su pagarba prisiminti Bivainį kaip pokario knygnešį. Kas žino, kokius plotus jis apeidavo, kokią literatūrą nešiojo. Mūsų šeima Šipilų Greitiškėje jis ne sykį aplankė. Kiek supratau, jis rinko iš žmonių ikikarinę literatūrą ir periodiką, ją platinė, kaip koks klajojęs bibliotekininkas, ypač tarp jaunimo. Pasikliaudavo atmintimi, gal ir skaitytojų sąžiningumu, nes, rodos, nieko neužsirašinėjo. Čia, žmonėse, jis norėjo būti švietėju tamsybių laikais. Daug nekalbėdavo, bet svarų žodį pasakydavo: savo atneštasias religinio turinio knygeles „Ateitis“ ir kitokius leidinius gyrė, o tas naujasis ir va-

dovėlius, iš kurių mokėmės, reikią, kaip jis sakė, „suvirinti“ su visomis žalingomis jų mintimis. Tai buvo įspėjimas ne akiai skaityti.

Kai nukeipo Stalinas, Bivainis irgi tą įvykį pakomentavo. Sako, amžina — tik Dievo valdžia, o šėtono laimėtoji karalystė žemėje — nepatvari. Jau bokštas nuvirto, išsivartalios, laikui bėgant, ir bokšteliai. Taigi, Bivainį prisimenu lyg sukaustytos laisvės atgarsų pasiuntinį, kuris turėjo stengtis įspėti Kražių parapijos šeimas nepasiduoti suvedžiojimui. Tai buvo žmogus, nekenkęs Kremliaus smoko, savaip nuo jo slapstęsis ir jam priešinėsis.

O viena jo dukrų, judri ir linksmą Aldona, rašydavo gražius rašinius, mokytojas Juozas Petrusis ne kartą prašydavo juos paskaityti klasei. Ji buvo viena spalvingiausių 1955-ųjų metų laidoje. Jai bus atitekę nemaža keistuolio tėvo savybių.

ELENA SKAUDVILAITĖ

KELETAS

Ilgai vargo VRS priešgaisrinės apsaugos poskyrio inspektorius A. Andrulis, kol iš buvusio VRS viršininko J. Jankūno atsiėmė poskyriui priklausantį sunkvežimį. Mat išeidamas milicijos papulkininkis nutarė jį pasiimti atminimui. Tik garsiai patriukšmavus, net vietos radiją pasitelkus, pavyko atvėsinti didelę J. Jankūno meilę suvenyrams.

Kas žinot, kokius gaisrus ketino gesinti į pensiją vargais negalais išlydėtas eksvadās?

xxx

Šiais laikais ir neturtingas žmogus nori turėti savo asmeninį telefoną. Tad nieko nuostabaus, kad stovi jie ir kelmieščių V. Januškos, I. Šimkaus, Z. Mačerniaus butuose. O kad šiems viršininkams (ir seniai neviršininkams) nepasunkėtų materialinė padėtis, padeda labdaringos organizacijos. Štai už rajono valdytojo I. Šimkaus telefoną iki pat rajono sąjūdžio konferencijos (gegužės mėn.), kur šis faktas buvo pagarsintas, mokėjo žemės ūkio valdyba. Iš tų pačių rūmų iki šiol buvo šelpiamas ir kadaise buvęs rajono vadovas V. Januška. Už Z. Mačernių ir šiandien tebemoka partijos komitetas.

Kokio dydžio atlyginimą reikia gauti, kad už telefoną mokėtų labdariai?

xxx

Blokadai suveržus mūsų visų diržus ir daug šnekančią biurokratinio aparato mažinimą, rajono valdybos aparatas išsiplėtė tiek, kad liaudies švietimo skyriui teko išsikelti į kompartijos komitetą, iš rajono biu-

MISLIŲ

džeto mokant 900 rub. per mėnesį už nuomą.

Kiek dar reikia blokados mėnesių, kad besiplečiančiai valdybai pririnktų viso partkomo pastato?

xxx

Dabar Lietuvoje lengviau gauti vyrą negu vestuvinį žiedą. Kol gyvi žmonės laukia žiedų, Kelmėje pradėjo tuoktis... vaiduokliai. Pvz. I. Pociuvienė šių metų kovo 13 dieną Kelmės universalinės parduotuvės aukso skyriuje su rajono valdybos valdytojo pavaduotojo B. Paliulio parašu nusipirko du vestuvinius aukso žiedus sidabrinėmis vestuvėms, kai tuo tarpu tokios vestuvės civilinės metrikacijos skyriuje neužregistruotos.

Kokią naudą blokados sąlygomis gali rajonui atnešti B. Paliulio bendravimas su antgamtinėmis jėgomis ir kaip tai pritaikyti kitų viršininkų praktikoje?

xxx

Kražių kolūkio pienas visuomet buvo giriamas už švarą, tačiau jau teko girdėti guodžiantis, kad vakare į Kelmės sūrių gamyklą atvežtas pienas prak-

Telegramos iš terbos, kur kabo Kražiuos ant tvoros

IŠ

tiškai visada būna antrarušis ar net trečiarušis. (Jei tą patį pieną atveši rytojaus rytą, jis vėl būsiąs pirmarušis). Su tikrintojais niekas nesigincija. Tik prašo padėti iminti mislę:

Kaip iš trečiarušio pieno visuomet parduotuves pasiekia pirmarušė produkcija?

xxx

Tytuvėnų vartotojų kooperatyvas pardavė automobilį „Moskvič“ už 257 rub. (Faktas.) Sa-

ko, šiuo metu vienos padangos kainą — 200 rub.

Kiek tytuvėniškis pirkejas primokėjo už padangos pripūtimą?

xxx

Pirmąkart mūsų rajono istorijoje dvi mūsų parapijos pardavėjos — kražiškė R. Verpečinskienė ir pašiliškė L. Numačiūnė administracinės komisijos prie Kelmės rajono valdybos nubaustos 300 rub. baudomis už prekių slėpimą.

Mačys ar nemačys?

xxx

Užsidarius „Vienybės“ kolūkio vaikų darželiui ir ten pradėjus rengti parduotuvę, pašiliškėjo, kad ... netinkamas van-

BLOKADINĖS

xxx

duo. Tamsūs žmonės stebisi: kaip gi šitaip: vaikus maitinti buvo geras, o parduotuvės poreikiams, pašluosčių paplovimui — blogas. Sportininkai sakosi tokias misles minę ir anksčiau, kai organizuodavo sporto stovyklas Kražiuose bei Šaukėnuose. Visus metus van-

duo moksleivių bendrabutyje būdavo geras, o prieš stovyklas... „sugedavo“. Tad klausimas medikams, gamtininkams, bei šiaip nusimanantiems:

Kokie veiksniai lemia tokį vandens kokybės svyravimą?

xxx

Birželio 26 dieną (panašus vaizdas buvo visomis birželio dienomis) prie specializuotos rajono alkoholinių gėrimų parduotuvės 6 val. ryto stovėjo vienas pirkejas. 7 val. — penki, 8 val. — gal penkiasdešimt, 9 val. — sunkiai besuskaičiuojama minia, 14 val. — ir kuo Kelmė ne milijoninis miestas? Škart du klausimai:

Ar nuodėmė atstovėjus mažų mažiausiai visą darbo dieną parduoti puslitrį už 25 rub.? Ar kada nors atsistos į eilę tie, kurie talonų išdalijo daugiau, negu turėjo prekių?

TAUTOSAKOS

Naujai susikūrusiai LKP TSKP organizacijai LKP rajono partijos komitetas atidavė pasą — garsiąją juodąją „Volgą“. Kam manote — ar praturtėjusi užsieninė nuotaka šitaip susilauks daugiau lietuviškų jaunikų?

KARĄ?

sprendimai teisingi?). Jeigu Jūs teisingai įvertinate susidariusią padėtį, tai siūlome iki š. m. birželio 22 d. (gera data — karo pradžios — aut.) nukreipti sūnų arba patiems atvykti asmeniškai į karinį komisariatą išspręsti sūnaus šaukimo į armiją klausimus. Kelmės rajono komisaras papulkininkis Žvaliauskas, partinės organizacijos sekretorius (kažin kurios partijos? — aut.) Danila, 2-os dalies viršininkas Gubanovs.

Taigi gerai aprūpinta, atrodo, benzino nestokojanti ir geras algeles gaunanti 5-oji kolona toliau griauja mūsų Respublikos pamatus iš vidaus. Ar ilgai mes tai pakešime?

JERONIMAS KUKURDVELKIS

KOMISARAS

Vieną gražią birželio dieną į Kražių apylinkės tarybą įgriuvo du majorai: atvažiuovam karo įskaitininkų kortelių. (Beje, mūsų redakcijos darbuotojai paklausus, kas jie tokie, komisara J. Žvaliauską ištiko lyg ir isterijos priepuolis: girdi, mes pavaldūs tik Tarybų Sąjungai ir kaip jūs drįstate apie mus rašyti su mumis nesuderinę. O jei dar bent žodį pridėsite, tai aiškinsitės Aukščiausioje Taryboje. Keista, ar ne? Kodėl tokiu atveju ne Kremliuje, jei šie tik Maskvai pavaldūs?)

Iš pradžių kražiškiai lyg ir pasimetė, o paskui pasitarę, parodė nekviestiems svečiams duris. Panašių vizitų sulaukė ir

kitos apylinkės. Tie, kas jaučiasi gyveną Nepriklausomoje Lietuvoje, kategoriškai atsisakė bendrauti su svetimos valstybės armijos emisarais. Tačiau kai kurios kortelės, gudrumo arba remiant prie sienos, atsidūrė kražiškių letenose. Taip neteko svarbių dokumentų Lioliai, Pakražantis, Šaukėnai, Vaiguva, Grimžiai. Na, o likusieji tarybų darbuotojai rusų armijai šios paslaugos nepadarė, nors komisariato atstovai „teisybės“ ir užtarimo ieškojo ir rajono taryboje, ir milicijoje.

Maskvos išlaikytinių dėmesio pastaruoju metu susilaukė ne tik apylinkių tarybos. Štai tokius demagoginius, pilnus užuominų ir grasinimų laiškus, beje, šįsyk jau parašytus lietuvių kalba, gavo rajono šaukiamojo amžiaus

SKELBIA

jaunuolių tėvai: „Gerbiame. Jūsų sūnus turi būti pašauktas į tikrąją (pasirodo, yra dar ir netikroji — aut.) karinę tarnybą šių metų birželio-liepos mėnesiais. Mes puikiai suprantame, kad priimti sprendimą dėl tarnybos šiuo sudėtingu laikotarpiu Jums tikrai nelengva. Tuo pat laiku realiai įvertinant padėtį Jūsų sūnus turi būti pašauktas atlikti savo pareigą (kam pareigą? — aut.), kas Jums kelia tam tikrą nerimą dėl jo likimo. Respublikoje ir rajone yra nemažai žmonių, kurie išplėtė prieššaukiminę propagandą, dėl kurios dalis tėvų ir jaunuolių ignoruoja šaukimą, tuo pačiu metu pažeisdami Tarybų Sąjun-

gos įstatymus ir Konstituciją (lyg jie būtų ne svetimi mūsų tautai — aut.)

Lietuvos Aukščiausiosios Tarybos po kovo 11 dienos priimti įstatymai neprieštarauja Jūsų sūnaus tarnybai TSRS ginkluotose pajėgose (neprieštarauja ir tarnybai arabų rinktinėje — aut.) Kol nei viena šalis nepripažino Lietuvos nepriklausomybės, tame tarpe ir Tarybų Sąjunga, sustabdžius Lietuvos AT priimtų įstatymo veikimą, Jūsų sūnus gali būti patrauktas atsakomybėn (oho! — aut.) Todėl mes dar kartą siūlome viską apgalvoti, blaiviai (kas turi išsipaigioti: karinis komisariatas, ar šaukiamieji? — aut.) įvertinti situaciją ir priimti teisingus sprendimus (įdomu, kodėl kariškiai mano, kad tik jų

2. BADO IR ŠALČIO GNIAUŽTUOSE

(Atkelta iš 2 psl.)

kti rogių su karstu. „Nenori bolševikų arklys vežti buržujaus“, — kažkas liūdnei pajuokavo. Verčiant medžius, žuvo žydas Murščikas. Mamą taip pat buvo užgriuvęs storas medis, bet išgelbėjo gilus sniegas. Antrą kartą mama pakliuvo po griuvančio medžio viršūne, bet atspirko nedideliais nubrozdinimais. Nusilpę nuo bado ir katorgiško darbo, žmonės buvo apatiški ir nelabai saugojosi. Jaunas vaikinukas Gumiliauskas net tyčia susisprogdino (jis sprogdino akmenis).

Gelbėdamiesi nuo bado, tremtiniai pas vietos gyventojus mainė į maistą paskutinius savo daiktus. Mums buvo griežčiausiai uždrausta išeiti

už Kutušo (taip vadinosi mūsų kaimas) ribų, lankytis pas vietos gyventojus. Tai moterys darydavo naktim. Kai pirmąkart mama nunešė mainyti tėvo marškinius, tegavo putino uogų...

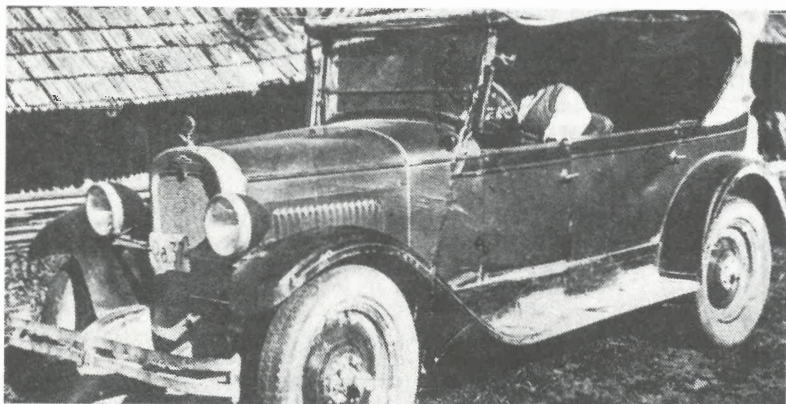
Miškų ūkio vadovybė (matyt, gavusi nurodymą), kad neišmirtume visi (kas gi mišką kirs), pradėjo mums pardavinėti sušalusius ridikus, skirtus gyvuliams. Pinigų šiek tiek turėjome, nes mokėjo dešimt procentų uždarbio. Iškeptas ant laužo ridikas — tikras skanėstas! O jeigu dar su mažytėlaite bulvyte! Tačiau ir su tokiu „pagerintu“ davinium normų beveik niekas neįvykdavo...

(B. d.)

R. BAJORŪNAS

Ir Kražiuose — ne vien arkliais

Ši tamsiai žalios spalvos, kažkiek primenantį dabartinį viluoką (Nr.-Ra-37), automobilį dar prisimena kražiškiai. Jį už devynis tūkstančius litų 1927 metais nusipirko ponas Juozas Siukšta. Nors automobilio variklis nebuvo galingas, tik devynnių arklio jėgos, tačiau spidometro skalė nedaug nusileido dabartiniam, net 120 kilometrų per valandą buvo galima „išspausti“. Tačiau ir ji visa nepravertė ponui J. Siukštai — važinėdavo jis 70-80 km/h greičiu. Nors šį brangų daiktą J. Siukšta pirko ne dėl tuščio „unoro“ (su juo dažnai važiuodavo į Šiaulius, Raseinius, Klaipėdą, nuolat lankydavo Kurtuvėnuose už grafo Pliaterio tekėjusią dukrą, į Kauną pavežėdavo gimdyves), tačiau automobilis jam be gedimų ištarnavo

ilgai, per dešimt metų (suprantama, jis deramai ir prižiūrimas buvo).

Kaip pasakoja kražiškis K. Gerlikas, tai ne vienintelis tų metų automobilis Kražiuose. Apie 1924 metus Aidukis turėjęs „Fordą“. Beveik tuo pačiu metu „Fordą“ įsigijęs ir Stankus. O A. Kaciucevičius į Kra-

žių istoriją įėjo kaip pirmasis „gruzovikų“ ir net autobuso savininkas. Autobusu, pirktu iš Prancūzijos, pats važinėjęs, o „gruzovikams“, kuriais veždavo iš Kražių pieninės į Klaipėdą sviestą, samdė vairuotojus ir mokėjo jiems po 300 litų.

JONAS LIPSKIS

Redaktorius kun. S. ANUŽIS

Įregistruotas Spaudos kontrolės valdyboje prie Vidaus reikalų ministerijos liudijimu Nr. 323.

REDAKCIJOS ADRESAS: 235479, Kelmės rajonas, Kražiai, Pievų g-vė, Nr. 4. Telefonai: 58349, 53500, 52584.

Eina kartą per mėnesį. Rinko ir spaudė Klaipėdos „Ryto“ spaustuvė. Fotorinkimas. Ofsetinė spauda.

Užs. Nr. 2449
Tiražas 3000 egz.

KRAŽIU. AIDAI

KRAŽIŲ PARAPIJOS LAIKRAŠTIS

Eina nuo 1939 m.

Nr. 21(24)

1990

RUGPJŪTIS

Iš mūsų kronikos

Nuoširdžiai sveikiname kun. Leoną Veselį, gyvenantį Gargžuose, su kunigystės 50-mečiu (primenime, jog kunigas Kražius buvo priverstas aplėsti už tai, kad paprašė gyventojų paramos Kražių skerdynių muziejui. Apie susidorojimą su kun. L. Veseliu rašėme „Kražių aidą“ 3-ajame numeryje).

Kartu sveikiname ir kaimyną kleboną Juozapą Rūtalę iš Užvenčio tokio pat garbingo — kunigystės 50-mečio proga.

XXX

Pagaliau pradėti mažosios Kražių aikštės (prie bažnyčios) tvarkymo darbai netikėtai buvo sustabdyti. Mokytojo E. Dirmeikio dėka užbėgti už akių dar vienas nemokšišku- mui. Pasirodo, kelininkai ėmėsi darbo, neturėdami jokių projektų, „pamiršę“, kad Kražiai — kultū- ros paminklas. Šito „priminti“ liepos 30-ąją ir atvyko į Kražius architektas Stonys (su R. Mid- vikiu laimėjęs Kražių skerdynių paminklo konkursą), taip pat ir atsakingi darbuotojai: rajono valdytojas I. Šimkus, Autokelių valdybos viršininkas S. Rulys, Kra- žių kolūkio pirmininkas S. Šepu- tis, apylinkės viršaitis B. Dirmei- kis bei paminklo statymo komi- sijos nariai. Buvo aptarti artimiausi šios aikštės sutvarkymo dar- bai (nugriauti vaizdą gadinančius elektros bei telefono stulpus, nu- tiesiti požeminę instaliaciją, ištiesin- ti senąją Žemiosios gatvės pradžią, nugriauant gyventojų tvoras ir įrengiant mašinų stovėjimo aikš- telę; taip pat panaikinant tvorą apie Kristaus paminklą. Tądien atžymėta vieta akmeniniam grin- diniui).

XXX

Liepos 27-ąją sąjūdiečiai į savo seimelio posėdį pakvietė visų ra- jono partijų bei visuomeninių organizacijų atstovus, rajono vado- vus. Jų tikslas — drauge išsi- aiškinti opiausias rajono proble- mas ir vienąkart suvienyti jėgas bendram siekimui — tikros Lie- tuvos Nepriklausomybės įtvirtini- mui. Seimelis tuo klausimu priė- mė kreipimąsi į viso rajono žmo- nes.

(Nukelta į 2 psl.)

ŠI MĖNESĮ SUKANKA 50 METŲ, KAI IŠ KRAŽIŲ KANKINIO KE- LIAIS IŠĖJO KUNIGAS STANIS- LOVAS RIMKUS.

Rodos, praėjo visas pusamžis, praktiškai pasikeitė visa žmonių karta. Keitėsi ir laikai, ir valdžios, ir požiūris į jas. Ne kartą stojomės istorijos kryžkelėse ir perkainojome jos vertybes, savo kraujo ir sulau- žytų likimų kaina dažnai nurašydami jas į nuostolius. Daug ką per tiek metų laikas išblukino, išdildė, daug, oi daug ką užpustė amžinoji užmarš- ties pūga. O jis per metų tėkmę ateina pas mus ne tik ne kiek nepasi- keitęs, bet net ir neprimirštas, visų mylimas ir gerbiamas. Artėjant šiam skaudžiam jubiliejui, keliauja į mū- sų redakciją laiškeliai iš Vilniaus ir Kauno, Klaipėdos ir Panevėžio, Siau- lių ir Telšių — visos Lietuvos ir net užjūrio. O juose vis nauji ir vienas už kitą gražesni šio žmogaus gyve- nimo puslapiai. „Tam, kam teko ben- drauti su kunigu Stanislovu Rimku- mi, tas nepamirš jo iki grabo lentos“ — taip trumpai šio žmogaus nema- rumo esmę nusako kražiškė J. Lem- bertienė. „Tai buvo žmogus, kurio negalima nemylėti, negalima pamir- šti. Ir sunku pasakyti, kas pirmiau- sia patraukdavo prie jo: graži išvaiz- da, skambus balsas, įtaigus žodis? O greičiausiai viskas kartu. Iš to žmogaus spinduliavo kažkas nepa- prasto,“ — papildo J. Lemberdienė vilnietė O. Audronienė. „Atsimenu, kasėme Kražantės vagą. Dienos buvo niūrios, kaip ir pats „zimagoro“ gyvenimas. Neturėjome mes gero vardo tarp žmonių, niekas ir geres- nio žodžio nepasakydavo. Už tai la- bai nustebome, kai vieną popietę pamatėme ant griovio krašto kunigą Stanislovą Rimkų. Prisėdo šalia mū- sų, popirosais pavaišino, apie varga- ną žemkasio gyvenimą pašnekėjo. Ir taip, jog, rodos, pats „zimagoro“ visą amžių būtų dirbęs, o ne prie al- toriaus stovėjęs. Nuo to laiko jis dažną popietę pas mus ateidavo pasi- rokuoti. O mes jo po kelių susitiki- mų ėmėme ilgtis. Užtrunka kur kelias dienas, mes ir žvalgėmės, ar neatbrenda per pievas,“ — pasakoja dabar Tauragėje gyvenantis V. Va- siliauskas. „Ypač jį mylėjo vaikai. Visada jis kišenėje mums atrada- vo saldinių, šventų paveikslėlių. Bet bene labiausiai atmintyje išliko

Pažinojau jį tokį...

Šią seną nuotrauką mums išsaugojo viena iš tų mergaičių — dabartinė Julija Lemberdienė. Joje ir matome kunigą Sta- nislovą Rimkų tarp Kražių jaunimo 1937 metais.

jo „nejudami filmukai“. Užsivesda- vo jis mus už vargonų ir rodydavo filmukus. Ne visus beatmenu, bet tuos, kurie pasakojo apie tuometinį gyvenimą Rusijoje, kaip šiandien matau. Kai filmas 1949-aisiais tapo mano gyvenimo tikrove, aš kiekvie- name žingsnyje prisimindavau kuni- gą Stanislovą, kuris savo kančių kelią jau buvo baigęs kankinio mirtimi sovietiniuose konclageriuose, — iš vilnietės O. Baškienės atsiminimų. „Kai sužinojome apie kunigo Stanislovo likimą, ilgai nega- lėjome atsigausti. Per sunku buvo pa- tikėti tokia netektimi, — pasakoja M. Karpaitė. — Tuoju kražiškiai sujudo rinkti parašus. Į šį darbą buvo įsijungę daug žmonių. Rinkau para- šus ir aš. Dažnas rašydamasis ver- kė, kitas žegnojosi, kad Dievas ku- nigą sugrąžintų. Nesutikau nė vieno žmogaus, kuris nebūtų sielvartavęs dėl šios netekties. O paskui mes kasmet bažnyčioje minėdavome tas skaudžias metines. Penkmečiai, de- šimtmečiai, taip ir penkiasdešimt pasidarė, — sako kražiškė O. Rim- kutė. „1980 metais rugpjūčio 6 d.

Kražiuose, dalyvaujant kun. A. Sva- rinskui, šventėme kunigo netekties 40-metį, kuris sutapo su 40-mečiu nuo Lietuvos įjungimo į TSRS (08.06.). Tą pačią dieną (1980.08.06) Kražiuose palaidojome kun. Stanis- lovo brolių Antaną. Vertėtų ir šiemet šią reikšmingą sukaktį paminėti su ypatingu nuoširdumu — tiek, kiek šios asmenybės gyvenimas ir kanki- nystės istorija galėtų turėti reikš- mės Bažnyčios ir Tėvynės vaikų labui. Ir šiuo minėjimu, manau, turė- tų būti suinteresuoti kiekvienas, kuriam rūpi Tėvynės ir Bažnyčios ateitis. Norėčiau ir aš nelikti nuo- šaly, nors nesu jūsų krašto, net ne žemaitis, o kupiškėnas. Kada jūs ruošiatės atmenoms? — teiraujasi P. Petronis iš Kauno rajono, bro- šiūros apie S. Rimkų „Už aukštuosius idealus“ autorius.

Jam, o kartu visiems atsakome — KUNIGO STANISLOVO RIMKAUS ATMINIMĄ PAGERBSIME PER KRAŽIŠKIŲ DIENĄ, ŠVENTO RO- KO ATLAIIDUS, RUGPJŪČIO 19 DIENĄ.

NIJOLĖ PETROŠIUTĖ

KAIP MES TVIRTINAME NEPRIKLAUSOMYBĘ?

KĄ GERO PADARĖ PARLA- MENTAS PER KETURIS NE- PRIKLAUSOMYBĖS MĖNE- SIUS? KODĖL MES NIEKO NEJAUČIAME? TOKIUS IR PANASIUS KLAUSIMUS GAU- NA DEPUTATAS ST. KAŠAUS- KAS, SUSITIKDAMAS SU RIN- KĖJAIS. O ATSAKYMAI AT- SIRANDA ČIA PAT, SALĖJE. Štai Užventyje į pateiktą prie- kaištą, kad parlamentas dirba nekonstruktyviai, ilgai delsiama priimti nutarimus, pakilusi mo- teris atrėžė: „O jūs nuleidit tvenkinį ir per kelerius metus nesutvarkot, žmonės į malūną negali nuvažuoti. Tai ko no- rėti iš parlamentu, kad per mė- nesį pagerintų tai, kas užleis- ta dešimtmečiais? Žmonės plo- jo.

Susitikime Kražiuose ūkio specialistas paklausė: „Ką daro parlamentas, kad ūkiai gautų kuro?“ Ir čia pat kolūkietis atšovė: „Kaip netrūks to ben- zino, jei blokados metu visi specialistai su tarnybinėmis ma- šinomis važinėja kur reikia ir kur nereikia...“ Juk retas

kuris važiuoja dviračiu, kaip „Naujo kelio“ kolūkio pirmi- ninkas Z. Adomaitis.

Iš tikrųjų, sunku atsisakyti senojo mąstymo ir daug leng- viau suversti kaltę parlamentui. Tiek eiliniam žmogui, o tuo labiau vietiniam biurokratui ne- užtenka tų keleto Nepriklauso- mybės mėnesių, kad mąstyty į eitų mūsų parlamento pra- mintu taku. Kaip tuščias darbas vidurvasarį ieškoti pernykščio sniego, taip bergždžia laukti sugrįžtant LTSR ar Brežnevo laikų. O tokių laikų, matyt, laukia ir Užvenčio valdžia, nes negarūnigi dalykai vyksta prekių skirstymo komisijoje, kuri tarp savęs nesutaria, ku- riam pagal taloną turi atitekti striukė. Dėl jos kilo net rajo- ninio masto ginčas.

Prekyboje, suprantama, dažni ginčai, tuo labiau blokados dienomis, tačiau kaip gali išrei- kšti rinkėjų valią tokia tary- kuri sukiavimą ir pasipel- nymą iš talonų sumaišo su Nepriklausomybės siekimu ir įtvirtinimu. Štai išrinkus Au-

kščiausiosios Tarybos pirminin- ku V. Landsbergį bei Kovo 11-ąją paskelbus Nepriklauso- mybę, visuomenėje kilo prie- šinga reakcija, kurią „reikiama kryptimi pakurstė imperinės jė- gos“.

Senų „gerų“ laikų, tikriausiai, laukia ir tie vadai bei „Sluo- tos“ herojai, kurie ūkius nu- varė į bankrotą, tačiau šiandien vėl išrinkti deputatais. Štai senukai Galinauskai iš „Ventos“ kolūkio net prie Stalino tu- rėjo 60 arų sodybinį sklypą prie namų, o prie pirmininko R. Poškaus jo nebeteko. Mat ant jo pirmininkas sumanė pastatyti daugiabutį namą. Teo- riškai žiūrint, pirmininkas tei- sus, juk paliko 25 arus. Tačiau žmogiškumas sako ką kita.

Daug dar turime skaudulių, tačiau tenetraukia tai sugrįžti į vakar dieną. Pajusime lai- kų dviasį ir paklausykime senovės išminties, kuri sako, jog du kartus į tą pačią upę įbristi negalima.

EDVARDAS VALKAVICKAS

Už kiek parduodi savo skausmą?

Kelmiškis Vladislovas Jačun- skas, gyvenantis Slėnio gatvėje, — politinis kalinys, suimtas 1941 metų birželio 14-ąją ir paleistas į laisvę 1947 metų birželio 14-ąją. Reikėtų nulenkti galvą prieš šio žmogaus lagerio vargus. Ta- čiau štai kas trukdo. V. Jačun- skas teisybės ieškoti atėjo į Kel- mės Sąjūdį. Nors jį suėmė Vil- niuje ir pagal visus įstatymus ten turėtų gauti kompensaciją už iškalėtus metus, tačiau gal būtų galima kaip nors tai padaryti Kelmėje, nes sunku tokiaime am- žiuje susisiekėti su svetimame bė- dai abejingais sostinės biurokra- tais.

Pagalio V. Jačunsko Sąjūdžiui, pagalio ir finansų skyriaus dar- buotojoms. Tad netruko sutvar- kyti dokumentus, pagal kuriuos V. Jačunskui turėjo būti išmokė- ta 3600 rublių kompensacija. Tačiau paskutinę minutę sukir- bėjo įtarimas, ir į sostinę iškelia- vo užklašimas. O iš ten ir atsa- kymas netruko ateiti. Pasirodo, V. Jačunsko jau gauta ta pati su- ma Vilniuje šių metų gegužės 31 dieną.

Šią žinią „išgirdęs“, politinis kalinys nesusigėdo, o pagrasinęs prokuratūra, padarė dar vieną mažą aferelę Kelmės taupoma- jame banke, norėdamas įrodyti, kad pinigai atkeliavo jam neži- nant.

Žinoma, kas tie trys tūkstan- čiai. Negi jais užmokėsi už suga- dintą sveikatą, skausmą ir paže- minimą. Tačiau ir už dvigubą sumą kančios nenupirksi. Tad ir prisimeni tokius žmones, kaip Klementina Krūšinskaitė-Bogu- šienė iš Budų km. (dabar gyv., Kaune), kuri būdama tokio pat likimo ir gavusi tokią pat sumą, šiuo sunkiu Lietuvai laikotarpiu skyrė ją antiblokadiniam fondui.

KURKIME ISTORIJĄ KARTU

Vienas Lietuvos atsargos karininkų sąjungos tikslų — atstatyti isto- rinę tiesą apie Lietuvos kariuome- nę, jos tragišką likimą. Daug metų rinkau buvusios Lietuvos kariuo- menės karininkų ir kareivių prisimi- nimus, istorinę, dokumentinę me- džiagą, nuotraukas ir t. t. Jau daug esu sukaupęs, net sutaręs su „Min- ties“ leidykla, kad ji išleis knygą „Lietuvos kariuomenės tragedija. 1918—1945 m.“ Ruošiant šią knygą, man daug padėjo buvusių karininkų žmonos Salikienė, Lelėnienė, Dap- kienė, Breimelienė, dukros ir sūnūs Uogintas, Listopadakis, Juodišius, Žilys, Sprangauskaitė, Raštikytė, Krupenkoviene, ir daugelis kitų. Tačiau liko kažkas ir neužfiksuota, ne visi žinomi lemtingi įvykiai 1940—1941 metais, ypač 1941 m. bir- želio 14-25 dienomis. Todėl prašau tų dienų dalyvius, liudininkus, atsių- sti savo prisiminimus, nuotraukas, dokumentų kopijas. To paraginki- te ir savo pažįstamus karininkus, kareivius. Siųskite adresu:

ANTANAS MARTINIONIŲ
232043 Vilnius, Erfurto 50-

Iš mūsų kronikos

(Atkelta iš 1 psl.)

x x x
Liepos 19 dieną įvyko Sąjūdžio Kražių grupės susirinkimas, kuriame dalyvavo ir Kražių kolūkio pirmininkas S. Šeputis bei viršaitis B. Dirmeikis. Grupė apsvairstė, kaip vykdomas LTSR Ministrų Tarybos potvarkis Nr. 224 ir 1989 m. lapkričio 10 d., t.y. kaip savo pažadus Kražiams tesi ministrai. Deja, ne taip, kaip tikėtasi ir laukta...

x x x
Už Linkaičių koplyčios projektą P. Cvirkos kolūkis papildomai pervadė 5000 rb. Ir kada pagaliau projektai pradės pigiau kainuoti už patį remontą?

Kražių kolūkis tremtinei Kancienei savo artimųjų palaikų pervežimui skyrė 1000 rub.

x x x
Per liepos mėnesį Kražių parapija neteko Michalinos Stonienės iš Pupėnų km. (gim. 1900 m.), Stasio Salaševičiaus (gim. 1932 m.) ir Petro Bagdono (gim. 1933 m.) iš Kražių miestelio bei Stanislovo Vedeckytės (gim. 1930 m.) iš Karyžių km.

Santuokos Sakramentus priėmė 3 jaunavedžių poros.
Pakrikštyti 5 naujagimiai.

x x x
Krikščionių demokratų partijos nariai šiais metais organizavo jau trečią išvyką į šventąsias vietas. Šįsyk jie aplankė Alksnėnus (Vilkaviškio rajone), pakeliui aplankdami žymesnes bažnyčias, istorines vietas.

x x x
Kražių vaikinai vieni pirmųjų pareiškė norą tarnauti Lietuvos kariuomenėje. Šiuo metu Lietuvos krašto departamentui Lietuvos sienų apsaugai ir vidaus kariuomenei

reikalingi karininkai. Tikimės, kad ir čia mūsų vaikinai pasiūlys savo paslaugas.

x x x
Nors Lietuvos vyriausybė ir grąžina bažnyčioms iš jų kadaise atimtą turtą, tačiau Karklėnų kolūkio pirmininkas C. Butkus Karklėnų kleboniją atidavė „savo“ žmogui, kol kas į kalbas su kunigu nesileisdamas.

x x x
Lietuvoje atkurta Tautininkų sąjunga. Norinčius dalyvauti jos veikloje, plačiau susipažinti su programa bei įstatais prašome kreiptis telef. 41630, 41797 Šiauliuose į A. Abromavičių arba Vilniuje į B. Girdauską, telef. 228133, 618516, 616575.

x x x
Praeitame mūsų laikraščio numerįje įsivėlė klaida: publikacijoje „Laimėt ar negrįžt iš kovos“ vietomis sukeistos nuotraukos — kairėje yra Bronius Alūzas, o dešinėje — Vytautas Eisinas.

NESUVALGYTA VAIKYSTĖS BANDELĖ

Spalvingiausia, ką iš vaikystės prisimenu, buvo švento Roko atlydai. Jų laukti pradėdavome gal prieš mėnesį. Rodos, ir kalendorinį laiką skaičiuodavome: iki šv. Roko ir po jo... Tai dienai buvo taupomas pats gardžiausias kąsnis, šveičiami, švarinami visi namų kampai, kepamais pyragais kvepėdavo ne tik atskiros sodybos, bet ir visas kaimas. Bet gardžiausiai, rodos, kvepėdavo bandelė, kepama švento Roko šuniukui, kurios, deja, paragauti niekad taip ir neteko. Net nežinau, kur ir kam tą bandelę atiduodavo, tačiau kaip šiandien ją matau purią, kvapnią, savotiškos riestainio formos. O kodėl jos reikia šuniukui, aš netrukau sužinoti iš seniausių kaimo gyventojų: Rokas, nuo vaikystės išsiskyręs pamaldumu, po tėvų mirties pardavė visą turtą, pinigų išdalino vargšams, o pats kaip elgeta iškeliavo į Romą. Bekeliaudamas jis pateko į miestą, kuriame siautėjo maras. Jį nugalėti Rokas ryžosi malda ir kryžiaus ženklu, nuosirdžiu ligonių slaugumu. Įgyta ligonių slaugytojo patirtis jį lydėjo ir tolimesnėje kelionėje, kol galop pats susirgo. Tik niekam neskaudėjo širdies dėl vergtos ligonio. Dar daugiau — kaip ateivis jis buvo išmestas iš ligoninės. Prisiglaudė Rokas tuomet miške. Ir tik Dievo Apvaizda saugojo jį nuo pražūties. Nežinia iš kur kasdien pas jį atbėgdavo šuo, atnešdavo duonos ir laižydavo jo žaizdas. Bet ir pasveikio Roko laukė kiti išbandymai, kuriuos jis priėmė kaip Dievo malonę ir kantriai nešė per gyvenimą. Tik po mirties jis išgarsėjo kaip stebuklingas maro gydytojas, kaip užtartytojas nuo visų ligų.

Tad šv. Roko atlydai Kražiuose — pati seniausia ir giliausia tradicija turinti šventę. Šventą Roką, stebuklingą ligonių globėją, Kražiuose taip garbina ne atsitiktinai. Istorijos šaltiniai nurodo, kad nuo 17 amžiaus vidurio šalyje pasireiškę pirmieji ūkio smukimo požymiai buvo labai ryškūs ir Kražiuose. 1656 ir 1659 metais miestelį apiplėšė švedai. 17 amžiaus pabaigoje, suaktyvėjus ekonomiam smukimui, o 18 amžiaus pradžioje užtrukus karams, kilo bėda, maro epidemijos. Masiškai mirė žmonės ir atrodė, kad jokio išsigelbėjimo nebėra. Ir tuomet, kaip per amžių tėkmę eina pasakojimai iš lūpų į lūpas, kuriais kai kurie kražiškiai iki šiol labiau tiki negu istoriniais dokumentais, žmonės pradėjo melsti išganymą į šventą Roką. Jau tuomet jo garbei stovėjusi koplytėlė, tapusi pagrindine kražiškių raudų ir maldavimų vieta. Ir nelaimė nutolo: liotėsi maras, pasveiko net beviltiški ligoniai. Nuo tada Kražiuose švento Roko atlydai tapo pati didžiausia parapijos šventė. Tokia ji liko ir iki mūsų dienų.

Tiesa, pokarinis dvasios mirdėjimo laikotarpis buvo savo paderes: šventė prarado ankstesnį žavesį, vis retesni būriai betraukė į atlydus, o ir atvykusieji neretai jautėsi nejaukiai, žinodami, kad šnipelių šventoriuje bei bažnyčioje daugiau negu atlydų pypkių (kurių, beje, suspėdavo nusipirkti tik patys anksčiausieji, nes pakirdę milicininkai bemat padarydavo savo „tvarką“ net pačiame šventoriuje). Ypač tirštai jie Kražius buvo užplūdę 1983 metais, kada šie turėjo minėti Kražių skerdynių 90-metį. Buvo užblokuoti visi keliai, vedantys į Kražius, autoinspektoriai tikrino vos ne kiekvieną mašiną, važiuojančią miestelio kryptimi. Tik vienas velnias težino, ko laukė saugumiečiai, įsitaisę ant Spingės kalno, prie Obelyno, ant Žydakapių... Reikia pasakyti, kad savo juodą darbą jie ne taip jau prastai atliko: organizuoti būriai ne visi į Kražius pateko, o ir pavieniams, kaip tyčia, autobusai, kursavę tuo maršrutu, „gedo“. Tačiau ne veltui sėdima, kad prieš didelį norą visos kliūtys lenkiasi. Taip ir tąkart žinodami pasekmes, brangią datą kražiškiai minėjo kiekvienas savo širdyje, o baigiantis pamaldoms, nežinia iš kur atvyko gražus būrys jaunimo. Giedodami keliais jie apėjo švento Roko koplytėlę, pasimeldė ir vėl iškeliavo savais keliais. Kas buvo tie atkaklieji maldininkai, net ir šiandien nežinome. Tik jie, be abejonės, priklauso prie tų, kurie atvedė Lietuvą į šias dienas, kada Kražiai vėl visu turtingumu atgaivina savo senąsias tradicijas. Jau praeitais metais, žvelgdama į banguojančią puošnią minią, mačiau savo vaikystės metų atlydus. Beje, nuo praeitų metų pirmą kartą istorijoje šv. Roko atlydai paskelbti Kražių diena. Nors, kai pagalvoji, tokia diena jie ir buvo nuo senų senovės. Žmonės atlydų laukė ne tik maldai; tai buvo parankiausia proga seną prietelių sutikti, su giminėmis sueiti, nuo kasdienybės rūpesčių nors trumpam pabėgti. Nuo seno per šventą Roką vykdavo ir savotiški klastų laidų susitikimai. Išsiskirdami taip ir pasakydavome: „Iki pasimatymo per šv. Roką po didžiuoju klevu...“ O paskui, kai aiškė prieš bažnyčią ištūstėje, puošniais žmonėmis vėl kaip kadais atgijo visos miestelio sodybos.

Trūko tik šaunosios gegužinės Medžiokalnėje. Kažin, ar šokančiųjų neatsirado, ar dar tebegalioja kažkieno sumislyti nevykę įstatymai, kad ant Medžiokalnės šokti negalima, nes jis — draustinis... Kaip buvo nuostabu, kai mes nežinojome, kad jis toks yra, kai jį gerbėme, branginome, ir saugojome kaip šventą protėvių dvasios palikimą, kaip didžiausią Kražių puošmeną. Ir šokome ant jo, kol saulė patekėdavo. Bet pareina viskas, pareis ir senosios gegužinės. Juk ir kadaise čia gyvenusios deivės viena tvės nemėgo, arčiau žmonių glaudėsi, kol šie į šventą mišką kirviais nešino neatėjo, kol papėdėjo žvyro nekapstė. Beje, visai neseniai net respublikinėje spaudoje rāsė, kad nuo muzikos kai kurie augalai ypač gerai augs...

NIJOLĖ PETROŠIUTĖ

Pirmos šv. Komunijos diena — pati gražiausia tikinčiųjų vaikų gyvenime. Tą dieną į nekaltų 1-ąją pirmą kartą švč. Sakramentą priėmė 61 vaikučių širdis iš dangaus nužengia didžiausias jaunas katalikas. Juos ir matome Gintaro vaikų bičiulis Jėzus Kristus. Šiemet liepos Tamkaus nuotraukoje.

Iš rugpjūčio mėn. kalendoriaus

1 d. Šv. Alfonsas, Viltė, Meile.
2. Švč. M. Marijos Angeliškosios bažnytelės (Parciunkulės) pašventinimas (1216 m.). Šiandien tie, kurie, aplankę bažnyčią, sukalba vienerius poterių už popiežių ir, atlikę išpažintį, priima šv. Komuniją, gauna visuotinius atlydus.
3. Šv. Lidiija, Marūnė, Gailimantas.
4. Domantas, Inta.

5 d. Švč. Marija Snieginė, šv. Nona, Vaidas, Vilija. Šiandien Telšų katedroje teikiamas sutvirtinimo sakramentas.
6. Kristaus atsimainymas. Karolinas, Daiva, Vaidutis.
7. Šv. Kajetonas, Daumantas, Kantautas.
8. Šv. Domininkas, Violė.
9. Šv. Romanas, Jorūnas, Virginija, Daina.
10 d. Šv. Laurynas, Aistė, Laurenacija, Aurimas.
11 d. Šv. Klara, šv. Zuzana,

šv. Filomena, Dangė, Būtenis.
12 d. Šv. Rodegunda, šv. Hiliarija, Aiškutė, Laima.
13 d. Šv. Poncejus, Ipolitas, Kasytis, Karigaile.
14 d. Minvydas, Pajautė.
15 d. Švč. M. Martijos ėmimas į dangų (Žolinės). Bažnyčiose šventinamos gėlės ir naujo derliaus varpos bei vaisiai.

16 d. Šv. Rokas, Šarūnė, Grasilda.
17 d. Laisvutis, Laisvydas.
18 d. Šv. Agapitas, Ziedas, Sauleinė.
19 d. Pal. Emilija, Jovilas, Felicija. Šiandien Kražiuose šv. Roko atlydai. Kražių diena. Šiandien minėsime kun. Stanislovo Rimkaus (20 d.) 50-ąsias kankinystės metines, prisiminsime artėjantį Kražių skerdynių 100-metį. 9 val. — primicija, 10 val. — Votya, Šv. Mišios, pamokslas, 12.30 val. Iškilmingos mišios. Jas auksia ir pamokslą sako

Kavarsko klebonas I. Butkus.
20 d. Šv. Bernardas, Neringa, Beržas.
21 d. Šv. Pijus, Violeta.
22d. Šv. Marija Karalienė, Tautminas, Laura.
23 d. Šv. Rožė, šv. Pilypas, Dovainis.
24 d. Šv. Baltramiejus, šv. Michalina, Audronė.
25 d. Šv. Liudvikas, Liudas, Medginas.
26 d. Šv. Zeferinas, Gailytė, Žilvinas.
27 d. Šv. Monika, Aušrinė, Eimantas.
28 d. Šv. Augustinas, šv. Hermetas, Mėta.
29 d. Šv. Jono krikštytojo nukankinimas, šv. Sabina, šv. Adolfas, Svajonė.
30 d. Šv. Feliksas ir Adanktas, Gintė, Girvinas.
31 d. Šv. Raimundas, pal. Izabelė, Ringaudas, Leonidas.

KAS IŠMOKYS NUOŠIRDŽIOS MALDOS?

Ilgas buvo mano kelias į maldų šventovę. Mūsų didelėje šeimoje dėl tikėjimo prievartos nebuvo, bet visą laiką buvome auklėjami pagal Dešimtį Dievo Įsakymų. Ir todėl vėliau, įžengiant į suaugusiųjų pasaulį, nebesunku buvo atsisakyti tikrąsias gyvenimo tiesas, surasti tiesos ir ramybės kelią — į bažnyčią. Nedaug kas tuomet mane suprato, o gal paprasčiausiai bijojo suprasti. Girdi, jaunosios kartos auklėtoja į bažnyčią laksto, jos chore gieda... Stengiausi negirdėti priekaištų;ėjau pramintu taku, slapta vildamasi, kad kada nors ateis diena, kai bus perkai-

notos vertybės, bažnyčios lankymas nebebus laikomas nusikaltimu. Ir atėjo... Tik širdyje džiaugsmo dėl to ne tiek daug. Matau bažnyčioje žmones, kurie dar vakar mane už tai „auklėjo“, barė. Ir suprantu, kad nemaža dalis jų į bažnyčią ateina iš smalsumo, kitam tai tapo savotiška mada. Argi tų partinių, kurie ilgus metus neigė Dievą, įrodinėjo jo nebuvimą, sąmonėje jau įvyko lūžis? Netikiu! Ir visa tai žiūriu, kaip į paprasčiausią veidmainystę, ką šitie žmonės jau labai gerai įsisavinę... Nepasieks Dievo tokia malda. Lygiai taip, kaip

ir žmogaus, kuris atėjo ir suklupo, o mintys sukasi, kaip apkalbėti, įkasti, atkeršyti. Ko vėta malda tokio žmogaus, kuris skuba kitą juodinti, visai pamiršdamas seną išmintį — nedaryk pats blogai, tada taip negalvos apie kitus.

Posūkis į bažnyčią, nauja dvasingumo samprata labai džiugina. O džiaugtis negaliu. Kas mus išmokys nuoširdžios maldos? Kiek dar laiko prireiks, kad prie Dievo skubėtume vidinio balso, širdies pašaukti, o ne mados vejami?

ZINA RAKAUSKIENĖ

Negyjanti tautos žaizda

19-ajame „Kražių aidų“ numeryje spausdinome Kražių valsčiaus teritorijoje kovojusių, žuvusių ar iš čia kilusių partizanų sąrašą. Tačiau jų kova nebūtų tokia ženkli, jei jiems nebūtų talkinę, juos rėmę vietos gyventojai, liaudyje vadinami ryšininkais. Šįkart ir spausdiname ištraukas iš STULGIŠKIO STASIO RUKO atsiminimų, saugomų Kražių muziejuje, apie tokius žmones, kviesdami malonųjį savo laikraščio skaitytoją tapti jų prisiminimų tęsėjais, padėti atgaivinti istorinę tiesą. Savo atsiminimus siųskite KRAŽIŲ VILNINĖS MOKYKLOS MOKYTOJUI E. DIRMEIKIUI ARBA „KRAŽIŲ AIDŲ“ REDAKCIJAI.

(...) 1949 m. rugpjūčio mėnesį mūsų sodyboje Pužukų kaime partizanai Aleksas Jurkūnas-Valeras, K. Kybartas ir Elena Gendrolytė-Balanda įsirengė slėptuvę. (...) Nuo to laiko joje slapstėsi dar Krizentas Labanauskas-Ladyga, atrodo, buvęs kelmis, slapyvarde Kelevis, apie 1951 metus žuvęs nuo atsitiktinės kulkos, Jonas Baškys-Senis, A. Jankauskas. Prisimenu,

mūsų mamai padovanojo likusias savo šeimos relikvijas: dvi linines tulpėmis austas lovatieses ir priminė — jeigu ji žūtų lai bus prisiminimas mūsų šeimai apie ją... Balandą labai gražiai siuvinėjo ir keletą savo rankomis siuvinėtų pagalvėlių padovanojo mūsų mamai. Po 1953-ųjų metų sausio 17 dienos tragedijos sričiai mus visiškai apiplėšė, išsinešdami paskutinius maisto likučius, daiktus, tarp kurių buvo ir Balandos dovanotas atminimas.

Partizanai, supratę, kad yra apsupti, sunaikino dokumentus, pinigus, rašomąją mašinėlę, sulankstė ilgavamzdžius ginklus, o po to J. Bakšys pirmasis nusišovė. E. Gendrolytės prašymu, ją nušovė A. Jurkūnas, kuris tuoj pat nusišovė pats. A. Jankauskui buvo suteikta pasirinkimo laisvė ir pastarasis nebesipriešindamas (nes tai buvo beprasmiška) pasidavė enkavedistams. Iš jo ir sužinojome paskutiniąsias bunkerio gyvenimo akimirkas. A. Jankauskas

Aleksas Jurkūnas buvo kovose užgrūdinto vyriško pavyzdys: išsilavinęs, puikiai besiorientuojąs situacijoje, reiklus. Prisimenu jį aukštą, liekną ir labai gražų vyrą. Iš jo pasakojimų supratau, kad jis partizanavo nuo 1949 metų pabaigos, dalyvavo daugelyje kautynių su sričių gaujomis. Mes jį pažinojome kaip partizaną Valerą, o Balandą jį vadindavo Mariuku...

Jonas Baškys-Senis mūsų sodyboje pradėjo slapstytis bene nuo 1952 metų vasaros ir jį nedaug tepažinojau. Tai neaukšto ūgio, kresnas, barzdotas, kiek vyresnio amžiaus nei Valeras, išsilavinęs, labai gražiai drožinėjo...

1952 metų lapkričio mėnesį iš mūsų sodybos išėjo K. Labanauskas ir K. Kybartas. Nuo to laiko jų daugiau nebematėme. O 1953 metų sausio 17 d. įvyko tragedija: enkavedistai surado mūsų sodyboje partizanų bunkerį, kuriame buvo jie keturiese.

bene 1958 metais grįžo iš įkalinimo vietos ir dabar gyvena Panevėžyje.

Po kruopelytę rankioju žmonių atmintyje užsilikusias tragiško lietuvių tautos gyvenimo nuotrupas, prisiminimus apie nelygioje kovoje žuvusius ir net nežinau, kur ilsisi jų nepagarbiai į duobę suversti palaikai. Laikas užmigdė ir iš atminties išdildė daug smulkmenų, kurios šiandien turėtų didelės vertės. Tik kartais belieka paguoda, kad Lietuvos žmonės dar nepamiršo tikros Laisvės ir Nepriklausomybės.

Šioje senoje nuotraukoje — partizanų ryšininkai Kazys Rukas (kairėje) ir Jonas Orvydas. O šis jaunas vaikinai — Valerius Jokubauskas -Nemunas iš Barvydžių kaimo, partizanavęs nuo 1945-ųjų sausio Žemaičio apygardoje. 1945 m. birželio 16 d. žuvo (buvo kautynėse sužeistas, o paskui sričiai ir Čepkavas užmušė buožėmis).

Elena Gendrolytė buvo liekna, ilgomis kasomis mėlynakė. Ji pasižymėjo daugeliu lietuviams būdingų bruožų, aukšta dvasinė kultūra. Apie ankstesnę jos veiklą, gyvenamąją vietą aš nieko nežinojau. Nežinojau net tikrojo jos vardo. Ji „ums“ buvo tik Balandą. Sesuo, Genė Rukaitė-Mintautienė, dabar gyvenanti Linkaučių kaime, sako prisiminanti, kaip partizanė Balandą

Kareiviškių tragedija

1946 metais Kražių valsčiaus Kareiviškių kaime nelygioje kovoje su sričiai žuvo septyni rezistentinės kovos partizanai. Apie šį tragišką įvykį rašė V. Ramojus straipsnyje „Kareiviškės“, atspausdintame 1969 m. Bostone (JAV) išleistos „Lietuvių enciklopedijos“ 36-ajame tome. Ten sakoma, kad pas K. Čepauskį užėjo 7 pavargę partizanai ir pasiprašė nakvynės. Vyrams sumigus, apie tai Čepauskis pranešė Kaltinėnų valsčiaus sričiams. Susišaudymo metu žuvo partizanai: broliai Montstvilai, Stasys Reimantas (iš Keimarinės km. Kražių vls.), Stasys Miknys (iš Pakarčiamio km.), Zigmas Vaišvila, Vladas Butginas ir Leonas Ivoškus-Ivoškevičius (buv. Kražių policijos vachmistras). Po kurio laiko partizanai atkeršijo Čepauskiui už išdavystę.

Pirmiausia plačiau šį įvykį aprašė R. Mojus (V. Ramojus) straipsnyje „7 partizanų mirtis Kareiviškės“ Čikagoje leidžiamame lietuvių katalikų laikraštyje „Draugas“ 1965 m. Nr. 65. Tragedija atspindi ir B. Kvicklio redaguotos „Mūsų Lietuvos“ veikale (Bostonas—Čikaga, 1968 m. t. 4., p. 528), o „Kražių aiduose“ — N. Petrošiūtės rašinyje „Pro juodą gedulo šydą“ („Kražių aidai“, 1989, Nr. 8, p. 4.)

Iš „tarybinių“ pozicijų kiek kitaip Kareiviškių tragediją aprašė T. Rimkus („Brangūs atsinimimai“), B. Kliinašauskas („Ką šlama Pašilės topoliai“), A. Jonynas („Sauksmas“), V. Rimkus („Pašilė“) ir kt.,

paryškindami partizanų kerštą. o gyventojai atskleidžia ir provokatoriaus (vieno aštuntojo, likusio gyvo) vaidmenį.

VACLOVAS RIMKUS

Toje vietoje, kur 1947-ųjų birželio 6 dieną įvyko Kareiviškių tragedija, praėjusiais metais, minint tautos Gedulo ir Vilties dieną, buvo pašventintas kryžius. Šioje Vyt. Šikėnio nuotraukoje ir matome partizanų gimines, susirinkusias Kareiviškės ta proga.

Mano laida

Prieškarinėje Kražių gimnazijoje, kaip ir visose Nepriklausomos Lietuvos mokyklose, procentomanijos nebuvo. Ne kiekybės vaikymasis, bet kokybės principas tada pareikalaudavo kiekvienoje klasėje žymaus nubyrėjimo.

1936 m. — paskutinieji Kražių „Žiburio“ gimnazijai. Baigiančioje klasėje mokėsi 17 moksleivių, iš kurių abitūros egzaminus išlaikė 11: Peivelis Anelis (karo pradžioje pasitraukė į Rytus. 1944 m. rudenį žuvo Žemaitijoje kaip 16-osios lietuviškosios divizijos karys), Henrikas Andruskevičius (vokiečių okupacijos metais išvyko į užsienį), Petras Bagdonas (baigęs Kauno Vytauto Didžiojo universiteto teisės fakultetą, dirbo pedagoginį darbą), Chaimas Berelevičius (vokiečių okupacijos metais buvo gėtė, po karo, atrodo, išvyko į užsienį), Vaclovas Blinstrubas (baigė Maskvos farmacijos institutą, dirba provizoriumi), Felicija Kasputytė (Kauno universiteto absolventė, filologė, pedagogė), Jurgis Kuznecovas (buvo ilgametis pedagogas ir vidurinės mokyklos vadovas, Vilniaus pedagoginio instituto auklėtinis). Toliau abėcėlės

tvarka — aš, Edmundas Misevičius-Misiūnas (dirbau pirmuoju Kražių progimnazijos direktoriumi. Baigiau Vilniaus universiteto teisės ir ekonomikos fakultetus. Ekonominio profilio specialiųjų vidurinių ir aukštosios mokyklų dėstytojas, ekonomikos mokslų kandidatas, docentas. Buvau baigiamosios klasės seniūnas), Zigmundas Purvinis (Vilniaus universitete baigė teisės mokslus, dirbo įmonėse), Barbora Stumbrytė (diplomuota pedagogė), Augustinas Zmajauskas (baigęs Lietuvos žemės ūkio akademiją, dirbo agronomu, pokario metais žuvo).

Antriems metams liko šie mano klasės draugai: Altė Anelytė (žuvo vokiečių okupacijos metais), Mėčislavas Gudiničius (dirbo įmonėse), Leopoldas Legačinskas (dirbo įmonėse, mirė prieš ketvirtį amžiaus), Ona Mineikaitė (baigė Kauno medicinos fakultetą, dirbo gydytoja stomatologe), Severinas Stabinskas (Vilniaus pedagoginio instituto absolventas. Mirė prieš keletą metų), Jonas Račys (apie jo likimą nieko nežinau).

EDMUNDAS MISIŪNAS

„IR MAN DERĖTŲ KANKINIO VAINIKAS...“ 3. BE PROŠVAISČIŲ

Dar viena priemonė darbo našumui kelti būdavo naktiniai susirinkimai. Ateina, būdavo, per patį įmigį komendantas ir šaukia: „Na sibranije, dermoedy!“ Po tokio „švietimo“ rytą dažnai moteriai nebeužtekdavo jėgų nei kirviui pakelti, nei pjūklui patraukti. Daugelis nebesulaukė pavasario, kuris atnešė irgi savus sunkumus. Per žiemą paruoštas malkas reikėjo iš taigos atvežti dar iki polaidžio ir sukrauti jas ant upės krantų, kad, upei patvinus, būtų galima plukdyti į miestą. Iki Kalnų Altaus administracinio centro — 21 km vieškelio, o upe — dar toliau. Apie porą savaitžių moterys, apsiginklavusios ilgomis kartimis su aštriais metaliniais smaigaliais, sklaidydavo užutėkiuose įmirkusias pliauskas. Kas su veltiniais, kas su kerziniais, o kas su paprasčiausiais dar iš Lietuvos atsivežtais bateliais murydavosi lediniame vandenyje, dažnai murkteldamos iki pažastų. Išdžiūti per naktį ne visada suspėdavo, nes nakvodavo prie laužų, kartais priimdavo vietiniai žmonės ir daržinę ar pirtelę. Kai kas net valgiu sušėpdavo: saulėgrąžų, kedro riešutėlių, moliūgų ar runkelių atnešdavo. Maisto darvinys plukdytojams būdavo didesnis negu miško kirtėjams, bet po tokio darbo jo niekad neužtekdavo. Didesnio skanėsto už duoną nebuvo. Kai esi alkanas, apie kitokius gardumynus niekad negalvoji: o, kad galėtum atsikąsti jos pilna burna ir valgyti, valgyti... Kad plukdytojos nesusaltų, duodavo kažkokio žibalo smirdančio spirito. Tačiau menkai tai gelbėjo: moterys sirgo. O nuo darbo neatleisdavo, jei dar kartį rankose nulaikydavo. Kartą mamai, plaukiant į kitą krantą, apvirto valtėlė ir sraunus Bijos vanduo nunešė ją su savimi. Kai leisgyvė, vargais negalais išsikapsčiusi grįžo į vietą, komendanto buvo apkaltinta simuliacimu ir nubausta maisto atėmimu.

Bendra nelaimė suartino žmones, gyvenome draugiškai, vienas kitam padėdami, nors pasitaikydavo, kad peralkusios moterys nepasidalindavo krosnimi maistui gaminti. Kartą mama, grįžusi iš miško, labai nuste-

bo, radusi baltai padengtą ir skanėtais — putino uogomis ir varške — „papuoštą“ stalą. Pasirodo, tai buvo gimtadienio, kurį pati buvo pamiršusi, proga. Tąsyk jai suėjo trisdešimt treji...

Vietiniai gyventojai mus užjautė: leido pirtyje išsimaudyti, parodydavo, kokias žoles ir kaip paruoštas galima valgyti, paguosdavo geru žodžiu. Daugiau kuo padėti ir negalėjo, nes ir patys varganai gyveno.

Sunku buvo kęsti ne tik badą, šaltį, bet ir nežinią: nežinojo moterys, kur jų vyrai, koks kitų artimųjų likimas. Bendromis maldomis jos palaikydavo dvasią ir viltį. Barake įsirengė altorių. Ukmergiškė mokytoja Ona Šalučienė buvo mūsų „kunigas“. Ji turėjo maldaknygę, iš kurios garsiai skaitydavo, o mes kartodavome. Visam gyvenimui į širdį įsirėžė giesmės žodžiai: „Neleisk mums žūti šitoj šalyje, gražink Tėvynę, sveika Marija“. Ateidavo kartais giesmių pasiklausyti ir vietinės moterys, apsiverkdavo kartu su mumis.

Kai miškas apie Kutą buvo iškirstas, pavasarį paskyrė natūją kirtavietę už dešimties kilometrų. Tad vaikai su senkais likome barake, o moterys įsikūrė taigoje. Nepavaikščios kasdien. Retkarčiais motinos pareidavo, parnešdavo šio to pavalyti, ir vėl išskubėdavo. Aptekome visi utėlėmis, naktimis įjauodavo blakės. Kaip sunku būdavo be motinų! Ištiesai badavome. Mitome tik žolėmis ir šaknimis. Pernykščiam bulvių lauke iškapstydavome vieną kitą apšalusią bulvę. Sumaigydavome ją ir kepavome tiesiai ant įkaitintos krosnies. Po žolės krakmolingi papločiai buvo tikras delikatesas.

Už keliasdešimt kilometrų taigoje augo daug kedrų, kurių riešutėliai skanūs ir labai maistingi. Bet jų rinkimui reikėjo turėti leidimą, kurio tremtiniais neduodavo. Kartą keli vyresni paaugliai ryžosi rizikai. Per keletą dienų jie prisirinko visą pusmaįšį, bet grįžtant buvo sulaikyti ir prarado gardesį su visų maišu...

R. BAJORŪNAS

(Bus daugiau)

„BIJO MERGOS KOMUNISTŲ...“

Paslapčių maišelis dar neužsidarė: klajoja kažkokios mistinės realistų draugijos paskvilai, o štai neseniai po kompartijos rajoninio komiteto stogu susibūrė dar paslaptines diskusijų klubas. Tiesa, šią paslaptinę skraistę jau mėgino nuplėšti vietinis radijas ir padiskutuoti su idėjom, gimusiom didžiojo vado Lenino portreto šešėlyje, tačiau netrukus vietos partiečių buvo subartas ir suniekintas už tokį politinį neįprusimą. Ką ten vietos! Į tą klubą bendraminčiai net iš sostinės suvažiuoja, ir, nepaisydami sunkių blokados sąlygų, į liaudį (kaip ir anais, gražiais raudonais laikais) eina, valdiškais limuziniais suplaukę, vietos pavaldinių palydėti, net vidury baltos dienos, žmonės nuo karštyčio darbų atitraukę, padiskutuoti kviečia. Sulaukę tokių svečių liepos 18-ąją ir kražiškiai. Tik kaip su jais diskutuoti neišmanė. Ypač po to, kai smalsumą parodęs V. Akunis gavo „per nosį“ — girdi, į nekorektiškus klausimus komunistas neatsakinėja. (Jei jau toks visų gerbiamas žmogus kaip Viktoras „nepatropijo“, tai ką čia kitiems!) O kai vilnietis svečias, berods, pavarde Kaspeirūnas, pradėjo mėtyti tikrus perliukus, auditorija suvis suskiliaudė ausis. Girdi, jų, komunistų, partija yra pati stipriausia, turtingiausia ir ypač mylima kaimiečių. Visos partijos kuriasi tik tam, kad valdytų, tad supraskit, kam valdžia priklauso. Kitos partijos kuriasi tik tam, kad iš komunistų paskutinę valdžią atimtų. „A. Terleckas, — rodos pats su savimi diskutavo sve-

čias, — lojali jėga, nes kai parlamentas nedrįsta ko pasakyti, užsiundo Terlecką“.

„Sis pusę kalbos rankas kišė neįprastai „diskutuotojas“ dar daug ką prieškėlė. O galiausiai buvo pasiūlyta tokia priemonė prieš visokias blokadas: važiuokit, broliukai, su traktoriais prie parlamento rūmų! Didžiųjų aplodismentų vertas pasiūlymas. Tik kražiškiai nebūtų lėtai mąstantys žemaičiai — o juk galėjo tokiu kilniam reikalui diskuro paprašyti!

Štai kaip komunistai susirūpino žemės ūkiu! Rajono laikraštyje net paskelbė anketą apie kaimo ateitį, kurią pasirašė rajono valdybos valdytojo pavaduotojas P. Pipiras ir LKP RK pirmasis sekretorius Z. Mačernius. Tai ir kraipo žmonės galvas: ar jau komunistai, taip ilgai vadovavę, ūkininkauti rušias, kad taip sukruto?

Per vietinį radiją galima pagraudenti apie visų partijų vienybę ir lygybę. Tačiau mažesnėje auditorijoje atsidūrę LKP emisariai neslepia savo tikrojo veido. Ir kliūva tuomet ne tik A. Terleckui bei parlamentui, bet ir čia pat gyvenantiems žmonėms. Na, o kai savo mėsulotų rankų nenusiplovęs tūlas veikėjas ima nagrinėti svetimą moralę (kažkodėl buvusios valdžios veikėjams tai parankiausia, gal, sakom, lengviausia ten, kur turi ilgąmetę patirtį?), jau net nepikta: ko ir stebėjus: juk tokius darbo metodus komunistai tobulino nuo pat 1940-ųjų. Ne veltui apie juos šitiek lautosakos sukurta (žr. pavadinimą).

NETIKĖKITE GANDAIS

Ir kokių tik gandų nepaleidžiama į sietą. Net iš pačių aukščiausių tribūnų, rodos, rimčiausių žmonių lūpų. Kad ir apie statybas. Girdi, sumažėjo darbų apimtys, trūksta statybinių medžiagų ir t.t., ir t.t. Nieka! Gal kur nors, bet tik ne mūsų rajone. Pas mus net keletriopai išaugo. Netikit? Anksčiau kapitalinės statybos skyriuje

dirbo du žmonės: o dabar — 7. Anksčiau buvusioje švietimo skyriaus buhalterijoje talpinosi arti dvidešimties žmonių. Dabar trigubai didesniame plote, beje, už solidžią sumą suremontuotame blokados sąlygomis, septyni vargiai besutelpa. Taigi gandai lieka gandai. Faktai kalba ką kita...

Fašizmas + gestapas = komunizmas + saugumas = „Žudyti už idėją“

Praeitame „Kražių aidų“ numeryje buvo spausdintas interviu su saugumiečiu. Manau, prie tos temos verta grįžti dar kartą. Šį rašinį paruošiau pagal buvusio Sovietų Sąjungos generalmajorą O. Kaluginą ir įvairius spaudos leidinius.

„Aš esu įsitikinęs, kad pertvarkos rimtai vykdyti negalima su organizacija, kuri įsisturbusi į visą žmogaus gyvenimą, kuri kišasi į visus šalies reikalus, visuomeninį gyvenimą, kultūrą, mokslą, sportą, religiją. Nėra nė vienos gyvenimo sferos, kur nesišautų saugumo ranka“.

„Sovietų Sąjunga, o iki šiol ir Lietuva, gyvena neišpasakytame slaptume. Mes gyvename didžiuliame sovietiniame lageryje, kuris saugomas dešimties tūkstančių pasieniečių, sovietinių saugumo organų viršija kartu paėmus Europos, Amerikos, Azijos (bei Kinijos) saugumo organus“.

„70 metų komunistų partijos lozungas buvo — kova su tarptautiniu imperializmu.

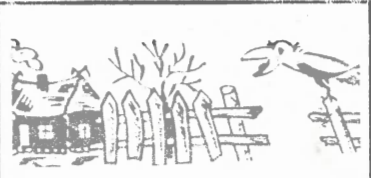
Šiandien komunistų partija to nebeskelbia. Tai ką veiki šių dienų saugumiečiai? Šiandien dauguma saugumo darbuotojų tapo konservatorinėmis jėgomis ir visų pirma tarp komunistų partijos darbuotojų. Ką šiaandien veikia sovietinis saugumas? Kur buvo KGB, kai prasidėjo įvykiai Sumgaite, Perganoje, Prunėje, Tbilisyje, Baku ir t.t.? Koks jų vaidmuo, užtikrinant žmogaus saugumą? Kodėl sovietų šalyje „nenugaitojų“ armija turi kovoti su savo liaudimi?“

„Kas galvoja, jog saugumas susilpnėjo, giliai ir skaudžiai klysta. Saugumas išlaiko savo milžiniškas gretas, ir šis „aparatas“ su gausybe žmonių turi savo agentus visose gyvenimo srityse. Saugumas ir šiaandien liko pačia uždariausia Sąjungos organizacija, nors ir ten yra plėšikų, žmogžudžių, kontrabandininkų, kyšininkų“.

„Kiek mus tikino, kad tarybiniais žmonėmis nėra sudaromos kortelės, „dosjė“, kad nesiklausomi telefoniniai pokalbiai.

„Ateis

Istorinė kovo 11-oji, regis, turėjo nutraukti TSRS karinių komisariatų veiklą. Tik ne Kelmėje, žmonės gerieji. Mūsų rajono antpečiuotieji emisariai dirba išsijusę. Ir šaukimus į TSRS armiją organizuoja, ir viešai ignoruoja Lietuvos valdžią. Štai ir vėl rajono įstai-gas užplūdo raštai (beje, vėl rusų kalba), reikalaujantys įvairiausių žinių bei dokumentų. Na, ir kas, kad Kelmės rajono valdyba 1990 m. 06.29 pri-

Telegramos iš terbos,
kur kabo Kražiuos
ant tvoros

KRIMINALTANGO

arba ko (ne) praneša rajono VRS

Vidaus reikalų skyriaus darbuotojas Česlovas Sakas, atsitiktinai nuklydęs į Kelmės užmiesčio laukus, Žukiškės miškelyje pastebėjo vykstančius keistus dalykus. Pasikvietęs tal-kon savo kolegą Palubinską, Bernotą, Baltrusaitį, Molotoką, ir pats nustebo šios išvykos sėkme: miškelyje stovėjo KAVZ markės autobusas ir GAZ-52 sunkvežimis, prikrauti džinsinės medžiagos. Kilo įtarimas, jog toks kiekis ne iš parduotuvės pirktas, tuo labiau, kad automašinių savininkas kelmieškis Neimontas, beje, neperseniausiai buvęs milicijos darbuotojas, jokių popierių pateikti negalėjo, išskyrus neaiškios paskirties kvitą. Tad šią medžiagą vyrai parbildino į skyrių ir, kaip sako teisininkai, „išėmė“.

Tuos, kas tikisi pikantiško detektyvo, turime nuraminti: tasai džinsas vojožas po mišką nebuvo užregistruotas net įvykių apskaitos knygoje Nr.

ėmė potvarkį Nr. 141, kuriame aiškiai, rodos, parašyta: „1. Ryšium su karinių komisariatų veiklos sustabdymu Lietuvos Respublikoje nutraukti žinių tiekimą bei dokumentų gražinimą kariniams komisariatams. 2. Kartotekas laikyti saugiose vietose. Reikalingos žinios apie karo įskaitininkus turi būti

iš miško

teikiamos tik Krašto apsaugos departamento atstovui P. Kleviniui pareikalavus. 3. Karo prievolininkus stoti įskaiton nukreipti į Krašto apsaugos departamentą (Kelmė, Vyt. Didžiojo 58, kab. 22).

Gal vieni komisariato darbuotojai nedrįstų taip šakotis, jei neturėtų rimtų užtarėjų rajono savivaldybėje. Keista, bet rajono valdžiai ši svetimos šalies įstaiga škart mielesnė už visas Nepriklausomybės idėjas. Ar ne todėl, nors TSRS karinių komisariatų veikla Lietuvos teritorijoje sustabdyta, mūsų rajono valdžia tebešelpia J. Žvaliausko

firmą. Paskutinį kartą iš skurdaus, skylėto rajono biudžeto ši įstaiga gavo solidžią sumelę šių metų gegužės 4-ąją, prieš tai duoklę atsiėmę balandžio 1-ąją. Tad kariškiai nenusimena. Neskaiciuodami sovietinių rublių, dailina savo patalpas, kala lentelėmis, matyt, tikėdamiesi, kad nebeatsisauks šio raudonų plytų namelio savininkas. Ir tikisi, matyt, „viešėti“ Lietuvos žemėje dar ilgai.

Ne mums mokytį valdžią, tačiau peršasi viena logiška išvada. Jei jau nebeturėjo kurtų tūkstančių dėti, tai gal reikėjo padalinti nuo tų pačių komisariato darbuotojų savivalės

broliai...

besislapstantiems jaunuoliams. Ateis diena, kai jie be baimės sugrįš į mūsų tarpą. Kas iš tėvo svirno, kas iš tolimų giminių, o kas galbūt ir iš miško. Kaip tada mes, šelpusieji jų persekiojtojus, pažiūrėsime tiems vaikams į akis?

1". Na, o rajono laikraščio skaitytojai, kas savaitę VRS informuojami, kurios bobutės vištą pavogė arba kieno lygintuvus užsidedę, taip apie šį įvykį nieko ir nesužinojo. Jei yra šešėlinė ekonomika, tai gal yra ir šešėlinė teisėtvar-

ka? Miške pasimetęs džinsas, tai dar baika! Liūdniau, kai ant kelio mėtosi... žmogaus palaikai. Būtent taip neseniai atsitiko „Pergalės“ kolūkio ribose, kur avarijoje žuvo moteris. Atvažiavo iš Kelmės įvykio tirti perspektyvi tartytoja ir tuo pačiu poskyrio viršininkė A. Rimšienė, kažką matavo, žiūrėjo ir išskubėjo savais keliais, taip ir nepasirūpinusi žuvusiaja. Sako, jautrios sielos moteriškė, bijo lavonų. Neduok, Dieve, mums, skaitytojau, su tokiais jautriais žmonėmis po mirties susitikti. Įdomu dar ir tai, kad ne tik paliko žuvusiają „Pergalės“ kolūkio gyventojų

užuojautai (nors žinovai sako, kad tai įeina į tartytojo pareigas), bet ir baudžiamąją bylą kelti atsisakė, motyvuojant, neva, pati žuvusioji griebusi už vairo. Tačiau Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 246 straipsnio 3 dalis nuo šito lyg ir neatleidžia, nes žuvo žmogus.

Ne tik jautrių sielų, bet ir vingrų biografijų žmonių dirba rajono VRS. Štai kelių patulinės tarnybos darbuotojo A. Talatkelpšos antpečiuotą karjerą Kelmėje ilgus metus lydėjo įvairiausi anekdotai. Daug linksmų komentarų susilaukė ir vienas paskutiniųjų Antano žygių, kai vestuvėse su verpeniško Kalinausko „Volga“ pareigūnas kuliavirščius vartė. Gal manote, kad po tokio žygio teko su milicijos uniforma atsisveikinti? Nieko panašaus! tik pervedė dirbti į kitą poskyrį.

Apie tai, beje, VRS taip pat nepranešė...

KĄ TAI REIŠKIA?

Daug visokių tikrintojų matė „Kražių aidai“. Tik, dideliame kažkieno pykčiui, anie nieko blogo vis neatrasdavo. Užtat dabar, sako, duotas nurodymas priešpriešinei revizijai. Kažin, kas tai per daiktas ir kaip tai galėtų reikšti?

PAMAČIJO

Praeitame „Kražių aidų“ numeryje mūsų smalsusis Jeronimas Kukurdvelkis, apsilankęs rajono ryšių skyriuje, bakstelėjo LKP RK pirmajam sekretoriui Z. Mačerniui, kad šis nepajėgia net už asmeninį telefoną užsimokėti, šias išlaidas

priskirdamas partijos komitetui. Kaip painformavo mūsų korespondentai, po publikacijos už asmeninį telefoną Z. Mačernius mokėsis pats. Gražus žestas. Tačiau būtų dar gražiau, kad ir už namo signalizaciją užsimokėtų pats, o ne MSMV.

JERONIMAS
KUKURDVELKIS

Kas rašyta apie Kražius

„Rytas“, 1925. 10. 28 Nr. 238 Gen. leit. Stomma „Kražiai“.

„Rytas“, 1933. 07. 15 Nr. 158 J. Domeika „Kražių didvyriams atminti“.

„Rytas“, 1933. 09. 23 Nr. 241 „Kražių skerdynių 40 metų sukakčiai“.

„Rytas“, 1935. 1. 15 Nr. 11 Kapolis „Kražių didvyriai“.

„20 amžius“, 1939. 12. 13 Nr. 58 „Pijus I apie ražius“.

„Lietuvos aidas“, 193 m. Nr. 230-231 Kun. P.Veblaitis „Kražių

bažnyčios gimimo 40 metų sukaktį paminėti“.

„Lietuvos aidas“, 1933 m. Nr. 60 „Didžioji Kražių drama“.

„Lietuvos aidas“, 1933 m. Nr. 262 „Kražių kruvinus įvykius minint“.

„Vairas“, 1933 m. Nr. 11 P. Veblaitis „Kražių vienuolynas“.

„Lietuva“, 1919 m. Gen. leit. Stomma „Kražių skerdynės“.

„Margutis“ (JAV) 1933. 11. 25 Nr. 22 „Kražių skerdynėms paminėti iš HFC Radijo stoties“.

(Bus daugiau)

Redaktorius kun. S. ANUŽIS

Įregistruotas Spaudos kontrolės valdyboje prie Vidaus reikalų ministerijos liudijimu Nr. 323.

REDAKCIJOS ADRESAS: 235479, Kelmės rajonas, Kražiai, Pievų g-vė, Nr. 4. Telefonai: 58349, 53500, 52584.

Eina kartą per mėnesį. Rinko ir spaudė Klaipėdos „Ryto“ spaustuvė. Fotorinkimas. Ofsetinė spauda.

Užs. Nr. 2675
Tiražas 3000 egz.

KRAŽIU AIDAI

KRAŽIŲ PARAPIJOS LAIKRAŠTIS

Eina nuo 1939 m.

Nr. 22 (25)

1990

Rugsėjis

SU PIRMUOJU NEPRIKLAUSOMOS

LIETUVOS RUGSĖJUI

GERBIAMI MOKYTOJAI!

Ilgus dešimtmečius mokykla buvo komunistų partijos ideologinio poveikio įrankiu. Dauguma mokytojų išauklėti jau tarybinės mokyklos ir įpratinti uoliai vykdyti tai, ką liepdavo partiniai hierarchai. Kiekvienas gerai žinojo, kas laukia tų, kurie nepaklus. Per tuos dešimtmečius susiformavo mokytojo-vykdytojo tipas. Tačiau melo ir apgaulės ideologija nepajėgė užgniaužti laisvės, demokratijos, šviesesnio gyvenimo troškimo, prasiveržusio Sąjūdžio mitinguose, Baltijos kelyje. Tauta pasuko į Lietuvos stybingumo atstatymą. Sunaikas ir sudėtingas tas kelias, vedantis į laisvę, demokrati-

ją, žmonišką gyvenimą. Kokia bus Lietuva, didžia dalimi priklausys nuo mokyklos, o kokia mokykla, nulems mokytojas. Būtina kuo greičiau nusimesti našta, kurią ant mokytojo užkrovė praeities dešimtmečiai, sutraukti mokytoją kausčiusias grandines, atvairuoti nuo dešimtmečių puseleto melo, pakilti aukščiau materialinės gėrovės siekimo. Tik mokytojas, mylintis Tiesą, Gerį, Žmogų, Tėvynę, gali būti kelrodžiu jaunimui, einančiam prisikeliančios Tėvynės keliu.

Pradedant naujuosius mokslo metus, kviečiu visus nusimesti „rūbą seną, kurį užvilko svetimai“.

Sėkmės žengiant į Naują dieną!

Mokytojas A. RAČAS
Lietuvos AT deputatas

Iš mūsų kronikos

Pradėjus tvarkyti prieš bažnyčią esančią Kražių aikštę, paaiškėjo, kad būtina po žeme paslėpti elektros liniją. Nei su istorija, nei su estetika nesiderino aikštėje ir ant šventoriaus išsižergę stulpai. Deja, tie darbai nenumatyti nei projekte, nei sąmatoj, tam neskirtos nei medžiagos, nei lėšos. Atrodė, jog rimtai įstrigome (kiek laiko daromi projektai, mes jau žinome). Bet čia mums pagalbos ranką ištiesė rajono elektros tinklų viršininkas V. Šikšnys, per keletą dienų likvidavęs mūsų darbus stabdžiusią kliūtį. Partizaniškai. Be didelių derinimų ir atsiklausimų. Nuoširdus kražiečių ačiū jam! O jeigu dar ir kiti viršininkai dirbtų savo galva...

X X X

Gražiai kražiškiai per švento Roko atlaidus paminėjo aktyvaus visuomenininko, puikaus organizatoriaus, etnografinio muziejaus įsteigėjo ir pavasarininkų bei ateitininkų vado, „Kražių aidų“ laikraščio iniciatoriaus ir redaktoriaus, vikaro kun. Stanislovo Rimkaus, 1942 m. nukaržinto Petropavlovsko kalėjime, 50-ąsias suėmimo metines.

Daug jautrių žodžių apie kun. Stanislovą pasakė jo buvusi mokinė, dabar Šiauliuose gyvenanti mokytoja V. Rakauskaitė. Kunigo pas-toracinę bei pedagoginę veiklą nu-vietė mūsų tautinio išsivadavimo veikėjas, tremtinys Petronis. Įtai-giai kalbėjo kun. Rimkaus giminės:

jo sesers sūnus mokytojas Girčys, sesuo K. Rimkutė. Apie kunigo gyvenimą ir veiklą pasakojo stendas bažnyčioje „Ir man derėtų kankinio vainikas“. Šią dieną paminėjo ir Lietuvos televizija per „Panoramą“.

X X X

Per rugpjūtį į amžinybę palydėti 3 Kražių parapijos žmonės: Aleksas Jasulaitis iš Jautakiškės kaimo (gim. 1923 m.), Viktorija Šaltmerienė iš Linkaučių kaimo (gim. 1934 m.) ir kražiškis Pranas Vaigauskas (gim. 1911 m.).

X X X

Keturiuos jaunos poros priėmė santuokos sakramentus ir penki jaunieji parapijiečiai — krikšto.

Stai taip atrodė Kražių bažnyčios šventorius per švento Roko atlaidus.

RIČARDO SAMULIO nuotr.

Rugsėjo 8-oji—tautos šventė

MARIJA IR VYTAUTAS DIDYSIS

RUGSĖJO 8-OJI — TAUTOS ŠVENTĖ. TAI — MARIJOS GIMTADIENIS IR VYTAUTO DIDŽIOJO KARŪNAVIMO DIENA (Vytautas Didysis Mariją laikė didžiąja savo žygių globėja; jai statė šventoves Trakuose, Kaune, Veliuonoje, Raseiniuose, Viduklėje, Kelmėje, rekenavoje, Darsūniškyje ir kitur, jos paveikslą, gautą dovanų iš Konstantinopolio imperatoriaus, vežiojosi visur su savimi, net savo vainikavimo iškilmes jis paskyrė Marijos gimimo dieną, rugsėjo 8-ąją).

Šiomet sukanka 560 metų nuo Vytauto Didžiojo mirties. Daug šis žmogus davė Lietuvai, daug jo vardas reiškia Kražiams. 1416 metais jo įsakymu pastatyta viena pirmųjų Žemaitijoje bažnyčių. Praėjusiais metais jos altoriaus vietoje pastatėme ir pašventinome kryžių. Šiomet bus pašventinta restauruota tos bažnyčios varpinė. Tačiau ne tik dabar — visais laikais kražiškiai gražiai pagerbdavo didįjį karvedį. Stai 1930 metais, kai visa Lietuva minėjo 500-ąsias jo mirties metines, Kražiuose taip pat buvo sudarytas to minėjimo komitetas.

Jo pirmininku išrinktas Kražių „Žiburio“ gimnazijos lietuvių kalbos ir literatūros mokytojas Petras Balčiūnas. Į komitetą įėjo tos gimnazijos vokiečių kalbos mokytojas Jonas Steikūnas, valstiečių sąjūdžio pirmininkas Stasys Šveikauskis, vietos pradinės mokyklos vedėjas Antanas Mozūraitis, Karklėnų pradinės mokyklos vedėjas mokytojas Juozas Brundza, pašto viršininkas A. Danilevičius ir Liaukauskas. Komitetas rinko lėšas Vytauto Didžiojo šventei ruošti, organizavo minėjimus, paskaitas, Vytauto paveikslą sutikimą ir kt.

Iš Kelmės į Kražius Vytauto atvaizdas išvyko liepos 20 d. 6 val. ryto. Paveikslą pasitiktį kražiškiai išėjo toli, net už 9 km už miestelio ties Pakalniškių kaimu. O jau 12 val. paveikslas buvo atneštas į Kražius. Miestelyje paveikslą sutiko komiteto nariai, šauliai, organizacijų

atstovai, gaisrininkai, žydų bendruomenė, per tūkstančio žmonių minia. Apieškieštą raportais, vyko mitingas, buvo sakomos kalbos. Paveikslas sutikimo iškilmes gyventojams padarė gilų įspūdį.

13 val. 40 min. Vytauto portretui iškeliavus iš miestelio, kražiškiai jį palydėjo net 11 kilometrų. O nuo čia estafetę perėmė Kaltinėnų būrio šauliai.

Visais laikais kražiškiai lenkėsi ir Svč. M. Marijai. Praėjusiais metais jie (pirmieji per visą pokario laikotarpį) Marijos gimtadienio garbei organizuoti vyko į Sidlavą. Vyksime ir šiemet: RUGSĖJO 8 D. 8 VAL. RINKAMĖS KRAŽIŲ BAŽNYCIOJE.

Už ką mes mylime Mariją? Už daug ką. Už jos pagalbą visam lietuvių kraštui. Už jos gausias malones, kai mes buvome persekiojami ir skaldomi religingiškai. Kai protestantizmas buvo beužliejęs mūsų šalį (Lietuvoje bebuvo likę 6 kunigai), Marija ištiesė savo ranką. Argi ne jaudinanti Šiluvos įvykių istorija? Čia Marija pasirodė vaikams. Ji stovėjo ant akmenų su kūdikiu ant rankų ir verkė. Vaikai nedrįso prie jos artintis. Jie pasiūkė kalvinistų pastorių, kuris atsivedė ir mokytoją Juodą paklausė, ko ji verkianti. O ši atsakė: „Kaip neverkti? Čia anksčiau buvo garbinamas mano Sūnus, o dabar ariama ir sėjama“. Tai pasakiusi, ji pradingo. Ir užteko to vieno jos pasirodymo, kad atgytų visų viltys ir pasiryžimas susigražinti svetimams užleistas pozicijas. Vėl imta statyti sudėginti ir sugriauti Dievo namai, o Marijos paveikslas iškeltas altoriuje. Ir taip ne tik Šiluvoje, bet ir visame krašte. Ne veltui rugsėjo 8-oji — Marijos gimimo diena — yra mūsų tautos šventė.

KVIEČIAME VISUS KRAŽIŠKIUS IR MŪSŲ SVEČIUS DALYVAUTI TAUTOS ŠVENTĖS RENGIMUOSE.

KUN. STANISLOVAS ANUŽIS

LIEPSNOJO LIETUVŲ LAUŽAI

Išpūdingai šiemet rajone buvo paminėtos Molotovo ir Ribentropo slaptyjų protokolų 51-osios ir „Baltijos kelio“ 1-osios metinės. Rugpjūčio 23-osios rytą gausus būrys rajono gyventojų (tap jį ir kražiškių) išvyko į Lazdijus, kur vyko akcija „Europos kelias“. Likę namuose 14 val. rinkosi į Kelmės kultūros rūmus, kur įvyko šių sukačių minėjimas. Vakare 20 val. visi, nešini po pliauską (mat neat-sirado, kas iš anksto sukratų laužą), dar kartą susitiko Kražantės slėnyje. Simboliška: visi po pliauską — ir didžiulis laužas, taip, kaip ir kiekvieno indėlis į Nepriklausomybę... Susirinkusieji dar kartą prisiminė skaudžias suka-ties pasekmes. Kalbėjo AT deputatas A. Račas, Sąjūdžio Kelmės tarybos pirmininkas V. Šikšnys, tremtinys V. Urbonavičius, Kelmės parapijos klebonas V. Brusokas. Padainavo, priėmė tokio turinio kreipimąsi: „Mes, kelmiečiai, susirinkę į Kražantės slėnį, 1990 m. 08 23 d. paminėti Molotovo-Ribentropo susitarimų 51-ąsias metines, reikalaujame: 1. Panaikinti visas Molotovo-Ribentropo suokaltbio pasekmes; 2. Bolševizmo nusikaltimus paskelbti nusikaltimais žmonijai; 3. Pagrindiniais bolševizmo nusikaltimų vykdytojais paskelbti komunistų partiją ir saugumą (KGB) .

Kražiškiai po vakaro pamaldų, skirtų tautos kančios atminimui, patraukė ant Žvyrkalnio, kur, plazdant trispalvei ir laužo liepsnai, įvyko mitingas. Jame kalbėjo parapijos klebonas S. Anužis, apylin-kės viršaitis B. Dirmeikis, sąjūdie-čių vadas E. Dirmeikis, KDP

Kražių grupės pirmininkė J. Ramanauškaitė. Susirinkusieji simboliškai (kaip ir „Baltijos kely“) rankomis apjuosė laužą...

Autoriaus nuotraukoje ir matome kražiškius ant Žvyrkalnio rugpjūčio 23-osios vakarą.

JONAS LIPSKIS

Liudininke kviečiu istoriją

Zinia, kad į Kražius nusilenkti savo tėvų žemei iš Izraelio atvyksta žydai, bereginti apskriejo miestelį ir jo apylinkes. Vieni paprasčiausio smalsumo pagauti teiravosi, kas, kur, kodėl, kiti norėjo tiksliai žinoti atvykimo laiką, kad galėtų deramai pasirošti tolimų ir brangių svečių sutikimui, tretį su nerimu balso patarinėjo, jog nereikėtų su jais prasidėti, o tuo labiau iškviesti siųsti. Pirmųjų elgesys visiems suprantamas. Supratau ir pastaruosius. Dažnai Kražiuose girdėjau tų šeimų pavardes šalia šiurpių anų metų įvykių: iškundinėjo, suimtus žydus saugojo, juos prie duobės varė, šaudė...

„Praėjo beveik pusšimtis metų, o aš niekaip negaliu pamiršti žmonių, kurių dėka likau gyvas, kurie vokiečių okupacijos metais slėpė mane, saugojo. Už tai ir kreipiausi į Lietuvos laikraščius, prašydamas atsiųsti tuos žmones ar jų artimuosius. Aš noriu, kad visi žinotų, kokie kilnūs buvo lietuviai. Mes Izraelyje rašome knygą, kurioje turi būti visos mūsų tautos gelbėtojų pavardės. Mes sodiname parką, kuriame kiekvienas medis vadinis mūsų geradarių vardais. Toji kelionė mums — savotiška ekspedicija, medžiagos rinkimas, o kartu aš noriu dar kartą padėkoti visiems, kurių širdies gerumo ir begalinės rizikos dėka aš gyvenu. Padėkoti ir visiems man paršusiems, į paieškas atsiliepusiems. Ne visiems atsakyti galėjau — aš rašyti lietuviškai nemoku. Tik kalbu ir skaitau. (Nedrįsau paklausti, ar ir tiems padėkoti, kurie savo laikuose kaimynus, pažįstamus dergė, kurie valiutos ar kitokių dovanų prašė, iškviesti į užsienį meldė. Jeigu pastarųjų elgesys dar šiaip taip suprantamas, tai pirmųjų — sveiku protu nesuvokiamas, nors ir vienu, ir kitų niekuo nepateisinamas. Gėda, lietuviai! Nejaugi mes tokie dvaisios, proto skurdžiai, kad savom piktybolėm sodinti prašomės svetimos žemės — aut.), — rašė viename paskutiniųjų laišku Josef Ben Jakov.

Ir štai jie — Lietuvos žemėje. Jaudinančios susitikimo akimirkos, o dar labiau — pačios viešnagės dienos: juk josėjo kruvinais prisiminimų keliais, nuo duobės prie duobės...

Tyliai plevėna iš tolimos žemės vežta žvakė prie Medžiokalnio. Motulei, sesėms, artimiesiems — šimtams čia suguldytųjų.

— Mes buvome suvaryti į aną daržinę, — pagaliau skausmo krešulį pramuša Josefas. — Ten buvo pono Šiukštos kiaulės. O ant to tvarto — šviežiai suvežtas šienas. Jame aš ir apsikasiau, kai varė šaudyti. O štai čia stovėjo didelis namas, kražiškių braviariku vadinamas. Bet jo dabar tik pusė bemačiau. To namo viename gale gyveno Jasulaičiai, o kitame — pavardės nežinau. Bet toji šeima turėjo už mane gal porą metų vyresnį piemenį, na, sūnų, kuris pono karves ganė. Kas jis toks? Man reikia jį surasti...

Paieškas pradėjau nuo seniausiųjų Kražių gyventojų.

— Tai galėjo būti kas nors iš Jasulaičių. Tame name tuomet dvi Jasulaičių šeimos gyveno. O tas piemu — ar tik ne Kražių kolūkio brigadininkas Vaclovas Jasulaitis? — garsiai mąsto Medinės gatvės senbūvis Kazimieras Gerlikas. — O pats kieno būsi?

— Motkės.
— Mėsininko?
— Taip.
— Pažinojau. Oi geras žmogus buvo! Kai varė jus šaudyti, aš lent-

pjūvėje prie pat kelio dirbau. Neatlaikiau, į miestelį nuo to košmaro pabėgau, — ir rieda rieda upeliukais ašaros. Nieko daugiau jis nebegali pasakyti.

Vaclovas Jasulaitis tądien arė dirvą. Braškes sodins. Nieko nesuprasdamas, žiūrėjo į užsieniečius ir įtemptai stengėsi, ką nors prisiminti.

— Pameni, tądien, kai šaudė žydus, tu ganei dvare karves. Tave aš sutikau jau ketvirtą parą po to, kai išlindau iš savo slėptuvės, išbadėjęs,

— Su Vincu susitikęs, aš net užmiršau, kad vyksta karas, kad manęs tyko mirtis. Jis buvo man kaip tikras brolis, — pakeliui kalbėjo Josefas.

Ir štai jie stovi Vinco kieme vienas prieš kitą. Vincas apie šią viešnagę nieko nežinojo. (Tik vėliau jis prisipažins, kad gal prieš dešimtmetį buvo gavęs Josefo laišką. Bet atsakyti į jį bijojo: dar apkaltins ryšiais su užsieniu, vaikams kelius į mokslo uždarys.)

— Svečią atvedžiau, — sakau. O jis tik gal trumpą minutėlę stebi:

— Juozai!

— Juozuk, koks tu didelis užau-

SUŠAUDYTA

Batakiuose. „Čia aš dar kartą peržengiau gyvybės ir mirties ribą: šioje duobėje turėjau gulėti ir aš“, — sako Josefas Ben Jakovas (iš kairės į dešinę) juos viešnagės metu globojusiam Kražių klebonui S. Anužiui, žmonai Mariam, dukrai Ronit ir man, šių eilučių autorei, juos iškvietusiai į Lietuvą.

VAIKYSTĖ

nemigęs, iškankintas baimės. Tu mane iškart pamatei, liepei palaukti ir netrukus atnešei duonos, sviesto ir obuolių. Tai buvo trečiadienis. Tu mane išgelbėjai... — žiūrėdamas į tyras Vaclovo akis, Josefas, atrodo, nedvejoja, kad tai — jis.

Pamažėl pusamžio senumo užmarštis krinta ir nuo Vaclovo Jasulaičio atminties.

— Ne, žmogau. Ne aš tave išgelbėjau. Tau paprasčiausiai pasisekė. Aš duonos ir kitiems žydukams nuvešdavau. Jų gal septyni pabėgę buvo. O kitus sugaudė...

Ir tvirtos, darbininkiškos rankos apkabina Vaclovą. Už duonos riekelę, kuri per šitiek metų ne tik nesužiedėjo, bet iškilo iki gyvybės kepalų simbolio.

— Tai buvo man gyvybės riekė. Jos vertė nenusakoma, — ir Josefui užlūžta žodis.

Ne mažiau jaudinantis susitikimas ir su kitu kražiškiu Vincu Gaidjurgiu.

stoją tik dėl karjeros, o dabar išstoja vėl dėl to paties — nerimta ir kvaila. Žmonės stoji dėl duonos karnio, iš baimės būti sutryptais, suniekintais, be ateities. Bet kurį postą galėjo užimti tik komunistas. Tai ar čia karjera?

Siandien gal ir ne visi žino, kokius „kadru įskaitos asmens lapus“ („Ličnij listok po učetu kadrov“) teko pildyti žmogui, norinčiam 1950 m. gauti darbo. Iš 38 anketos klausimų 13 tiesiogiai susieti su komunistų partija (ir 7 klausimai netiesiogiai). Štai 15 klausimas: „Ar buvo svyravimų, vykdant partijos liniją ir ar dalyvavo opozicijoje (kurioje, kada)?“ Gimimo vietą prašoma

gai, — buvo pirmieji ir vos ne vieninteliai ir Kazimieros Mileikienės iš Nomininkų kaimo (dabar gyvenančios Kaltinėnuose) žodžiai. O paskui kalbėjo žvilgsniai, glaudėsi vienas prie kito. Tik šįkart susikeitę vietomis: ji, smulkučiukė, jau aštuonias dešimtis karolėlių ant gyvenimo siūlo suverusi, kažkuo priminė ano meto likimo badomą žydų vaikėlį. Anas tuomet glaudėsi prie tyros lietuviškos motinos širdies, toji siandien paskendo savo augintinio glėby.

— Daugiau kaip pusmetį ji man buvo motina. Patekau pas ją sergantį, šunvotėmis nusėtas, kaip siandien matau, tvarto ji mane ir sako: „Kentėk, vaikeli. Kai labai skaudės, negalėsi iškęsti, sakyk: „Jėzus Marija!“ Tik nešauk: „Uil!“ Antraip supras, kad tu — žydukas. Ir Juozukas tu, o ne Joškė...

Vyniojasi, tįsta atminties kamuo-lys, vis dažniau įstrigdamas ant kraujo krešulio. Kuprė... Ar bežiūrimas pro storą velėną tėvulio vei-

parašyti pagal dabartinį administracinį suskirstymą ir pagal tuo metu buvusį. Kai nebeliko Lietuvos Respublikos administracinio suskirstymo, „tuo metu“ visas „kadru įskaitos asmens lapas“ greitai galėjo tapti ir savo nuosprendžiu. Kadru įskaitos lape svarbią vietą užėmė: partiskumas, bilieta numeris, partinis stažas, VLKJS buvimo stažas, kokios partinės baudmės, partinis-politinis mokslas ir t. t., ir t. t. Daugelis klausimų „perskelti“: iki 1940 m. liepos 21 d. ir po jos. Ir, suprantama, viskas — rusų ir lietuvių kalbomis. Beje, visi puikiai žino, kaip rusų kalba gujo mūsų gimtąją. Štai šią charakteristiką 1950 m. liepos 3 dieną rašė Kražių ta-

das? Kažin, ar iš nebūties mato jis ant kapo sūnaus atvežtas marčią Mariam ir anukę Ronit?

Batačiai. Dvi ilgos ilgos duobės, jau rudeniniais gvazdikais pražydušios.

— Vienoje jų mano vieta liko tuščia, — kažkokiu nenusakomu skausmo balsu ištaria Josefas. Ap-gavęs mirtį Kražiuose, nutariau bėgti į Batakus pas tetą. Aplinkiniais keliais, per laukus. Per dieną suko-riau per penkiasdešimt kilometrų. Skubėjau, kad suspėčiau... į pragarą, — karčiai šypstelė tik lūpos, — pataikiau į pačias žydų gaudynes ir vėl atsidūriau daržinėje. Šaudyti mane atvežė antru reisu. Pirmieji jau buvo sukloti į duobes. Išrikiavo. Sukinėjosi keletas vokiečių su fotoaparatais ir ginkluoti civiliai — budeliai, nuo kurių stipriai dvokė samagonu. Liepė nusirengti. Vilkdamasis marškinius, pastebėjau, kad už manęs nėra to su šautuvu. Ir nėra ir mišką. Kiek bėgau, nežinau. Tik atmenu, buvo klampus raistas, už jo — upė (Ančia — aut.). Miškui baigiantis, prieš pat nosį iškilo ginkluotas baltaraštis: „Kur, rupūze, valkiojies? Ar nežinai, kad žydus šauda? Kaip tu čia patekai? Dink iš akių!“ Taip aš prasiverčiau pro mirties ratą, iš kurio išvedė pats egzekucijos vykdytojas, neatpažinęs, jog aš — žydas. Aš net nežinau, kiek čia mano tautiečių suguldyta.

O paskui nutyla, ilgai mąsto ir nedrąsiai, lyg atsiprašinėdamas, klausia:

— O kodėl ant visų paminklų rašo „Fašistinio teroro aukoms? Ir datą bendrą — karo metų? Kodėl nepanorėjo lietuviai įvardinti, jog čia sušaudyti tik žydai ir bent apytikriai kiek jų, iš kokių vietų. Ir šaudė mus ne per visą karą, o konkrečią dieną... Kodėl ant Dirvoniukų kaimo kapinaičių paminkliuko — penkiakampė žvaigždė? Juk mūsų, žydų, žvaigždė šešiakampė...

Ką aš galėjau jam atsakyti? Kaip ir daug kur, strigo žodžiai, buvo gėda dėl nepagarbos kapams, dėl savo tautiečių piktadarybių. Bet ne jų ieškoti atvažiavo į Kražius Josefo Ben Jakovo šeima. Nors šis retos atminties žmogus tikriausiai nepamiršo ir jų. Štai įrint videofilmus, susuktus apie „Andieninį Kražių atgimimą, jis ne anksčiau atpažino vieną davatkėlę, aktyvią šiandienos veikėją, kuri, užėjus vokiečiams, Kražių gatvėje plyšavo: „Visus žydus ir komunistus iššaudyti...“

— Dievas jiems teisėjas, — pasakė be pykčio, be pagiežos. — O jeigu jūs rašysit, parašykite, kad aš nepamiršau nė vieno, kuris man pagelbėjo. Tegul nesupyksta, kurio aplankyti nespėjau. Laiko labai nedaug. Aš širdyje kur kas daugiau jiems jaučiu, negu randu žodžių tam išreikšti.

Beje, šis žmogus, šitiek metų negirdėjęs nė žodžio lietuviškai, kalbos švarumu daug kur kartais pranoko ir mus, lietuvius. O kai pamatė ant sienos Vincą Kudirką, nušipšėjo ir lyg senam prieteliui padeklamavo: „Lietuva, Tėvyne mūsų, tu — didvyrių žeme...“

Trumpos, negailestingai trumpos susitikimų akimirkos. Ir jiems, ir man. Tiek daug dar norėjosi parodyti, supažindinti. Bet jų tikslas tik vienas ir kukliai kilnus: padėkoti juos gelbėjusiems žmonėms ir surinkti medžiagą apie juos.

— O į Lietuvą mes dar atvažiuosime, kai nebebus sienų, neberekės sudėtingų vizų — kai Lietuva bus visiškai laisva. Ji bus tokia! Ir greitai.

O žmonės nuo senų senų vės sako, jog žydai žino, ką šneka...

NIJOLĖ PETROSIUTĖ

Kaulais grįstas „Kelias į komunizmą“

Man dar nebuvo nė metų, kai mane pradėjo ruošti kelionei į komunizmą. Tėvai, o tuo pačiu ir aš patekome į tremiamų šeimų sąrašus... Bet tą kelionę sutrukdė Stalino mirtis. Tuo keliu man buvo lemta pravažiuoti po 38 metų. Vaziavau parsivežti kitų artimųjų palaikų, kur Irkutsko srityje, Nižneudinsko rajono „Putj k komunizmu“ kolūkyje dešimt lietuvių šeimų prieš keturiasdešimt metų pradėjo pažinti su komunizmu.

Patekti į šią gyvenvietę ir siandien nėra paprasta: nuo rajono centro — septyniadesimt kilometrų ir kursuoja tik vienas autobusas. Galima ir traukiniu, bet dar lieka per dešimt kilometrų pėsčiomis... Juos mindamas, ir gali apmąstyti, kodėl taip vadinasi kolūkis, jei jame nė vieno komunisto nėra. Tremtinė Stasė sako, jog buvo vienas komunistas Davydovas. Bet kad jis nepritapo prie žmonių, išmetė jį iš partijos, o dabar kaimas švarus... Matyt, teisingai pradėjo rusai mąstyti, kad pirma reikia kaimus išvalyti nuo komunistų, o vėliau jau ir nuo šiukšlių, kurių, beje, čia ypač netrūksta. Kur važiavo Sibiro keilais, nematė sodų, gražių tvarkingų sodybų (vienkiemis iš viso nėra). Gamta nuniokota, išdegusi taiga, neapbrėpti miškai stovi sustingę be lapų, be šakų, juos nudegino iš lėktuvų purškiami chemikalai. Atrodo, ir paukščių mažiau. Visur — pūvantys rasta, lentos, krūvos metalo laužo, šiukšlynai, dilgėlės. Salia miestų — kvapą gniaužiantys gamyklų garai. „Mes Nižneudenske gerimui skirtą vandenį košiame, po to viriname, virdami valgi, dar kartą viriname. Kuriame Sibiro mieste gyventojai labiau nuodijami, siandien sunku pasakyti. Taip, kaip neišsiaiškina, kuriame mieste buvo daugiau lagerių, tremtinių, kur komunistų ideologai daugiau nužudė žmonių“, — sako lietuviškos tremtinės dukterė Liudmila.

Štai neseniai Irkutsko „Memorial“ žmonės išaišino, kad Angarske a. 200 000 žmonių kapų pastatyta gamykla, Irkutске ant 10 000 žmonių palaikų pastatytas aerouostas. Jie buvo „liaudies priešai“, tarp kurių nemažai ir lietuvių.

Alkanas, nualintas kraštas ilgą laiką gyveno be vyrų. Siandieną beveik ant kiekvieno sibiriečio krūtinės ordinas ar medalis „Učastnik otečestvenoj voini“. Prie kiekvieno namo sibirietiškos aukštos medinės tvoros metalinis užrašas „Zdes živiot učastnik otečestvenoj voini“. Vienas tokių Michailas pasakoja: „Į frontą išvarė, kai man buvo septyniolika metų... Tėvas zuvo prie Kenigsbergo, brolis nežinau kur... O į šį kaimą tėvai iš Smolensko srities atvažiavo, kai Leninas paskelbė dekretą dėl žemės. Atvažiavę tėvai gavo žemės, iškirė, trūsė, bet trisdešimtaisiais metais atėmė... Apgavo mus, sujaukė gyvenimą. Matote, ką iš mūsų padarė komunistai, o Gorbačiovas iš viso neturi supratimo apie vadovavimą šaliai“.

Siandien taiga — tai laukmės ir kapai. Juoduoja taiga. Miršta taiga. Taiga, kurioje prieš keliasdešimt metų buvo pilna gėrybių, paukščių ir žvėrių. O siandien net kedro riešutų liko tik vaistams... Upės išseko, sumenko žuvis... Seiminkaujantys taigoje „Stalinecai“ guldė miškus, guldė žmones be jokio žvilgsnio į ateitį“.

Be jokios minties statomas ir Nižneudenskas. Miestelio prieigose didžiulį plotą užima keletas karinių dalinių, nesuprantamų mums savo netvarka. Gatvėse — balos, auga ajerai. Mediniai namai sukežę ir šiukšlynai, šiukšlynai... Į šio miesto turgavietę ir atveždavo lie-

(Nukelta į 3 psl.)

Ne pavadinimą keisti

1902 m. Leninas straipsnyje „Čto delatj?“ pradėjo svajoti apie profesionalių revoliucionierių organizaciją, su kuriais buvo pasiryžęs apversti Rusiją. Po revoliucijos norai išsipildė: valdžia paėmė Lenino partijos elitą — profesionalūs revoliucionieriai-bolševikai, kurie išliko ir siandien nori likti, keisdami savo pavadinimą. Pamėginkite suskaičiuoti, kiek jų dirbo komunistų partijos aparatuose! Komunistai į sostus ir sostelius skirdavo tik komunistus ir greitai okupavo visus valdžios organus. Samprotauti, jog dalis žmonių į partiją

parašyti pagal dabartinį administracinį suskirstymą ir pagal tuo metu buvusį. Kai nebeliko Lietuvos Respublikos administracinio suskirstymo, „tuo metu“ visas „kadru įskaitos asmens lapas“ greitai galėjo tapti ir savo nuosprendžiu. Kadru įskaitos lape svarbią vietą užėmė: partiskumas, bilieta numeris, partinis stažas, VLKJS buvimo stažas, kokios partinės baudmės, partinis-politinis mokslas ir t. t., ir t. t. Daugelis klausimų „perskelti“: iki 1940 m. liepos 21 d. ir po jos. Ir, suprantama, viskas — rusų ir lietuvių kalbomis. Beje, visi puikiai žino, kaip rusų kalba gujo mūsų gimtąją. Štai šią charakteristiką 1950 m. liepos 3 dieną rašė Kražių ta-

rybinio ūkio direktorius vienam ne komunistui: „S rabotoi spravliajatsa horošo. Političeski gramotni, disciplinirovani, trebovatelni k sebe i padčionionim, aktivno učastvuet v politiki partiji i strani, polzuetsia bolšim avtoritetom sredi mass i moralno ustoičiv“.

Komunistai žmogų sekė kiekviename žingsnyje, ir nebūti jų partijos nariu reiškė būti priešu. Ir pakeitę partijos pavadinimą, komunistai savo kaltės prieš žmones neišpirks.

K. LUKOŠIUS

Mūsų publikacijų pėdsakais

20-AJAME „KRAŽIŲ AIDŲ“ NUMERYJE BUVO IŠSPAUDINTAS N. PETROŠIŪTĖS INTERVIU SU SAUGUMIEČIU, PAVADINTAS „JUDO SINDROMAS“. „Daug „šviesių“ prisiminimų sukėlė man toji publikacija: areštai, tardymai, tremtis, nuolatiniai persekiojimai. Pagal krikščionišką moralę derėtų pasimelsti už klydusius ir viską atleisti. Tuo labiau, kad Lietuva keliai iš griuvėsių, įnirtingai trauko vergystės pančius, eina kad ir duobėtu, bet savo keliu. Tačiau šalia gyvos ir tos jėgos, kurios Lietuvą sukaustė tomis grandinėmis, atnešė jas kaip gimtadienio dovaną. Maža to, kad gyvos: jos šandien labai šauniai, profesionaliai vaidina skriaudžiamųjų vaidmenį. Girdi, kokie mes nelaimingi, kaip mes puolami, neteisimai nustumiami nuo valdžios vairo ir net atgailauti liepiama. „...Už ką mes taip turėtume atgailauti? Ką mes tokio padarėm?“ — atrodo, net įsižeidęs, į autorės klausimą atrėžia saugumietis. Aš papasakosiu tik mažytę istoriją iš savo žilo gyvenimo. Ir tegul malonūs laikraščių skaitytojai padės susigauti rajono saugumiečių vadui. Lapinskui bei jo žmonėms: turi jie už ką atgailauti ar ne. Buvo 1983-ųjų metų gegužė. Saulė, lyg nujausdama ką negerą, vis slėpėsi už debesio. Tačiau žmonės gausiai rinkosi į Lockavos atlaidus, vieną gražiausių Žalpių parapijos švenčių. Nelinksmi buvo tikinčiųjų veidai: prieš keletą dienų sužinojo-

me, kad areštuotas kunigas Alfonsas Svarinskas, geras mūsų parapijos prietelius. Kažkas sakėsi rytą pastebėjęs prie bažnyčios įtartinus tipelius. Pastaroji žinia manęs nei nustebino, nei sujaudino. Seniai buvau pripratintas prie įvairiausio plauko šnipinėjimų. Greičiau būčiau nustebęs, jei kas būtų įtikinęs, jog šįkart mano bažnyčia — švari. Ką gi, kiekvienas dirbom savo darbą. Gal būtų laimingai

LAIPTAI I KARJERĄ

ir pasibaigusi toji darbo diena, jei nebūtų atsiradęs „trečias frontas“. Viena mano parapijietė Regina Teresiūtė ėmė rinkti parašus kunigui Alfonsui Svarinskui vaduoti. Tokių, kurie nepritarė jos sumanymui, atrodė, nebuvo. Tad dar net sumai nesibaigus, pasirašę buvo, ko gero, visi. Tik staiga per pačias šventas Mišias su trenksmu į bažnyčią įvirtė girtas G. Lapinskas, puolė prie R. Teresiūtės, išplėšė parašus ir čia pat sudraskė. Tai padaryti jam

sunkumų nesudarė, nes žmonės buvo susikaupę maldai, grumtis bažnyčioje ir dar per šventas Mišias jiems neleido krikščioniška garbė. Už tai atsigriebė po sumos. Išvilko į klebonijos kiemą ir ėmė lupti net kvapo pasiklausydami. Suskubau gelbėti. Kas bebuvęs, bet vis tiek žmogaus pavaldą nešioja. Mušti nustojo, bet nenurimo: „Į miliciją chuliganai! Į blaivyklą!“ — šaukė žmonės. Čia pat ir „viliukas“ atsirado. Nepažįstami „paslaugūs“ jaunuoliai pasisiūlė nuvežti į Vidaus reikalų skyrių. Apsimečiau nesuprantas, leidausi apgaunamas, kad nebekurstyčiau įkaitusios minios aistrų — saugumiečiai išsivežė apgultą savo draugą.

O netrukus prasidėjo tardymas. Buvo suimta R. Teresiūtė ir keli parapijiečiai. Ir man teko „pagal iškvieta“ važiuoti į saugumą. Dažnas žalpiškių po to įvykio atsakinėjo į protokolų klausimus. Išsikviesti žmonės jiems nebuvo sunku — turėjo bažnyčioje buvusiųjų nuotraukas, pasirodė, fotografavo net muštynes. Nepigiai žalpiškiams atsiėjo šis incidentas. Ne vienam ir karjerai pakenkė, ir jų vaikams kelius į mokslus uždarė, ne vienam ir kaulus patiesino. Ką čia ir kalbėti, manau, šiandienos žmogus žino, ką reiškia saugumas, o tuo labiau — apkalta.

Beje, deramo įvertinimo susilaukė ir G. Lapinsko poelgis. Kaip užgrūdintas kovoje, jis netrukus buvo paskirtas Kelmės rajono saugumo poskyrio viršininku.

KUN. JONAS RAZMANTAS

Kaulais grįstas „Kelias į komunizmą“

(Atkelta iš 2 psl.)

tuvius. Iš čia juos išveždavo į rajono kolūkius, miškų ūkius, gyvenvietes statyti komunizmo. Man paaiškino, kad miesto centras yra ten, kur asfaltuota gatvė ir kur Leninas. Ir dar, kur gausybė komunistinių šūkių, plakatų. Nejaugi jais dar tiki žmonės?! Septyniadešimt metų komunizmo tranai Rusijoje mulkino žmones, privedę vieną turtingiausių pasaulio šalių prie skurdo ir bado ribos. Ne, išsivaduoti iš komunistinio lagerio žmonės, matyti, pajėgs tik tuomet, kai Sovietų Sąjungos komunistų partija bus perduota į tarptautinį Hagos tribunolą. Argi nebaisu, kai vietinė gyventojų, kviesdama į svečius, sako: „Ateikite vakare — karštomis bulvėmis pavaišinsiu...“? Vakarė tikrai ant stalo garavo tik... bulvės... Seimininkė pasakojo, kad jau greitai mėsos, kai į parduotuvę neatveža mėsos. Apie sviestą, rūkytą dešrą, varškę, kumpį ir kitus maisto produktus iš viso mažai kas žino. Jų parduotuvėje: dešimt rū-

šių jūros kopūstų, dvi rūšys žalių žirnelių, sultys, actas, kruopos... Keikia rusai Gorbačiovą, komunistus, valdžią ir beveik niekas nebetiki, kad jų gyvenimas palengvės. Bet leisti Sibiro rusams vėl laisvai maukti degtinę, vėl eiti mirti „Už Gorbačiovą!“, „Už Tėvyne!“, „Už partiją!“...

Vieno jų kambaryje mačiau tebekabantį Stalino portretą Kremiaus fone. Po mūsų šypsenos — „Jis man nieko blogo nepadarė“. „O jūsų žmonai lietuvi?“ Michailas, mostelėjęs ranka, išėjo iš trobos...

Sibiriečių vaišingumas, gerumas suprantami: dideli atstumai, atšiaurus klimatas priverčia viens kitam ištieti pagalbos ranką. Tačiau septyni dešimtmečiai trukę komunistinis teroras deformavo įgimtas sibiriečių gerąsias savybes ir pilnai paruošė niekšybėms... Už tai ir vežė komunistai lietuvių už penkių tūkstančių kilometrų statyti mistinio komunizmo.

KĘSTUTIS LUKOŠIUS

„Ir man derėtų kankinio vainikas...“

(A. Miškinis)

„JA DRUGOJ TAKOJ STRANY NE ZNAJU...“

Antraisiais tremties metais kiekvienai šeimai davė po ežią žemės. Išsimainę sėklos iš vietinių gyventojų, pasisodinome šiek tiek daržovių, bet tai buvo menka paspartis, nes svarbiausio — bulvių — sodinti kažkodėl neleido.

Kartą, parėjusi iš miško, kažkieno motina paglostė mane ir pasakė, kad mama greitai nesugrįš, nes guli ligoninėje. Jai įkando gyvatė (taupydamos apavą žiemai, moterys dirbdavo basos). Tuoj pat ištino liežuvis, pradėjo atsalti galūnės, iš burnos pasirodė putas. Moterys už pažastų nutempė ją į medpunktą, o iš ten užsodino motiną ant arklio; viena moteris prilaikė, kita vedė arklį. Taip sukurė daugiau kaip dvidešimt kilometrų. Tris paras motina galavosi su mirtimi. Kiti ligoniniai, sužinoję, kas ji ir kodėl tokia liesa, pradėjo atiduoti jai savo sriubą. „Dešimt dienų prabėgo kaip rojuje. Net nesitiki, kad nereikia

galvėtis su šimtamečiais medžiais po keturiolika valandų per parą, miegi, kiek nori, valgai vos ne iki soties“, — prisimindavo mama.

1943 metų pavasarį mums leido pasisodinti bulvių. Davė po rėžį žemės ant šlaito, pamiškėje. Tai buvo nuo amžių nejudinta alpinė pieva. Išdraskėme šiaip taip velėną, pasisodinome svogūnų, morkų, žirnių ir krepšį bulvių. Derlius be jokių trąšų užaugo dešimteriopas. Tremtiniai stebėjosi, kodėl taip vargingai gyvena sibiriečiai, turėdami tokią derlingą žemę.

Vasarą mama susirgo šiltine. Išbadėjusiai sunku buvo įveikti ligą. Kai grįžo iš ligoninės, vos bepažinome — taip buvo sublogusi. Moterys net apsiwerkė, pamčiusios tokį skeletą...

Kai rudenį visi sugrįžo iš kirtavietės, mamą pasiuntė į mišką saugoti malkų (nežinia nuo ko?).

(Nukelta į 4 psl.)

ATMINTIS — GERIAUSIAS DOKUMENTAS

21-ajame „Kražių aidų“ numeryje buvo išspausdinta V. Rimkaus publikacija „Kareiviškių tragedija“. Nors autorius remiasi bent keliais rašytiniais šaltiniais, tačiau vis dėlto joje įsivėlė netikslumų. Mūsų, pašiliškių, atmintis — geriausias anų įvykių dokumentas. Tuokart Kareiviškėse žuvo ne 7, o 8 partizanai, tarp kurių minimo Leono Ivoškaus — Ivoškevičiaus, buv. Kražių policijos vachmistro, nebuvo. Užtat tarp žuvusiųjų nepaminti partizanai Viknius ir Kazimieras Serpetauskas. Be to, labai dviprasmiškai skamba ir paskutiniojo sakinio pabaiga „...o gyventojai atskleidžia ir provokatoriaus (vieno, aštuntojo, li-

kusio gyvo) vaidmenį. Ką autorius turėjo galvoje, taip sakydamas? Pašiliškiai žino, kad tarp partizanų provokatoriaus nebuvo. O nuotraukoje įsimaišė ir visai svetimas žmogus: pirmas iš kairės vyriškis nėra nei žuvusiųjų giminaitis, nei šiaip artimas žmogus.

GRUPĖ PAŠILIŠKIŲ

Iš rugsėjo

mėnesio

kalendoriaus

RUGSĖJO 8-15 D. ŠILUVOJE — TRADICINIAI ŠVČ. M. MARIJOS GIMIMO ATLAIDAI.

1 d. Šv. Egidijus, šv. Verena, Varūnė, Eiginas.

2 d. Šv. Ingrida, šv. Maksimas, šv. Evodijus, šv. Elpidijus, Vaidutis, Vismilas, Vaidevutis.

3 d. Šv. Grigalius, šv. Zenonas, šv. Karitonas, šv. Pijus (Popiežius šv. Pijus X (1903-1914) yra taikos popiežius. (Jis mirė iš širdies skausmo, kad nebuvo galima sulaukyti Pirmojo pasaulinio karo, aukodamas

Dievui savo gyvybę, austrų ambasadoriui jis pasakė: „Aš negaliu laiminti karo, nė tų, kurie karo nori. Aš laiminu taiką“), pal. Bronislava, Augvilas, Bronius, Aukšė.

4 d. Šv. Rozalija, šv. Ida, šv. Marcellis, šv. Silvanas, Kęstas, Rimantas, Kaunas.

5 d. Šv. Laurynas, šv. Urbonas, Bartenis, Teisutis.

6 d. Šv. Faustas, šv. Beata, šv. Zacharijas, Kantvilė, Kantigirdas.

7 d. Šv. Regina, šv. Pulcherija, šv. Anastazas, Palmyra, Neringa, Gina, Aukšutis.

8 d. ŠVČ. M. MARIJOS GIMIMAS (ŠILINĖ). Šv. Adrijonas, šv. Sergijus, Vytautas, Gražina.

9 d. Šv. Serapina, šv. Gorgonijus, šv. Viktoras, Darius, Eidvinas, Vadamaras.

10 d. Šv. Mikalojus, šv. Salvijus, šv. Konstancija, Gražidė, Vytartas.

11 d. Šv. Protas ir Hiacintas, šv. Emilijonas, šv. Teodora, Gražuolis, Nutautas.

12 d. ŠVČ. MARIJOS VARDAS. Šv. Gvidas, šv. Silvinas, šv. Syras, Sirvydas, Ovidijus.

13 d. Šv. Jonas-Auksaburnis, šv. Eulogijus, šv. Maurilijus, Augmantas, Mangailis.

14 d. ŠV. KRYŽIAUS IŠAUKŠTINIMMMMMAS. Pradžioje ši šventė švenčiama kaip Kristaus šv. Kryžiaus pagerbimas ir atminimas jo pasirodymo Konstantinui Didžiajam. Nuo 629 m. ši šventė primena, kaip šv. Kryžiaus relikvija buvo atimta iš Persų ir iškilmingai grąžinta į Jeruzalę.

Šv. Maternas, šv. Roželė, šv. Generalis, šv. Notburga, Goštautas, Roželė, Gervylis.

15 d. ŠVČ. M. MARIJA SOPULINGOJI ARBA SEPTYNI ŠVČ. M. MARIJOS SKAUSMAI. Iš pradžių ši diena buvo pamaldus žmonių užuojautos reiškinys Dievo Motinai dėl jos skaudžių pergyvenimų Kristaus kančios ir mirties metu. 1423 m. Kelno bažnytinės provincijos Sinočas įsteigė Septynių švč. M. Marijos skausmų šventę atsiprašymui už daromus Elaidetikų husitų švč. Dievo Motinai įžeidimus, o nuo 1727 m. ji švenčiama visoje Bažnyčioje penktadienį prieš Verbas.

Šv. Eugenija, šv. Nikodemus, šv. Valerijonas, šv. Emilis, Erdvilis, Virmantas.

16 d. Šv. Kornelijus, šv. Kiprijonas, šv. Eufemija, šv. Liudmilė, Gediminas, Eidimė.

17 d. ŠV. PRANCIŠKAUS ŽAIZDOS. Ši diena primena, kad šv. Pranciškus Asyžietis 1224 m. nuostabiame regėjime gavo stigmatas, t. y. žaizdas, kokias turėjo J. Kristus, prikaltas prie kryžiaus.

Šv. Robertas, šv. Teodoras, šv. Narcizas, šv. Giedra.

18 d. Šv. Juozapas Kupertinietis, Jorūnė, Jogaudas.

19 d. Šv. Januarius ir draugai Kankiniai, šv. Arnulfas, šv. Konstancija, šv. Festas, Jūreivis, Giedrė, Praurimė.

20 d. Šv. Andriejus, Paulius ir kiti Korėjos kankiniai, šv. Kolumba, šv. Fausta, šv. Eustachijus, šv. Agapitas. Avietis ir Avietė, Vainoras, Geistautas.

21 d. ŠV. MATAS — APAŠTALAS IR EVANGELISTAS. Dievo įkvėptas, pirmasis parašė Evangeliją,

t. y. linksma naujieną, skelbiančią Kristaus gyvenimą ir darbus dėl žmonių išganymo.

22 d. Šv. Tomas, šv. Mauricijus. Kintautas, Mastautas.

23 d. Šv. Linas. Buvo pirmasis šv. Petro įpėdinis.

24 d. ŠVČ. M. MARIJA, BELAISVIŲ GLOBĖJA. Kai XIII a. daug krikščionių kentėjo mahometonų nelaisvėje, 1218 m. rugpjūčio 1 d. Švč. M. Marija, pasirodžiusi šv. Petriui Nolasui, įsakė iškurti vienuoliją, kurios tikslas turėjo būti belaisvių išpirkimas. Vienuolija buvo įkurta ir jos pastangomis išgelbėta daugybė belaisvių. Padėkoti Švč. M. Marijai už belaisvių gelbėjimą ir įsteigta Švč. M. Marijos, belaisvių globėjos iškilmė. Šv. Gerardas, šv. Rupertas, šv. Pacifikas, Ramūnas, Ramūnė.

25 d. Šv. Kleopas, šv. Aurelija. Aušrelė, Kybutas, Ladas.

26 d. Šv. Kozmas ir Domijonas, šv. Justina, šv. Virgilijus, šv. Kiprijonas. Kipras, Vyktas, Gražina.

27 d. Šv. Vincentas Paulietis, šv. Fidentas. Kęsgaila, Eivydas.

28 d. Šv. Vaclovas. Margis, Vaidimantas.

29 d. Šv. arkangelai Mykolas, Gabrielius ir Rapolas. Arkangelas šv. Mykolas laikomas Bažnyčios, žmonių ir skaitystos vėlių globėju. Jis taip pat yra prekybininkų ir vaisininkų globėjas. Kražių parapijos bažnyčia (per karą sudegusi) taip pat buvo pavadinta šv. Mykolo vardu. Šią dieną bus šventinama restauruota šv. Mykolo bažnyčios varpinė.

30 d. Šv. Jeronimas. Jis iš hebrajų ir graikų kalbų išvertė visą šventą raštą.

VI. Nepaleistuvauk

Žmonijos gyvybės šaltiniai yra šventi, todėl jie turi būti gerbiami ir saugomi. Dievas šeštuoju įsakymu reikalauja, kad būtume drovūs ir skaitūs, kad neieškotume neteisėto lytinio pasitenkinimo. Šito įsakymo laikomės, jei mūsų mintys ir jausmai tyri, kalba ir elgesys padorūs. Nusikalstame, kai nepadoriai mąstome, kalbame, juokaujame, dainuojame ar nepadorių dalykų noromis klausomės, kai nevengiame neskaisčių reginių, rašų, filmų ar palaidų asmenų. Taip pat nusideda, jei kad vienas ar su kiais nepadoriai elgiasi — ištvirkauja; jei be Santuokos sakramento gyvena kaip vyrai ir žmona; jei vedusieji yra vienas kitam neištikimi arba jei kas, metęs teisėtą sutuoktinį, susideda su kitu.

(Iš katekizmo)

* * *

Italijos žvejų kaimelyje galiojo nerašytas įstatymas: apkaltinta neištikimybė moteris buvo nustumiama nuo uolos. Kartą vyrai tokią ir sučiupo. Pasmerktajai duodavo pasikalbėti su savo vyru. Bet jo nebuvo namuose ir teko laukti. Kitą dieną žmonės nustebo: žmona — namuose, o vyras prie uolos riša tinklą, tikėdamas išgelbėti žmoną. Gyventojai, pamatę žvejo, šeimos tėvo krikščionišką sąžinę, nusprendė pasigailėti...

Pagal Yrner Bergengruen

„JA DRUGOJ TAKOJ STRANY NE ZNAJU...“

Atkelta iš 3 psl.

Ji viena pragyveno taigoje trejetą savaitę. Valgyti, išskyrus duoną, jai nieko nepaskyrė, o žolėmis ir uogomis pasisotinti sunku. Palapinėje — šalta, nes rudenys Sibire labai ankstyvi. Nemažiau už alkį kankino baimė: palapinė be durų, jokio ginklo nėra, aplink — meškos ir vilkai. Kartais, atnešęs mamai bulvių, pernaktodavau su ja. Kad būtų šilčiau, įkaitindavome laužė didoką akmenį, suvyniodavome jį į skudurą ir pasidėdavome naktį po kojomis. Prisimenu, labai bijodavau šunų, kurie lakstydavo palaidi ir lodami puldavo mane. Kartą, einant pro kaimą, vietiniai vaikaliai apmušė mane iš pėly ant kelio bulvės. Po to aš jį iš tolo aplenkėdavau, ir mano kelias dar puskiometriu pailgėjo.

Sykį, neturėdama ko valgyti, mama nuėjo į artimiausią kaimą. Gavę porą didokų agurkų. Grįždama sutiko apiplyšusį keleivį, kuris paprašė valgyti ir pasisakė, kad grįžta iš Kolymos. Teko pasidalinti savo laimikiu...

1944 metų rudenį tremtinių vaikams leido pradėti lankyti mokyklą. Mokykloje gavome po dvi knygas — skaitymo ir aritmetikos vadovėlius. Visa kita reikėjo susirasti patiems. O kur? Pasiuvo mums motinos drobinius maišelius, vietoj sąsiuvinų nusipirkome brošiūrų ir rašydavome tarp eilučių. Rašalą darydavomės iš suodžių, ištirpinę juos vandenyje. Rudenį, kol neiškrisdavo sniegas, ir pavasarį, kai tik jis nutrūpdavo, į mokyklą bėgdavome basi, nes reikėjo taupyti apavą, dar iš Lietuvos atsivežtą, žiemai. Labai varginantis mums būdavo poros kilometrų kelias. Paltukų neturėjome, todėl visą kelią įveikdavome bėgte, kad nesusaltume. Kojas vis tiek pradėdavo gelti. Stabtelėję vidurkelyje, nusilapindavome vienas kitam ant kojų, kad nors trumpam atšiltų ir vėl — bėgte. Klasėje kūrėdavome krosnelę, kentėti šiaip taip būdavo galima. Mokėmės mes gerai, mus pavyzdžiui kitiems rodydavo. Ir ne veltui! Mano suolo draugas Rimutis Bandraitis dabar — Vilniaus universiteto matematikos profesorius, mokslo draugė Danguolė Morkūnaitė — inžinierė, Raseinių PTM dėstytoja, Nijolė Radzivilaitė — puiki matematikos mokytoja Kaune, Laima Salučkaitė — Akademio operos ir baletų teatro solistė ir pan. Įdomu, kad visi, kurie likome gyvi, baigėme aukštąją mokyklą, nors buvo daromos įvairiausios kliūtys. Skaudžiausia, kad tai darė patys lietuviai, sugrįžus mums į Lietuvą...

Prisimenu, Kutaše per pirmąsias pamokas mokytoja mums paskaitė plačiai žinomą dainą. Man įsiminė žodžiai:

„Ja drugoj takoj strany ne zna-ju, gde tak volno dyšit čelovek...“

Eidamas namo, svajojau, kaip būtų gerai, patekus į šį stebuklingą kraštą. Man atrodė, kad tai kažkokia tolima graži šalis. Nesu-vokiau, kad jau treči metai gyvena-me būtent šioje šalyje, „kur taip gera žmogui ir jauku“...

(B.d.)

R. BAJORŪNAS

Telegramos iš terbos,
kur kabo Kražiuos
ant tvoros

NEIK SU VELNIU OBUOLIAUTI

Joną Janavičių prieš keliolika metų sveikata apleido, kažkokia kvaraba ausis užsėdo. Kurčias — ne medžiotojas, kaip bekojis — ne šokėjas. Tuomet ir paėmė iš jo šautuvą apylinkės inspektorius Narbutas. Per daug nesipriešino žmogelis: ką jau darysi, jei tokia tvarka.

Tik šit pasirodė, jog ji buvusi netvarka. Tad suskato Jonas savo gero ieškoti, beveik būdamas tikras, jog jį atgaus be didesnių sunkumų. Tremtis, sibirų žmonės praėjo, akmenis ant akmenų neliko, ir tai pamažėl savo susigražino. O čia pamanyk tik, šautuvas. Ir dar neseniai paimtas. Tad nieko nelaukdamas, rašo Jonas Janavičius pareiškimą vidaus reikalų skyriui: girdi, gražinkit bent kompensaciją už paimtą šautuvą, nes pats daiktas jam ir nereikalingas. Netrukus ir atsakymas iš ten ateina: „Į jūsų pareiškimą pranešame, kad dėl jūsų šautuvo Kelmės rajono vidaus reikalų skyriuje jokių dokumentų nėra. Pagal tų metų įstatymus šautuvai buvo išimami neatlyginamai ir iš vidaus reikalų skyriaus išvežami į LTSR Vidaus reikalų ministerijos ūkinę dalį.“ J. Janavičius sakosi žinąs tą „ūkinę dalį“ ir liudininkais galės įrodyti, kam atiteko jo šautuvas. Tik kas iš to žinojimo — dokumentų juk nėra.

NUO DAINŲ GĖLĖS NEVYSTA

Sako, jog lašas po lašo ir akmenį pratašo. Bet žemaitis, o ypač jei kražiškis, pasirodo, ir už akmenį yra kietesnis. Kiek kartų rašė „Kražių aidai“, kiek kartų grįžino atskiri autoriai įvairiuose leidiniuose, kad reikia į Kražius sugrąžinti senąsias tradicijas, reikalai — kaip apatinė girnapusė. Stai ir šiemet, artėjant Šventam Rokui, vėl buvo tęsiama pernykštė dainelė: reikia Medžionkalnyje gegužinės. Tokios, kaip prieš keletą dešimtmečių! Su gyva muzika, su trankiais lietuviškais šokiais. Velnio tuos kvailius post-tringavimus apie dainos žałą botaniniam draustinui! Tam pritarė visi. Tik dirbančių, deja, neatsirado. Ir tik paskutiniu momentu, kai buvo visiškai aišku, jog vėl liksime be gegužinės, padėtį gelbėti ėmėsi „Kražių aidų“ redakcija. Patys skelbimus pakabino, patys Kuršėnų kultūros namų kaimo kapelą parsi-

kvietė, patys už visa tai ir užmokėjo. Net tada, kai miestelyje kabojo skelbimai, niekas net nepaklausė, gal kokios paramos reikia, gal bent aikštė pašluoti galėtume, suolelį muzikantams atneštume. Ne, šias eilutes rašau ne dėl pagyrų „Kražių aidams“. Mintis kita — kada pagaliau pradėsime dirbti kiekvienas savo darbą. Juk Kražiuose yra kultūros darbuotojai, kurie gauna atlyginimą. Už ką? Kad kada-ne-kada savaitgaliais kultūros namus bam-batryniui prie išklusų įrašų at-rakina. Žinia, vargiai rasi kvailį, kuris neimtų pinigų, jei jam dyktų juos duoda. Tačiau kodėl duoda? Ir kodėl apie tai iki šiol nesusi-mašto apylinkės vadovai?

Atvažiuodavo kadais į Medžionkalnio gegužines autoparduotuvės, limonado, alaus, ledų, dar kokį riestainį atveždavo. Siemet jų neprisi-prašė kražiškiai.

ORGIJOMS ATAUSUS

Sulaukiau seno jaunystės draugo. Maunam, sako, kur nors į pirtelę. E, neužmiršo šėtonas, kokios nuostabios jos buvo: garai, medus, putino uogos ir... hmmm... nuogos. Ir publika rinktinė, ne šiaip kokie muzikai. O interjeras, o aplinkai!

Ką gi, svečio noras gerai išauklėtam žmogui — įstatymas. Kur pa-geidauji? Kad ir į Saukėnus... O jergutėliau! Žiūrime ir savo akim netikim, širdis pati klasiką dekla-muoti ima: „Tylūs ir nykūs šią naktį manieji namai, tarsi apgriuvus šventovė, kur maldos išblėso...“ Nejaugi tai — taip neseniai buvu-sių linksmybių vieta? Buvom bekei-

čių maršrutą (bene mažai tokių vietelių mūsų rajone), bet žino-viai paprotino, kad visur dabar tokia pirtelių dalis. Mat kai liau-dis vienadien neapsikentusi tarė: „Gana dulkint mergeles ir kurenti pirtelės“, jos ir paliko „be sargo, ginklų, be žmogaus“. Nejaugi taip ir sunyks, palikdamos vien kudlotus prisiminimus? Komunistai net iš bažnyčių sugebėjo viską padaryti: mu-ziejus, sandėlius, net tvartus. O mes net pirtelės normaliam gyve-nimui pritaikyti nesugebame. Jei nieko gudresnio nebesugalvojame, iš-dezinfekuokim raudonąsias bacilas ir padarykim normalias pirtis.

IEŠKAU DAVATKOS,

kuri kuo greičiau galėtų mane išmokyti katekizmo. Dabar, kai rajono valdyba, nors ir labai prieštaraujant Sąjūdžio rajono tarybai bei daugeliui pedagogų, patvirtino mane švietimo skyriaus inspek-toriumi ir įpareigojo kuruoti tikybės dėstymą mokyklose, kvalifi-kacijos kėlimą laikau pirmaeilį dalyku. Paslaugas siūlykite ra-jono valdybos valdytojo I. Šimkaus telefonu 51233.

KOSTAS ARVASEVIČIUS,
ilgametis LKP RK darbuotojas,
partijos rajono komiteto
antrasis sekretorius

Mieli skaitytojai,

Mūsų laikraštis skelbia prenumeratą 1991 metams. Už 4,20 rub. „Kražių aidai“ Jus lankys ištisus metus. Pranumeratą priima visi rajono ryšių skyriai. Kitų rajonų gyventojai gali užsiprenumeruoti savo Sąjūdžio būstinėse.

LAIKYKIS, KAROLI!

Per Lietuvą nusirito paminklų demontavimo banga. Nuo pos-tamentų nulipa vakarykščiai stabai. Be didesnio dėmesio, be platesnių komentarų. Ir šį reiškinį kiekvienas įvertina per savo mąstymo prizmę. Stai Kauno įdinstvininkai Lenino pakasynoms organizavo piketėlį, Varnių miestelio gyventojai tokio pat paminklo vietoje, ko gero išsigandę, kad Leninas apsi-galvojęs atgal nesugrįžtų, patalpino šukšlādėzes (žr. Z. Sinkūnienės nuotr.). Pagaliau „išėjo Leninas vi-siems laikams“ ir iš mūsų para-pijos — nuo rugpjūčio mėnesio jo vardo kolūkis perkrikštytas į But-kiškę. Pamažėl užleidžia pozicijas ir didžiojo vado mokytiniai. Stai iš Marijampolės pasišalino Kapsukas, Kaune vienas kitą prilaikydami nulipo nuo pjedestalo keturi komu-nistai. Sako, pastarieji patraukė link Kražių. Mat čia po senovei tebegar-binamas vienas jų Karolis Požėla. Tad gal kur nors ties Vileikių akmeniu ir kiti trys įstaisys. Nes mūsų žmonės neišrankūs — Piliakalnyje meldžiasi K. Požel, Petrališkėje — P. Cvirka.

AŠ IR MANO BOBA

Man atrodo, jog aš jau žinau, ką reikia daryti, kad kuo mažiau priekaištautų mūsų parlamentarams už tarpusavio ginčus, nesutarimus. Ogi atsivesti į parlamentą savo an-trąsias puses. Na, suprantat, kaip nors fiktyviai įdarbinti žmonas, vy-rus. Taip, kaip pasiėlgė Užvenčio apylinkės viršaitis Rimas Bugailiškis. Jis, didžiai mylėdamas savo žmoną ir norėdamas visiems apy-linkės gyventojams darną ir sutari-mą pademonstruoti, nutarė Geno-vaitę savo pavaduotoja padaryti. Tik kaip, kad tie įstatymai dar tokie netobuli. Bet galvotas ir mylintis vyras nepasimetė — ėmė ir sukūrė fiktyvų raštininkės eta-tą. Na, ir kas, kad toji rašti-ninkė per visus metus užregistra-

vo tik 4 raštus ir 17 potvar-kių. Už tai atlyginimo gauna 205 rub., nors pagal schemą priklausytų maksimum 140 rub. Bet ir tai, palyginus su moters aukojimusi, yra tik zuikio ašaros. Juk ne kiek-viena ryžtusi kiauřą parą šalia vyro ir dar tokiose pareigose. Bet, sako, Rimas jau galvoja, kaip čia pritaikyti kenksmingų sąlygų koeficientą ir nemokamai skirti pieno. Nepavydėkim ir to, jei sukombi-nuos. Už tai Užventyje kaip nie-kur gali pamatyti darnią šeimą, vienas kito užžadavimą. Šit R. Bugailiškis parvežė prekėms talo-nus, G. Bugailiškienė juos tuoj išda-lino, kur viena nepajėgė, abu su-kibo. Ką ir bekalbėti, kur kartu, ten ne vienas...

„PIRMI PRIE LOVIO“

Pastaruoju metu vis dažniau pasi-girsta nuomonių, kad komunistų partijai reikia keisti pavadinimą. Ypač dabar, kai bolševizmo nusi-kaltimai ir į devinto jaučio skū-rą nebesutelpa, šis klausimas itin aktualus ir neatidėliotinas. Juk bū-tina kaip nors užsimaskuoti. Kaip reikia elgtis šioje, sakyčiau, kriti-koje situacijoje, gražų pavyzdį pa-rodė Pašilės tarybinio ūkio komu-nistai, subūrę kuopelę „Pirmi prie lovio“. Jie, vadovaujami buvusio ūkio zootechniko Vidmanto Anuse-vičiaus, šių metų balandžio mė-nesį pagal sutartį perėmė ūkio kiauilių fermą. Pasakytumėm, kas čia ypatingo: tokių pavyzdžių dabar Lietuvoje kiek nori, įeigu naujoji komunistų kuopelė iškart po savo steigiamojo susirinkimo nebūtų komunistiškai puolusi įgyvendinti savo programos, siekių. Vidmantas Anusevičius, nusprendęs, kad apie 800 rub. šoktelėjęs mėnesio atlygi-nimas yra apgailėtina mažas ir ne-atitinka jo fermoje įdėto triušo, nusprendė „prisidurti“ iš šalies. Jau balandžio 6-ąją parduoda gyvu-liuką už 390 rub. (Ką padarysi, jei prie senos valdžios užsidva-sinęs buvo.) Už tai balandžio 9-ąją gyvulių supirkimo punkte

išrašoma sąskaita jau už 1217 rub. Gegužės mėnesį tuo pačiu keliu šeimos biudžetas pasipildo dar 1179 rubliais, birželyje — 960 rublių, liepos mėnesį — 1081 rubliu. Tai per daug nei stebino, nei pykdė pašiliečių — ką padarysi, kad tokie komunistų kuopelės nuos-tatai. Bet kai rugpjūčio 20-ąją iš fermos „išgaravo“ 18 kiauilių, žmonės suklego: kas čia per su-tartis ir kas su kuo susitarė, jei tokio masto vagystės vyksta vidu-ry dienos. Ne susitarė, o, pasirodo, nutarė eilinis komunistų kuopelės „Pirmi prie lovio“ susirinkimas, pritariant visiems kuopelės nariams (kaip čia nepritarsi, jei už tai kiekvienam nariui — Urboniėnei, Grabauskui, Bartkui bei jo gyveni-mo draugei — kluvo po tris kiaules). Beje, nors komunistai veikia legaliai, kai kuriuos sprendimus dar priima pagrindyje. Stai ir apie pastarąjį nežinojo nei ūkio vadovai, nei sutartyje toks punktas buvo numatytas. Kaip ir apie pašiukų brokavimą: nors ir yra sudaryta komisija, bet jai retai kada tenka tokiu prozišku darbu užsiiminti. Ir teisingai. Juk tai — kuopelės vidaus reikalas.

JERONIMAS KUKURDVELKIS

Redaktorius kun. S. ANUŽIS

Įregistruotas Spaudos kontrolės valdyboje prie Vidaus reikalų mi-nisterijos liudijimu Nr. 323.

REDAKCIJOS ADRESAS: 235479, Kelmės rajonas, Kražiai, Pievų g-vė, Nr. 4. Telefonai: 58349, 53500, 52584.

Eina kartą per mėnesį. Rinko ir spaudė Klaipėdos „Ryto“ spaustuvė. Fotorinkimas. Ofsetinė spauda.

Užsak. Nr. 3003
Tiražas 3000 egz.

KRAŽIU AIDAI

KRAŽIŲ PARAPIJOS LAIKRAŠTIS

Eina nuo 1939 m.

Nr. 23 (26)
1990 m.
SPALIS

IŠ MŪSŲ KRONIKOS

PAGERBIME DIDĮ VYRĄ

Slovė visus sujudino
Gera tėviškei daryti,
Ir ką amžiai pagadino
Čėsas yra sutvarkyti.

(S. Stanevičius)

Didžio, garbingo žemaičio Simono Stanevičiaus kelias ėjo per Kražius. Šiemet jam sukanka 191-eri metai. Tai progai spa-

lio 27-28 dienomis Kražiuose ir skiriama mokslinė konferencija. Prašom nepasididžiuoti, visiems suvažiuoti! Konferencijos pradžia 14 val. Kražių kultūros namuose.

S. STANEVIČIAUS
DRAUGIJA

Štai šis Kražių vidurinės mokyklos mokytojų ko lektyras kurs tautinę mokyklą. Tik šios nuotraukos autorius mokytojas JONAS LIPSKIS liko anapus ob

jektivo. Matome tarp mokytojų ir Kražių kolūkio pirminką S. Šeputį (antras antroje eilėje), vieną didžiausių mokyklos „ramsčių“, bei šiemet tikybą pradėjusį dėstyti kleboną S. Anužį.

Šiemet per šv. Mykolo atilaidus Kražiuose atšventinta naujai restauruota varpinė ant Vytauto kalno, Kražių kolūkiui kainavusi arti 60 tūkst. rub.

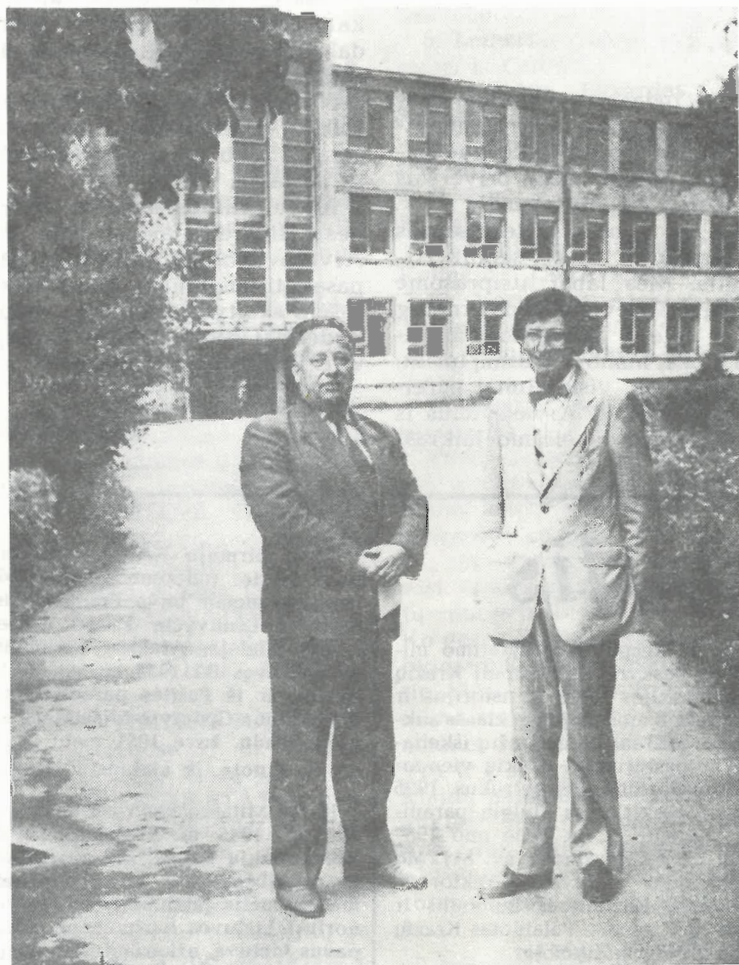
Nuoširdžiai dėkojame PE-TRUI ŠARAUSKUI iš Butkiškės kaimo, skerdynių paminklui paaukojusiam 50 rub.

Šiemet Kražių parapijos tikintieji Švč. M. Marijos gimimo dieną vėl iškeliavo pėsčiomis į Sidlavą.

Per rugsėjo mėnesį vėl kražiškiai neteko 8 savo parapijiečių. Tai: Onos Kaučikienės (gim. 1913 m.) iš Pievų gatvės, Jono Rimdienės (gim. 1912 m.) iš Paplūščių km., Vinco Glazausko (gim. 1964 m.) iš Pagių km., Juzefos Petroševičiūtės (gim. 1919 m.) iš Kražantės gatvės, Jadvygos Mėčajūtės (gim. 1951 m.) iš Brukų km., Jadvygos Rimšienės (gim. 1919 m.) iš Šeškinų km., Stasio Saltmerio (gim. 1912 m.) iš Linkaučių kaimo ir Petro Martutaičio (gim. 1907 m.) iš Adomaičių km.

Deja, naujagimių tebuvo vienas. Nedaug vilčių teteikia ir santuokos sakramentas: jų — du. Beje, ne taip dažnas atvejis: kartu vestuves atšoko du broliai — Jonas ir Zigmas Zakaraskai iš Šventragių kaimo.

Rugsėjo mėn. Žemaičių kultūros fondo kvietimu Lietuvoje lankėsi Čikagos pedagoginio lituanistikos instituto dėstytojas, buvęs Kražių „Žiburio“ gimnazijos mokinys, klasikinių kalbų magistras, poetas Apolinaras Bagdonas. Jis nepamiršo ir Kražių, kur ap-lankė mūsų skerdynių bažnyčią, muziejų, susitiko su vidurinės mokyklos mokytojais. Atminimui svečias padovanojo savo eilėraščių rinkinį „Likimo antspaudas“, skerdynių paminklui paaukojo 50 dolerių. Iš Kražių A. Bagdonas išvyko į Užventį. Čia jis net lietuvių kalbos pamoką XI a klasėje vedė. Susitiko su kraštotyrininku V. Rimkumi, aplankė giminaičius Antaną Piežą ir Valių. O šioje autoriaus J. LIPSKIO nuotr. matome brangų svečią (dešinėje) su mokytoju E. Dirmeikiu prie Kražių mokyklos.

„IR MAN DERĖTŲ KANKINIO VAINIKAS“

(A. MIŠKINIS)

5. LIETUVOJE

1947 metais į Kutašą atvyko kažkoks vienuolis iš Kauno. Jis turėjo leidimą parvežti vaikus našlaičius į Lietuvą. Kadangi jų buvo belikę mažai, kartu su jais, ilgai svarsčiusi, mama ryžosi išsiųsti ir mane pas senelę į Panevėžį. Ji turėjo savo namą, vieną kambarį nuomojo, be to, gaudavo keliolika rublių pensijos. Giminės iš kaimo retkarčiais atveždavo maisto. Tokiu būdu mes šiaip taip vertėmės. Pradėjau lankyti ketvirtąją klasę. Keletą kartų kvietė mane į vidaus reikalų skyrių, klausinėjo, kas parvežė iš Sibiro, kur jis gyvena ir pan. Senelės pamokytas, sakiau, kad nieko nežinau, neprisimenu, tad mane paliko ramybėje. Baigęs septynias klases, norėdamas greičiau įsigyti specialybę ir gauti stipendiją, mėginau stoti į Panevėžio hidromelioracijos technikumą. Deja, mandatinė komisija, kaip tremtinių vaiko, nepraleido. Baigęs vidurinę, surizikavau nuvežti dokumentus į Kauno politechnikos institutą. Perskaitę Panevėžio miesto vykdomojo komiteto išduotą pažymą, kad „...tėvas smetoniniais laikais buvo mokytojas. Visą šeimą 1941 metais iš-tremta į Sibirą“, kadru skyriuje mano dokumentų nepriėmė. Sužinojęs, kad Veterinarijos akademijos rektorius Cygas palankiai žiūri į tremtinius (joje tuomet mokėsi A. Smetonos sūnėnas), pabandžiau laimėti ir aš. Egzaminus išlaikiau gerai. Per mandatinę komisiją kažkas garbiai perskaitė puikią vidurinės mokyklos išduotą charakteristiką, o kitų „popierių“ nebežiūrėjo.

Pasimokius keletą mėnesių, mane išsikvietė Akademijos partinės organizacijos sekretorius R. Songaila (tas pats, kuris vėliau atsisotojo prie valdžios vairo) ir pasakė, kad mane pašalins, nes aš nusišėpęs, jog tėvas — ištremty. Ejau pas rektorių, viską jam paaiškinau ir paprasčiau,

kad paliktų mokyti. Nepašalino. Gavęs zootechniko diplomą ir atidirbęs trejus metus pagal paskyrimą Plungėje, nutariau pereiti į pedagoginį darbą. Radęs skelbimą, kad Klaipėdos t. ū.-technikumui reikalingas dėstytojas zootechnikas, nuvykau pas direktorių. Pirmas jo klausimas buvo, ar esu partijos narys. Žinoma, nebuvo. Nelabai mandagiai direktoriui pasakiau, kad skelbime rašoma, jog technikumui reikalingas dėstytojas zootechnikas, o ne partinis darbuotojas. Man pasiūlė paskambinti po keleto dienų — pagalvosias. Kai paskambinau, pasakė, kad jau dirba kitas. O į darbą mane priėmė tuometinis Tytuvėnų techniko direktorius Petra-vičius, beje, net nepaklausęs ano „svarbaus“ dalyko. Nepaklausė, ar esu partinis, ir iš karto priėmė į „Komunistinį žodį“ buvęs redaktorius V. Piktura. Todėl labai nustebau, kai rajono sporto vadovams pasiūlius eiti dirbti į sporto mokyklą šachmatų treneriu (tuo metu buvau rajono šachmatų čempionas ir turėjau 14 metų pedagoginio darbo stažą), tam atkakliai prieštaravo tuometinis rajono vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas. Nežinau, ar jam nepritare kiti viršininkai, ar nebuvo tinkamesnės kandidatūros, tačiau trenerio darbui buvau patvirtintas. Čia ir tebedirbu.

Tėvas mirė 1951 metais nuo ligų ir bado (paskutiniaisiais savo gyvenimo metais svėrė 48 kg). Mama grįžo į Lietuvą 1956 m. Mirė sulaukusi 79 metų.

Suprantama, kad su didžiausiu entuziazmu sutikau Sąjūdžio gimimą, Lietuvos Nepriklausomybės paskelbimą ir neabejoju, kad slogūs komunistinės diktatūros laikai niekada nesugrįš.

R. BAJORŪNAS

(Pabaiga)

MAGNATAI AMŽIŲ GLŪDUMOS DULKĖSE

Tikriausiai dažnas senbūvis įsi-žais, jei bus apkaltintas, jog jis nepažįsta savo apylinkės. Tačiau užtenka tik kiek giliau pažvelgti į praeitį ir pasirodo, jog mes praktiškai nieko nežinome, jog garbingoji jos dalis giliai užnešta istorijos dulkėmis. Štai ir Kelmės apylinkėje ne visiems žinoma, kokių praeities pareigų, titulo ir turto žmonės ar jų šeimos nariai čia kadaise gyveno. O antai Pakievėje, Sirvydų dvare, apie Antrąjį pasaulinį karą baigė dienas žinomas caro armijos generolas Adolfas van Loeve, apie kurį mažą kas ir apylinkėje žinojo. Kelmės evangelikų kapinių kampe buvau radęs neseniai pastatytą paminklą su įrašu „General Adolf van Loeve 1864-1928“. Susidomėjau. Kitą dieną Kelmėje parodė jo sūnų, kuris judriai švaistėsi tarp ūkininkų. Į jį, išsiskiriantį iš vietinių žemaičių, buvau jau anksčiau atkreipęs dėmesį: senovės bajorų sukirpimo drabužiai su sagų juostomis per krūtinę, riesti ūsai, žvalus veidas — ryškiai skyrėsi iš vietos gyventojų, nors senokai gyveno savo ūkyje Grauzų kaime, vietinių gyventojų rojumi vadinamu. Mat labai gražiai buvo aplinka tvarkoma. Ten gyveno ir jo tėvas, kadaise tarnavęs Karo laivyne ir iš ten išėjęs į pensiją. Žlugus carinei Rusijai, dingo pensija ir praeities garbė, todėl teko „susipausti“ ir baigti dienas gan skurdžiai, visų užmirštam.

Senokai teko būti Kelmės dvare,

kurį kadaise valdė buv. kunigaikščių Radvilų dvarų administratoriaus J. Gruzevskio palikuonės. Savininkams aiškinant, susidomėjęs žiūrėjau salonuose senuosius paveikslus ir portretus. Iš jų ypač įstrigo tas, kuriame su savo žmona Gruzevskaitė nusifotografavęs generolas Saltykovas, buv. karuose su Napoleonu Rusijos kariuomenės vadas. Gruzevskaitę vedė būdamas caro Aleksandro I adjutantas,

Šios Gruzevskaitės proteguojami išėjo mokslus ir vėliau iškilo kelmiečiai Plėvės, iš kurių du buvo Rusijos ministrai.

Evangelikų kapuose pirmiausia patraukė dėmesį Plėvių šeimos mūro kapas su dideliu antkapio, tačiau jau apsamanojęs, ir kadaise buvę parašai jau senokai nebeįskaitomi. Toliau kapuose gražūs marmuro ir granito paminklai kitiems Gruzevskių šeimos nariams, šalia — puikūs paminkliniai akmenys kitiems apylinkės dvarininkams, Dubysos kautynėse kritusiems. Ypač išsiskyrė su įrašu: „Prinz von Sachsen I Seh R. R.“

Tokių praeities šėšelių galima buvo sutikti įvairiuose Žemaitijos kampeliuose. Tačiau gyvenimas, bėgdamas nauja vaga, nebenori jų pastebėti ir priimti. Nepelnytos užmaršties sulaukė ir daugelis tituluotų praeities bajorų. O juk tai Kelmės, jos rajono istorija.

ČESLOVAS LUKOŠIUS

MŪSŲ PUBLIKACIJŲ PĖDSAKAIS

Šis laiškas, kurį prašau išspausdinti „Kražių aiduose“, — jau trečiasis mano „kūrybinėje“ biografijoje. Tiksliau, plunksnos ėmiausi tik iš trečio karto. Pirmąsyk tokia mintis kilo pernai, kai mane, abiturientą, nuoširdžiai „globojo“ Kelmės saugumiečiai. Pabiojau. Juk man „kai kas“ už liežuvį ir pažadėta buvo... Antrąkart „užvirė kepena“, kai 20-ajame „Kražių aidų“ numeryje perskaičiau „Judo sindromą“. Ak jie, niekšeliai, dar neturi už ką atgailauti ir nieko blogo nesijaučia padarę... Bet tik kai 22-ajame „Kražių aidų“ numeryje perskaičiau kunigo Jono Razmanto atsiliepimą į interviu, pavadintą „Laiptai į karjerą“, nutariau ir aš papasakoti atkarpėlę iš paskutiniųjų savo moksleiviškų metų.

Buvo tik prasidėję 1988/89 mokslo metai, kai mane ir pusbroį Algį Kalniką, abu Kražių vidurinės mokyklos abiturientus (o kartu — visos klasės vaikus, nes tarp merginų pulko mes dviese toje abiturijos laidoje tebuvo), iškviatė į karinį komisariatą. Mūsų amžiaus vaikams tokie iškviatimai — ne naujiena. Tačiau tąkart abu nusitebome: daugiau iš šaukiamojo amžiaus nieko nesimatė, o ir mes atrodėme kariniam komisariatui lyg ir nereikalingi. Laikas bėgo, niekas iš mus nekreipė dėmesio, o kas neiškentė bandėme teirautis, buvo trumpai įsakyta laukti. Ir sulaukėme... Kelmės saugumo poskyrio darbuotojo V. Pelanio. Algį trumpai šio to paklausinėjo ir paleido, o manim, atrodo, rimčiau susidomėjo. Klausinėjo daug ir apie viską, tik ko nori, taip ir nesupratau. Tačiau iškart suvokiau: saugumas ir karinis komisariatas — vieno velnio tarnai. Atsisveikinant griežtai įsakė apie šį susitikimą niekam neprisitarti, berods, už geros savaitės prisakė atvykti jau į saugumą, prieš tai būtinai perspėjus telefonu. Neramios buvo laukimo dienos, nes su šios įstaigos pavadinimu susijusių daug šurpių istorijų buvau girdėjęs, niekaip negalėjau suprasti, ko jiems iš manęs reikia ir ką jie ruošiasi su manim daryti. O pasitarti su kuo nors nesiryzau, nors ir nežinojau su kuo. Tad nuvykau. Tik be išankstinio perspėjimo telefonu, už ką gavau atsakančiai velnių. O kai V. Pelanis sužinojo, jog aš atvykau ne vienas, kad kieme manęs laukia jau minėtas pusbrolis Al-

gis, mano angelas sargas visai įsiuto, o aš mintijau šitaip: „Atvažiuavęs netikėtai, greičiausiai rasiu iškviatėją vieną. Tad jeigu reikėtų susigrumti, aš tą ištižėlį vis tiek kaip nors įveiksiu. O jeigu aš perspėsiu iš anksto, jis gali būti pasikvie-

ATSARGIAI—SAUGUMAS!

tęs talkos. Na, o jeigu man nebelmta išeiti, tai kieme likęs Algis pasakys, pro kurias duris aš įėjau.“ Apsidraudė ir V. Pelanis. Jis tuoj pat pakišo popieriaus lapą ir pareikalavo, kad pasirašyčiau. Nežinia, kelintąsyk prigrasino, jog niekam — nė šnipšt apie tai. Beje, pasirašyti pareikalavo ant tuščio popieriaus lapo, sakė, paskui pasirašys pasirašėdama, jog aš tikrai tylėsiu. Ir tik važiuodamas namo suvokiau, jog dabar tikrai įklimpau: juk pats velnias težiūno, ką jis ant to lapo prirašys ir po ko jau bus mano parašas...

Susitikimai saugume greitai baigėsi. Jie persikėlė į „gamtą“. Vienąkart pareikalauja atvykti prie Moterų kryžiaus (tas, kur stovi prieš Kražius Butkiškės ir Jauniškės kelių sankryžoje), kitąkart — į mišką. Ir vis tie patys grasinimai bei noras kažką sužinoti. Teiraujasi apie draugus,

pažįstamus, kaimynus, mokytojus. Kad nebūtų taip įtartina, užveda kalbą apie muziką ar panas. Bet ir kvailam būtų aišku, kad tai — širma. Labiausiai šį pasidavėlį traukė Pūstlaukis. Tai miškas netoli Kražių Pluskių link. Į pavasarį tik ten beliepavo atvykti. Visą laiką gyvenau nežinioj, kamuojuamas netikrumo ir baimės. Nebebuvo kada galvoti apie mokslus, apie sparčią artėjančius egzaminus. Pažymių knygelėje rikiavosi trejetai. Matyt, pasikeitė ir mano elgsena, nes mama nuolat ėmė teirautis, kas man atsitiko, vis klausinėjo, ar nesergu, ėmė nuo manęs nebenuleisti akių. Ir aš jau nebegalėjau nepastebėtas išvykti į „pasimatymą“. Beje, mama ir išnarpliojo tą Gordijaus mazgą. Jau mokslo metai ėjo vi-

sai į pabaigą, kai viena mokytoja mamai pasakė: „Užmuš tavo Vaciuoką, pamatysi. Užmuš! Ne su ta valdžia einat.“ Nedrįstu sakyti, su kokia valdžia toji mokytoja ėjo, bet pasilieku teisę galvoti, jog ne veltui ji mano likimą pranašavo. Ir jos pavardės neminiu tik todėl, kad jaučiu lyg ir dėkingumą: pati to nenorėdama, man net labai pasitarnavo. O būtent: mama po šių žodžių nebeišleido manęs iš akių. Ir kai aš susiruošiau į eilinį „pasimatymą“, užkrito ant motociklo: „Neleisiu!“ Kol aš kažką mėginau aiškinti, ji išsiropstė į motociklo lopšį ir pareikalavo vežtis kartu. Ne vienas Pūstlaukyje buvo ir Pelanis. Tik šįkart jis nebepasirodė. Mačiau po medžiais paslėptas mašinos lempas, gilią provėžą pažlugusiame miško keliuke, jaučiau, kaip stebi mus. Apėmė kažkokia paniška baimė. Apgrėžiau staiga

motociklą ir pasukau jį visu greičiu atgal. Ne, nesibaiminau, kad užduoties neatlikęs (turėjau dalyvauti kareivių užmušto kražiškio Petro Žalpio laidotuvsė ir gerai įsiminti visų kalbas bei elgesį), juk visą laiką vaidinau neišmanėlį, kvailį, nieko ir niekada jie iš manęs nesužinojo... Tą pačią dieną visi mano „pasirašymai“ nustojo galioję. Jau su pačiu saugumiečių viršininku dar tą pačią dieną telefonu kalbėjo Kražių kolūkio pirmininkas S. Seputis, pas jį tiesiai į kabinetą nuvyko mano mokyklos direktorius S. Bružas, kiti autoritetą turį žmonės. Ne, draugas G. Lapinskas nieko apie tai nežinaš, net negirdėjęs, o V. Pelanis, kaip tyčia, išvykęs keletui savačių į komandiruotę. Va, grįš jis ir viską išsiaiškinsim. Tik keletu savačių laukti nereikėjo: jau kitą dieną G. Lapinskas griežtai pareikalavo „liautis šmeižus, užbaigti prasiimanymus“, nes už tokius dalykus, žinai, kas gali būti... Šį operatyvumą, kai viršininkui staiga viskas tapo aišku, tikriausiai, ir lėmė pats V. Pelanis, dar tos pačios dienos vakarą „parvykęs iš komandiruotės“ ir atsitiktinai sutiktas Kelmės kulinarijos parduotuvėje, nors kitą dieną, panorėjęs su juo susitikti, jis vėl buvo „išvykęs toli“. Ir taip toli jis išvyko, kad mano gyvenime daugiau nebesirodė. O jo viršininkas G. Lapinskas, matydamas, kad gąsdinimai jau prarado galią, kad šalia mano istorijos ir kiti jų darbeliai kaip usnių daigai lenda į šviesą, pakeitė taktiką: atvyko į namus ir gražiai paprašė tylėti, niekam apie tai nepasakoti, tuo labiau rašyti. Be pykčio, be grasinimų. O tuo pačiu išpareigojo, net davė garbės žodį niekada manęs nebeužkabinti, nepersekioti, palikti mane ramybėje. Ar paliko? Nemanau. Turiu daug pagrindo tuo abejoti. Bet į „pasimatymus“ važinėti nebereikia ir niekas užmušti nebegrasina. Tad ir gyvenu be baimės, nes jie „niekada ir niekam nieko blogo nepadarė...“

VACYS PETROŠIUS

IR ATSIPRAŠOME, IR DĖKOJAME, IR PASIŽADAME...

„Kražių aidų“ redakcija nuoširdžiai dėkoja buvusiam kompartijos rajono komiteto antrajam sekretoriui, dabartiniam švietimo skyriaus vyr. inspektorui Kostui Arvasevičiui už puių „Kražių aidų“ laikraščio platinimą. Mat kai šis per vietos radiją perskaitė 22-ajame „Kražių aidų“ numeryje išspausdintą skelbimą „Ieškau davatkos“, laikraščio populiarumas nepaprastai išaugo, ir šis kaip mat buvo išpirktas. Negirdėjusiems

radijo laidos priminsime, kad K. Arvasevičius kategoriškai paneigė mūsų skelbimą, pareikalavo atsiprašyti bei atlyginti žalą. O netrukus ir laišką į redakciją parašė „Tokio skelbimo aš nerašiau, jūs laikraščiu nesučiūnau, nieko neįpareigojau spausdinti mano vardu. Minėti faktai yra tendencingi, neatitinka tikrovės. Reikalauju paneigti žinias, neatitinkančias tikrovės, kurios buvo paskelbtos minėtam „Kražių aidų“ numery-

je. Jei redakcija atsisakys paskelbti paneigimą arba jo nepasakels per mėnesį laiko nuo padavimo dienos, būsiu priverstas kreiptis į rajono teismą“.

Ką gi, į balą kritęs, sausas neliksi, kaip moko senolių išmintis. Mes labai atsiprašome Kostą Arvasevičių, kad pernelyg gerai apie jį galvojome: manėme jį bent humoro jausmą turint. O dabar jau visai rimtai pareiškiame, kad K. Arvasevičius iš tikrųjų tokio skelbimo laikra-

tyje išspausdinti neprašė ir davatkos katekizmo mokymuisi neieškojo. Džiaugiamės, kad jis, kaip susipratęs lietuvis, šiuos dalykus pasiryžęs išmokyti savarankiškai.

Nesiginčydami atlyginame ir žalą — priklausančius už honorarą 2,15 rub. jau išsiuntėme pašto perlaida.

Kartu, vardan šventos ramybės, išipareigojame: jeigu K. Arvasevičius tik pageidaus, papasakoti maloniam mūsų laikraščio skaitytojui apie jo nepavydėtinai sunkų kelią į naująjį vyr. inspektoriaus postą.

REDAKCIJA

Kazimieras Bumbulis

Katalikų dvasininkas, klebonas, kapelionas ir mokytojas Kazimieras Bumbulis didelę savo gyvenimo dalį praleido mūsų Kražiuose.

Kazimieras Bumbulis gimė 1870 m. vasario 22 d. Kretingoje. Mokėsi Šiaulių gimnazijoje, o 1886 metais ją baigęs, dvejus metus mokytojavo Palangos valstybinėje progimnazijoje. 1888-1893 m. jis studijavo Žemaičių kunigų seminarijoje Kaune. Įšventintas į kunigus, 1894 m. K. Bumbulis buvo Raseinių keturių klasių miesto mokyklos kapelionu. 1895-1897 metais jis dirbo mergai-

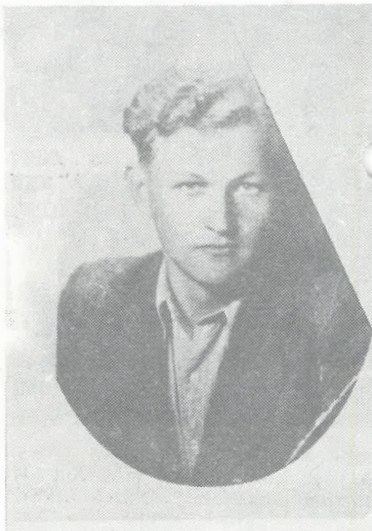
čių progimnazijos ir keturklasės mokyklos kapelionu Jakabstėje (dabar — Jekabpilis) Latvijoje. 1897 m. K. Bumbulis paskirtas Dvetos (Kursės) parapijos klebonu. Kartu buvo ir liaudies mokyklos kapelionas. Galiausiai 1911 m. grįžo į Lietuvą, atvyko į Kražius, buvo liaudies mokyklos kapelionas. 1914 m. Bumbulis lankėsi Vakarų Europoje. Po Pirmojo pasaulinio karo kunigas K. Bumbulis ėjo Kražių pradinės mokyklos tikybos mokytojo pareigas. Įsikūrus Kražiuose vidurinei mokyklai, 1920 m. rugpjūčio 10 d.

Lietuvos Respublikos švietimo ministras paskyrė K. Bumbulį Kražių progimnazijos Lietuvos istorijos ir dailės mokytoju bei klasės auklėtoju. 1923 m. jis iš Kražių iškeltas ir paskiriamas Kražių vienuolyno rektoriumi. Bet netrukus, 1925 m., jis paskiriamas Stulgių parapijos klebonu. Ir tik bene nuo 1937 metų jis vėl Kražiuose, šv. Mykolo Archangelo bažnyčios rektorius. Kražiuose Kazimieras Bumbulis ir mirė 1953 metais. Palaidotas Kražių Benediktinų bažnyčioje.

VACLOVAS RIMKUS

IŠ KRAŽIŲ MUZIEJAUS FONDŲ

PIRMIEJI

Vieni pirmųjų Kražių valsčiaus partizaninio judėjimo organizatorių 1944 metais buvo Pranas Žiauberis iš Lenkvyčių kaimo, gyvenantis Šilalėje, Aleksas Jurkūnas, partizanavęs iki 1953 m. sausio 17 dienos, ir iš Pašilės parapijos kilusi Aldona Gedutytė-Mišėikienė su vyru Vladu, žuvę 1951 metų kovo 19 d. (nuotr. iš viršaus į apačią).

Kazys Milašauskas rusų buvo nudytytas 1945 m. rugpjūčio 8 d. Kiaunoriškių kaime. Jis gimė 1921 m. rugpjūčio 15 d. Livoniškių kaime. 18-metis jaunuolis išėjo savanoriu į Lietuvos kariuomenę. Okupavus Lietuvą, užkariautojai norėjo mūsų kareivėlius prisaikdinti savo

vėliavai. Savanoris K. Milašauskas ir du jo draugai okupantams prisiekti atsakė. Už tai nuvarė į kapus ir liepė kastis duobę. Duobę iškasė, tačiau iki ryto išlaikę paleido. Deja, neilgam.

E. DIRMEIKIS

„BARDAKS, DAUGIAU NIEKO...”

Dar anais laikais, kol toli buvo iki tautos atgimimo, širdin iširėžė vieno pyktelėjusio veikėjo, kad reikalaujama sutvarkyti masinių žudynių vietas, žodžiai: „Vot atėjo laikai — bardaks, daugiau nieko. Tėvai žydus šaudė, o vaikai jų aukoms paminklus turi statyti...”. Praėjo geras dešimtmetis, ir tie žodžiai dar skaudžiau nudiegė širdį. Taip ir norėjosi pakartoti ano veikėjo žodžius. Štai statome kryžius, perlaidojame rezistencinės kovos dalyvių palaidus, tūkstančius kilometrų per Sibiro platybes vežame namo kaulėlius, o čia pat iš taip kiauro valstybės biudžeto mokame personalines pensijas (o jos, kaip žinia, skiriasi ne tik pinigų suma, bet ir visa virtinė privilegijų) jų žudikams, skundikams bei anų šeimų nariams.

Ilgai varčiau vietinės reikšmės personalinių pensininkų bylas ir vis šurpiau darėsi. Ach, su koku pasididžiavimu jie autobiografijose giriasi savais darbais: „iškundžiau“, „aktyviai dalyvavau likviduojant buržuazinių nacionalistų gaujas“, „atvedžiau liaudies gynėjus“, „platinau antiburžuazinę literatūrą“, „stropiai talkinau NKVD“ ir t.t., ir t.t. Tik keletą tarp jų radau pavardžių, kurios nieko nerašė, bet kurių skausmui nusilenkti per mažą. Už tai tarp „žygdarbių“ besigiriančių „erelių“ jos atrodė mažutės, lyg per klaidą į tą sąrašą patekusios. O šis sąrašas ne toks jau mažas — 30. Ir šįkart tegul kalba pats už save. Taigi, Jūsų dėmesiui

VIETINĖS REIKŠMĖS PERSONALI- NIAI PENSININKAI

1. BAURIENĖ JUZEFA, gyv. Kelmės apyl. Varvalių km. („...už banditų nužudytą vyrą Kazį Baurą“).
2. BURBIENĖ ELENA, gyv. Kelmėje, Elektrinės 1c („...už banditų nužudytą vyrą Kazį Burbą“).
3. DOVYDAITIS ANTANAS, gyv. Kelmėje, Vairuotojų 8 („...pasižymėjo kaip drąsus ir sumanus kovotojas, todėl 1945 m. buvo paskirtas į MVD mokyklą, kurią sėkmingai baigus, buvo suteiktas karininko laipsnis“).
4. GREIČIUS SIMONAS, gyv. Kražiuose („...1936 m. birželio mėn. platinau literatūrą apie fašistinį diktatorių Smetoną ir jo pakalikus, raginau, kad neitų valstiečiai balsuoti už fašistinius seimo atstovus (...) 1940 m., išvadavus Tarybinei Armijai Lietuvą, įstojau į pagalbinę miliciją. Rugsėjo mėn. atėjau dirbti į tarybinę miliciją. Įstojau į partiją. Prasidėjus karui, pabėgti nespėjau, pasislėpiau miške. 1942 m. susitikau partizanų...“). Taigi, partizaninio judėjimo Lietuvoje dalyvis).
5. GRIKŠIENĖ BRONĖ, gyv. Maironių apyl. Šankių km. („...už banditų nužudytą vyrą, tarybinį pokario aktyvistą“).
6. JURKĖNIENĖ ALEKSANDRA, gyv. Žibučių km. („...už mirusį vyrą partizanų ryšininką“).
7. JUZELIŪNAS ENRIKAS, gyv. Tytuvėnuose, Pergalės 38b („...Didžiojo Tėvynės karo dalyvis, atsakingas tarybinis darbuotojas“).
8. JASAITIS ANTANAS, gyv. Užventyje, Melnikaitės 12 („...atsakingas tarybinis darbuotojas“).
9. KUNICKIENĖ STANISLA-

VA, gyv. Vaiguvoje („...už Afganistane žuvusį sūnų“).

10. KUPREŠČENKA ISAKAS, gyv. Šaukėnuose („...liaudies gynėjas, pokario metų aktyvistas“).

11. LEŠČINSKAS KONSTANTINAS, gyv. Užventyje, Melnikaitės 9 („...pokario metais padėjo stiprinti Tarybų valdžią, aktyviai dalyvavo likviduojant buržuazinių nacionalistų likučius...“).

12. LUKAUSKIENĖ PRANCIŠKA, gyv. Tytuvėnuose, Lyduvėnų 1 („...už 1951 metais liaudies priešų nužudytas dukras, tarybines aktyvistas Jadvygą ir Oną“).

13. MARTINKIENĖ ELZBIETA, gyv. Karklėnų apyl. Druktenišės km. („...partizaninio judėjimo Lietuvoje ryšininkė“).

14. MALCEVIČIENĖ ELENA, gyv. Pakražančio apyl. Šimaitukų km. („...už mirusį vyrą personalinį pensininką Petrą Malcevičių, kuris tapo invalidu per susišaudymą su banditais“).

15. MITRIJEVAS JONAS, gyv. Šaukėnų apyl. Titvydiškių km. („...Didžiojo Tėvynės karo dalyvis“).

16. MINČENKO ARCIMONAS, gyv. Liolių apyl. Kaimalės km. („...partizaninio judėjimo Lietuvoje rėmėjas, ryšininkas“).

17. NAVICKAS JUOZAS, gyv. Užventyje, Tarybų 33-1 („...liaudies gynėjas, aktyvus tarybinės santvarkos kūrėjas...“).

18. PARŠAUSKAS BRONIUS, gyv. Kelmėje, Lauko 16 („...kaip dirbusiam liaudies gynėjui ir vidaus reikalų organuose“).

19. RIMKIENĖ STANISLAVA, gyv. Tytuvėnuose, Sedbarų km. („...už banditų nužudytą vyrą Rimką Antaną“).

20. RUDAMINAITĖ ZINADA, gyv. Kelmėje, Žemaitės 3 („...aktyvi tarybinė darbuotoja“).

21. SAVICKIENĖ JULIJONA, gyv. Kražiuose („...už banditų nužudytą vyrą Juozą Savicką“).

22. STRAKŠYS STASYS, gyv. Vaiguvoj („...TSKP nariui, atsakingam tarybiniam darbuotojui“).

23. ŠUKAUSKIENĖ JADVYGA, gyv. Kelmėje, Raseinių 5a („...pokario metų aktyvistė“).

24. TAMKUS JUOZAS, gyv. Vaiguvoje („...kovoje su banditizmu tapęs invalidu.“).

25. VILIŪNAS JONAS, gyv. Kelmėje, Pergalės 45-4 („...liaudies gynėjas. Už aktyvų dalyvavimą likviduojant nacionalistines gaujas“).

26. VYŠNIAUSKIENĖ BRONĖ, gyv. Užventyje, Lauko 1 („...už banditų nužudytą vyrą S. Vyšniauską“).

27. VOZNIAKIENĖ BRONĖ, gyv. Tytuvėnuose, Aušros 4 („...partizanų ryšininkė“).

28. ZAKARIENĖ VERONIKA IRENA, gyv. Tytuvėnuose, Taiskos 5-1 („...už Afganistane žuvusį sūnų“).

29. ZIBARTAS JUOZAPAS, gyv. Kražiuose („...liaudies gynėjas, pokario metų aktyvistas“).

30. ZUJAVIENĖ PELAGĖJA, gyv. Dubėnuose („...už banditų nužudytą vyrą Petrą Zujevą“).

Tegul man atleis skaitytojas už kai kuriuos pasakymus, už senus gatvių pavadinimus, bet aš citavau dokumentus, pasirašytus didelių ir aukštai sėdėjusių (o ir tebesėdinčių) vyrų. O toliau Jūsų dėmesiui — sąrašas be citatų —

RESPUBLIKINĖS REIKŠMĖS PERSONALI- NIAI PENSININKAI

1. Apočkinienė Nadiežda, gyv. Kelmėje, Pergalės 130.
2. Ališauskas Stepas, gyv. Užventyje, Kolainių 42.
3. Danušaitienė-Plepienė Felicija, gyv. Kelmėje, S. Neries 8.
4. Januška Vaclovas, gyv. Kelmėje, Raseinių 11-18.
5. Jaras Vytautas, gyv. Tytuvėnuose, Kalno 3.
6. Juozapavičius Antanas, gyv. Užventyje, Šatrijos Raganos 7.
7. Krupėnas Naumas, gyv. Šaukėnuose.
8. Leinartas Jonas, gyv. Kelmėje, L. Giros 13.
9. Mikšys Edvardas, gyv. Kelmės t.ū.
10. Pilibaitis Juozas, gyv. Užventyje, Tarybų 3-5.
11. Rimkus Jonas, gyv. Kelmėje, Prūdo 11.
12. Tutinas Antanas, gyv. Kelmėje, Laucevičiaus 16-15.
13. Vozniakas Aleksas, gyv. Tytuvėnuose, Aušros 4.
14. Veineikis Stasys, gyv. Kelmėje.
15. Zovienė Janina, gyv. Tytuvėnuose.

Kodėl be citatų? Ogi todėl, kad šie žmonės ypač nusipelnę tautai, ir jų personalinės bylos saugomos pačiame Vilniuje pačių ministerių. Bet, manau, jie visi mums gerai pažįstami, ir jų nuopelnai puikiai žinomi. Ko gero, dar daugiau, negu tose bylose gali būti parašyta. O ypač tie, kurie, pradėjus braškėti kėdėms, net anksčiau, negu leido amžius, šias pensijas išsirūpino. Yra ir į šį sąrašą, ko gero, per klaidą patekusių — kokioj taisyklėj nėra išimčių? Nors apskritai, kaip pasakytų anas aktyvus tarybinis darbuotojas, — bardaks, daugiau nieko...

NIJOLĖ PETROŠIŪTĖ

Stagnacija-90

„Bolševikai, šalin rankas nuo klebonijos! Neleisime griauti!“ Tokiu šūkiu Pašilės parapijos tikintieji keletą dienų buvo priversti saugoti kleboniją, kad ji raudonųjų užraptorų nebūtų nugriauta.

Tiesa, šis pastatas jau keliasdešimt metų buvo užgrobtas ir atiduotas rajono švietimo skyriui. Viena jo gale gyveno devynmetės mokyklos direktorius, o kitame buvo mokytojų kambarys, kabinetai.

Sąstingio metais tokia klebonijos paskirtis atrodė lyg ir normaliu reiškiniu. Netgi nieko nesokiravo, kad „tamsybininkų“ namuose klesti tarybinis švietimas. Tačiau atgimimo laikais kasdien darėsi vis aiškiau, kad teks pastatą atiduoti tikriesiems šeiminkams. Už tai nespėjo išeiti Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl maldos namų bei kitų pastatų grąžinimo religinėms bendruomenėms“, kai atsirado būtinumas... kleboniją nugriauti ir jos vietoje statyti naują mokyklą. Tikriausiai taip ir būtų atsitikę, jei, laimei, nebūtų praėję tie laikai, kai vienas kvailys, centre sėdėdamas, sumanydavo, o kiti tokie patys strimgalviai vykdavo.

Dabar prieš puolant vykdyti, teko pamąstyti: kam griauti neblogai išsilaikiusį pastatą tokiu sunkiu statyboms metu? Kas pastatys naują? Tokios mintys buvo apnikusios ir rajono savivaldybės vadą V. Pikturą. Jis pašilė-

kiamis atvirai pasakė, jog nėra lėšų ir naujos klebonijos niekas nepastatys. O sekretorė V. Pluščiauskienė dar pridūrė, kad pagal veikiančius įstatymus už pastatą priklausytų kompensacija tik... 8 tūkst. rublių. Žinia, už tokią sumą šiais laikais ne tik klebonija, bet ir pamatai neišeitų. Gudriai sumanyta, nieko neprikiši: senąją kleboniją nugriauti ir numesti aštuonis tūkstančius. Ačiū Dievui, kad dar yra protingų žmonių, kuriems ne viskas vienodai atrodo: jie suspėjo užkirsti kelią tokiam barbariškumui: priverstė uždėti nuplėštą stogą, užkalti sienas.

Atrodo, rajono statybininkai turėjo kilnią mintį: pastatyti naują kleboniją, o tada senąją nugriauti. Taip su valdžia ir buvo sutarta pavasarį. Deja, senąją suskubo griauti, net be tikinčiųjų žinios, o naujos — nė kvapo, nors ir projektas išrinktas, ir vieta paskirta. Tiesa, RSO pirmininkas A. Palaikis žadėjo tuo klausimu dar kartą pakalbėti su rajono vadovybe. Jo nuomone, vienas namas, kad ir 50 tūkst. rublių vertės, rajono mastu nėra neįmanomas. Deja, į šiuos samprotavimus iki šiol atsako nėra.

Atimtų, apleistų ir sunaikintų klebonijų bei kitų parapijų priklausantių pastatų rasime dažname rajono kampelyje. Tik naujos kol kas nepastatyta nė vienos...

KUN. STANISLOVAS ANUŽIS

Kol pašilėškiai suskubo prie savo klebonijos, miklus statybininkai spėjo nuplėšti pusę stogo.

J. LIPSKIO nuotr.

Aleksandras Šimkus

Žurnalistas, atsargos pulkininkas Aleksandras Šimkus gimė 1897 m. liepos 17 d. Kražių valsčiuje tėvų nuomojamame Vaišvilėškių dvare. Prieš Pirmąjį pasaulinį karą mokėsi Šiaulių miesto mokykloje. Viduriniojo mokslo ejo Kauno mokytojų profesinės sąjungos suaugusių gimnazijoje. Išklaušęs Lietuvos universiteto Kaune teisių fakulteto kursą, aukštąjį mokslą baigė Prahoje, Interdantų akademijoje. Į Lietuvos kariuomenę įstojo savanoriu 1919 m. vasario 12 d. Baigęs karo mokyklos pirmąją laidą, dalyvavo kovose dėl Lietuvos nepriklausomybės su bolševikais, lenkais, bermontininkais. Už pasižymėjimą kautynėse apdovanotas Vyties kryžiaus ordinu (pirmos rūšies penktojo laipsnio), Savanorio kūrė, Klaipėdos krašto atvadavimo, Lietuvos nepriklausomybės 10 metų sukakties meda-

lais ir Latvijos Respublikos medaliu „Par Latvijai“. Vėliau dirbo Istorijos dalies vedėju Lietuvos kariuomenės karo štabo spaudos ir švietimo skyriuje. 1935 m. gegužės 15 d. paskirtas karininkų laikraščio „Kardo“ redaktoriumi. 1936-1940 m. redagavo karybos ir istorijos žurnalą „Mūsų žinynas“.

A. Šimkus spaudoje pradėjo bendradarbiauti 1924 m. gegužės 4 d., parašęs pirmąjį straipsnį Lietuvos oficiose „Lietuva“, pavadintą „Karo mokyklos 1-os laidos penkerių metų sukaityvėms artinantis“. A. Šimkus daug rašė „Lietuvoje“, „Karde“, „Karyje“, „Trimitė“, „Lietuvoje“, „Ryte“, „Lietuvos aide“, „Ukininko patarėjui“, „Lietuvos žiniose“, „Mūsų žinyne“ ir kituose laikraščiuose bei žurnaluose.

VACLOVAS RIMKUS

IŠ SPALIO MĖN. KALENDORIAUS

SPALIO MĖNĖSĮ BAŽNYČIA
KVIEČIA KATALIKUS KASDIEN
KALBĖTI ROZANČIŲ.

1 d. Sv. Teresė, šv. Remigijus,
Regimantas, Jomilė.

2 d. Sv. Angelai Sargai, šv. Modestas, Liza Gervydas.

3 d. Sv. Evaldas, šv. Kristina, Rimtas, Eitvilas.

4 d. Sv. Pranciškus Asyžietis, Auksuolė, Gailius.

5 d. Sv. Placidus, šv. Edvinas, šv. Galė, Meilutė, Tvirmantas.

6 d. Sv. Brunonas, šv. Adaberas, Brutenis, Eismantas.

7 d. Švč. M. Marija Rožančinė, šv. Renatas, Saulenis, Saulėnas.

8 d. Sv. Marcelis, šv. Benedikta, šv. Sergijus, Arminas, Vadulis.

9 d. Sv. Dionyzas, Rustikas ir Eleuterijus, Rūstis, Klementina.

10 d. Sv. Pranciškus, šv. Danielius, Danulis, Jodaugas.

11 d. Sv. Germanas, šv. Kvirinas, Virinas, Valius.

12 d. Sv. Serapinas, pal. Rudolfas, Vaišvydas, Enrika.

13 d. Sv. Eduardas (Edvardas), Erdvilas, Darmantas.

14 d. Sv. Kalistas, šv. Vincentas, Mindaugas, Taltgaudas.

15 d. Auksutė, Tautvilė.

16 d. Sv. Jadvyga, šv. Margarita,

šv. Aurelija, Gaudvilė, Girgaudas.

Siandien meldžiamės už popiežių Joną Paulių II, minėdami jo išrinkimo 12-ąsias metines.

17 d. Sv. Ignacas, Girmantė, Ritonė.

18 d. Sv. Evangelistas Lukas, Vaišvilas, Vaiva.

19 d. Sv. Jonas ir Izaokas, šv. Paulius, Švitrigaila, Karina.

20 d. Sv. Vandelinas, Gedas, Saulė, Ina.

21 d. Sv. Uršulė, šv. Hikarijonas, Vyrtaras, Vilma.

22 d. Sv. Severas, šv. Donatas, Danguolė, Bartautas.

23 d. Gerimantas, Lolita.

24 d. Audra, Audrutis.

25 d. Sv. Krizentas ir Darija, Minas, Kirkantas.

26 d. Sv. Evaristas, Sv. Vita, Gerbutas, Visvydas.

27 d. Sv. Frumentas, Gedainis, Kadinė.

28 d. Sv. apaštalai Simonas ir Judas (Tadas), Skirmantas.

29 d. Sv. Narcizas, šv. Ermalinda, Tautmilė, Visginas.

30 d. Sv. Alfonsas, Skirgaila, Selbutis.

31 d. Sv. Volfngangas, šv. Beningas, šv. Liucilė, Vygandas.

VII. NEVOK

Šiuo įsakymu Dievas reikalauja, kad gerbtume kitų asmenų ir visuomenės nuosavybę, o padarę kam žalą atlygintume, kad sąžiningu darbu užsidirbtume pragyvenimui ir neišnaudotume kitų žmonių triūso. Kas šito nevykdo, tas nusikalsta 7-ajam Dievo įsakymui.

VIII. NEMELUOK

Šį įsakymą įvykdome, jei teisėtai klausiančiam sakome tiesą, išlaikome patikėtą paslaptį, nekalbame nebūtų dalykų, branginame žmonių gerą vardą. Ir labai nusiikalstame, kai meluojame, veidmai-

naujame, neišlaikome paslapties, kai be tikro reikalo pasakojame nežinantiems apie kitų ydas, klaidas, blogus darbus, kai primetame kitiems nebūtas kaltes ar išpučiame tikras, kai žmonėms pasakojame, ką kiti žmonės negero apie juos yra kalbėję.

KUN. ST. ANUŽIS

Mūsų katališkoji spauda pamažu gausėja, didėja jos informacijos galimybės ir įvairumas, bendro pobūdžio vaizdingas spalvotas žurnalas, einantis du kartus per mėnesį — „Katalikų pasaulis“. Seimos auklėjimo ir gailestingumo veiklos mėnesinis žurnalas „Caritas“, naujas religinės kultūros mėnesinis žurnalas inteligentijai „Naujas židinys“, visuomeninis katalikiškasis laikraštis, vėliau turintis tapti dienraščiu „XXI amžius“ — tai leidiniai kuriuos turėtų skaityti visi tikintieji. Nepamirškite užsiprenumeruoti.

SUGRĮŽKITE, TRADICIJOS, NAMO

Vargu, ar rasime žmogų, kuris nenorėtų sužinoti savo likimo, netrokštų eiti pasitikti savo laimės. Tik kuriuo keliu, kad nepasklydus? Jo žmonės nuo amžių glūdumos ir visose pasaulio kampeliuose klausdavo žymių burtininkų, raganių, net čigonų pranašystėmis ir sapnais tikėdavo, sukaupę ilgaamžę gamtos reiškinų praktiką, horoskopus sudarinėdavo. Vienas jų, bene populiariausias iki šių dienų yra rytiečių horoskopas (o rytiečių giliai išmintimi turbūt niekas neabejoja), sudarytas pagal Mėnulio, Saulės ir Jupiterio kalendorius. Jį mes ir siūlome savo smalsiam skaitytojui.

JEIGU JŪS GIMĖTE 1900, 1912, 1924, 1936, 1948, 1960, 1972, 1984 METAIS, ESATE

Žiurkė

Žmonės, gimę šiais metais, yra labai agresyvūs, mėgsta paliežuoti ar net apkalbėti, iš kiekvienos smulkmenos jie stengiasi išgauti naudą. Yra labai taupūs ir dažnai net šykštūs. Labai mėgsta bendrauti ir retai kada būna vieniši. Turi nemažai oratorinių gabumų, linkę vadovauti, niekada nelieka šešėlyje. Tai energingi, stropūs, atkaklūs, daug dirbantys žmonės. Jie nepaklūsta papročiams, savo gyvenimo kelią renkasi savarankiškai. O jeigu dar ir gyvenimo draugus pasirenka iš gimusių Beždžionės, Jaučio ir Drakono metais, tai visada seksis. Vengti reikėtų Arklio, Šuns, Avies.

GIMUSIUS 1913, 1925, 1937, 1949, 1961, 1973, 1985 METAIS GLOBOJA

Jautis

Tai lėtoki, nemėgstą daug kalbėti žmonės, iš pirmo žvilgsnio santūrus ir ramūs. Bet taip yra tik tol, kol neišveda jų iš kantrybės. Tada jų reikia pasisaugoti, nes pasižymi puikiomis fizinėmis savybėmis. Jie bus tikrai laimingi, jei pasirinks draugus, gimusius Žiurkės ir Gyvatės metais, o pasisaugos Avies ir Arklio.

KARTU SU GIMUSIAIS 1914, 1926, 1938, 1950, 1962, 1974, 1986 METAIS SAVO GIMTADIENĮ ŠVENČIA IR

Tigras

Už tai jo „globotiniai“ turi daug panašių savybių kaip ir jis

pats: jie nemėgsta svajoti, beveiki tik veikti, kartais negalvodami, jog toji veikla gali blogai baigtis. Tačiau, nežiūrėdami to, jiems paprastai visada sekasi, išskyrus meilę. Gyvenimo kelionei jiems reikia draugų ir mylimųjų, gimusių Šuns ir Arklio metais, tik jokių būdu ne Beždžionės ar Gyvatės — jie visai sukomplikuos gyvenimą.

1915, 1927, 1939, 1951, 1963, 1975, 1987-ŲJŲ METŲ GIMTADIENIUS PASIRINKO

Triušis

Tai talentingi, geraširdžiai, santūrus, turį nepriekaištingą skonį, sąžiningi, dalykiški, pareigingi. Už šias geras savybes jie dažnai aplinkinių laikomi tik paviršutiniškais žmonėmis. Juos laimė lydi materialiuose dalykuose, bet jausmų pasaulis nėra sėkmingas, o kartais ir nelaimingas. Beveik visi Triušiai kenčia neatlygintus meilės skausmus. Stenkitės išvengti prisirišimo prie Šuns ir Avies ir neleiskite įsimylėti Gaidžiui.

1916, 1928, 1940, 1952, 1964, 1976, 1988 METUS GLOBOJA

Drako - nas

Tai žmonės, kupini gyvybinės jėgos, yra tvirtos valios, kartais net per daug užsispyrę, staigūs. Jie — kilniaširdžiai, nuoširdūs, bet ir impulsyvūs, todėl juos galima palenkti ir į negerus darbus. Šie žmonės gyvenime pasieks daug, nes yra energingi, darbštūs, sugeba išsikvoti pagarbą, pasižymi sveikata. Jie traukia ir priešingą lytį. Tačiau je tie yra gimę Šuns, Triušio ar Beždžionės metais, reikėtų pasisaugoti ir neatsakyti į jų jausmus. Draugų ir mylimųjų

geriausia ieškoti tarp gimusių Tigro, Gaidžio ir Žiurkės metais.

JEIGU JŪS GIMĖTE 1917, 1929, 1941, 1953, 1965, 1977, 1989 METAIS, TAI ŽINOKITE, KAD ŠIUOS METUS GLOBOJA

Gyvatė

Tai žmonės, turį tokias pat savybes kaip ir gyvūnas, kurio vardu pavadinti jo metai: jis „slidus“, visada pralįs net per menkiausią plyšėlį, ras išeitį iš bet kokios padėties. Jie apdovanoti puikia iškalba, sugebėjimu bendrauti, yra išmintingi ir išvalgūs. Jie — iš tų žmonių, kurių sėkmė — gili. Savo teises ir mintis pasilieka sau, neišsakydami iki galo, ką galvoja. Gyvatės ženklas pritraukia pinigų ir garbę. Gyvenimo draugų ieškokite tarp žmonių, gimusių Jaučio ir Beždžionės metais. Saugokitės Šerno, Gaidžio, o ypač Tigro. Su juo sujungę gyvenimą, galite sulaukti tragiškos baigties. Gyvatės silpnybė — tuštumas ir tam tikra egoizmo dozė.

1918, 1930, 1942, 1954, 1966, 1978, 1990 METUS PASIRINKO

Arklys

Tai protingi, išvalgūs žmonės, jiems visada sekasi. Jie mėgsta atkreipti į save aplinkinių dėmesį. Gimusieji tais metais iš visų jėgų ir aistringai daro viską, neskaitant... tiesioginių pareigų, dėl ko dažnai turi nemalonumų. Jie mėgsta pramogas ir dideles kompanijas, labai pasitiki savimi ir neklauso kitų patarimų. Jie yra nuolatiname pavojuje įsimylėti. Įsimyli per dažnai, per skubiai, dažnai visai netinkamus žmones, o paskui gailisi. Ypač jei įsimyli iš Jaučio ir Žiurkės metų. Jei jau mylėti, tai geriausia Tigrą, Avį ar Šunį.

APIE ŽMONES, GIMUSIUS 1919, 1931, 1943, 1955, 1967, 1979, 1991 METAIS, PAPERAS - TAI SAKOMA: KEISTAS KAIP

Avis

Tai neramūs, užgaidūs, kartais net įkyrūs, nepatenkinti savo likimu, besijaučią nusikriausti. Jie — nedrausmingi.

Nors patys dažniausiai priklausau nuo kitų, linkę ir patys atimti ką nors iš silpnesnių. Vis dėlto jie mėgsta dovanoti, tiesa, dažniausiai tai, kas jiems patiems nepriklauso. Visa, kas nauja, juos gąsdina. Nieko nedaro skubėdami, pirma pamąsto, o paskui nusprendžia nieko nedaryti. Jeigu Avis į gyvenimą žiūrėtų šviesesniu žvilgsniu, laimė tikrai neaplenktų, o ypač jei partnerį pasirinktų iš Šerno, Arklio ar Triušio metų.

1920, 1932, 1944, 1956, 1968, 1980, 1992 METUS „PASISAVINO“

Beždžionė

Gimusieji po šiuo ženklu yra labai pašėlę, įnoringi žmonės. Iš pirmo žvilgsnio Beždžionė labai maloni ir draugiška, o iš tikrųjų laiko save aukštesne už kitus ir neretai juos smerkia. Tačiau tuos jos trūkumus kompensuoja ir daugelis privalumų: lakus protas ir puiki atmintis, žinių troškimas ir išradingumas. Jiems lengviausia bendrauti su žmonėmis, gimusiais Žiurkės ir Gyvatės metais. Vengti reikėtų Tigro, Drakono ir Beždžionės. Kartais atrodo, kad traukia Šernas, bet su juo jūs pasieksite tik neviltingų gilumų.

JŪS GIMĖTE 1921, 1933, 1945, 1957, 1959, 1981, 1993 METAIS? TADA JŪS —

Gaidys

Gaidžio metais gimsta rimti mąstytojai ir talentingos asmenybės. Jos mėgsta dirbti iš pasišventimo pasirinktam darbui. Jeigu ką išpareigoja, būtinai stengiasi įvykdyti, jeigu net tie išpareigojimai ne pagal jų jėgas. Dažnai būna ekscentriški, bet moka bendrauti su kitais žmonėmis. Visada įsitikinę savo teisumu ir dažniausiai tikrai būna teisūs. Nors jie daro ryžtingo žmogaus išpuolį, iš prigimties yra nedrąsūs, atviri ir nuoširdūs. Labai laikosi duoto žodžio — ką pasakė, kaip kirviu nukir-

Na, o tie, kurie nori žinoti, kokiomis savybėmis pasižymės gimę po 1995-ųjų metų, nėra sunku: kiekvieno gyvūno metų ciklas kartojasi kas 12 metų.

Redaktorė N. PETROŠIUTĖ

Įregistruotas Spaudos kontrolės valdyboje prie Vidaus reikalų ministerijos liudijimu Nr. 323.

REDAKCIJOS ADRESAS: 235479, Kelmės rajonas, Kražiai, Plevų g-vė, Nr. 4. Telefonai: 58349, 53500, 52584.

Eina kartą per mėnesį. Rinko ir spaudė Klaipėdos „Ryto“ spaustuė. Fotorinkimas. Ofsetinė spauda.

Užs. Nr. 2675
Tiražas 3000 egz.

KRAŽIU AIDAI

KRAŽIŲ PARAPIJOS LAIKRAŠTIS

Eina nuo 1939 m.

Nr.24 (27)

1990 m.

LAPKRITIS

LAPKRITIS—MIRUSIŲJŲ PAGERBIMO MĖNUO

**Kapinyne vėjas rauda
Juodą kryžių apkabinęs.
O man širdį skauda skauda,
Lyg tas vėjas siela rauda...
Ko, berželi, nusimineš?
Apie mirtį gal dūmoji?
Ašarėlė tau gailioji
Kam nukrito ant krūtinės?
Ką taip skaudžiai bedūmoji?
(S. Nėris)**

Ten, kur atkampiname Kražių kolūkio pakraštyje prabėgo mano vaikystė, buvo nedidelė giraitė. Vieni sako, tai kadaise buvusi pono Určino dvaro parkų pabaiga, kiti — nuo neatmenamų laikų likę senkapiai. Ko gero, ir vienu, ir kitų žodžiuose buvo tiesos, nes tarp gražiai eile išrikiuotų medžių (nors ir seniai krūmokšniais apėjusių) rymojo ir trys kryžiai. Niekas iš to kaimo gyventojų negalėjo pasakyti, kas juos, kada ir kuriam tikslui statė, tik kalbėjo, kad ten nerami vieta esanti, kad dažnai naktimis toje vietoje kažkas dejuoja, rauda, vėlyvam praeiviui kepurę nuo galvos numuša ar paprasčiausiai gerai pažįstamame kelyje paklaidina. Ypač kraupu gojelyje būdavo Vėlinių naktį, kai sušalusios, visų užmirštos ir nelaimingos vėlės ieškodavusios pagalbos savo palikuonių širdyse. Niekada neteko girdėti, kad kas tuos kapelius kada lankytų, už tai net pačiam drąsiausiam kūnas pagaugais nueidavo, kai per Visus Šventuosius, o ypač jei būdavo tyki, nevėjuota naktis, iš tos vietos sklisdavo blausi šviesa, lyg kas ugnelę kūrentų. „Dvasios šildosi...“ — toks būdavo augusiųjų paaiškinimas smalsiam vaikui, nesileidžiant į gilesnius išvedžiojimus. Bet ir to pakakdavo, kad mes, vaikai, dar keletą dienų su baime žiūrėdavome į niūriai ošiančių eglių ratelį ir būtinai ką nors „girdėdavome“ (galbūt nuo tų dienų aš iki šiol bijau eglių ošimo — jos man primena mirtį). Bet vaikystėje tiek neatrastų pasaulių, kad ir stipriausias reginys ilgam neužsigili. Užtat viena, vaikydami po laukus „Joškė-Mošė“, nė nepajutome, kaip atsidūrėme prie trijų kryžių. Galbūt mūsų mediniai arkliai būtų be baimės ir prašiuoliavę pro šalį, jei nebūtų akys užkliuvusios prie apdegusio žvakigalio. Ir antro, ir trečio — prie kiekvieno kryžiaus. Ir dar — lauknešėlis su maistu: balta skarytėlė, po trupinėlių įvairaus maisto, viskas atrišta, lyg svečių

patiasta. Aplink — nė gyvos dvasios: medžiai seniai numetę paskutinius lapus, nuo šalnos sustirusi žolė ir niūrus eglių ošimas... Tikriausiai nė švento Jurgio žirgas nebūtų pralenkęs mūsų „medinukų“. Pirmoji, kuriai dar trūkčiojančiais balsais išklajome patirtą, buvo senoji Barbora, nežinia, iš kur į kaimą atklydusi ubagėlė plėšyti kaimietėms plunksnų. Tuomet iš jos ir išgirdome, kad dar jos vai-

gerbiamos. Vėlėms net pirtį kūrendavo. Iškūrenę kviesdavo jas nusiprausti, šaukdami po vieną vardais, priemenėje sudėdavo marškinius ir rankšluosčius. O kad vėlės galėtų kviečiamos atvykti, jų kelionės kliūtys būdavo šalinamos maldomis. Malda būdavo neatskirama ir nuo vaišių. Kai išsiprausios ir švairiais marškiniiais persivilkusios vėlės susėdavo prie gausiai vaišėmis apkrauto stalo, visi

vo ir į kapines, kur jį ant baltos staltiesės patiesdavo šalia gražiai išpuošto ir žvakelių šviesos nutvieksto kapo. Ir vėl melsdavosi, kalbėdavosi su išėjusiais amžinybėn, apverkdavo juos. „Tadien ir ubagams gerai būdavo“, — šelmiškai sukikeno Barbora, — nes kiekvienas duodavo ką nors gardesnio ir prašydavo pasimelsti už jo artimuosius ar šiaip dūšeles ščyščių kenčiančias...“

Vadinasi, ne vaiduokliai Vėlinių naktį ugnelę gojelyje kūreno, o kažkieno gera ranka mirusiesiems žvakelę uždegė, į vaišes pakvietė.

Ir šiandien dar sutiksime šeimų, kurios Vėlinių vakarą stalo gale (patį garbingiausią vietą) padeda tuščią lėkštelę ir vakarienę pradeda malda už mirusiuosius, pašaukdami juos vardais, kreipdamiesi į angelus sargus, prašydami juos globoti. Ir šiandien prieš Vėlines gražiausiai išdabinami kapai, kurie žvakių liepsnoje dažnai skendi po keletą dienų. Nors ir kaip gujo ši šventą mirusiųjų pagerbimą iš tautos sąmonės, jis išliko beveik nepakitęs, išsaugojęs vos ne visus archaiskus elementus. Juk raudonieji buvo sumanę tą dieną net savaitę vėliau (kitur savaitę anksčiau) švesti. Priveždavo prie kapinių juodžemio, smėlio, išvartydavo mokinius tvarkyti kapų, kad savo sumanytą dieną galėtų uždegti bent keletą žvakių, savo kakarines paleistų garsiakalbiai, pirmiausia liaupsindami mirusius šviesaus komunizmo rytojaus kūrėjus. Deja, raudonoji praktika nepasiteisino. Šiandien vėl rimtis ir susikaupimas gaubia Vėlines. Pritilo ir garsiakalbiai. Nors, mano manymu, jie visiškai nereikalingi (gal ne veltui mūsų senoliai Vėlinių naktį uždarydavo šunis?). Juk kiekvienas, atėjęs ant brangaus kauburėlio, turime apie ką pamąstyti. Pabendraukim tą dieną su mirusiais: be civilizacijos žvangesio, taip, kaip dar mūsų senoliai, kaip dar mena senoji ubagėlė Barbora. Pasikalbėkim su jais, atsiprašykim jų, pasimelskim už juos. Tegul jokie pašaliniai garsai netrikdo tos rimties, mūsų prisilietimo prie amžinybės. Ir pro varpų gausmą prisiminkime, kad kiekviena tauta verta tiek, kiek sugeba gerbti savo mirusiuosius...

NIJOLĖ PETROŠIUTĖ

— Sugrįžkite, tradicijos, namo —

Pro varpų gausmą

Kloja žemę lapų šilkas.
Į kapus — kelelis pilkas.

Ten palaidota motulė.
Ten tėvelis tyliai guli.

JUOZO BINDOKO nuotr.

kystėje (o jau tuomet ji buvo sena sena...) šitokių ugnelių niekas nebijodavęs. Priešingai — Visų Šventųjų dieną ir per Vėlines, net visą pirmąją lapkričio mėnesio savaitę, visi skubėdavo ant savo artimųjų ir visai užmirštų kapelių, degindavo žvakeles, amžinosios šviesos simbolį, nešdavo maisto ar pakviesdavo vėles prie bendro stalo. Niekas jų nebijodavo. Jos būdavo laukiamos ir labai

šeimos nariai, kol jos vaišindavosi, karštai už jas melsdavosi. Barbora sako, kad tikrai pro patiekalų garus matydavo keistus vėlių šešėlius. Kai vėlės pavalygdavo, tuomet apversdavo antrą staltiesės pusę ir sėdavo prie stalo gyvieji, kurie vaišes pradėdavo ir baigėdavo maldomis už mirusiuosius. Tą vakarą būdavo aklinau uždaromi šunys, kad jie nebaidytų klaidžiojančių vėlių. Maistą žmonės nešda-

Kas išsivedė tėvą?

Norite tikėkite, norite ne, bet tai, ką noriu škart papasakoti, daug kartų girdėta mūsų artimiesiems, giminėms, buvusiems kaimynams, Kražių kolūkio Paplūščių kaimo gyventojams. Girdėta dar tada, kai visi mano pasakojimo herojai sveiki ir gyvi buvo, apie amžinybę sau galvos nesuko.

Buvo vėlyvas murzinas ruduo. Kaip įprastai, rytą pakirdę, kiekvienas buvome užimtas savais rūpesčiais: mama mikliai sukinėjosi virtuvėje, mes, seserys, skubėjome į Kražių vidurinę, į pamokas, tik tėvas, kuris dažniausiai kartu su mumis išsiruodavo į paštą (dirbo laiškanėšiu), buvo kažko neramus ir lyg del-

— Tokį keistą sapną mačiau prieš pat pabudamas. Rodos, nė nesapnavau, o jau pabudęs buvau, tik dar mieguistas, apsnūdęs, — mūsų skubinamas pradėjo tėvas. — Rodos, einu į darbą, o prie Kražių bažnyčios ant to didžiojo akmens sėdi abu Stasiai (mirę mamos ir tėvo broliai — aut.). „Kur tu, Adoli, dabar?“ — klausia jie manęs. „Į paštą“ — atsakau. „Ar ilgai ten užtruksi?“ — vėl teiraujasi. Sa-

kau, kad neilgai, kad tik pasiimsiu laikraščius ir einu. Tada jie man ir sako: „Gerai, mes čia tavęs ir palauksim. Bet neužgaišk. Mes tavęs laukti galime tik iki aštuntos valandos...“

Ir tą patį vakarą į Paplūščius mums žmonės atnešė žinią, kad mūsų tėvą prieš pat aštuonias ties tuo pačiu didžiuoju akmenu užmušė autobusas... Buvo Vėlinių metas...

IRENA KAIRYTĖ

Atgimimo keliu

Ar matė kas stebuklą tokį,
Kad Lietuva visa vienon krūvon
suėjo?

Netlipo sienose jos dainos, žodžiai,
Pasaulis visas balsą jos girdėjo, —
šitai pirmąjį, steigiamąjį, LPS
suvažiavimą, įvykusį 1988 metų
spalio 21-22 dienomis, pristatė LPS
informacinis biuletenis. Nuo tų įsi-
mintinų dienų praėjo tik dveji metai.
Ar galvojo kas nors tuomet,
kad visam pasauliui išdrįsime pas-
kelbti atstatą Nepriklausomą Lie-
tuvos valstybę? Ar galėjome
mes, kalėjimus ir sibirų praėję,
tikėtis, kad laisvą Lietuvą kursime,
kad mūsų trispalvė laisvai ple-
vėsuos, o Lietuvos Vytis vėl bus
patvirtintas Respublikos herbu?
Kad lietuvių kalba ne tik atgis,
bet ir bus pripažinta valstybine?
Kad mūsų jaunuoliai neis tarnauti
į svetimą armiją? Ar galėjome ti-
kėtis, kad paniekinti žmonės vėl
bus laikomi lygiateisiais, o nuždy-
tųjų palaikai kelsis iš slaptų
užkasimo vietų ir tremtinių kau-
lai pradės sugrįžti į Tėvynę?
Apie daug ką ne svajoti negalė-
jome... prisiminkime kad ir pirmą-
jį mitingą mūsų Kražantės slė-
nyje. Kai kurie net slėptis bėgo,
pamatę trispalvę. Kokia atrodė drąsa
pareikalauti Kelmėje gražinti pag-
rindinei gatvei Vytauto Didžiojo
vardą. Bet taip pat nesitikėjome,
kad dalis mūsų tautiečių ims gai-
lėtis vergijos pančių ir laisvę
matuos pilvo prikimšimu. „Laisvė,
demokratija“ — girdėti iš visų
pusių. Bet ji, išsvajotoji, pasiekia-
ma ne tik žodžiais, bet ir dar-
bais. Todėl visų kantrybė, tole-
rantiskumas, vieningumas — mūsų
stipriausias ginklas kovoje už laisvą
Lietuvą, kurį nori mums iš rankų
išmušti buvę aparato nomen-
klatūriniai darbuotojai. Turime sub-
ręsti viešumui, laisvam gyvenimui,
demokratijai, nes dvasioje vergais
palikę mes neturėsime pilnos Nep-
riklausomybės. Liūdna, kai matai
prisidengusius skambiais demokra-
tiniais lozungais, puolančius kitus
mokyti — šitą mes jau turėjome.
Mums neklystantys jau vadovavo
50 metų, o šiandien turime to
rezultatus. Savo laiku padėjusius
TSKP bilietus šiandien jau prisie-
giojamos „išverstaskūrių“ etiketės.
Bet tie prisieginėtojai kiek jau kartų
yra išdavę savo įsitikinimus? Buvę
TSKP aktyvistai metę bilietus įsirašo
į LKP gretas, tuo pačiu metu vaidinę
aktyvius Sąjūdyje, šiandien burnoja
jo žmonės. Tiems žmonėms nes-
varbu kokioj partijoj — svarbu
bet kokia kaina prasibrauti į prie-
kį. Bet, manau, tie, kurie tik sie-
kia savo naudos, turės pasitraukti
į šalį. Negyvuoti ir siekian-
tiems griauti, ardyti. Griauti ir
naikinti Lietuvoje tiesiog nebėra ko.
Galima tik puoselėti per stebuklą
išlikusius gyvybės pradus. Jeigu
kartais, neduok Dieve, nugalėtų
griovimo meistrai, nebūtų nei laimė-
jusių, nei pralaimėjusių — visa
Lietuva taptų mirties slėniu. Kad
to neįvyktų, vis dar reikalingas
Sąjūdis. Kiekvieno žmogaus, laikan-
čio save sąjūdiečiu, dabarties užda-
vinys — aiškinti žmonėms tikrą
padėtį, neleisti sklįsti nepagrįstams
gandams, palaikyti demokratiškai
išrinkto parlamento sprendimus. Vy-
ksta tautos atsisijojimas. Toks, apie
kurį antrajame Sąjūdžio suvažiavi-
me kalbėjo poetas J. Marcinkevi-
čius: „Nuvykau į kaimą. Žiūriu, tė-
vas vėto žirnius. Pasemia ir beria. O
vėjelis neša šiukšles. Arčiausiai
krinta sveiki žirniai, toliau — sukir-

(Nukelta į 3 psl.)

Brangus skaitytojau, ar nepamiršai užsiprenumeruoti „Kražių aidus“? Už 4,20 rub. mūsų laikraštis Jus lankys ištisus metus. Prenumeratą dar priima visi rajono ryšių skyriai, laiškanėšiai.

IŠ MŪSŲ KRONIKOS

• • •

Per spalio mėnesį vėl keturis kartus aidėjo gedulo varpai. Amžinybėn iškeliavo kražiškis Adolfas Labanauskas (gim. 1898 m.), Joana Krencienė (g. 1897 m.) iš Kalvių kaimo, Marcijona Karpienė (g. 1896 m.), paskutiniu metu gyvenusi pas anūkus Kelmėje, ir Elena Mileikienė (g. 1932 m.) iš Petruliškės kaimo.

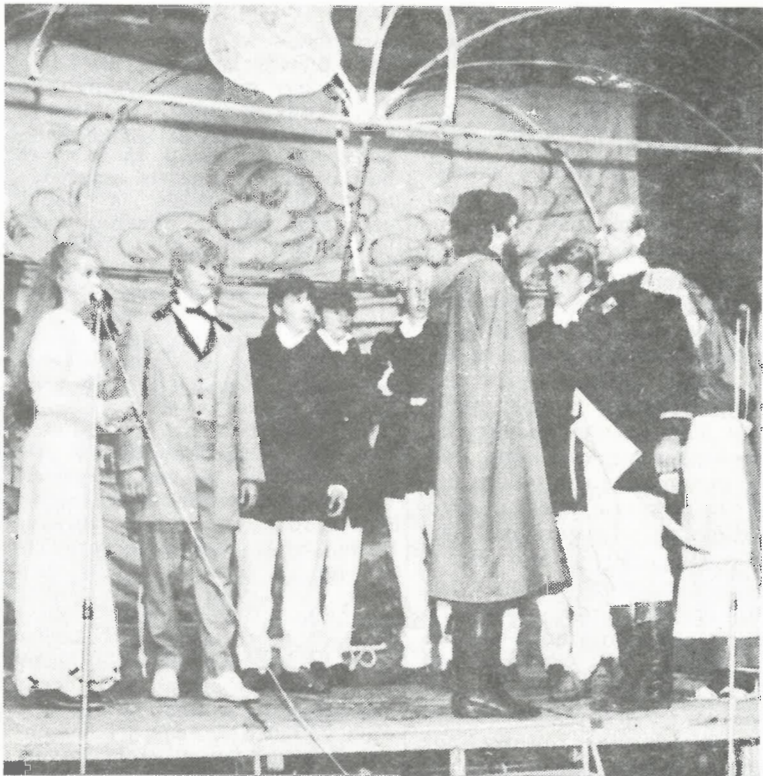
Deja, ir šįkart gimusiųjų mažiau: krikšto sakramentai suteikti tik dviem mažiesiems krikščionims: Simonui Baltrušaičiui iš Vileikių kaimo ir Ramunei-Marijai Urbaitei iš Pagių kaimo.

• • •

Karklėnuose įsikūrė krikdėmų kuopelė. Jai vadovauja Benediktas Laugalis.

• • •

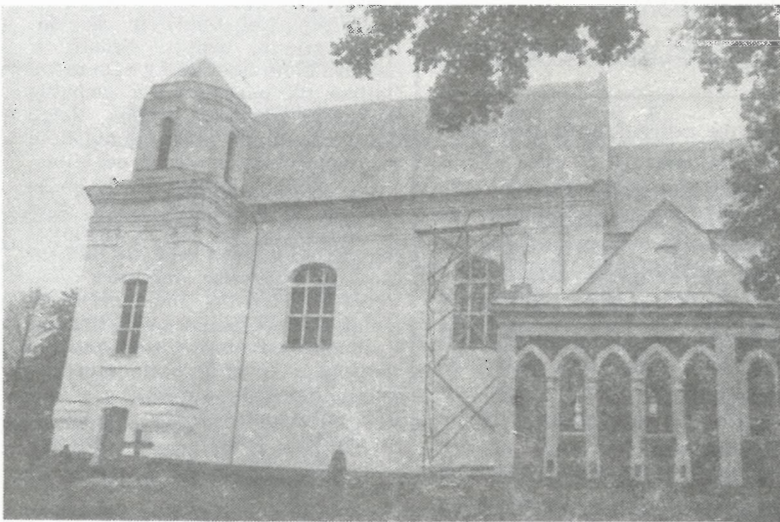
Spalio 27-28 dienomis Kražiuose įvyko antroji Simono Stanevičiaus bendrijos konferencija (pirmoji prieš metus vyko Viduklėje). Ji prasidėjo Bijotuose, kur buvo atidengtas ir pašventintas paminklas D. Poškai, Vyšniakalnyje pasodinti ažuoliukai. Kražiškiai turėjo retą galimybę išgirsti garsių mokslininkų — V. Vanago, J. Riškaus, S. Skrodenio, V. Drotvino, V. Daujotytės-Pakerienės, A. Jovaišo — paskaltų. Visada įdomus ir savųjų žodis: E. Dirmekio, E. Skaudvilaitės, P. Vitkevičiaus, E. Aleksandravičiaus, R. Ignatavičiaus, Ž. Piktornaitės-Janušauskienės. Konferencijos dalyviams Kelmės teatro mylėtojai parodė kražiškio mokytojo, dramaturgo J. Petrulio pjesę „Juodieji broliai“. Renginio programoje — ir ekskursija po istorinius Kražius.

Nuotraukoje — scena iš „Juodųjų brolių“.

• • •

Lapkričio 22 dieną sukanka 97 metai nuo Kražių skerdynių, kurios negarbingai išgarsino caro rusinimo politiką. Tie įvykiai, buvusio istorijos tarpinio nublokšti ir užmaršti, šiandien vėl atgijo visu savo garbingumu. Kražiečiai ruošiasi deramai atžymėti šio įvykio 100-metį. Jam ruoštis pradėta minint 95-ąsias metines, kur buvo sudarytas organizacinis komitetas, numatyti darbai. Jie vykdomi. Jau praaišyti paliko paminklo konkursas, projektai. Šiandien jau vyksta paruošiamieji paminklo statymo darbai, tvarkoma aikštė, neužmiršamas ir pačios bažnyčios remontas (žr. JUOZO BINEIKO nuotr.)

ŠIŲ METŲ SPALIO 18-OSIOS RYTA KRAŽIŠKIUS SUJAUDINO ŽINIA, JOG NAKTĮ ŽIAURIAI APIPLĖŠTI VYTAUTAS IR ALEKSANDRA STARAŽINSKAI IŠ GRUMBLIŲ KAIMO.

Pirmiausia plėšikai vidurnaktį, pabeldę į langą, rodos, mandagiai paprašė benzino. Iš šeiminkės išgirdę neigiamą atsakymą, išmušė tuo pat metu iš abiejų namo galų langus ir įšoko į vidų. Stvėrė vyrą ir, prispaudę lovoje, surišo. Tuo tarpu žmona puolė per duris laukan, norėdama prisišaukti kaimynus. Bet čia ją pamatė trečias, esantis lauke. Išgąstis pakirto kojas, ir jaunas vyras netruko pasivytį. Partempė į vidų, mušė, spardė, surišo rankas ir kojas, grąšindami peiliu, reikalavo pinigų. Sekcijoje pinigų buvo nedaug. Tad suprantama, jų ir dar keleto auksinių daiktų užpuolikams neužteko, todėl pjaustė baldus — sofą ir fotelius, išvertė drabužius.

Plėšikai dingo staiga, kaip ir atsiradę, net palikę degtinę, kurią buvo susivynioję į paklodę, nuo piršto nebaigtą mauti vestuvinį žiedą, iš garažo išstumtą mašiną, kurios dėl nusėdusio akumulatoriaus negalėjo užvesti.

Nežinia, kiek laiko gulėjo surišti, kraujais plūstantys Staražinskai, kol atsitokėjo, kol išdrįso žodį ištarti. Jau naktis į antrąją pusęėjo, kai atskubėjo milicijos įgaliotinis G. Laurinavičius ir kolūkio pirmininkas S. Šeputis, o netrukus rajono kriminalinės paieškos darbuotojai. Tą pačią naktį neramiai miegojo ir šeimais kaimo esančio Kražių miestelio gyventojai: dingo dviratis iš Žemosios gatvės gyventojos Broniaus Kren-

ciaus garažo, aplankė ir S. Stanevičiaus gatvėje Dabkevičių. Ar tie patys siautėjo po Kražius, atsakys ieškantys banditų, bet rytojaus dieną Staražinskienės vairuotojo pažymėjimo talonas buvo rastas Kražių miestelyje.

BYLA Nr.?

Kol kas tokia vienos šūripos Kražių nakties istorija, sukėlusį žmonėms įvairias mintis, apmąstymus. Negi sugrįžta pokario laikai, kai žmonės turėjo gultis su nerimu širdyje — nežinai, kas ateis ir ką padarys, ar besulauksi ryto.

Kas iš tokios tvarkos ir tokio gyvenimo, jei žmogus, niekam blogo nepadaręs, nebegali savo namuose ramiai miegoti.

Panašių nusikaltimų kasdien daugėja. Tai vis labiau prinoke bedieviško auklėjimo vaisiai. Dievo nėra, viskas galima.

50 metų tarybų valdžia, mokinusį liaudį vogti ir meluoti, supuvo. Pokario metais valdžia, plėšusi žmonių turtą socializmo kūrimo ir kolektyvizacijos vardu, išaugino vagių ir plėšikų

kartą, prieš kurią pati tapo bejėgė.

Jeigu milicija silpna, mes patys turime stengtis gyvenimą lengvinti. Reikia griežtesnių įstatymų! Pamąstykime, ar atsirastų Kražiuose naujų nusikaltėlių, jeigu plėšikui viešai būtų nukirsta ranka ar pan.?

Kaip kovoti su nusikalstamumu? Ką daryti, kad vakare ramiai ilsėtis eitų žmonės, ypač tie, kurie gyvena nuošaliai, vienkijimuose, neapšviestose gatvėse?

Kas iš tokių įstatymų, jeigu nusikaltėliai turguose laisvai prekiauja moderniais ginklais, o doram žmogui apsiginti draudžiama! Neleidžiama savigynai turėti net dujinio balionėlio!

Nors, sakoma, veltui budės sargyba, jei nesaugos Dievas. Turi išaugti nauja karta, kuri skirtų savo nuo kitų, kuri turėtų, jei ne Dievo meilės, tai nors baimės. O tam reikia mūsų visų pastangų. Ne paaimanuoti, susitikus kaimyną, kad neramūs laikai, bet pačiam pradėti nuo savęs: sudrausti vaiką, laužantį medelį, nebijoti sugėdinti besikeikiantį paauglį, rodyti tėvišką pavyzdį prie vaišių stalo, žinoti, kur ir su kuo vaikai praleidžia laisvalaikį vakarais, kartu su visa šeima sekmadienį ateiti į bažnyčią — kad iš mūsų mažųjų neišaugtų nauji nusikaltėliai. Naktį, pamatę įtartina mašiną, pasistenkime prisiminti ar užsirašyti numerį, markę ar spalvą. Tuo padėsime milicijai.

Reikia tik noro, o progų padaryti gera visada atsiras.

Tikėjimas be darbų negyvas. Nebūkime abejingi. Aktyviai įsijunkime į Lietuvos švarinimo darbą.

KUN. S. ANUŽIS

IŠ LAPKRIČIO MĖN. KALENDORIAUS

1 d. VISŲ ŠVENTŲJŲ ŠVENTĖ. Ja pagerbiame savo artimuosius, kurie, baigę gyvenimo kelią, jau džiaugiasi amžinąja dangaus laime. Kartu prisimename, kad ir mūsų gyvenimo tikslas yra amžinasis gyvenimas, kurį pasieksime tik pradėję ruoštis čia, žemėje.
Virdas, Bilenis.

2 d. VĖLINĖS — MIRUSIŲJŲ DIENA.

Šiandien Bažnyčia kreipia savo akis į kenčiančiuosius skaittykloje savo artimuosius, kurie privalo atsilyginti Dieviškajam Teisingumui už savo silpnybes. Sv. Mišių auka ir maldomis Bažnyčia siūnčia jiems pagalbą, meldama: „Amžinąjį atilsį duok mirusiems, Viešpatie, ir amžinoji šviesa jiems tešviečia. Tegul ilsisi ramybėje. Amen.“ Per Vėlinių oktavą (XI. 1-8 d.) gauname visuotinius atleidus, jeigu aplankome kapines ir bent mintimis pasimeldžiame už mirusiuosius. Lankant bažnyčią, be ką tik minėtų sąlygų, dar reikia sukalbėti „Tikiu“ ir „Tėve mūsų“. Vėlinių oktavą atleidai pelnoma tik mirusiųjų naudai.

3 d. Sv. Martynas Poresas, sv. Hubertas, sv. Malachijus, sv. Silvija, Alė, Barkintas.

4 d. Sv. Karolis Baromiejus, sv. Vitalis ir Agrikola, sv. Modesta, Tolvidas, Vydminas.

5 d. Sv. Elzbieta ir Zacharijas — sv. Jono Krikštytojo tėvai. Lėtas, Mangirdas.

6 d. Sv. Leonardas, sv. Melanijus. Laigedas, Vygailė.

7 d. Sv. Ernestas, sv. Rufas. Tauras, Amantas.

8 d. Sv. Severas, Severijonas, Karpoforas ir Viktorinas, kankiniai. Gedvygas, Kupolis.

9 d. Laterano bazilikos pašventinimas, sv. Aurelijus, sv. Paulina. Darvydas.

10 d. Sv. Leonas, Didysis, sv. Andriejus Evelinas, kun., Sniegulė,

Zibartas.

11 d. Visą šią savaitę Aušros Vartuose ir sv. Teresės bažnyčioje vyks Svč. M. Marijos, Gailestingumo Motinos, atlidai. Sv. Martynas, sv. Menas. Milvinas, Snaigūnė, Barkus.

Šiandien Karklėnuose sv. Martyno atlidai.

12 d. Sv. Juozapas, sv. Teodoras. Auksuolis, Nervilas.

13 d. Sv. Didakas. Daugantas, Mintartas.

14 d. Sv. Adeokatas, sv. Gotfridas. Meilutis, Kantenis.

15 d. Sv. Albertas Didysis, sv. Leopoldas. Lygedas, Arbutas.

16 d. Svč. Aušros Vartų Marija, Gailestingumo Motina, sv. Margarita, sv. Gertrūda, mergelė, sv. Edmundas. Eimutis, Normantas.

17 d. Sv. Elzbieta Vengrė, sv. Grigalius Stebukladarys. Sidabras, Benita.

18 d. Sv. Petro (1626) ir Pauliaus (1854) bazilikų Romoje pašventinimas (Pirmoji sv. Petro bazilika buvo pastatyta IV a. Konstantino Didžiojo. Dabartinė sv. Petro bazilika pastatyta pagal Bramantės Mykolo Angelo planus ir pašventinta popiežiaus Urbono VIII 1626.XI.18 d. Sv. Povilo bazilika 1823 m. buvo sudegusi, po to atstatyta ir 1854 m. pop. Pijaus pašventinta). Pal. Salomėja.

19 d. Sv. Matilda. Audronė, Tilda, Šviesmilas, Bitė, Šventaragis.

20 d. Sv. Feliksas Valna. Laimis, Viskantas.

21 d. Svč. M. Marijos Paaukojimas šventykloje (pagal padavimą Svč. M. Marija, 3 metų, buvo nuvesta į Jeruzalės bažnyčią, kur pasiaukėjo Dievui ir pasivedė prie bažnyčios nustatytai auklėjimo įstaigos tvarkai). Gelgaudas, Galius.

22 d. Sv. Cecilija. Laimutis, Galina, Dainė.

23 d. Sv. Klemensas, sv. Kolumba-

nas. Mingaila, Lakštutė.

24 d. Sv. Krizogonas. Gedkantas, Tvirmantė.

25 d. Kristaus Karaliaus šventė. Šiandien Bažnyčia kviečia mus atiduoti pagarbą ir pareikšti savo ištikimybę Kristui Karaliui, kuris, kaip sako Apreiškimų knyga, „yra Karaliu Karalius ir Viešpataujančiųjų Viešpats“. Sv. Kotryna. Kybartas, Jaukantė.

26 d. Sv. Silvestras, sv. Leonardas. Gražutis, Silva, Suvartas.

27 d. Sv. Virgilijus, sv. Maksimas. Almantas, Vylis.

28 d. Sv. Steponas, sv. Jokūbas Picasas. Gintenis, Kantas.

29 d. Sv. Tomas Beketas, sv. Saturninas. Svetigaila, Iminė.

30 d. Sv. Andriejus. Tranaitis, Vytartė.

IX. NEGEISK

SVETIMO VYRO IR SVETIMOS MOTERS

Šiuo įsakymu Dievas reikalauja išlaikyti ne tik išorinį padarumą, bet ir vidinį taurumą, gerbti meilę ir šeimą, tvardyti neleistinus geismus.

Nusikalsta, kas geidžia svetimo vyro ir svetimos žmonos, kas juos vilioja į dvasinę ir fizinę neištikimybę, kas laisvai pritaria nepadorioms svajonėms, gėrisi savo ar kitų anksčiau padarytomis ar įsivaizduojamomis ištvirkavimo nuodėmėmis, kas tyčiojasi iš meilės, santuokos ir šeimos.

NEUŽŽELIANČIAIS TAKAIS

Ilgai jis ieškojo Bubių miškuose kadaise buvusios klastingos ir pražūtingos vietos. Ir surado.

Žengiamo gražiais miško keleliais, samanomis ir grybais pakviptaisiais takais, kol prieiname 5 trobesių seną lietuvišką sodybą. Nuo jos į šiaurę prasideda staigi įkalnė. Beveik klupdami lipame aukštyn, kur viršuje auga keturių kamienų sena pušis, o šalia jos kūpo dvejetas įdubimų, buvusio provokacinio bunkerio pėdsakai. Čia pat puslankiu sudėlioti 5 įvairiaspalviai nedideli akmenys. Gal tai — vaikų žaidimų pėdsakai, o gal... Šią vietą slegia eglių išvartos. Ir ne vien tų senų pavargusių medžių kamienai, bet ir daugelio žmonių sumaišyti likimai. Tvyro tyła, kurią retkarčiais sudrumsčia pakalnės sodybos vildūnų amsėjimas. Žiūriu į šią krauju permirkusią žemę, į tuos bruzgynais virtusius takus ir sąmonėje blykstelį, kad jie prabilis žmogus balsu, papasakos apie tuos pražištingus įvykius beveik prieš 40 metų. Tik tyli žemė. Tyli medžiai, tyli apsiniaukęs rudens dangus. O graudžią istoriją ima pasakoti buvęs stalininių lagerių „auklėtinis“:

1953 metų pradžioje rajono enkavedistai areštavo mane ir po dviejų nuožmių tardymo parų išvežė į Šiaulius. Čia aš buvau patalpintas į rūsio vienetą, o vidurnaktyje mane nuvedė pas dar nepažįstamus „še-fus“, kurie paaiškino, kad dabar būsiu gražintas rajono enkavedistams, kur tikimasi mane užverbuoti ir paleisti į namus. Tardymo kalėjimo kieme mane įsodino į „viliuką“, ir, lydimas 3 enkavedistų, iš kurių vienas buvo vairuotojas, leidausi į žiemos kelią Bubių link. Nuvažiavus gal apie 18-20 km, viliukas pradėjo trūkti, ir

kosčioti, kol galutinai sustojo. Iš enkavedistų erzelyno, keiksmų aš supratau, kad baigėsi benzinas. Buvo nutarta visiems jo ieškoti artimiausiame kaime. Kad nepabėgčiau, man už nugaros surišo rankas. Paėjus keletą šimtų metrų, išgirdome kažką atvažiuojant rogėmis. Vienas palydovų labai apsidžiaugė, kad pasinaudos to nepažįstamo važnyčiojo paslaugomis. Rogėms beveik susilyginus su mumis, enkavedistas rusiškai riktėlėjo į tamsą, įsakdamas sustoti. Iš rogių sutratėjo automatų papliūpos. Kritau ant žemės. Iš rogių išsoko dvejetas ginkluotų vyrų ir pribėgo prie manęs. Iš jų aprangos, kalbų ir elgesio aš supratau, kad patekau į Lietuvos partizanų rankas. Pamačiau, kad mano buvę palydovai guli sniege be gyvybės ženklų, ryškūs šviežio kraujo pėdsakai. Išsiaiškinę partizanai, kas aš toks esu, kažkokiu skuduru užrišo man akis, pasodino į roges ir pasileido į kelią. Gal po pusvalandžio mane iš rogių išlaipino ir kažkur nuvedė. Raištis buvo smuktelėjęs ir aš pamačiau, kad atsidūrėme prie didelės sodybos, nuo kurios pasukome į gana statų kalną. Jo viršūnėje patekome į gerai įrengtą žemėnę. Atrišo akis, atpalaidavo rankas. Žemėnės viduryje stovėjo iš paprastų lentų sukaltas stalas, šonuose — gultai, ant sienos — kryžius. Prie senais lietuviškais žurnalais ir pogrindine literatūra apkrauto stalo sėdėjo jauna besišypsanti moteris. Į mane sužiūro 6 akys:

— Pasakok.

— Apie ką?

— Apie viską. Kas tu toks, iš kur?

Dar kartą įsitikinęs, kad aš esu tarp Lietuvos partizanų, imu kalbėti apie save, savo šeimą.

— O ką pats esi naudingo pa-

daręs Lietuvai? — pertraukia mane.

Aš vėl kalbu, aiškinu.

— Netikime nė vienu tavo žodžiu, — pasigirsta šnekos įvertinimas.

Kuo aš jiems galiu įrodyti savo teisumą? Atmosfera pasidaro panaši į aną, rajono enkavedyde.

— Nebandyk meluoti. Mes viską patikrinsime, o kad būtų aiškiau, še, paimek naują sąsiuvinį, pieštuką ir surašyk viską, kas galėtų palengvinti tavo likimą. Surasyk tų žmonių pavardes ir adresus, kurie galėtų patvirtinti, kad esi doras lietuvis. Rašyk.

Ėjo trečia nemigo naktis. Pradedu mąstyti, rašyti. Retkarčiais jie pažiūri į sąsiuvinį, pakonsultuoja, padrašina ar net pagiria. Praeina diena, vakaras. Baigia prabėgti antroji naktis. Paryčiui man paaiškina, kad tuoj pat būsiu perkeltas į kitą partizanų būrį ir laikomas tenai iki tol, kol bus išaiškinta mano asmenybė. Vėl užriša akis. Šį kartą nieko nebemačiau. Gal po 10-15 minučių mūsų kelionės prapliumpa automatas. Aš vėl krentu ant žemės. Šį kartą mane nuo sniego pakelia enkavedistai, atriša akis. Mano buvę palydovai guli iššaudyti. Pirmoji mintis — sąsiuvinis, kurį buvau įsikišęs į kišenę. Manau, bandysiu juo atsikratyti. O enkavedistas jau liepia pakelti rankas, iškrato ir suranda mano „užrašus“. Ir staiga suprantu, kad tai — tik gerai surežisuotas spektaklis liežuviui atrišti. Mano pirmiesiems „draugams“ užteko benzino ne tik atgal į Šiaulius, kur buvau pristatytas naujų tardymų išbandymams. Šį kartą enkavedistams sekėsi lengviau.

P. ANCAITIS

Susitikimas

su tėvu

Per Šv. Roko atlaidus bažnyčios parodėlėje, skirtoje kunigui kankiniui Rimkui, nuotrukoje iš 1940 m. Kražių parapijos moterų suvažiavimo atpažinau ir savo tėvą (jis sėdi greta kunigo Rimkaus) Antaną Bivainį, apie kurį „Kražių aiduose“ liepos mėnesį rašė E. Skaudvilaitė. Tėvas, beveik vaiku išėjęs savanoriu į Lietuvos kariuomenę, visą savo gyvenimą išliko karštu kataliku, buvo paskutinis Kražių knygnešys, platinęs religinio ir tautinio turinio knygeles. Pokario metu bijojome Sibiro, represijų, todėl visą literatūrą sudeginom, taip pat daug tėvo nuotraukų, laiškų, atvirukų. Todėl man labai brangi toji nuotrauka stende. Juk mes nežinojome net tėvo kapo. Kiti vaikai atsiveža artimųjų kistus net iš Sibiro... Rašau ir tikiuosi, kad atsiras suprantančių mano skausmą, ir pažinojusieji Antaną Bivainį atsilieps ir parašys man... (Adresas: 232600 Vilnius, Darbo g-vė 15-2, Aldonai Bivainytei-Makšimienėi.)

Iš Kražių muziejaus fondų

Si nuotrauka, nors daryta tik šių metų sausio 16-ąją, jau — Kražių muziejuje. Joje prie lietuvių — kankinio Justo Gimbuto, iškalėjusio sovietiniuose lageriuose beveik 33 metus, karsto sustojo jo bendraminčiai: (iš kairės) Jadvyga Petkevičienė, ištikima velionio palydovė, buvusi rezistencijos kovų dalyvė; Albertas Špukas, mokytojas, iš darbo pašalintas už antisovietinę veiklą, Petras Ivoškus, rezistencijos kovų dalyvis, perėjęs Salechardo, Vorkutos lagerius, ir Edvardas Šmita („Vidūnas“). 20 metų iškalėjęs.

Visa Justo Gimbuto šeima — sovietinės santvarkos auka: trys broliai išėjo į partizanus, du broliai kalėjo gulaguose, sesuo tapo provokacijos auka. O pats Justas („Jokeris“) buvo išduotas 1948 metų spalio 28-ąją. Dar būdamas lageryje, parašė kreipimąsi į geros valios žmones, kad pripažįstas tik laisvą Lietuvą ir Kristaus mokslą, 1980 m. už „pasų nuostatų pažeidimą“ buvo dar kartą teisistas ir kalinamas su kriminaliniais Marijampolėje, iš kur išėjusį „patalpino“ į Naujosios Vilnios psichiatriinę ligoninę, iš kurios N. Sadūnaitės rūpesčiu beišėjo I gr. invalidas. Gyveno pas gerus žmones: Prienų rajone pas Buzius, Vilniuje pas Romą Ragaišį ir Petrą Cidziką, Šiauliuose Petkevičių šeimoje. Gyvenimą baigė senelių prieglaudose. Palaidotas Gargždų-Dovilų kapinėse. PETRAS IVOŠKUS

LAPKRIČIO 23-OJI— LIETUVOS KARIUOMENĖS DIENA

Brangūs Lietuvos žmonės,

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ SUSTABDĖ TSRS KARNINIŲ KOMISARIATŲ VEIKLĄ LIETUVOJE. TAČIAU ŠI SVETIMOS VALSTYBĖS ĮSTAIGA IR TOLIAU TĘSIA SAVO NETEISĖTĄ VEIKLĄ, GAŠDINDAMA IR DEZINFORMUODAMA GYVENTOJUS.

MES GRIEŽTAI SMERKIAME NETEISĖTUS KARINIO KOMISARIATO VEIKSMUS IR KVIEČIAME VISUS JAUNUOLIUS NEIŠDUOTI SAVO TĖVYNĖS — NETARNAUTI OKUPANTŲ KARIUOMENĖJE.

O TIEMS, KAS NORI LAIKYTI RANKOJE GINKLĄ, SIŪLOME STOTI Į SAVARANKIŠKĄ KRAŠTO APSAUGOS TARNYBĄ (SKAT), Į KURIĄ PRIIMAMI JAUNUOLIAI NUO 18 METŲ IR VYRESNI.

BRANGIOS MOTINOS! NELEISKITE SAVO VAIKŲ Į SOVIETINĘ ARMIJĄ, KURIOJE NEGARANTUOTA JŲŲ VAIKŲ GYVYBĖ IR SVEIKATA. KITAIŠ METAIS PRASIDĖS OFICIALI TARNYBA LIETUVOS KARIUOMENĖJE. RAJONO TSRS KOMISARAS OFICIALIAI PAŽADĖJO, KAD ŠAUKIAMOJO AMŽIAUS JAUNUOLIAI PRIEVARTA NEBUS GAUDOMI. BEJE, IR PRAĖJUSIAIS METAIS NĖ VIENAS JAUNUOLIS, ATSIŠAKĖS TARNYBOS SOVIETINĖJE ARMIJOJE, NEBUVO TEISIAMAS.

B. KLEVINIS

KODĖL JUOS BuožINO?

Po masinių trėmimų 1948 ir 1949 metų pavasarį Užvenčio valsčiuje dar vis liko daug „liaudies priešų“. Todėl 1949 m. lapkričio 19 d. įvykusiame LKP Užvenčio valsčiaus komiteto posėdyje buvo išnagrinėta, pripažinta ir patvirtinta valsčiuje dar 14 buožinių ūkių, kurių savininkai „... naudojosi svetimą samdoma jėga ir yra nusistatę prieš tarybų valdžią“. Buv. Partijos istorijos archyve prie LKP CK nesenai rastas Užvenčio valsčiaus buožinių ūkių sąrašas, pasirašytas tuometinio valsčiaus partijos komiteto sekretoriaus Jono Dubausko. Sąrašą minėtame posėdyje be partorgo taip pat patvirtino savo parašais Užvenčio tarybinio ūkio direktoriaus pavaduotojas politikams reikalams Antanas Juozapavičius, valsčiaus propagandistas Kazys Kanašauskas, MVD (Emvėdė) viršininkas Tichonovas, MGB (emgėbė) viršininkas Kuginis ir posėdyje dalyvavęs LKP Kelmės apskrities komiteto žemės ūkio instruktorius Nekrasovas. Štai tas lemtingas Užvenčio valsčiaus „buožinių“ sąrašas.

1. Domas Pilipavičius, Žeberių kaimas.
2. Stasys Venckus, Žeberių kaimas.
3. Aleksas Gumauskis, Dangių kaimas.
4. Augustas Jarušauskis, Užėnų kaimas.
5. Antanas Kvietkus, Junkilų kaimas.

kaimas.

6. Juozas Pieža, Užvenčio miestelis.

7. Morta Kučinskienė, Žeberių kaimas.

8. Antanas Baškys, Šemetiškių kaimas.

9. Liuda Kučinskienė, Žeberių kaimas.

10. Petras Janušas, Želvių kaimas.

11. Ona Baniene, Labūnavėlės kaimas.

12. Antanas Skardys, Labūnavėlės kaimas.

13. Juozas Gričius, Jungirio kaimas.

14. Antanas Pleikys, Užvenčio miestelis.

Atrodo, kad visi jie su savo šeimomis buvo ištremti į Sibiro platybes 1950 ir 1951 metais. Be to, tais metais buvo ištremta „virš plano“ dar keletas „buožinių“ šeimų: Boleslovas Rimkus su šeima 6 ha valstietis iš Sarakiškių kaimo, Kazys Kondrotas su žmona ir keturiais vaikais, 8 ha valstietis iš Pavyšnio; Jono Armalio iš Daugėnų kaimo; Povilo Gečo iš Molūvėnų kaimo ir kiti.

VACLOVAS RIMKUS

Nuo redakcijos. Redakcija turi tikslą surinkti medžiagą ir apie kitų apylinkių „liaudies priešus“. Tikimės, kad čia mums padės mūsų skaitytojai. Rašykite!

KAS RAŠYTA APIE KRAŽIUS?

Šį sąrašą, pradėtą ankstesniuose „Kražių aidų“ numeruose, reikėtų papildyti labai įdomia knyga lenkų kalba, kuri saugoma Vilniaus Mokslų Akademijos bibliotekos retų leidinių skyriuje. Tai — „Proces Krožan pzed Izba Sądową Wilenską, wydana pzez L. Amzycą i Spotkę w Krakowie w v. 1996“. 122 puslapiai, 6 fotografijos ir 2 planai. Smulkiai aprašytas visas kražiečių procesas.

Bibliotekos šifras:

C — L-19
994

(žinoma, skaityti reikia vietoje), fotografijos — labai aukštos kokybės. Gaila, kad per 50 metų

neišversta į lietuvių kalbą.

Dar apie kražiečių procesą rašė: 1. „The New York Times“ — 1993. XII. 1. 2. „The Times“ — 1994.I.4. 3. „The Annual Reporter For The Year“, Londonas — 1995.

Šių straipsnių kopijas būtų galima gauti per p. Michat Giedroyi, kuris gyvena Oxforde ir yra to Universiteto Mokslo Tarybos narys. Beje, jo senelis (iš motinos) — advokatas Leon Kostakowski (1850-1904), vilnietis, buvo kražiečių gynėjas teisme. Jo kapas — Vilniuje. O ant paminklinio akmens yra ir fotografija.

JURGIS STANISLAVIČIUS

ATGIMIMO KELIU

(Atkelta iš 1 psl.)

miją, o toliausiai — įvairios šiukšlės. Taip ir mūsų tauta... „Sveiki, nesugadinti žmonės liks savo vietoje, dirbs visiems reikalingus darbus, o tautos atliekos turi nueiti į istorijos šiukšlyną.“

Kai dorų žmonių atkurta Nepriklausoma Lietuva taps klestinčia valstybe, visos valdžios pakopos dirbs tautai, tik tuomet bus nereikalingas Sąjūdis.

VYTAUTAS ŠIKŠNYS
Sąjūdžio Kelmės tarybos pirmininkas

Telegramos iš terbos, kur kabo Kražiuos ant tvoros

Tokia jau ta mūsų Kelmė, kad nespėsi nusičiaudėti, o kitate rajono pakraštyje jau „i sveikatą“ sako. Tad nieko nuostabaus, kad žinia, jog į Kelmę atvažiuoja KSNG darbuotojai net iš Vilniaus tikrinti Kelmės baldų parduotuvės, apskriejo visus greičiau, negu patys tikrintojai pribuvo. Žmonės šurmuliavo, spėjojo pasekmes, tik tas, kurį turėjo tikrinti, baldų parduotuvės vedėjas G. Šarlauskas atrodė visiškai ramus. Nematė vaiko ko jaudintis: viską padarė, kaip priklauso, tik dėl visa ko, kaip ką tik pradėjęs dirbti jaunas žmogus, dar kartą mintyse perkratė visus su tuo šurmuliu susijusius įvykius.

Rugpjūčio 31-ąją iš 13-ojo prekybos bazės sandėlio į parduotuvę buvo atvežti įvairūs baldai. Juos baigus krauti, G. Šarlauskas mato, kad trūksta sąskaitoje įrašytų 3-jų svetainės komplektų „Jotulė“. „Na va, ar nebūs teisybė žmonės šnekėję, kad rajono valdžia dėl savęs baldukus sandėlyje „užspaudė“. Atveš pinigėlius vietoj baldų, kaip iki šiol įprasta buvo, ir riskis“, — nusmerkė negera mintis. Tad, nieko nelaukdamas, suskubo aiškintis. Sandėlio vedėja jam paaiškino, kad baldų tikrai neatveš, nes toks yra pačios rajkoopsajungos pirmininkės D. Lapinskienės nurodymas. Baldai esą viršfondiniai ir jų pardavimas sulaukomas. Juos savo nuožiūra skirstys patys vadai. „Bet kam

tuomet į sąskaitą įrašė?“ — sukirba negera nuojauta. Jos kaitinamas G. Šarlauskas ir surinko Kelmės miesto deficitinių prekių skirstymo komisijos pirmininkės J. Burbienės telefono numerį: girdi, kažkas čia ne taip — baldai sąskaitoj įrašyti, o į parduotuvę nevaž. J. Burbienė ilgai aiškinti nereikia. Ji taip užbeldina kam reikia, kad netrukus visos trys „Jotulės“ atsiduria pagal sąskaitoje nurodytą adresą, t.y. Kelmės baldų parduotuvėje.

ATPIRKIMO OŽI SURADUS

Tuomet G. Šarlauskas, pagal visus reikalavimus, tą sąskaitą nuneša prekių žinovei, kad toji užregistruotų, o po to nunešą ją deficitinių prekių skirstymo komisijai, pačiai J. Burbienėi. Toji ant sąskaitos užrašo, kad visi baldai bus parduodami pagal talonus. Ir čia G. Šarlauskas trumpam iš akiračio išnyksta, t.y. grįžta į parduotuvę sergėti baldų, o baldų istorijos veiksmas persikelia į gilesnius vandenius. Skirstymo komisija visus baldus tuoj pat išskirsto (minėtos „Jotulės“ atitenka Pakražančio (talono Nr. 171), Grimžių (talono Nr. 177) ir Kelmės (talono Nr. 173) apylinkėms. Tuos talonus, kaip ir priklauso, skirstymo komisija pristato į rajkoopsajungą, iš kur laimingieji turės juos pasiimti. Deja, eina dienos, savaitės, o tų paslaptimi apgaubtų baldų niekas neatvyks-

ta. G. Šarlauskas vėl renka J. Burbienės telefono numerį: „Tų baldų niekas neatsiima. Paraginkit žmones“, — lyg užkeiktų pinigų jau kratosi „Jotulės“ jaunas vedėjas. J. Burbienė vėl kelia „trivogą“. Pasirodo, tuos talonus paėmė pati pirmininkė D. Lapinskienė ir sulaukė, kol bus išsiaiškinta, kaip ji pati sako kaip elgtis su viršfondiniais (arba, kaip eiliniai prekybininkai teigia, kol aprims ir užsimirš viskas). Tada žmonės ir susiuto — gana mulkinti! Tikrintojus iš paties Vilniaus iškvietė. Sie netrukus ir atvažiavo, tiesiu taikymu į baldų parduotuvę pribuvo, viską, kaip nupaskota, rado. Tad beliko tik aktukus surašyti ir prekybininkų pasiaiškinimus susirinkti. „Na, dabar aš tų nelemtų „Jotulių“ tikrai atsikratysiu, — apsidžiaugė G. Šarlauskas. — Kiek gali laikyti jomis užgriozdintą parduotuvę ir dar nervus gadinėti. Šit ir tikrintojai prikibo, kad parduotuvės stende neparašyta, jog gautos „Jotulės“. Ir kuriems velniam, jei be talonų atėjęs vis tiek jų nepirksi. O be to, ir tokio stendo nėra, kuriame visą asortimentą surašyti galėtum“.

Taigi parduotuvės vedėjas lengviau atsiduso ir ramiai ėmė laukti atomazgos. Ir neapsiriko. Laukti ilgai nereikėjo. Po savaitės įvyko rajono liaudies teismas, kuris... už prekių slėpimą nubaudė 1000 rublių bauda ir atleido iš darbo... parduotuvės vedėją G. Šarlauską.

Va taip, mielieji! Ir taip bus kiekvienam, kuris pažeis įstatymą (arba, kaip žmonės sako, taps atpirkimo ožiu didiesiems makleriams).

Beje, liaudies teismo nuosprendis pagal laikinąjį įstatymą galutinis ir neapskundžiamas. Tad patartina nesipiktinti ir vedėjo gelbėjimo akcijos neorganizuoti. Kita kalba, jei panorėtumėte „Jotulių“ — jos ir šandien teberiošio parduotuvėje.

NIJOLĖ PETROŠIUTĖ

Ne iš pasileidimo...

Šių metų spalio 2 dieną mūsų rajono valdyba priėmė potvarkį „Dėl lengvatų ir privilegijų prekyboje“. Ir tikriausiai šio kilnaus potvarkio autoriai nėsapnavo, kad jų sprendimas, prasidedas žodžiais: „Atsižvelgiant į deputatų ir gyventojų pasiūlymus, siekiant įgyvendinti socialinį teisingumą...“, sukels tokią reakciją. Pirmiausia sujudė, sukruto rajono daugiavaikės motinos dėl jų naujo „perrūšavimo“. Mat, anot valdybos, dabar daugiavaikėmis laikomos tik tos, kurios turi reikiamą vaikų skaičių... iki dešimties metų amžiaus. Kaip gi šitaip! „Net daktarai rekomenduoja gimdyti ne dažniau, kaip kas treji metai“, — širdo moterys. Tik širsk neširdusi, bet jeigu nori turėti šio tokias daugiavaikių privilegijas, perui kasmet ruoškis.

Na, o tas, kurios prigimdėt vaikučių anksčiau negu išėjo minėtasis potvarkis, ir jų penktajam ar šeštajam vienuolika ar dvylika metų (o tai reiškia, kad jau palikot už borto, t. y. praradot daugiavaikės privilegijas), galime paguosti: ne tiek jau daug nustojo. Mat ten ir prekių asortimentas numatytas: vienas paltukas penkeriems metams, viena striukė penkeriems metams, trys poros kojinių visiems metams, vienos apatinės kelnės (arba marškinėliai) visiems metams ir t. t.

Tad jeigu kas iš po trumpučio sijonuko, išaugto per penktą metų, pamatysite ką nors nepadoraus, neskubėkite daryti išvadų, pirma pažvelkite į rajono valdybos potvarkiu leidžiamų įsigyti prekių asortimentą.

„VIZITINĘ!“

Ko neišgirsi, vaikščiodamas po erdvas parduotuves, žvalgydamasis į tuščias lentynas, nuobodžiaujančias pardavėjas (kai nieko „neišmeta“) arba piktas (kai nuo aktyvių pirkėjų veiksmų dūžta vitrinų stiklai). Toks jau laikmetis...

Autobuse ar gatvėje, darbe ar prie šventinio stalo tik ir girdisi: sutartinės ir komercinės kainos, talonai ir vizitinės kortelės... Gal tos kortelės ir reikalingos, kad mūsų prekės neiškeliautų už Respublikos ribų. Bet ar tikrai jos neiškeliauja? Jos važiuote išvažiuoja furgonais ir vagonais, tik — ša! Dar šmeižtu apkaltins. Ir niekaip nesusprantų tų uoliųjų įstatymą vykdančių pardavėjų, kurios,

parduodamos porą kojinių, reikalauja vizitinės kortelės. Nejaugi moteris, atvykusi iš kitur, suplyšus kojinei, turi namo grįžti basa? Baisu, kai pirkdamas vaikui limonado butelį ar puskepalį duonos, turi rodyti „vizitinę“. Štai ir Petrališkės kaimo parduotuvėje pareikalavo „vizitinės“ iš kaimynystėje ketvirtį amžiaus dirbančios moters (ši norėjusi nusipirkti porą elektros lempučių). Nesvarbu, kad nuo vaiko pažįsta ir žino, bet... abėcėlinis tikslumas: rodyk „vizitinę“, nors parduotuvėje tik dvi poros akių, daugelį metų susitinkančių.

Mielos pardavėjos, ar visais prekybos klausimais esate tokios sąžiningos ir drausmingos?

Apie varpinės restauravimą ir atšventinimą jau rašėme praeitame „Kražių aidų“ numeryje. Padejavome, kad brangiai restauratoriai „nulupo“, bet džiaugėmės, kad pagaliau atstatėme vieną kultūros paminklą, gausiai rinkomės paklausti pirmo varpo gaudesio (žr. J. Bindoko nuotr.), bet štai atvažiavusi komisija iš Vilniaus dėl gatvių asfaltavimo ir pamačiusi varpinę, pasiūlė... restauratorius — į teismą. Užtat kapinių vartus, kuriuos lopė vietos meistriukai, įvertino labai gerai. Būtų leidę sostinės „išmanėliai“, ir varpinę patys būtume prikėlę. Tik būtų kainavę gal šeši, o ne šešiasdešimt tūkstančių.

JERONIMAS KUKURDVELKIS

TESUSITARIA TARPUSAVYJE

Redaktorius
Kun. St. ANUŽIS

PASIAUKOJIMAS

Respublikoje vis aštresnė tampa kriminogeninė padėtis. Žmonės, o ypač pinigautieji, nebeįmano kokiais būdais savo gerą besaugot, kokiomis spynomis duris berakinti. Nors imk ir elkis kaip toje pasakoje. O šioji porina: gyvena apskrus vyriokas, kuris dieną naktį savo turtus saugojo, akių nuo savo lobių nenuleido. Bet prireikė sykį iš namų išvykti. Prieš išvykdamas, prisaikdino žmoną, kad ši duris sergėtų, iš akių neišleistų. Taip ir darė žmona, kol pačiai reikalų

neatsirado. „Tik ką su tom durim daryti?“ — galvoja moteris. Ir sugalvoja. Paėmė duris, nukėlė nuo vyrių, užsivertė ant kupros ir iškeliaavo savais keliais. Saugos būdo ne nesugalvos. Beje, neskubėkite šaipytis — liaudies išmintis visada gili. O tuo labiau, kai ji praktikoje patvirtinta. Štai naujasis Kelmės vidaus reikalų skyriaus viršininkas G. Lukminas, kitų turtą ir ramybę besaugodamas, vieną dieną savojo pasigedo. — Kur dingo ketverios masyvios ažu-

lo durys iš vidaus reikalų skyriaus pastato?

— Tai kad jas buvęs skyriaus viršininkas J. Jankūnas pasiėmė. Sakė, susiveikęs buvo, — prispirtas paaiškino skyriaus komendantas Gudavičius.

Išties nelengva dalia išpuolė buvusiam viršininkui. Ketverios sunkaus ažuolo durys ir dar ant vienos kupros? Bet ką padarysi, juk reikėjo aukotis vardan socialistinės tėvynės. Kaip gi kitaip nuo sujūlėjusių vagių apsiginsi, su turto grobystojais kovosi...

padarė, — kalbėjo P. Kavaliauskas savivaldybėje.

Atrodo, po tokio komentaro aiškus turėjo būti ir įvertinimas. Tik šįkart už galvos nusitverti buvo lemta kitiems. Nežinia ką P. Kavaliauskas užsidėjo ar įsidėjo, bet viskas staiga tiek sumažėjo, kad protokole įrašė, jog į Vilbėną pateko... 1 litras naftos, už ką ir paskyrė kaltininkui... 25 rub. baudos, o žalą gamtai įvertino 227 rub.

KALTI AKINIAI

Yra toks barzdotas anekdotas: vienas neiškepėlis vardan solidumo nusipirko akinius. Ir stauga — o siaube! Visi jo organai nepaprastai išdidėję. Persigančęs skuodžia pas gydytoją. O šis: „Nusiimk akinius ir vėl viskas sumažės“. Kažkas panašaus, matyt, bus nutikę ir rajono gamtos apsaugos inspektoriumi P. Kavaliauskui. Pamatęs spalio 15-ąją į Vilbėno tvenkinį plūstan-

čius per drenažo sistemą iš privataus namo naftos produktus, už galvos susispaudė. Ko gero, visa keliašimtalitrė cisterna bus į tvenkinuką suvažiavusi. O ir tai, kas liko ant naftos versloves primenančio kranto, ne kur dėsis, į vandenį pateks. Kelias dienas Vilbėnas plukdys savo mirtį į Kražantę...

— Apie dvidešimt du tūkstančius rublių nuostolių gamtai

KRAŽIU. AIDAI

KRAŽIŲ PARAPIJOS LAIKRAŠTIS

Eina nuo 1939 m.

Nr. 25 (28)

1990 m.

GRUODIS

Iš mūsų kronikos

Ten Šaukėnai, ten Judlė,
Ten Kražiai ir Kražantė,
Šviesa tenai didžiulė,
Akimirka kaip šventė.—

Tai eilutės iš dar dažais
tebekvepiančio mūsų kražiškės
poetės Elenos Skaudvilaitės eilė-
raščių rinkinio „Upelis šnara“.

Nuoširdžiai sveikiname savo
kraštiečių, prašydami jos ir toliau
šlovinti Kražius.

Skubėkite įsigyti šį rinkinį,
nes „Ryto“ spaustuvė jį teat-
spaudė 2000 egz. tiražu.

XXX

Netikėtai brangių svečių lap-
kričio 23-ąją sulaukė mūsų
parapijiečiai A. Folkmanas, vie-
ntelis likęs gyvas rajone Ne-
riklausomos Lietuvos kariuo-
menės savanoris. Jo pasveikin-
ti su Nepriklausomos Lietuvos
kariuomenės 72-osiomis meti-
nėms atvyko Krašto apsaugos
departamento Kelmės skyriaus
pirmininkas E. Klevinis ir rajo-
no deputatų tarybos pirminin-
kas V. Pikturna. Jie ir parvežė
jo nuoširdžius sveikinimus bran-
gios šventės proga į Kelmės
miesto kultūros rūmus, kur vyko
šiai datai skirtas minėjimas.
Jį pradėjo Nepriklausomos Lie-
tuvos kariuomenės bendrijos
rajo pirmininkas B. Lukoševičius,
pagrindinį pranešimą pa-
darė Demokratų partijos vadas
V. Urbikas, kalbėjo Sąjūdžio
rajo tarybos pirmininkas V. Šikšnys,
Šaulių sąjungos Kel-
mės būrio vadas V. Kava-
liauskas, Krikščionių demokratų
partijos rajono koordinatorius
J. Malakauskas, rajono deputa-
tų tarybos pirmininkas V. Pik-
turna, Krašto apsaugos departa-
mento rajono skyriaus pirminin-
kas E. Klevinis...

Karštos, dvasią keliančios kal-
bos, švenčių dalyvių ryžtas
ir pagarba — neatsiejami šios
šventės komponentai. Šilti svei-
kinimai buvo skirti Nepriklau-
somos Lietuvos kariuomenės ka-
rininkui Gužaičiui. Šventės da-
lyviai tylos minute pagerbė
netekusių atminimą, nusilenkė
Kelmės kapinėse mūsų garbin-
giesiems tautos vaikams Put-
vinskiui ir Šilingui, tarp gėlių
uždegė amžinosios šviesos sim-
bolį — žvakelę. O vakare visi
rinkosi į Kelmės bažnyčią, kur
vyko pamaldos, skirtos šiai
šventai dienai. Tądien daugelyje
rajo bažnyčių buvo aukojamos
šventos Mišios už Nepri-
klausomos Lietuvos karius.

xxx

Įvyko Lietuvos krikščionių
demokratų partijos Kelmės ra-
jono trečioji konferencija. Ji
rajo koordinatoriumi išrinko
J. Malakauską, pirmininku —
S. Norkūną, pavaduotoju — P.
Janušauską, sekretore — M.
Kelpšienę.

xxx

Per lapkričio mėnesį tiek
padidėjo Kražių parapijoje ma-
žųjų krikščionių — 4 mažyliams
suteikti krikšto sakramentai.
Lygiai tiek pat jaunavedžių po-
rų priėmė ir moterystės sakra-
mentus.

IŠ KRAŽIŲ MUZIEJAUS FONDŲ

BROLIAI PARTIZANAI IŠ BUTVILŲ KAIMO

ANTANAS KMITA (1922—
1947) žuvo 1947 m. Kirpkal-
nyje Verpečinskų sodyboje.

ANDRIUS KMITA, vienas iš
Raudgirio partizanų vadų (1913-
1953). Žuvo Gedminių km. Palec-
kio sodyboje kartu su partiza-
nu Jonu Bartkumi. Ten buvo
paruošta NKVD pasala.

EDMUNDAS KMITA (1918-
1961). Tapo išdavystės auka
Vėjų km. Sužeistas apsuptyje
pats nusišovė.

E. DIRMEIKIS

MŪSŲ PUBLIKACIJŲ PĖDSAKAIS

KODĖL TYLI?

Straipsniai, spausdinami Jūsų
laikraštyje, dažnokai kritikuoja
ne tik kražiškius, bet ir viso ra-
jono vadovaujančius darbuoto-
jus. Tik kodėl Jūs nespausdi-
nate atsakymų į kritiką? Ar jie
iš tikrųjų nebeteri kuo pasitei-
sinti, ar Jūs nesuteikiate tam
tribūnos? Kažkaip nesitiki, kad
šie nenorėtų pasiteisinti. Juk
sakoma, kad žmogus be noro
nei šuniui netikės. Neprošal
būtų sužinoti ir kokia buvo at-
tinkamų valdžios įstaigų reak-
cija, kaip ir kiek žmonių nu-
bausta. Kitaip tariant, dažniau
reikėtų grįžti savo publikacijų
pėdsakais.

L. VALIUS

RADINYS

Praejusio „Kražių aidų“ nume-
rio publikacijoje „Atpirkimo
oži suradus“ apgailėjome jau-
nąjį Kelmės baldų parduotuvės
vedėją G. Šarlauskį, kuris savo
kūnu pridengė didžiuosius mak-
lerius nuo atsakomybės. Šian-
dien mąstome, kad gal be reika-
lo taip galėjome. Mat G. Šar-
lauskiai apleidus parduotuvę,
čia reikalai ištis pakrypo į ge-
rąją pusę. Ne tik apie prekių
slėpimą čia niekas nebegalvoja,
bet ir kitokiais būdais pirkėjui
įtikti stengiasi. Štai parsiveža

anądien baldų komplektą Kel-
mės paukštininkystės tarybinio
ūkio buhalterė Aldona Paliulie-
nė ir džiaugsmu tvertis negali;
kol vyrai statys, pati stalčius
traukinėja, pirkinį džiaugiasi.
Ir kaip nesidžiaugsi, jei šis pir-
kinys — ne eilinis. Štai patraukė
vieną stalčiuką — visas paketas
vyriškų kojinių įvartytas, pa-
traukė kitą — vaikiškų koji-
nių, timplėli trečią — moteriš-
kos pirštinės po 1,30 rub. (tos
su pūkelio, gražios ir madingos).
Ir taip — keturi „kiulčiai“
deficitu, už kuriuos niekas talo-
nų neprašė. Kelmės paukštinin-
kystės tarybinio ūkio profko-
miteto pirmininkė A. Kvintufel-
ienė širšta: girdi, jie „ant viso
ūkio“ 30 porų kojinių tegavo,
o vien Paliuliai — tiek „paketų“.
Bet negi jis žmogus kaltas, kad
jam šitaip „sukomplektuotų“
baldų talonas atiteko.

KIAULIŠKAS KERŠTAS

Išspausdinus „Kražių aiduose“
(Nr. 24) publikaciją „Pirmi prie-
lovio“, kurioje pasakojome apie
vieklį Pašilės komunistų kuo-
pelę, prasidėjo joje keisti daly-
kai. Pirmiausia komunisto V.
Anusevičiaus vadovaujamo ko-
operatyvo kiaulės ėmė suėsti
žymiai daugiau pašarų, o augti

kaip ir nustojo. Stebisi Pašilės
tarybinio ūkio buhalterija tokiu
procesu ir niekaip suprasti ne-
gali: kuo daugiau suėda, tuo
priesvoriai mažesni. Matyt,
„Kražių aidai“ kalti, ne kitaip!
Tai — kiaulių protestas, kad jų
šeimininkams padukus pakute-
no. Šią kooperatyvo akciją ak-
tyviai ėmė remti ir veislinės
kiaulės. Spalio mėnesį jų net
33 ruošėsi „perui“. Kadangi
šio gamtos dėsno atšaukti ne-
įmanoma, tai kiaulės sugalvojo
dar kiauliškesnį kerštą: visos
krūvon sudėjus atsivedė... 100
paršelių, t.y. ne po tris vienai
neišėjo. O kad matytumėt, ko-
kios „mamos“ — rinktinės! Ši-
taip kiaulių padrausinti prieš sa-
vo kooperatyvo vadovą ėmė
„šiaušti“ ir jame dirbą žmonės.
Štai jeigu Krencius, Ginčiauskai,
Mockevičienė uždirda 994 rub.,
tai pirmininkui V. Anusevi-
čiui 187 rub. terašo. Tiesa, jo
žmonos Danutės pagaili, kai ši
pasirašo algalapyje už 1800 rub.,
neprotestuoja — juk reikia mo-
teriai kažkaip su vaikais verstis.
Tik kažin, ar domisi kas, kaip
verčiasi pirmoji V. Anusevi-
čiaus žmona, gyvenanti Plungė-
je, kai šitaip nuo jos vaikų va-
giami alimentai.

Blogas dalykas tas kiaulių
kerštas, bet kai žmonės sukiau-
lėja, jau — baisu.

NIJOLĖ PETROŠIUTĖ

Duobkasių paguoda

vos sutarties valstybių ši sam-
prata jau baigiama iškrapstyti.
(Faktas)

KOMENTARAS. Pagalvoki-
me, ar teisus Kremlius, nusi-
pelnusiems tranams sudaręs to-
kias šiltnamio sąlygas, kai plat-
formininkai, švėsdami „įžymią“
73-ųjų revoliucijos metinių datą,
neiškėlė rajone nė vieno raudo-
no audeklo, nesuorganizavo jo-
kio mitingo ar demonstracijos,
juk, anot jų, Lietuvos „darbo
liaudis“ yra taip ištroškusi spa-
lių dvasios, jog turi raudonai
žydėti kaip aguonų laukas. Var-
tydami anų laikų LKP istoriją,
mes perskaitysime kelias dešim-

tis atvejų, kai smetoninių laikų
keletas Maskvos pasamdytų bol-
ševikėlių pasiaukojančiai kabi-
nėdavo raudonus skudurėlius,
tuo norėdami sudaryti įvaizdį,
kad Lietuva labai ilgėjosi tos
kraujo spalva dažytos „demo-
kratijos“, kuri po 1940 m. bir-
želio 15 dienos atnešė pražūtį
kas ketvirtam mūsų krašto gy-
ventojui, milžiniškus materia-
linius bei moralinius nuostolius.
Tad į lemią (ir paskutinį)
žygį, kapėsesininkai, buvę mū-
sų tautos genocido vykdytojai,
idėjiniai sribai! Dar yra Lietu-
voje ką pražudyti. Ura!

St. RUKAS

DARBO

DOVANOS

DIDŽIAJAM

SPALIUI

Spalio švenčių išvakarėse baigtas
remontuoti gyvenamasis namas Kel-
mės Vytauto Didžiojo gatvėje Nr.
68. Tačiau įkurtuvės dar neat-
švėstos, nes niekas nenori čia gy-
venti. Kodėl? Į šį klausimą atsako
autotransporto įmonėje ir miesto
merijoje. Skambinkite!

xxx

„Per penkmetį organizuota 7300
meno ir sporto renginių“ — skel-
biama stende Kelmės miesto centre.
„Kelmės rajono ekonominio ir so-
cialinio vystymo planas 1986—1990
m.“. Spalio švenčių išvakarėse pas-
kačiavome, kad tai tik 3325 dienos.
Planą įvykdysime dvigubai. Saunu-
liai kultūros ir sporto darbuoto-
jai!

xxx

Pasitinkant Spalio šventes, Kel-
mės „Vilbėno“ restorane 73 dienas
degtinė buvo geriama iš 200 gramų
talpos stiklinių. Tuo išreikšta pagar-
ba Rusijos revoliucionieriams. Gai-
la, kol kas pasigedome saulėgrą-
žų užkandai. Tuomet būtų visas
„komplektas“.

xxx

Prieš Spalio šventes Kelmės uni-
versalinėje parduotuvėje buvo gali-
ma nusipirkti buvusios pionierių
organizacijos atributikos: būgnų,
trimtų, vėliavų ir t.t., taip pat
idėklų TSKP bilietui. Antraip, kas
beprimintų pirkėjams komunizmą,
socializmą, sovietinę šalį.

xxx

Spalio švenčių išvakarėse jautie-
na Maskvoje kainavo 17 rub., re-
voliucijos lopšyje Leningrade — 20
rub., bulvės šiuose miestuose — 1
rub. už kilogramą, medus — Mask-
voje 20 rub., Leningrade 25 rub.,
pomidorai — Maskvoje 4 rub., Le-
ningrade — 5 rub., vynuogės Mas-
kvoje — 10 rub., Leningrade — 6
rub.

xxx

Arčiausiai prie Sovietų Sąjungos
priartėjo Tytuvėnų miškų urėdi-
jos galutinis medienos sandėlis.
Šventės pasitiks išskirtine netvar-
ka. Betruko raudonos vėliavos. Ko-
kia šventė, tokia ir atributika.

xxx

Tytuvėnų miesto gatvių pavadinimai
dar „puošiasi“ iškabomis rusų
kalba. Net į kultūros namus užsuk-
ti kviečiama rusiškai. Tai — do-
vana Didžiajam Spaliui. Lenino prie-
sakams ištikimi tytuvėniškiai.

xxx

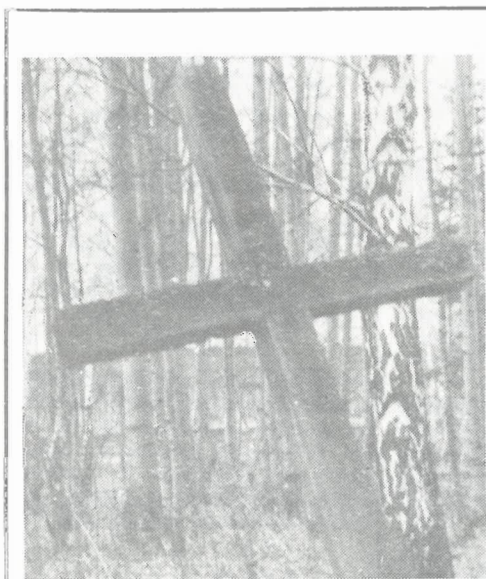
Švenčių išvakarėse grupė kelmie-
čių vyko į Lenkiją. Tačiau nuo
sienos grįžo atgal. Mat, išplėšus
Gintaro muziejų Palangoje, muiti-
ninkai pasidarė ypač atidūs, o kel-
miškiai gausiai lenkams vežė lauk-
tųjų ir nenorėjo jų palikti muiti-
ninkams.

xxx

Spalio švenčių dienomis nuo Kel-
mės merijos ir Kelmės apylinkės
pastato buvo nuimta Lietuvos Res-
publikos vėliava. Jei nedrįstame
kelti raudonos, nereikia nė trispal-
vės.

xxx

Kražių kultūros namų darbuoto-
jai pasiekė tokį aukštą meninį
lygį, kad net mokslinės konfe-
rencijos dalyvius pradėjo pasitikti...
vestuviniu maršu.

Jie „gynė“ mūsų rajoną

Tikriausiai nerasime kitos tokios žmonių grupės, kuri per tokį trumpą savo egzistavimo laikotarpį būtų pelnusi tiek vardų: liaudies gynėjai, sribai, skrebai, sribokai, lašinvagiai. Suprantama, daug kam šiandien nesmagu dėl tokių epitetų, kai kas net širsta, kad gyventojai ir šiandien prisimena jų „veiklą“: reikalaujavo pyliavų „valstybei“, plėšikaudavo, tyčiodavosi iš žmonių. Tačiau smurto aktai buvo tokie ryškūs, kad (nors ir labai dailinant) ir jiems patiems tekėjo pripažinti savo negatyvią veiklą. Buv. partijos istorijos archyve yra dokumentas — Užvenčio liaudies gynėjų komjaunimo organizacijos susirinkimo, įvykusio 1947 m. liepos 22 d., protokolas. Susirinkime svarstytas Užvenčio liaudies gynėjų prie valsčiaus MGB būryje politinis masinis darbas. Susirinkime buvo nurodyta, kad liaudies gynėjas Klimašauskas, darydamas kratą Dvarčiuje, nuo Butkaus paėmė diržą ir automatinį kotelį (parkerį); liaudies gynėjas Ivanas Pimonovas kratos metu Žalakų kaime nuo Streckio paėmė kilogramą lašinių; liaudies gynėjas Glazanovas nakties metu Labūnavos kaime nuo Norvilienės pavogė dėžę su baltiniais ir drabužiais. Ir dar daug kitų panašių faktų (PA f. 490, b. 3, 1 35). 1948 m. balandžio 25 d. Užvenčio valsčiaus partinė organizacija svarstė MGB viršininką Latoškiną, kuris neišaiškino ir nesudaužė „buržuazinio pagrindžio ir jo ginkluotos gaujos“. Teroristinių aktų skaičius tris kartus padidėjo, nes viršininkas nekreipia dėmesio ir girtauja. 1947 m. rugpjūtyje jis, organizuodamas duonos paruošas, prisigėrė, grįždamas namo, šaudė, miestelyje susimušė su vykdomojo komiteto pirmininku A. Kurušinu. 1948.II.12, vykdydamas miško paruošas, grįžo be šautuvo ir girtas. Vasario 23 d. tarybinio ūkio klube girtas sukėlė muštynes su liaudies gynėjais, kur jam sumušė galvą. Kovo 29 d. išvyko girtas į Kelmės MGB. Šeimoje triukšmas ir muštynės, morališkai pasileidęs. Nutarta pareikšti griežtą papeikimą (PA, f. 490, b. 8, 1. 17). Tų metų pavasarį svarstytas liaudies gynėjas Judeikis. Jis, rinkdamas iš gyventojų paskolą, vietoje 2700 rb. parnešė tik 825 rb. Šešias dienas girtavo, septintą nedirbo. Pabutkalnio kaime girtas gulėjo darže be sąmonės. Žmonės atėmė ginklą ir girtą pristatė į Užventį (PA, f. 490, b. 8, 1. 20). 1949.V.30. išklaustas Užvenčio „veikėjas“ Kuginis, kuris kaime girtavo, naktį pradėjo šaudyti, sukėlė paniką tarp gyventojų (PA, f. 490, b. 8, 1. 12).

Panašūs „pavyzdžiai“ ir kituose sribokų būriuose. 1946 m. gruodžio 19 d. dokumente konstatuojama, kad „Vaiguvos liaudies gynėjų būryje drausmė pairusi: liaudies gynėjai užsiiminėja vagystėmis ir girtavimu“ (PA, f. 479, b. 1, 1.27).

Esant tokiai padėčiai, „kovai prieš banditizmą“ buvo kuriamos ginkluotosios grupės į pagalbą sribiteliams. 1948 m. rugsėjo 23 d. patvirtinta ginkluota grupė prie Užvenčio tarybinio ūkio, kurią sudarė 9 vyrai: Nikolas Taranda, Antanas Juozapavičius, Eugenijus Kazlauskas, Petras Mažeika, Jonas Jablonskis, Vacys Černiauskis, Aleksas Ubartas, Judeika ir Vaizbergas. Kuriantis kolūkiams, 1949 m. Užvenčio valsčiuje MVD viršininko Tichonovo teikimu, tokios ginkluotos grupės buvo sudarytos Minupių (6 vyrai), Čiapajevų (6 vyrai), Volungių (5 vyrai), Žeberių (5 vyrai) kolūkiuose ir Užvenčio tarybinio ūkio Spyglių skyriuje 7 ginkluoti vyrai (PA, f. 490, b. 1, 1. 12). Panaši ginkluota grupių sistema buvo ir kituose Kelmės apskrities valsčiuose.

Nežiūrint šių ir kitų priemonių (spec. karinių dalinių veikla), partizaninė veikla Kelmės rajone vyko organizuotai ir padarė didelių nuostolių sribitelių būriams. Tai pripažino ir „tarybiniai bei partiniai organai“. 1952 m. liepos 19 d. Kelmės partinės organizacijos ataskaitiniame-rinkiminiame susirinkime LKP (b) Kelmės RK I sekretorius Zenonas Juškevičius pripažino, kad „...saugumo organai ir milicija, taip pat visa partinė organizacija nepriėmė reikiamų priemonių galutinai likviduoti pagrindinės nacionalistinės organizacijos ir jų ginkluotų grupių likučius Kelmės rajono teritorijoje“ (PA, f. 3634, ap. 7, b. 2, 1. 40).

Daug, oi daug paslapčių iš šių žmonių gyvenimo dar slepia archyvai. Gal dar daugiau jų saugo žmonių atmintis. Į ją tikėdami ir skelbiame šitą sąrašą. Galbūt per tą laiką, kol mes ruošėme jį, bus kas nors numiręs (atleisk jiems, Viešpatie, nuodėmės), gal kas gyvenamąją vietą pakeitęs (ir gatvių pavadinimai pasikeitė: Pergalės pavadinta Vytauto Didžiojo, Komjaunimo — Birutės, Jaunosios Gvardijos — Nepriklausomybės — mes palikome tokius vardus, kokių radome dokumentuose), be abejo, daug kas „praslydo“ neįrašytas. Tikimės, kad mūsų skaitytojų pagalba bus tikslus rajono sribokų sąrašas.

Kelmėje

1. Antanas Gardauskas — Keturių Komunarų 41
2. Antanas Jaugelis — Komjaunimo 41-10
3. Jonas Trepenskis — Kražantės 15
4. Mykolas Kanopa — Raseinių 32
5. Vladas Banys — Laucevičiaus 35
6. Jonas Viliūnas — Pergalės 4
7. Aleksas Zakrasas — L. Giros 11
8. Vincas Stonys — Komjaunimo 7 a
9. Jonas Butkus — Koooperacijos 14
10. Stasys Vireikis — Laucevičiaus 27
11. Petras Stonys — Laucevičiaus 17
12. Juozas Stragauskas — Laucevičiaus 14
13. Jonas Druktenis — Raseinių 8
14. Petras Martinkus — Pergalės 12
15. Aleksas Martinkus — Pergalės 12
16. Antanas Talakauskas — Jaun. Gvardijos 12
17. Jakovas Kankovas — Pergalės 34
18. Liudas Kirberis — L. Giros 13
19. Liudas Judeikis — Kėstučio 21
20. Michailas Ribakovas — Pergalės 45
21. Pranas Kazakauskas — Lauko 5
22. Telesforas Astrauskas — Komjaunimo 22
23. Bronius Tamkus — Kėstučio 21
24. Vacys Limantas — Keturių Komunarų 17
25. Aleksas Silivanovas — S. Nėries 19
26. Trifanas Kurganovas — Komjaunimo 7
27. Petras Šimkus — Šaltinių 6
28. Bolius Žalandauskas — Raseinių 8
29. Julius Rezgys — Lauko 4
30. Vaclovas Rukas — Kėstučio 2
31. Antanas Balčiūnas — Keturių Komunarų 27

Tytuvėnuose

1. Adomas Andrulis — Kelmės 4
2. Jonas Banys — Kelmės 4
3. Stasys Banys — Kelmės 4
4. Vladas Miceika — Durpynų 4-2
5. Kazimieras Kazakauskas — Skogalio 15
6. Juozas Molotokas — Tarybų 24
7. Kazys Sadauskas — Pušyno 23
8. Kazys Norkus — Tarybų 24
9. Jonas Kazakauskas — Pievų 1
10. Stasys Šauklys — Kelmės 6
11. Feliksas Vaišnora — Pievų 16
12. Mykolas Astrauskas — Miškų 10
13. Stasys Burneika — Keturių Komunarų 9
14. Leonas Pikelis — Pušyno 25
15. Petras Šefleris — Pergalės 21
16. Jonas Butkus — Durpyno 18
17. Simas Kybartas — Tarybų 23

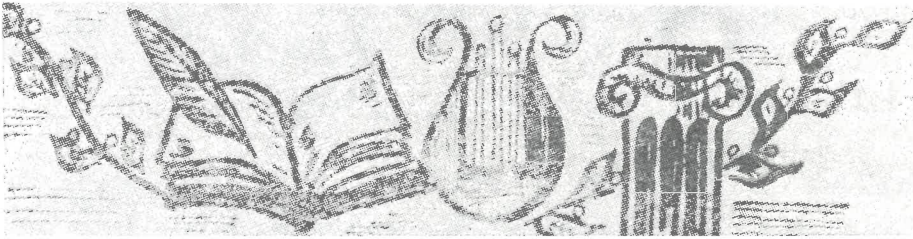
Užventyje

1. Antanas Klimašauskas — Kolainių 13
2. Pranas Klimašauskas — Ventos 1
3. Adolfas Klimašauskas — Statybininkų 1
4. Motiejus Klimašauskas — Kolainių 13
5. Jonas Klimašauskas — Ventos 4
6. Jonas Tomkus — Tarybų 2-9
7. Sergiejus Naglis — Tarybų 2-8
8. Bronius Parišauskas — Tarybų 16
9. Andriejus Čiupkovas — Tarybų 2-5
10. Zigmas Lukošius — Tarybų 16
11. Jonas Jašinskas — Kolainių 6
12. Zigmas Jašinskas — Valančiaus 15
13. Vladas Čilinskis — Žemaitės 1
14. Kostas Gumuliauskas — Valančiaus 23
15. Pranas Nokas — Kolainių 30
16. Nikolajus Aleksiejėvas — Ventos 15
17. Aleksiejus Zaicevas — J. Janonio 10
18. Juozas Paždagis — Kražių 9-9
19. Vaclovas Sirius — Žemaitės 17
20. Vincas Gerikas — Kolainių 9
21. Aleksas Ricas — Ventos 24
22. Povilas Gotautas — Ventos 19a
23. Kostas Leščinskas — Valančiaus 9
24. Juozas Navickas — Kražių 39
25. Antanas Miknius — Ventos 20
26. Ivanas Spirinas — Žemaitės 21
27. Jonas Janušas — Žemaitės 33
28. Povilas Taranda — Žemaitės 13
29. Kazys Kasparas — Žemaitės 9

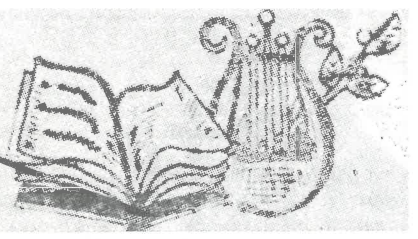
Kitose

gyvenvietėse

1. Jonas Petravičius — Girinaičių km.
2. Vytautas Skinderis — Liolių km.
3. Antanas Gembutas — Elenavos km.
4. Zigmas Kvietkus — Kareivų km.
5. Jonas Laurinavičius — Dikšių km.
6. Leonas Fomkinas — Liolių km.
7. Vytautas Janušauskas — Vaišviliškės km.
8. Kazimieras Šileikis — Lapkalnio km.
9. Mykolas Kupreščenka — Liolių km.
10. Kostas Pūrys — Jonušių km.
11. Stasys Danusevičius — Padeksnių km.
12. Kazys Grigas — Tytuvėnėlių km.
13. Vladas Norkus — Morkiškių km.
14. Vacys Kalnikas — Pabariukų km.
15. Antanas Klimas — Pašakarnio km.
16. Juozas Kaminskas — Naujamiesčio km.
17. Stasys Kančauskas — Pašakarnio km.
18. Antanas Olbikas — Budriūnų km.
19. Jonas Stasaitis — Želvių km.
20. Algis Šernas — Girnų km.
21. Jonas Linga — Ramučių km.
22. Leonidas Seliūginas — Kolainių km.
23. Sergiejus Gvozdas — Vaiguvos km.
24. Feliksas Šimkus — Akmenių km.
25. Teodoras Ivoškus — Plikšilio km.
26. Vladas Bernotas — Pavainišio km.
27. Antanas Kulevičius — Bitikų km.
28. Jonas Jokšas — Akmenių km.
29. Vytautas Buivydas — Šaukėnai
30. Mykolas Medvedevas — Ramučių km.
31. Juozas Teresius — Akmenių km.
32. Ivanas Kupreščenka — Pagančiukų km.
33. Isakas Kupreščenka — Šaukėnai
34. Antanas Leonas — Paukštinkų km.
35. Vladas Venckus — Grimzių km.
36. Zigmas Pelenis — Noreišių km.
37. Petras Linkevičius — Suvarnavos km.
38. Anicetas Žalpis — Grimzių km.
39. Alfonsas Stasaitis — Paukštinkų km.
40. Antanas Kondrotas — Vaiguva
41. Leonas Klimas — Užgirių km.
42. Pranas Tomkus — Grauzikų km.
43. Vytautas Rezgys — Kilonų km.
44. Jonas Šimkus — Vaiguva
45. Viktoras Eitutis — Šukiškių km.
46. Ignas Skorochodovas — Kakoniškės km.
47. Bolius Andrulis — Naudvario km.
48. Stasys Nekrošas — Tikšių km.
49. Juozas Tomkus — Vaiguva
50. Nikita Kupreščenka — Kakoniškės km.
51. Kazys Regelskis — Kražiai
52. Juozas Micelis — Jankišės km.
53. Stasys Merimas — Vaiguva
54. Aleksas Šmitas — Šaukėnai
55. Jonas Bertašius — Kražiai
56. Steponas Mišeikis — Tisaičių km.
57. Povilas Tomkus — Vaiguva
58. Leonas Adomaitis — Šaukėnai
59. Jonas Saunorius — Kražiai
60. Aleksas Urbonas — Jauniškės km.
61. Benas Barauskas — Šaukėnai
62. Mykolas Urbonas — Kražiai
63. Leonas Medvedevas — Kakoniškės km.
64. Dmitrijus Apočkinas — Janaučių km.
65. Alfonsas Petkevičius — Kražiai
66. Jonas Laurinavičius — Dikšių km.
67. Vytautas Kasparas — Kražiai
68. Jonas Žukauskas — Gudauskinės km.
69. Benius Valius — Ejučių km.
70. Antanas Balčiūnas — Kelmė, K. Komunarų 27.
71. Stanislovas Juška — Kražiai
72. Adomas Matula — Skenstiškės km.
73. Stasys Kasparas — Kražiai
74. Juozas Matula — Vabaliukų km.
75. Juozas Zibartas — Kražiai
76. Vladas Šimkus — Pašilės km.
77. Jurgis Barauskas — Kražiai
78. Antanas Erlingis — Karklėnų km.
79. Vytautas Žaluda — Kražiai
80. Juozas Mecelis — Paginskių km.
81. Teofilis Viknius — Bukantiškės km.
82. Mykolas Janavičius — Karklėnų km.
83. Vytautas Tolušas — Bukantiškės km.
84. Mykolas Emeljanovas — Dubėnų km.
85. Petras Šimkus — Karklėnų km.
86. Vincas Mačiulis — Spirgių km.
87. Vytautas Bagočanskas — Pamatlindžių km.
88. Julius Šalkauskas — Šaukėnai
89. Valerijus Papreckas — Šaukėnai

MEDEINĖS AINIAI

JUODOJI LEDI

Pirmą kartą aš Ją pamačiau naktį. Išdidi ir ori Ji sėdėjo ant taburetės prie šiltos krosnies, matyt, norėdama pasišildyti. Buvo apsigaubusi juodu lengvu iki pat žemės nutįsusi aprėdu, labai panašiu į tuniką, pasiūtą iš iki šiol man nematytos medžiagos. Bet tai nebuvo nei šilkas, nei atlasas, nei kartūnas. Ilgi smalos spalvos, be blizgesio plaukai padrikai dribo ant siaurų pečių. Negaliu pasakyti — graži Ji ar negraži, sena ar jauna. Ir savo veidą, ir rankas Ji slėpė, pridengdama tai palaidais plaukais, tai apdaro klostėmis. Bet ypač mane stebino, o vėliau netgi baugino Jos nepaprastas lieknumas, laisvumas ir elegancija.

Rytą, kai budintysis ėmė mus taisyti už kojų ir žadinti iš miego, aš, pravėręs akis, pirmiausia žvilgtelėjau ten, kur Ji sėdėjo nakčiai. Taburetė stovėjo toje pačioje vietoje, bet Jos nebuvo. Mintis, kad Ji išėjo iš barako, šilta banga plūstėjo į galvą. Nuramino. Pradžiugino. Bet džiaugsmas nebuvo vienas, palaimus — veikiau panašus į praretėjusį garo debesėlį, kuris kiekvienu mirksniu gali išsisklaidyti, ištirpti. Iš tikrųjų taip ir įvyko, kai netrukus aš Ją vėl pastebėjau, stypčiojančią prie prausyklos durų. Pro šalį grumdydamiesi zujo, landžiojo vyrai. Vieni įeidavo, kiti išeidavo. Bet keista: nei Ji į juos, nei jie į Ją nekreipė jokio dėmesio. Tarytum vieni kitų ir nematė. O aš gulėjau susirietęs į pypkę, užgniauzęs kvapą ir bijojau pajudėti iš vietos, nes buvau įsitikinęs: jei dabar eisiu praustis, mes būtinai susitiksime akis į akį. Ji čiuptels mane už rankos ir kažką pasakys. Kažką labai nemalonaus ir nepageidaujamo. Aš apsimėčiau sergas, nėjau pusryčiauti ir iki pietų pragulėjau sustingęs, prislėgtas, užsiklojęs antklode galvą. Vidurdienį, kai visi sugrįžo po pietų, nuvirto trumpam poilsui, aš ūmai Ją pamačiau vidurinėje sekcijoje ant viršutinių gultų, įsispraudusią į patį kampą. Ji kiurksojo rankomis apglėbusi kelius ir ant jų padėjusi galvą. Lygūs plaukai tiso per kojas ir mažomis vilnimis dangstė nematomas pėdas. Galimas daiktas, Ji snaudė ar buvo giliai susimąsčiusi. Po patikrinimo, visiems sumigus, Ji atėjo ir atsisėdo priešais mane antroje stalo pusėje. Atsisėdo ir sustingo. Lyg statula. Jos kairioji ranka tarsi priaugo prie stalo briaunos, o galva, truputį pasukta į duris, panėšėjo į atidžiai besiklausančio žmogaus galvą. O klausytis iš tiesų buvo ko. Iš visų pusių sklido įvairiausi garsai: dūsavimai ir dejonės, tyli aimana ir dusinantys kosulys, agresyvūs keiksmai ir desperatiškas verksmas.

Naktį aš pradėjau kelis kartus. Ji sėdėjo toje pačioje vietoje, ta pačia poza. Atrodė, kad ji nė karto nesujudėjo ir nekrustelėjo.

Tą parą mirė keturi kaliniai. Keletą dienų iš eilės Ji nepasirodė. O galbūt išvengti su Ja tų nemalonių, alinančių dvasių ir temdančių sąmonę susitikimų padėjo man nauja taktika?! Dabar bet kada įėjęs į baraką, aš stengiausi nesidairyti, nosies tiesumu nerdavau prie savo migio, pykdavau, jei kas nors mane sulaikydavo ir pradėdavo tuščiai klausinėti, ir galų gale, pasiekęs savo guolį, bejėgiškai drėbdavau ant patalo ir gulėdavau valandų valandas, kietai suvėręs blakstienas, ir vis dėlto kiekviena kūno ląstelė aš jutau, kad Ji yra čia, kažkur netoliese. Aš netgi girdėdavau Jos besvorius žingsnius, kuomet čėždama tunikos klostėmis, praeidavo pro šalį. Šalto sauso vėjo dvelkimas paliesdavo mano veidą, kaktą, akių vokus.

Vis dažniau ėmiau galvoti apie tai, kad Tamsioji Moteris — tai mano liguistų minčių, suirzusios, sutrikusios psichikos, visiško fizinio

išsekimo išdava! Vizija! Todėl dažnai nuožmiai kylanti norą kam nors pasipasakoti, pasiguosti, su kuo nors pasitarti tramdžiau, kiek įmanydamas. Neduok, Dieve! Palaikys kuoktelėjusiu. Imis šaipytis. Juoktis. Ar nebus tai paskutinis žingsnis į visišką beprotystę? Kuo visa tai būtų pasibaigę — nežinau, jei ne parama, atėjusi nelauktai ir netikėtai.

Greta manęs gulėjo estas Tomme. Kartais mes pasišnekučiuodavome. Labai mėgau žiūrėti į jo veidą, ypač tada, kai jis miegodavo. Man atrodė, jog visi vėjai, audros, negandos, prabėgusios pro nykią akmenuotą Saremo salą, paliko jo tamsaus gymio veide savo pėdsakus: įrėžė kas brūkšnį, kas raukšlę. Kas ilgesnį, kas gilesnį. Ak, jeigu mes sugebėtume perskaityti šį paslaptinę ir ženklaus užkoduotą raukšlių dantiraštį!..

Jau antrą dieną žvejas karščiavo. Pavakary jis tyliai manęs paprašė: — Būk geras, atnešk truputį vandens. Aš basas... nebeužėjau vaikščioti.

Išgėrė jis nedaug. Vos keletą gurkšnių. Drebančia ranka pastatė puoduką ant spintelės ir sužiuo man tiesiai į akis tokiu stipriu gniuždančiu žvilgsniu, jog aš net krūptelėjau:

- Ar tu matei ją?
- Ką tokia?
- Juodoji ledi?
- Kur ji?
- Ten... Už krosnies.

Iš tikrųjų, už krosnies kažkas sušmėžavo. Aš negalėjau tvirtinti, kad tai buvo Juodoji ledi, bet pasakiau, kad kažką mačiau.

— Tai ji... Tai ji... Ji jau seniai gyvena mūsų barake... Aš ją matau kasdien... po kelis kartus.

Po tų paskutinių Tommes žodžių aš lengviau atsidusau. Vadinas, Juodoji ledi...!

Praėjus kelioms dienoms, vidurnaktį, ūmai pajutau, kad mano gultų kojgalyje kažkas atsisėdo. Taip tolimoje vaikystėje ant lovos krašto atsisėdavo mama, kai man persiūsdžius pakildavo temperatūra. Kaip tada būdavo gera ir malonu! Iki šiol širdyje siaudžia to nepaprasto stebuklingo pilnatvės ir laimės jausmo atspindžiai. Kiekvienas jos šiltos įdiržusios rankos prisilietimas gydė geriau už visus vaistus, skleidė ramybę ir viltį, ir aš užsnūdamas žinojau, kad rytą prabusi linksmas ir sveikas... Dabar mane kankino nerimas. Ilgai priešinausi norui praverti akis. Bet vokai prasivėrė savaime.

Šalia manęs sėdėjo Ji, Juodoji ledi.

- Aš tave labai išgąsdinau? — paklausė Ji motiniškai rūpestingai.
- Taip, aš bijau tavęs...
- Be reikalo.
- Visi tavęs bijo.
- Žinau... Bet aš tik dirbu savo kasdieninį darbą. Kartais, kaip ir visi, pavargstu ir atsisėdu pailsėti... Neilgam... Netrukus vėl reikės keltis...

— O koks tavo darbas?

— Aš palydžiu išeinančiuosius... Nuvedu ir parodau, kuriuo tuneliu privalo iš čia išeiti...

— Kuriuo tuneliu?.. Jų — daug?..

— Devyni. Kiekvienas skirtingos spalvos. Nuo juodo iki balto... Pats sunkiausias ir ilgiausias — juodasis. Šviesiausias ir trumpiausias — baltasis...

— O iš kur tu žinai, kam kuris tunelis skirtas?

— Tai labai paprasta... Kiekvieno žmogaus širdis paskutinį akimirksnį ima ryškiai švytėti... Jei žaliai, tai ir jo tunelis bus žalias. Žmogus nuo pat lopšio iki karsto, visais savo doriais ir piktais darbais, troškimais ir svajonėmis kuria savo širdies šviesą. Jis gali elgtis kaip tinkamas.

(Nukelta į 4 psl.)

ELENA SKAUDVILAITĖ

PUSIAUKELEJ

Nešiau mintis, maniau — atradimusi. O jos tebuvo vaikiški žaisliukai. Paskui radau ne prabangius namus, Kur mano laikas lizdą susisuko.

Po kasdienybės žemiška našta
Kasdien suvaikštau savo kelią kietą,
Vienų nesutikta, kitų gal užmiršta,
Gal vis dar mylima, o gal jau tik mylėta.

Dabar nešiu, kam vardo nerandu,
Kas daug daugiau, nei vienumoj paguodos.
Vadink mane švelniu juo tuo vardu,
Nes kreipinys tas ištvermės man duoda.

O aš tave jau vakar vadinau
Vieninteliu tau deramu: Šviesos Nešėju,
Palaimintų tėvų stebėtiną sūnau,
Einąs keliais, kuriais tik stiprūs ėjo...

GENOVAITĖ PETRULIENĖ

Bolševikams

Drebėkit visi, bolševikai,
Nes atpildas laukia rūstus.
Nes jūsų planai nepavykę
Nušluos jus nuo žemės pačius.

Jau kartą tauta jums atleido,
Tikėjo — gal protan atves.
Jūs vėl mėslu drabstot jos veidą,
Pamatę barbarų gaujas.

Jūs mūsų šeimas išnaikino,
Jas sugriebė, išvežė jas.
Jūs plėšėte dieną vežimais,
Surinkot net klumpes senas.

Sudeginot mūsų sodybas.
Nužudėte tėvus senus.
Už tai, kad sūnus pasiryžęs
Dėl laisvės paliko namus.

Lavonus išniekinę mėtė
Po miestų gatves ir griovius.
Jūs esat velnių išperėti,
Teturit sadisto jausmus.

Kalėjimų baisus dvokimas
Vis primena gyvus kapus.
Jūs matote tai, bet ar žinot,
Kad galim užsklęst ten ir jus?

1945 m.

Kas greitesnis į Vytauto kalną!

JUOZO BINDOKO NUOTRAUKA

KAZYS BRADŪNAS

ANTIFONA V

Ant karalių ir imperatorių kelio
Užstoki mus.

Po sukilėlių kartuvėm
Apverki mus.

Nuo Kražių kruvino grindinio
Pakelki mus.

Iš persautos lietuviškos maldaknygės
Melskis už mus.

Į Kryžių kalną
Palydėk mus.

Mindaugo katedros pagrindį
Prisaikdink mus.

AMELIJA MILTENIENĖ

Jaunystės beržai

Tada buvai toks lieknas, jaunas,
Baltmarškinis, žalia kepure.—
Dabar sugrūbęs tavo delnas
Pasveikina mane...

Kada lankau šakotą galvą tavo,
Atrodo ašaros ne lapai byra...
(Kiek čia svajojo... Kiek sapnavo
Prie tavo liemenėlio tyro!..)

Ir aš prie jo buvau prigludus,
Kai nulydėjau laimę akimis...
(O jaunos dienos, jaunos godos! —
Sirdim paliekat su mumis.)

Abu pavargom nuo audrų kelionė:
Tavo liemuoj jau pilkas,
Mano plaukai balti —
Ir jūs, beržai, pasenstate —
Ilg žmonės —
Sustoję pakely...

Kun. ZIGMANTAS ŠIMKUS

PO PARTIZANŲ ŠERMENŲ

Kai seselė balins drobę,
Vėjas debesis atpūs,—
ir seselės josios krautis
bus kaip takas į kapus...

Kai palenks motulė svirtį,
svirtis gedulu girgždės,
o palangėj rožių krūmas
tarsi kraujas pražydės — —

NEGEISK SVETIMO TURTO

Prieš išpažintį paklausk savęs: „Gal norėjau pasisavinti svetimą turtą? Gal pavydėjau kitiems drabužių, gražumo, mokslo ir kitų dalykų?“. Ir nepamiršk, kad Dievas tai draudžia dešimtuju įsakymu. „...Aš norėjau turėti daug pini-

gų. Aš tikėjau, kad galėsiu bet ką nusipirkti. Maniau, kad tada žmonės mane mylės. Pavydėjau, kai važinėjo, ir pats tikėjausi važinėti prabangia mašina, kurioje būtų magnetofonas ir žvėrių kailių užtiesalai, greta manęs sėdėtų graži moteris, kaip mano kaimyno. Mano šefas būdavo visada įdeges, netgi žiemą. Jis dažnai lankėsi pietuose. Ir aš ten norėjau. Nebuvo pinigų. (...) Pavydas mane graužė tiek, kad pasiryžau viso to pasiekti. Ir pasiekiau. Bet šiandien aš gyvenu nuolatinėje baimėje — aš bijau viską prarasti“.

Pagal Budigar Stoye

DIDYSIS ĮSAKYMAS

Mylėk Viešpatį Dievą visa širdimi, visa siela, visu protu, visomis jėgomis: mylėk kiekvieną žmogų taip, kaip save. Šis Dievo įsakymas sutraukia ir vainikuoja visus Dievo įsakymus. Iš tiesų, kas myli Dievą, tas noriai vykdo visus jo įsakymus, ir kas myli žmones, tas stengiasi jiems daryti gera. Tai gi mylintysis įvykdo visus dešimt įsakymų.

Dievas labiausiai reikalauja mei-

lės, nes pats Dievas yra Meilė ir visa daro iš meilės. „Kas nemylė, tas nepažino Dievo“ (1 Jn 4, 8).

Šiuo Dievo įsakymu mes ir užbaigiam Dekalogo metus. Bet nors metai ir baigiasi, tegul dešimt Dievo įsakymų niekada net trumpam nepamiršta. Amžinasis Dekalogas nesensta. Tik jis gali mus padaryti ir turtingus, ir garbingus, ir laimingus...

Iš jaunų širdelių

Gyvenu Kelmėje. Sekmadieniais ir šventinėmis dienomis 10 valandą mūsų bažnyčioje vyksta mokiniams Mišios. Jų metu giedamos giesmės, giedotos čia dar 1923 m. Aš, kaip turįs pusšimčio metų pedagoginį darbo stažą žmogus, manau, jog būtų puiku, kad šias giesmes vėl galėtų giedoti visa bažnyčia. Bet tam reikia, kad jų tekstai būtų prieinami visiems. Kol kas giesmynų gauti labai sunku, ir jų kainos ne visiems prieinamos. Mano išmanymu, „Kražių aidai“ padarytų žymią pas-toralinę paslaugą rajono jaunimui, išspausdinę šių giesmių tekstus.

Br. URBELIS
Mokytojas pensininkas

Prieš tavo altorių

Prieš Tavo altorių štai nuolankiai klūpom ir auką aukojame Tavo sūnaus, ir meldžiam Tave širdimi mes ir lūpom: suteik mums palaimą iš aukšto dangaus! Nes toji auka Tau labiausiai patinka: Tau ją paaukojo mieliausias Sūnus. Dėl nuopelnų Jo Tu ranka gailestinga palaimink mūsų darbus, laukus ir namus.

Marija, skaisčiausia lelija

Marija. Skaisčiausia Marija, ką tau paaukot begaliu? Priskinsiu tau rožių, lelijų, žiedų — kūdikystės dienų. Pamėg tai Nemuno šalį ir meilę lietuvių širdies. Tau kryžiai sodybų darželiuos, tau — pirmosios gėlės žydės.

Marija, išmelsk mums stiprybės iškėsti šios žemės vargus. Tegul visad šviečia Tėvynei tik giedras, saulėtas dangus. Marija, suteiki malonės tavo pamylėti karštai, kad nuodėmių vargas, dejonės pranykt tarp žmonių amžinai.

Jėzau, pas mane ateiki

Jėzau, pas mane ateiki,
Savo meilė man suteiki.
Sielos drauge mylimiausias,
Ateik, ateik, o brangiausias.
Tavęs trokštu šimtą kartų,
Be Tavęs gyvent man kartu.

Šimtą kartų Tave šaukiu:
Ateik, Jėzau, Tavęs laukiu!
Tuščios žemiškos linksmybės,
Pilnos kaip tulžis kartybės.
Tik Tu, meile begaline,
Vienas šildai man krūtinę.

JUODOJI LEDI

(Atkelta iš 3 psl.)

Tačiau jo kiekvienas ketinimas ir poelgis neša tam tikrą spalvinį krūvį... Pats žmogus savo širdies šviesos nemato, o aš, atėjusi pas jį, matau... Daug būna ginčų tunelių prieigose. Dažnas braunasi prie trumpesnio, sakysim, baltojo ar geltonojo... tuo tarpu, kai jam reikia kopti violetiniu ar juodoju. Gin-

čijasi, verkšlens, drasko plaukus, įrodinėja, kad gyvenęs teisingai ir dorai, visus kaltina neteisybe, priekaištuoja, keikia savo pažįstamus ir draugus, einančius į amžinybę šviesiausiais ir trumpiausiais keliais. Su tokiais daug laiko sugaišti.

— O koks mano kelias?— paklausiau, nugąlėjęs baimę.

Juodoji ledi, man atrodo, šyptelėjo ir neatsakė.

— Aš jau turiu eiti... Manęs laukia...

Ji atsistojo, žengtelėjo negirdimai keletą žingsnių, trumpai akimirkai stabtelėjo; jos kairioji ranka pakilo į viršų, tarytum kažką būtų paėmus už parankės, ir išėjo.

Rytą, kaip ir visada, pirmiausia puolėme prie sergančiųjų. Bet visi dar kvėpavo, krutino lūpas.

Ir tik grįžę po pusryčių, dalin-

dami gulintiesiems duonos davinius, susizgribome: žvejas Tommis iš Saremo salos buvo miręs. Jis mirė prieš keletą valandų, kietai užmerkęs akis, sunėręs rankas ant krūtinės, užsitraukęs ant galvos antklodę, matyt, nenorėdamas liūdinti draugų netyčia išsiveržusia iš krūtinės deione ar aimana.

Juodąją ledi dar apie mėnesį laiko aš mačiau mūsų barake. Ji dingo tikėtai po Poliakovo mirties.

SVEIKI, SULAUKĘ ŠVENTŲ KALĖDŲ!

IŠ GRUODŽIO MĖN.

KALENDORIAUS

1 d. Šv. Natalija, šv. Eligijus; Agaras, Baltuolė.

2 d. I ADVENTO SEKMADIENIS. Juo Bažnyčia pradeda naujus liturginius metus. Per adventą liepiama susilaikyti nuo triukšmingų pasilinksminimų, o penktadieniais, kiek įmanoma, ir nuo mėsinių valgių, patariama atlikti išpažintį. Bažnyčiose šventadienių rytais laikomos Mišios, vadinamos Rarotomis.

Šv. Liucijus, Vėjūnas, Arvydė. 3 d. Šv. Pranciškus Ksaveras; Linvydė.

4 d. Šv. Barbora; Mintautas, Barkintė.

5 d. Šv. Sabas; Dalija, Dailius. 6 d. Šv. Mikalojus; Dausa, Tolutis, Miglė.

7 d. Šv. Ambraziejus; Silvijus. 8 d. ŠVČ. M. MARIJOS NEKALTAS PRASIDĖJIMAS. Šv. Romarikas, šv. Zenonas; Galmėnas, Rimtantis.

9 d. II ADVENTO SEKMADIENIS. Šv. Leokadija, pal. Delfina; Galinta, Svirbutis.

10 d. Šv. Melchijadas, šv. Angelina; Žydrė, Rimas.

11 d. Šv. Artūras; Valdonė. 12 d. Girdenis, Gaiva.

13 d. Šv. Liucija, šv. Odilija; Šviesis, Kastytis.

14 d. Šv. Fortūnatas; Švitrigailė.

15 d. Šv. Justas, šv. Kristijona; Vaidenis, Saulis.

16 d. III ADVENTO SEKMADIENIS. Šv. Adas, šv. Albina; Daironis.

17 d. Šv. Olimpija, šv. Lozorius; Nemira, Vidmina.

18 d. Šv. Gracijonas; Vykan-tas.

19 d. Šv. Rufas; Dangiras, Norvilė.

20 d. Šv. Domininkas; Gražvilas.

21 d. Vaidevutis, Kantvilė.

22 d. Šv. Rimbertas, pal. Juta; Domeika, Naumantas.

23 d. IV ADVENTO SEKMADIENIS. Šv. Viktorija; Vėntautas, Žygintas.

24 d. KŪČIOS. Visiems katalikams privalomas pasnikas. Šv. Adomas ir Ieva, šv. Adelė; Žalvyris, Mintė.

25 d. KALĖDOS — KRISTAUTAS GIMIMAS. Bažnyčiose laikomos iškilmingos pamaldos. Tai viena gražiausių ir brangiausių švenčių.

Šv. Anastazija, šv. Irmina; Austė, Ginutė.

16 d. ANTROJI KALĖDŲ DIENA. Pamaldos mūsų bažnyčiose laikomos šventadienių tvarka.

Šv. Steponas; Žygaudas, Žilvė.

27 d. Mantilė, Eglė.

28 d. Šv. Nekaltieji Vaikeliai; Daumantė, Vidas.

29 d. Šv. Tomas Beketas; Daugvydas, Gaja.

30 d. Šv. Sabinas, pal. Margarita; Vykintas, Vykintė.

31 d. ŠVENTOSIOS ŠEIMOS ŠVENTĖ. Šventąją šeimą sudarė Šv. Juozapas, jo tyroji sužadėtinė Marija ir iš šventosios Dvasios pradėtas jos vaikelis Jėzus.

Šv. Silvestras, šv. Melanija; Vakarais, Vaidotė.

Šiandien bažnyčiose laikomos padėkos pamaldos už 1990 metus.

KAS RAŠYTA APIE KRAŽIUS

VACLOVAS RIMKUS

Katalikybės, tautybės ir demokratijos liaudžiai šviesti savitraštis (vėliau — savaitinis žemaičių laikraštis) „Žemaičių prietelius“ ėjo 1925-1940 metais Telšiuose (1935-1936 m. šio leidinio redaktoriumi dirbo buv. Kražių parapijos vikaras Feliksas Gureckas). Laikraštis daug vietos skyrė ir Kražių visuomeniniam gyvenimui. Trumpos informacijos iš Kražių dažnai būdavo spausdinamos vos ne kiekviename numeryje, todėl visos medžiagos šiame rašinyje neįmanoma apžvelgti. Nurodysiu tik būdingesnes informacijas ir straipsnius, t.y. glaustą bibliografiją apie Kražius.

1925 m. — Nr. 18 „Už Vilnių“, Nr. 19 „Apsileidimas“, „Elektros stotis“.

1926 m. — Nr. 13 „Kražių pavasarininkai“, Nr. 24 „Kražiai“, Nr. 36 „Moters reikia“.

1927 m. — Nr. 20 „Bedievybės pasekmės“, Nr. 22 „Rajoninis kongresas“, Nr. 25 „Nauji Valančiaus liaudies universiteto skyriai“, „Ką skaityti žemaičiai“, Nr. 45 „Valančiaus liaudies universitetas veikia“, Nr. 50 „Valančiaus liaudies universitetas veikia“. Be to, informacijų iš Kražių yra ir Nr. 20, 25, 28, 44 (dvi) ir Nr. 52.

1928 m. — Nr. 11 „Kražiai“ (chuliganizmas), Nr. 23 „Taip netinka“ (gimnazijos jaunatietuvių vakarai), Nr. 44 „Komunistai darbuojasi“. Dar apie Kražius Nr. 8, 18, 21, 50 ir 51.

1929 m. — Nr. 31 „Kražiai“ (gimnazistai girtauja) ir korespondencijos Nr. 12, 26, 32.

1930 m. — Nr. 1 „Maskoliai — pravoslavija“ (Kražių bažnyčios gynimas), Nr. 3 „Peiktina ir smerktina“ (jaunatietuvių vakaras), Nr. 17 „Kražiuose ištvirtę vaikai“ (Nr. 19 „Žemaičių vyskupijos istorija“, Nr. 34 „Netikri gandai“, Nr. 49 „Kražiuose labdariškas vakaras“ ir dar žinutės Nr. 11, 34, 35, 40, 41, 44, 47 ir 51).

1931 m. — Nr. 10 „Ar pasiliks Kražių gimnazija?“, Nr. 21 „Kražių naujienos“ (medelių sodinimas; gaisrininkų šventė), Nr. 27 „Kražių naujienos“ (nauja gimnazijos laidą), Nr. 45 „Apdegti vaikai“, Nr. 47 „Apie vieną autobusininką“, Nr. 49 „Nepatenkinti mokytojai“ (Mykolu Byvainiu), Nr. 50 „Kokių esama vyrų“, Nr. 51 „Kražių rajonas“, Nr. 52 „Į šviesią ateitį“ (pavasarininkų veiklą), „Kražių žinios“ (malūnas; gimnazijos vargai) ir Nr. 12, 15, 32 „Kražiai“.

1932 m. — Nr. 2 „Kuo garsūs Kražiai“, Nr. 3 „Rajono konferencija“, Nr. 4 „Rajono konferencija“, Nr. 9 „Kas Kražiuose“, „Piktina ir gyvulių kankina“, Nr. 10 „Žinutės iš Kražių“, Nr. 12 „Nėra choro organizatoriaus“, Nr. 13 „Patenkinti savo klebonu“, „Kražiams nėra biznio“, „Reikalinga pašto agentūra“, „Krizės ir įsimylėję“, Nr. 14 „Žinutės iš Kražių padangės“, Nr. 25 „J.E. Telšių vyskupo vizitacija“, „Metropolitas Kražiuose“, „Išrašė 65 nauji nariai“, Nr. 26 „J.E. Telšių vyskupo vizitacija“, Nr. 27 „Kun. Tamošausko primicija“, Nr. 30 „Blaivininkų veikimas“, „Kražių vaikučių šventė“, Nr. 31 „Kražių „Pavasario“ sąjungos konferencija“, Nr. 32 „Kaip minėta pavasarininkų jubiliejus“, Nr. 37 „Didelė pavasarininkų konferencija“, Nr. 42 „Kražių naujienos“, „Nebaili stirna“, „Kražių bažnyčia“ (nuotrauka), Nr. 46 „Pavykęs vakaras“, Nr. 47 „Iš Kražių padangės“, Nr. 49 „Kortavo, gerė ir išieškojo“, Nr. 50 „Tamsios gatvės“, Nr. 51 „Organizacijų veikimas“.

Bus daugiau

Redaktorė N. PETROŠIŪTĖ